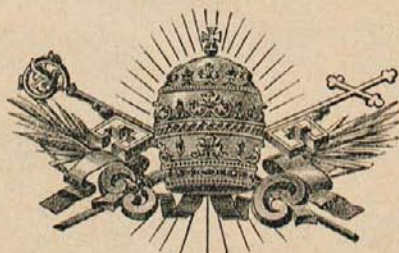

DROBTINICE

UREDIL

DR. FRANCE LAMPE,
VODJA MARIJANIŠČA.

ZALOŽILA
KATOLIŠKA DRUŽBA ZA KRANJSKO.

Vay Erhovitj

V LJUBLJANI.

TISKALA „KATOLIŠKA TISKARNA“.
1890.

I, B, 19265, b

030023844

Visokorodnemu gospodu
Andreju baronu Winkler-ju

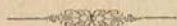
c. kr. deželnemu predsedniku kranjskemu itd.

v spomin

desetletnice njegovega predsedništva.

Kazalo.

	Stran
Predgovor	VI
A. Nabožni del.	
Duh sv. Frančiška Saleškega	3
Tretji del	3
Četrty del	33
Peti del	60
Šesti del	72
B. Življenjepisi	
Dr. Jakob Maksimilijan Stepišnik, knezoškof lavantinski	83
Knezoškofa Stepišnika mladostna leta	88
Dr. Jakob Stepišnika različne službe	90
Stolni dekan dr. Jakob Stepišnik postanejo škof	92
Knezoškofa J. M. Stepišnika apostolsko delovanje	92
Knezoškofa Stepišnika odlikovanja	95
Knezoškofa J. M. Stepišnika smrt	96
Andrej baron Winkler, c. kr. deželni predsednik kranjski	101
Karol Tedeschi, župnik.	
Mlada leta Tedeschijeva	115
Tedeschi — kapelan	120
Tedeschi, župnik prežganjski, njegovo imenovanje za župnika gorjanskega	125
Tedeschi, župnik gorjanski	127
Tedeschijev značaj, njegova pobožnost in dobrosrčnost	138
Tedeschijeva bolezen in smrt	143
Jožef Škof, pobožen kmet	147
C. Raznoterosti.	
Tri ure v Vatikanu	165
Rožnovenska Mati Božja v Pompejih	170
Poučne dogodbe.	
I. Tik za Najsvetejšim	174
II. Najgotovejša pot	177

	Stran
III. Nebeški ključ	178
IV. Prevzetni kardinal	178
V. Kje ni nobenega prostomišljaka	179
VI. Kako je neki protestantovski pastor zagovarjal vice	179
VII. Zaničevalcem posta v velikem tednu	180
VIII. O Bogu se ne sme šaljivo govoriti	181
IX. Nepoznan vojvoda	181
X. Nedolžna deklica	182
XI. Ciganka	183
XII. Ne preklinjaj otrok	183
XIII. Ne prisegaj po krivem	183

Pesmi.

Cerkvene himne kraljici presvetega rožnega venca	184
Rožni venček	186
Križec	186
Katoliška družba za Kranjsko	193

Tiskovne pomote.

Stran	9., vrsta	2. čitaj	<i>uljuden</i>	namesto	<i>vljuden.</i>
» 82.,	» 2.	»	<i>lavantinski</i>	»	<i>Lavantinski</i>
» 128.,	» 37.	»	<i>jih</i>	»	<i>ju.</i>
» 128.,	» 7.	»	<i>kakšna</i>	»	<i>kakošna.</i>
» 160.,	» 19.	»	<i>v 77. letu . . 28. vinotoka 1888,</i>	in po tem	

podatku, ki ga je urednik po tisku one pôle zvedel, naj se popravijo drugi podatki v istem življenjepisu.

Manjše pomote v êrkah in ločilih blagovoli čitatelj sam popraviti!

Predgovor.

udi letos je vzel »Drobtiničar« košarico v roke ter hodil po domovini proseč slovstvenih drobtin. Hvala Bogu in vrlim prijateljem! zopet jih je nabral nekoliko in jih tu ponuja Slovincem na izbiro. In ne mislite si, da je dobil prosilec samih ostankov, ne: marveč prav od hleba so mu odrezali njegovi prijatelji lepe koščke in so mu jih z veseljem podarili. Zato jih pa tudi nabiralec z veseljem ponuja vsem onim, ki so lačni dobrega, poštenega — ako tudi ne na vse kriplje umetelno zgnetenega — kruha.

»Drobtiničar« se je sicer konec lanskega leta začel na vso moč braniti tega nabiranja. Ne zaradi tega, kakor da bi ne delal rad, ali da bi se bil nabiranja že naveličal, temveč obilica drugega dela mu je napravljala veliko skrbij, in po pravici se je bal, da se mu bode reklo: Začel je, pa ne končal. Lepo je prosil »krušno mater« — »Drobtinice« založnico — »Katol. družbo«, naj mu odvzame to breme in si pridobi drugega »Drobtiničarja«. Toda prošnje niso nič pomagale in dosedanji »Drobtiničar« je videl, da je vendar še lažje in boljše hoditi s košarico na nabiro, kakor zameriti se gospodom, katerih prijaznost mu je posebno draga.

Lani so slavile »Drobtinice« štiridesetletnico vladanja presvetlega cesarja Franca Jožefa I. in imela na čelu lično in pomenljivo sliko Matere Božje in vladarja. Zaradi tega je naš presvetli cesar en *izvod lanskega letnika milostno sprejel za c. in kr. družinsko fideikomisno knjižnico z najvišjim sklepom dné 21. januarja 1890.*

Letos se je veselila naša kranjska dežela desetletnice, odkar ji je na čelu tak deželni predsednik, ki si je pridobil v nenačrtni meri spoštovanje, zaupanje in ljubezen v vseh krogih kranjskega prebivalstva. Zato porabljajo rade to priliko, *da se klanjajo visokemu in blagemu gospodu.* Urednik upa, da bodo čitatelji to odobrovali in se razveselili slavnostnega spisa, ki nam kaže v kratkih, a določnih in krepkih črtah delovanje in osebnost našega gospoda predsednika. Gospod pisatelj ga je spisal zaradi posebne prošnje urednikov. Hvala mu!

S posebno hvaležnostjo omenja urednik, da so mu nekateri vrli gospodje radi postregli s spisi, ki utegnejo ugajati blagim Slovencem. Tako izrekam zahvalo gospodu pisatelju življenjepisa knezoškofa Stepišnika, da je uslišal prošnjo in postavil spomenik odličnemu gospodu v naših skromnih »Drobtinica«. Jako je razveselil urednika tudi mladi življenjepisec Tedeschijev, ne samo, ker mu je tako dobro pripomogel ohraniti spomin vrlega gorenjskega župnika, ampak ker bode pač tudi v bodoče »Drobtinica« krepka podpora. Isto velja tudi o pisatelju življenjepisa Jož. Škofa, tega blagega slovenskega moža stare korenine. Želim, da bi se tudi čitatelji veselili tega tužno-milega glasú iz slovenske Koroške in da bi se mladi gospod pisatelj še večkrat oglasil v »Drobtinica«. — Gledé na štiri knjige: »Duh svetega Frančiška« se ne bojim kar nič, da bi ne ugajale vsem čitateljem. Bog nam ohrani dobrega gospoda prelagatelja, da bi mogel to prekrasno delo v treh letih (vsako leto štiri »knjige«) dokončati! — Tudi manjših spisov se urednik jako veseli — seveda, ako mu jih kdo pošlje. Da o drugih ne govorim, naj izrekam le iskreno zahvalo mil. gosp. predsedniku »Katoliške družbe« zaradi poročila o družbi, dalje gospodu J. Bileu, ki je s prelepim prevodom rožnovenskih himen okrasil tudi »Drobtinice«. In da je gospod R. Silvester z ganljivim spevom »Križec« tudi sebi pridobil nov križec za zasluge, o tem naj se uverijo čitatelji sami.

Tako se klanjajo »Drobtinice« tudi svojim duševnim podpornikom, katerim kaj rad prišteva zlasti gosp. župnika Franc Marešiča, zaradi pregledovanja enega rokopisa, in g. A. Kržiča, neutrudljivega pomočnika v »korekturi« med tiskom.

Pa ne samo »Drobtinice« in njih urednik se klanjajo na vse strani. Na čelu tega letnika je slika naše deške sirotišnice »*Marijanišča*«. Pa notri je veliko drobnjavi, ali drobne — male čede, kakor imenuje sam Izveličar otroke božje (Luk. 12, 32.), izmed te drobnice so dosedaj na dan prihajale »Drobtinice«. Naj donesó torej »Drobtinice« hvaležen pozdrav te male čede vsem prijateljem in dobrotnikom!

Urednik.

A.
Nabožni del.
—
Vernim Slovencem
v pouk
in dušni napredek.

Sv. Jožef,
patron Ilirije in vesoljne
katoliške cerkve.

DUH

svetega Frančiška Saleškega.

(Prevzet iz spisov J. P. Camus-a, škofa Belleyskega.)

Tretji del.

I. Poglavlje.

Kak namen naj ima pridiga?

Sv. Frančišek je mislil, da nikakor ne zadostuje, ako ima pridigar v obče namen, da uči poslušalce dobrega in svetega življenja; on zahteva, da ima vsaka pridiga neki posebni namen, n. pr. da pridigar v njej razloži kako skrivnost, da jim pojasni kak verski stavek, da graja kako pregreho in hoče ljudi od nje odvrniti, ali da v poslušalcih utrdi kako čednost.

»Vi ne verujete, kako važno je to, rekel je večkrat, in marsikatera pridiga, ki je sicer dobro in pridno izdelana, ne koristi nič, ako pridigar na to ne misli.

Če se bode te ravnali po tem pravilu, zagotavljam vam, da bodo rodile vaše pridige veliko sadu. Sicer vas bodo občudovali, ali sadu ne bode nikdar.«

Kadar so mu povedali o kakem pridigarju, da je izvrsten, vprašal je takoj: V katerih čednostih se pa najbolj odlikuje? V ponižnosti, zatajevanju, krotkosti, srčni odločnosti, pobožnosti in drugih podobnih?

Ako so mu pa potem rekli, da so hoteli s tem le povedati, da dobro pridiguje, odgovoril jim je: »To se pravi govoriti in

ne delati. Prvo je pa veliko lažje nego drugo. Koliko jih je, ki govoré, pa ne storé in s svojim slabim vzgledom podirajo, kar so zidali z jezikom! In vprašam vas, ali ni tak človek nestvor, ki ima daljši jezik nego roke?»

Pravili so mu enkrat, da je očaral neki pridigar vse poslušalce: »Danes je pa delal čudeže«. Sveti Frančišek pa jim odvrne: »To je torej tisti, ki je bil najden brez madeža, ki ni hrepenel po zlatu in ni zaupal zakladom tega sveta!«

Drugikrat mu povedó, da je le-ta govornik prekosil samega sebe. »V čem? vpraša on. V čem se je zatajil v svojem srcu? Kako razžaljenje je pretrpel? — V takih priložnostih prekosi človek samega sebe.«

»Hočete vedeti, po čem jaz sodim vrednost kakega pridigarja in njegovo izvrstnost? Ako se ljudje iz cerkve gredé trkajo na prsi govoreč: Boljši hočem biti! ne pa kadar pravijo: Dobro je govoril! Kako lepe reči nam je pripovedoval! Zakaj lepe reči pripovedovati in zgovorno, to se pravi: učenost ali zgovornost človeško kazati pred ljudmi; toda, ako se grešniki preobračajo in zapuščajo pot pregrehe, je to znamenje, da Bog govori iz tega pridigarja, da je tak učen v govorništvu in ima učenost svetnikov. Pravi sad pridige je le ta, da se zatre greh in da pravičnost zavlada na zemlji. Zategadel pošilja Bog pridigarje, kakor Kristus svoje aposteljne, da obrodé sad in da ta sad ostane.«

II. Poglavje.

Visoke časti so nevarne.

Pri neki priložnosti se je govorilo o prelatsu, ki je imel imenitno službo v cerkvi, da se prizadeva na vso moč, da bi postal kardinal. Zato ga večkrat ni bilo doma, in to je vzročevalo v škofiji pač nekov nered. Sveti Frančišek je bil tudi vpričo, ko so to pripovedovali.

»Dal Bog, da bi že bil kardinal!« pravi svetnik.

»Zakaj pač?« vprašam.

»Ker bi potem mislil na kaj boljšega.«

»Kako«, odvrnem, »naj bi postal papež? In kdo bi ga odvezal od tega greha?«

»Ne, tega jaz ne mislim«, pravi sveti mož, »ampak on bi potem mislil, kako bi vodil duše k Bogu, kar je največja umetnost, in s tem bi bolj služil svojemu Izveličarju.«

»Ali bi ga pa ta čast ne ovirala v tem poslu?« vprašam dalje.

»Nikakor ne«, odvrne on, »zakaj sv. Karol je v našem času izredno veliko delal za izveličanje duš; pa reči hočem le toliko, da bode zopet začel misliti na srce svoje in na svoje pastirske dolžnosti, ko se enkrat neha prizadevati za to čast. Te dolžnosti mu nalaga Bog, in izpolnjeval jih bo natančno in skrbno, tako bode dajal cerkvi lep vzgled.«

In ko se je prelat najmanj nadejal, zadene ga na nagloma čast, za katero se je toliko časa trudil. Človeška prebrisanost je že omagala in vse njene moči so bile brezuspešne, tedaj je posegla vmes božja previdnost.

Ko doseže, kar je želel tolikanj, zdelo se je vsakemu čudno, da tako malo ceni svojo novo čast, in da tako zelo poudarja škofovsko dostojanstvo, katerega poprej ni nič kaj čislal, kakor je bilo videti. Že se je namerjal povrniti v svojo škofijo, kjer je hotel vso svojo moč in skrb posvetiti edino le pastirovanju in delati tako rekoč čudeže, kar bi se bilo tudi lahko zgodilo, ker je imel velike zmožnosti. Ali Bog je bil zadovoljen z njegovo dobro voljo in ga poklical s tega sveta. Samo pol leta je užival čast, brez posebne zadovoljnosti, po kateri je hrepenel trideset let, skrbel in se trudil močno za-njo, kar se lažje misli, kakor pa popiše. Gotovo imeniten vzgled, ki je vreden, da ga vsakdo resno premišljuje.

III. Poglavje.

Prebrisana ljubezen.

Neki zasebnik se obrne zaupljivo do sv. Frančiška in ta mu posodi dvanajst tolarjev. Upnik ne zahteva nikakega dolžnega pisma, ali dolžnik mu ga kar posili in obljubi, da plača izposojeno svoto čez en mesec. Ali iz meseca je bilo leto in dolžnik pride zopet in ga prosi, da naj mu zopet posodi deset tolarjev; o onih dvanajstih pa še besedice ne črhne. Sveti mož mu veli, naj nekoliko počaka, odide iz sobe in se kmalu povrne z njegovim dolžnim pismom. »Vi želite tedaj le deset tolarjev, pravi

svetnik, tu jih imam dvanajst in jih vam podarjujem prav iz srca rad.« To izreče in mu dá nazaj njegovo dolžno pismo.

Nekdo drugi si hoče izposoditi od njega dvajset tolarjev in je pripravljen narediti tudi dolžno pismo. Sicer sv. Frančišek res ni imel vedno toliko denarja na razpolaganje, da bi ga mogel darovati v tolikih svotah, vendar je imel predobro srce, da bi komu kaj odrekel. Ukleniti bi se bil dal, da bi le pomagal bližnjemu. Izmisli si tedaj prijazno zvijačo, ki je sicer pomagala temu prošnjiku, njega pa tudi ni tako hudo zadelo pri njegovem pičlem imetju.

Iskat gre deset tolarjev, vrne se in mu reče: »Našel sem srednjo pot, ki bode pridobila nama obema po deset tolarjev, če mi hočete verjeti«.

»Kako pa, milostljivi gospod?« vpraša oni. »Le samo roko je nama treba odpreti, in to ni tako težko. Glejte sem, tu je deset tolarjev; vi ste me prosili, da bi vam jih dvajset posodil, pa jaz jih vam deset podarjujem. Vi jih s tem deset pridobite in drugih deset je moj dobiček, ako odjenjate od posojila.«

IV. Poglavje.

Sveti mož potolaži neko tožbo Belleyskega škofa.

Nekdo me je zeló razžalil in zato se pritožim sv. Frančišku. Krivica je bila tako očitna, da jo je tudi svetnik priznal.

Ker sem imel tako dobro podstavo, mislil sem, da sem zmagal. Kar sule so mi besede iz ust, kakor čebele iz panja, da pretiram krivico, ki mi je bila storjena.

Hoteč ustaviti tok mojih besedij, pravi sveti mož: »Nikdo ne more tajiti, da se vam je zgodila na vsak način velika krivica. Ti ljudje so se spozabili, in sicer tem bolj, ker so tako ravnali s človekom vašega stanú. Pri vsej tej stvari je le ena sama točka, ki govori zoper vas«. — »Katera?« vprašam. — »Da je bilo le na vas ležeče, da bi bili modrejši in molčali.«

Ta odgovor me tako osupne, da umolknem. Ne ene besedice nisem mogel odgovoriti.

V. Poglavlje.

O pogostnem pridiganju.

Sveti Frančišek je zvedel, da me grajajo, ker pridigujem po svoji škofiji v adventu in postu, pa tudi ob nedeljah in praznikih. Nato pa on odgovori: »Kdor kakega poljedelca ali gornika graja radi tega, ker prepridno obdeljuje svojo zemljo, ta ga s tem v resnici hvali«.

On je bil v skrbah, da ta graja ne bi oslabila moje srčnosti, in zato mi pravi: »Moj oče je bil zelo blag mož; ali večino svojega življenja je preživel na dvoru in v vojski. Ko sem bil prošt, pridigoval sem velikokrat v stolnici in po drugih različnih farah, celo pri najmanjših bratovščinah; zakaj vselej sem rad postregel, ako me je kdo prosil, ravnaoč se po Gospodovih besedah: *Kdorkoli te prosi, mu daj.*¹⁾ Kadar je slišal moj blagi oče, da zvoní k pridigi, vprašal je: Kdo bode danes pridigal? Rekli so mu ljudje: Kdo drugi, kakor vaš sin! Tedaj me pokliče nekega dne in mi pravi: Prošt, ti prevelikokrat pridigaš! Še celo ob delavnikih slišim k pridigi zvoniti, in ako vprašam: kdo bode pridigal? odgovarjajo mi ljudje vedno: Stolni prošt, stolni prošt! Ob mojem času je bilo vse drugače, takrat so bile pridige veliko redkejše. Ali kake so pa bile tudi tiste pridige! Bogu je znano, bile so visoko učene, globoko premišljene, čudovite reči smo slišali v njih; v eni sami pridigi je bilo več latinskih in grških rekov, kakor pri tebi v desetih. Vsi so bili očarani in zadovoljni, zato so pa tudi kar trumoma ljudje vrelí vkupaj, da so le slišali tako pridigo, kakor bi hoteli nabirati nebeško mano. Ti obravnaváš vso stvar tako vsakdanje, da ljudje nič več tako ne cenijo ne pridig, ne tebe.«

Glejte, moj dobri oče je govoril, kakor je razumel. Lahko umejete, da mi je najboljšé želel, ali govoril je, kakor so mislili drugi ljudje.

Verjemite, da se nikdar ne pridiguje dovolj. Česar se človek nikdar dovolj ne nauči, o tem tudi nikdar dovolj ne govorimo, posebno še tukaj, ko imamo krivo vero za sosedo, in sicer tako krivo vero, ki se le s tem obdrži, da jo oznanjujejo, in ki jo bode mogla uničiti tudi le pridiga.

¹⁾ Luk. 6, 30.

VI. Poglavje.

Njegova sodba o nekem malo razumljivem pisatelju.

Nekega dne vidi v moji knjižnici nekoliko zvezkov nekega zelo učenega pisatelja. Ali vkljub učenosti mu je bil jezik tako teman, da ga celó najbolj zvedeni niso razumeli.

Nekdo je v šali zapisal na prvi list knjige: »Fiat lux!« Svetemu možu se dozdeva ta šala bistrournna. Bere nekaj časa knjigo, kakor če bi mogel grizti suho in trdo hrano, in ker je ne more uživati, reče mi jako vljudno: »Ta učenjak je veliko knjig spravi! v svet ali nobene v svetlobo. Pač je žalostno, ako človek pri toliki učenosti nima darú razumljivosti; veliko boljše je, če tudi človek ni posebno učen, pa vendar zna učenost svojo drugim razlagati in podati.

VII. Poglavje.

Knjiga „Duhovna vojska“.

»Povsod sem iskal mirú, ali nikjer ga nisem našel, kakor v kakem kotu z neko malo knjigo.« Te besede so sv. Frančišku izvanredno ugajale. Pripisujejo se Tomažu Kempčanu, o katerem vsi sodijo, da je spisal knjigo: »Hodi za Kristusom«. On je mislil, da more samo eno knjigo čitati, kdor se hoče temeljito učiti; oni pa, ki mnogo knjig hitro prelistajo, nikdar ne vedó nič temeljitega.

Zato je svetoval, da naj si človek eno samo dobro knjigo izvoli, kolikor mogoče majhno, da jo lahko s seboj nosi; in to naj človek večkrat prebira ali še večkrat v dejanju izpolnjuje. »Duhovna vojska« je bila njegova najljubša knjiga. Čestokrat mi je zagotavljal, da nosi to knjigo v žepu že osemnajst let in da vsak dan prebere iz nje nekoliko poglavij ali vsaj kako stran.

To knjigo je priporočal tudi vsem, ki so pri njem iskali sveta, imenoval jo je prijetno in rabljivo knjigo.

Čim bolj jo prebiram, tem več semena duhovnih naukov najdem v njej, ki jih je zasejal naš svetnik.

VIII. Poglavje.

Jako vljudno svarilo.

Ko je bil v Parizu, pride ga obiskat več gospej imenitnega stanú, ko je bil ravno skončal pridigo. Vsaka mu je imela povedati kako težavo: ena ga je hotela za svèt vprašati v tej reči, druga v drugi, in govorile so skoro vse ob enem.

Sveti mož ni vedel, katero naj bi poslušal, zato jim reče: »Rad bodem odgovoril na vprašanja vaša, samo to prosim, da tudi meni na eno vprašanje odgovorite: Kaj pametnega se more po vašem mnenji govoriti v taki družbi, kjer vsi govore in nobeden ne posluša?«

Gospe so bile v veliki zadregi in so umolknile, nekako tako, kakor na tisoče in tisoče žab precej utihne, kakor hitro kdo zažene kamen med-nje.

IX. Poglavje.

O nekem pridigarju, ki se je jezil zaradi nepričujočih.

Zeló učen pridigar se je jako trudil s svojimi pridigami, ali vendar je imel malo poslušalcev. Enkrat se je v pridigi dolgo časa pritoževal zavoljo nemarnosti onih, ki niso prišli poslušat božje besede, začel je celó pretiti, da bode vse popustil in nič več ne pridigal.

Sveti Frančišek je bil tudi pri tej pridigi in je rekel iz cerkve gredoč nekemu svojemu prijatelju: »Nad kom se je pa prav za prav jezil ta dobri mož? Zeló nas je grajal zavoljo napake, ki je mi nismo zakrivili, zakaj bili smo pri pridigi. Ali naj bi se bili razrezali v kosce, da bi napolnili druge prazne klopi? Njegova jeza je veljala nepričujočim, ki radi tega gotovo ne bodo obiskovali njegovih pridig, ker ga niso slišali. Ako bi bil pa hotel njim govoriti, naj bi bil šel na mestne ceste in trge in silil tam stoječe, da naj gredó na njegovo gostijo. Nedolžne je grajal, one pa, ki so grajo zaslužili, pustil je pri miru.«

X. Poglavje.

O manjših čednostih.

Dasi je naš svetnik združeval v sebi najbolj vzvišene čednosti, vendar je ljubil z neko posebno ljubeznijo tudi naj-

manjše čednosti, to se pravi take, ki jih svet ima za takšne; zakaj vsaka čednost je velika pred Bogom, posebno pa tiste, ki jih Bog človeku vlije v dušo.

»Vsakdo bi rad imel, rekel je, sijajne in bliščeče čednosti, viseče visoko na križu, da bi jih videl vsak že od daleč in občudoval. Le malo se jih trudi nabirati tiste čednosti, ki kakor materna dušica in timijan skrita raste pod tem drevesom življenja ali v njegovi senci. In vendar so te čednosti najbolj dišeče in najbolj oškropljene s krvjo našega Odrešenika, ki je dal kristijanom ta nauk kakor prvi nauk: *Učite se od mene, ker sem krotak in iz srca ponižen.*¹⁾ Ni dano vsakemu izkazovati se v velikih čednostih duševne moči, velikodušnosti, sijajnosti, mučeništva, potrpežljivosti, stanovitnosti in srčnosti. Pač redkokrat se ponudi priložnost za nabiranje teh čednostij; ali vendar bi jih radi imeli vsi, ker so očitvidne in imenitne. Včasih si še domišljujemo, da se moremo sami izkazovati v velikih čednostih, napihujemo svoj pogum in mislimo o sebi kdo vé kaj, ali pri prvi priložnosti, ki se nam ponudi, smo na tleh.

Take priložnosti, da kdo pridobi veliko svoto denarja, ne dogajajo se vsak dan; vsak dan pa pridobi človek lahko nekoliko beličev, in nekateri obogaté sčasoma ob tako majhnih dobičkih. Ako bi mi vse te majhne priložnosti, ki se nam ponujajo, vsak trenotek porabili v to, da bi sveto služili Bogu, pridobili bi si gotovo velikih duhovnih zakladov in bi postali bogati za nebesa.

Nikakor pa ni dosti, da kdo opravlja dela velike čednosti, če jih ne opravlja z veliko ljubeznijo; zakaj ravno ljubezen je, ki daje podlago, tehtnost, ceno in moč dobrim delom pred Bogom. Dejanje male čednosti (zakaj vse čednosti niso enake po svoji natorji), katero stori človek iz velike ljubezni do Boga, je veliko znamenitejše, kakor delo imenitne čednosti, katero človek stori z manjšo ljubeznijo do Boga.

Kozarec hladne vode, ki ga človek dá z veliko ljubeznijo, zasluži večno življenje. Dva beliča, ki ja je podarila ona uboga vdova s to ljubeznijo, imela sta v očeh našega Odrešenika več vrednosti nego dobršni darovi, ki so jih metali bogatini v puščico.

¹⁾ Mat. 11, 29.

Ljudje skoro nič ne čislajo teh čednostij, ako človek nekoliko odjenja slabi volji svojega bližnjega, prijazno prenaša njegove nepopolnosti, ako mirno potrpi z njegovim neprijaznim obrazom, ako rad prenaša zaničevanje, ako se rad ponižuje, ako rad pretrpi kako majhno krivico, ako rad prenaša, da druge čislajo bolj kakor njega, ako rad prenaša oštevanje in sitnosti, ako rad dela kako delo, ki se ne strinja z njegovim stanom, ako prijazno odgovori onemu, ki ga poprijemlje po krivem in trdo, ako krotko prenaša zasmehovanje ljudi, kadar pade, ako dobrovoljno sprejme, če se mu tudi kaka prošnja odbije, ako se zahvaljuje za dobrote, ako se poniža pred tistimi, ki so mu enaki ali celó nižji, ako prijazno in dobro ravna s posli svojimi. Vse to imajo za malenkost tisti, ki so udani napuhu v svojem sreču in s ponosom gledajo na druge. Mi hočemo le visokih in čislanih čednostij, ki dajejo pred svetom slavno ime, pa ne pomislimo, da tisti niso služabniki Gospodovi, ki so po volji ljudem¹⁾, in da nas prijateljstvo tega sveta dela sovražnike božje.«²⁾

XI. Poglavje.

Koliko moč ima krotkost.

Enega dné rečem nekemu visokemu in svetemu prelatu, da občudujem na svetem Frančišku ono neznansko krotkost, s katero vlada vse po svoji volji, brez kake sile. »Stori, kar hoče, rečem, in sicer tako milo in vendar tako krepko, da se mu ne more nič upirati. Tisoč jih pade na njegovi levici in deset tisoč na njegovi desnici. Vsak se ukloni, katerega on pregovarja. Ljubeznivo in krepko doseže svoj namen, ki ga ima pred seboj. Človek misli, da je kako stvar še le začel, pa jo že konča.«

Prelat je bil razsvetljen v potih božjih in vednosti svetnikov, zato mi odgovori jako bistro: »Ta krotkost sama ga dela tako mogočnega. Ne veste li, da ima jeklo, ki je veliko močnejše od železa, tudi milejšo trdost? Blagor krotkim, ker zemljo bodo posedli. Oni bodo upogibali volje vseh in zapovedovali njih srcem. Vse hiti za vonjavo njihovega mazila.«

Eno najimenitnejših in najveličastnejših vodil našega blagega očeta je bilo: »Blagor jim, ki imajo voljno srce, ker nikdar

¹⁾ Gal. 1, 10. — ²⁾ Jak. 4, 4.

ne bodo premagani; gotovo nikdar ne bodo premagani, zakaj vse se jim pokori pred nogami.«

XII. Poglavje.

O strahu čistosti in o čistosti strahu.

Dobro znamenje je za čistost, kadar je boječa. Strah je njen nasip in njena trdnjava. Njene trdnjave si napolnil s strahom, pravi prerok. Lahko tedaj rečemo, kar se tiče čistosti, kakor tudi drugih čednosti: *Blagor mu, ki vedno živi v strahu.*¹⁾ »Med vsemi boji, ki jih ima človek bojevati, pravi sv. Jeronim, so najtežavnejši oni za sv. čistost. Najbolj splošni so, ali vendar je jako redka pri njih zmaga. Kdor zaupa v svojo dosedanjo čistost, je v veliki nevarnosti, da pade. Ako je za čistost potreben strah, potrebuje strah ravno take čistosti, da tako delamo s strahom in trepetom za svoje izveličanje.«

Vprašam ga, kaj prav za prav misli, ko pravi: čistost strahu? On mi odgovori: »Čisti strah, ki ga prerok imenuje svetega, in ki biva v nebesih, je tisti, ki izhaja iz ljubezni božje in ki ga ljubezen oživlja. Ta ljubezen stori, da mi bolj gledamo na čast božjo, kakor pa na lastno korist in se tedaj bolj bojimo Boga razžaliti, kakor pa kazni, ki sledi grehu.

Ako se bojimo Boga razžaliti, ker je dober sam na sebi, ne pa zato, ker nas kaznuje po storjenem grehu, tedaj je naš strah čist. Podoben je zvesti nevesti, ki se na vso moč boji, da bi ne bila po godu ženinu, ker ga ljubi, in je za njo največja sreča njegova ljubezen do nje. Kratko rečeno, čisti in sveti strah, ki izhaja iz spoštovanja, ljubezni in čišljanja, ni suženjski, ne najemniški strah, ampak otročji strah, strah, ki ga imajo največji svetniki.

S tem pa nikakor nečem reči, da hlapčevski strah ne dá ljubezni v naše sree; ravno nasprotno, on ji še pripravlja pot in je torej enak šivanki, da rabimo primero sv. Avgušтина, s katero se všiva zlato ali svila. Ako se pa človek radi tega varuje greha, ker se boji kazni, pa tako, da bi rad grešil, ako bi kazni ne bilo, to je hlapčevski strah, ki ne pripravlja pota ljubezni.

¹⁾ Preg. 28, 14.

Velik razloček je v tem, ako kdo pravi: Jaz se varujem greha, ker se bojim kazni, ki pride za grehom; ali: jaz se varujem greha samo zato, ker za njim pride kazen. Prvi strah je dober, drugi pa ne; zakaj to bi bilo, kakor bi kdo rekel: Ko se ne bi bilo bati kazni, ne bi se nič pomišljal žaliti Boga.«

Hvalil je strah, ki izhaja iz ljubezni, kakor otroški strah in njegovo geslo je bilo: Boga se moramo bati iz ljubezni, ne ga pa ljubiti iz strahu.

XIII. Poglavje.

Za grešnike je imel vedno dobro upanje.

Tako dobrega srca je bil, da še o hudobnih ni mogel hudo misliti. Kar je le mogel, storil je, da bi le skril napake svojega bližnjega, navajaje sedaj človeško slabost, sedaj veliko moč izkušnjave, sedaj precejšnje število, ki delajo enake grehe.

Ako so bile pa pregrehe tako očitne, da jih nihče ni mogel skrivati, tedaj se je zatekel k prihodnjosti in je rekel: »Kdo ve, ali se ne bodo poboljšali, in kdo pa smo, da sodimo svoje brate? Ako bi Bog nas ne podpiral s svojo milostjo, delali bi še vse kaj hujšega in naša duša bi bila že v peklu.«

Dan ima 24 ur in vsaki zadostuje nje lastna siromaščina. Največji grešniki so že večkrat postali največji spokorniki, kakor David in mnogo drugih. Veliko več so si sezidali s svojo pokoro, kakor so podrli s svojim pohujšanjem. Bogu je mogoče tudi iz kamenja obuditi otroke Abrahamove. Prečudno prestvarjanje njegove desnice dela posode časti iz tistih, ki so bili posode sramote.

Nikdar ni hotel, da bi kdo obupal nad izpreobrnjenjem grešnikov do njih zadnjega izdihljeja; rekel je, da je to življenje potovanje, v katerem tisti, ki stojč, lahko padejo, in tisti, ki so padli, lahko vstanejo z milostjo božjo.

Šel je še dalje, ni hotel, da bi one po smrti slabo sodili, ki so res pregrešno živeli, razven tistih, o katerih sv. pismo naravnost pové, da so pogubljeni. Poleg tega ni nikdar hotel, da bi kdo segal v skrivnost, ki jo je Bog prihranil svoji modrosti in mogočnosti.

To trditev je pa opiral posebno na ta razlog: kakor Bog človeku ne daje prve milosti zavoljo njegovega zasluženja, tako mu tudi ne daje zadnje milosti, milosti stanovitnosti zavoljo njegovega zasluženja. Zakaj, *kdo je spoznal Gospodove misli, ali kdo je bil njegov svetovalec?*¹⁾

Tedaj bi morali po njegovem mnenju o vsakem človeku dobro misliti in upati, še o takem, katerega konec je bil res strašen, ko se lahko zmotimo, sodeč po zunanjih okoliščinah. O tem mi je pravil neko čudno zgodbo, ki jo tu navajam: Bister pridigar je govoril o krivovercu, ki je genevsko cerkev pripravil, da se je uprla in med drugim je rekel, da ne smemo nikdar reči po smrti kakega človeka, da je pogubljen, kakor le o onih, o katerih sv. pismo samo pové, da so res pogubljeni. To velja tudi celó o tem glavnem krivovercu, ki je toliko gorja prizadjal s svojim krivim naukom. »Zakaj, kdo vé, je rekel, če ni Bog v zadnjem trenutku omečil njegovega srca in ali se ni izpreobrnil v smrti? Pač je resnica, nadaljuje on, da izven cerkve in brez prave vere ni izveličanja; pa kdo vé, ali se ni želel zopet spraviti s sveto cerkvijo, od katere se je ločil, in ali ni v svoji duši spoznal resnice sv. vere, ki jo je pobijal, in ali ni umrl v pravem kesanju?«

In ko so njegovi poslušalci čakali radovedno, kakšen bo temu sklep, končal je svoje sklepanje tako: »Res je, velike misli moramo imeti o Božji dobrotljivosti. Saj je Jezus Kristus še Judežu, ki ga je izdal s poljubom, ponudil svojo ljubezen in večno izveličanje. Zakaj ne bi bil mogel temu glavnemu krivovercu ravno tiste milosti ponuditi? Je li roka Najvišjega prikrajšana? Ali je Bog manj dobrotljiv, manj usmiljen, on, ki je samo usmiljenje, usmiljenje brez števila, brez mere, brez meje?«

Pristavil je: »Pa verjemite mi, lahko vam rečem, da ne lažem, ako ni bil pogubljen, je taki nesreči ušel, da še nikdar nobeden človek ni večji ubežal; in ako ni utonil, ko se je ladija njegovega življenja razbila, je Bogu tako voščeno svečo dolžan, kakor je sam dolg in težek.« Ta nepričakovani in šaljivi konec pa poslušalcev nikakor ni do solz ganil.

¹⁾ Rim. 11, 34.

XIV. Poglavje.

Kako je vspodbujal spokorne grešnike.

Nekdaj pride k njemu ženska k spovedi. Spové se mu odkritosrčno, ali njeno nerodno življenje se ni nikakor vjemalo ž njenim stanom. Dokončavši spoved, mu pravi: Ljubi oče, kako bodete sedaj mislili o meni?

— Kakor o svetnici! odgovori on.

— To bodete pa mislili, odvrne, proti svoji vesti in vednosti.

— Nikakor ne, reče, ampak po svoji vesti in vednosti.

— Je li to mogoče? vpraša ona.

— Kar se na svetu godi, ni mi tako neznano, pravi sv. mož, in že sem tu pa tam marsikaj o vas slišal. To me je pa zelo bolelo, ker ste s tem žalili Boga in izgubljali poštenje, katerega nisem mogel braniti. Sedaj pa, ko vidim, da ste se zopet spravili z Bogom s pravo pokoro, imam močno sredstvo, da vas bodem branil zoper hudobne duhove in ljudi in tajil vse slabo, kar bi utegnili govoriti o vas.

— Ali vendar, ljubi oče, kar se tiče moje preteklosti, bodo le resnico govorili, odvrne ona.

— Vsaj od pobožnih duš se vam ni ničesar bati, odgovori svetnik. Proti godrnjanju farizejev bode pa vas Jezus Kristus sam branil; kakor je branil izpreobrneno Magdaleno.

— Ali kaj bodete pa sami mislili o moji preteklosti? nadaljuje ona.

— Nič, odgovori sveti mož. Prvič nam to ni dovoljeno, in kako naj se pa tudi mudim pri tem, kar je pozabljeno, uničeno, ob kratkem, kar ni nič več pred božjimi očmi? Kako naj bi tudi začel, ako bi hotel na kaj misliti, kakor da bi nič ne mislil? Ne zanimajte se za to, kar bi mogel misliti o vas; zakaj vse, kar morem o vas in za vas misliti, je hvala božja. Z drugimi svojimi mislimi pa hočem praznovati praznik, da, praznovati ga hočem s svetimi angelji, ki se v nebesih veselé, da se je izpreobrnilo vaše srce.

Ta oseba je to pripovedovala potem neki dobri prijateljici, kateri je bilo tudi nje prejšnje življenje znano, in je pristavila, da se je sveti mož pri tem zelo jokal. Ko je bila opomnila, da

se gotovo joka radi gnusobe njenih pregreh, rekel ji je to: »Nikakor ne, jokam se od veselja, ker ste vstali k življenju milosti.«

Sveta Terezija je posebno rada prebiralala životopise takih svetnikov, ki so bili popred veliki grešniki, ker tu je občudovala sijaj božjega usmiljenja, ki se je usmililo njih velike siročine. In to nagnenost sv. Terezije je naš sveti mož hvalil, kar sem večkrat slišal.

XV. Poglavje.

Brez pravega zaupanja v Boga ni prave nezaupnosti do sebe.

Nekdaj ga vprašam, kaj mora človek storiti, da bi se iznebil zaupanja va-se. Odgovori mi: »Zaupati mora popolno v Boga.« Pristavil je, »da sta zaupanje v Boga in nezaupanje va-se, kakor obe skledici pri tehtnici, ako gre ena kvišku, pada druga. Čim manj sami sebi zaupamo, tem bolj zaupamo v Boga. Čim bolj zaupamo va-se, tem manj zaupamo v Boga. Kadar va-se nič ne zaupamo, tedaj popolno zaupamo v Boga.«

»Ali ne morem izgubiti zaupanja va-se, odvrnem, ako natančno spoznam svojo siročino in slabost, da ne bi ravno zato stavil svojega zaupanja v Boga?«

»Ne, pravi on, le če ste dobro ukoreninjeni v ljubezni in če delate s to čednostjo; sicer to ne bi bilo krščansko nadnaravno nezaupanje vase. Tista nezaupnost, o kateri govorite, rodila bi v človeku le žalost, malosrčnost in nedelavnost. Prava nezaupnost do sebe, krščanska in izhajajoča iz ljubezni je nezaupnost vesela, srčna in plemenita, ki nam daje v usta te besede: *Ne jaz, ampak milost božja z menoj.* Brez nje ne morem ničesar, tudi najmanjše dobre misli ne morem imeti brez nje. Ž njo morem vse, zakaj dobro vem, da tisto, kar je nemogoče človeku, je jako lahko Bogu, ki lahko vse stori v nebesih in na zemlji, kar hoče.¹⁾ Zato je rekel naš Izveličar svojim aposteljem: *Zaupajte, jaz sem premagal svet.*²⁾ Tisti, ki zaupajo v Boga, pravi prerok, bodo kakor Sijonska gora, ki je vihar ne omaje.

¹⁾ 1. Kor. 15, 13; Jan. 15, 5. 2. Kor. 3, 5; Filip 4, 13; Mat. 19, 26. —

²⁾ Jan. 16, 33.

XVI. Poglavje.

Boga moramo vedno enako ljubiti.

Ena izmed najlepših mislij, ki sem jih slišal iz ust našega svetnika, je ta: »Pravo znamenje, da samo Boga v vseh rečeh ljubimo, je to, da ga v vseh rečeh enakomerno ljubimo; Bog si je vedno enak, in ako ga mi sedaj bolj, drugič zopet manj ljubimo, izhaja to od tod, ker imamo razun njega še druge misli.

Rad bi imel, da bi bila ta misel zapisana na najznamenitejša mesta vaših hiš in na čelo vsem nabožnim knjigam, ki vam jih dajejo brati, da bi jo bolje izpolnjevali, ker bi vam bila vedno pred očmi.

To je pravo merilo, na katerem lahko svojo ljubezen in pobožnost poskusimo, da vidimo, ali je resnična ali namišljena. Ko bi naša ladija dospela do tega, potem bi lahko rekli, da je enako Noetovi barki postavljena na vrh najvišjih gorâ in utemeljena na najbolj vznesenih brdih pobožnosti.

Potem bi bilo nam vse enako, življenje in smrt, zdravje in bolezen, uboštvo in bogastvo, in vse zopernosti tega življenja ne mogle bi, ne pravim nekoliko zazibati ladije naše, ampak prekucniti je, ker močno in naravnost bi ravnali krmilo, in ker bi videli vse stvari v roki božji, ki je enako ljubezniva, kadar nas tepe, kakor takrat, kadar nas boža; zakaj božja pravičnost ni nič manj, kakor njegovo usmiljenje, hči njegove dobrotljivosti. Spoznali bi, da je njegova roka, kadar nas tepe, enaka roki zdravnikovi, ki nas rani, da nas ozdravi, in da se naposled bliski iz njegove roke premené, da govorim s prerokom, v dež in sicer prostovoljen dež, ki ga je Gospod svojim izvoljenim prihranil za dedščino, o katerih govori: *Blagor žalostnim, ker bodo potolaženi.*¹⁾

Na tem trdnem in nepremakljivem stališču ljubezni božje stojé je bil veliki apostelj sv. Pavel kos vsem stvarém, in je rekel, da ga nikdar ne bodo ločile od ljubezni božje.«²⁾

¹⁾ Ps. 67, 10. - ²⁾ Rim. 8, 38. 39.

XVII. Poglavje.

Kako visoko je cenil priprostost.

Naš sveti mož je imel v Grenoble-u adventne in postne pridige, potem pa je hotel obiskati veliki samostan Kartuzijanov, ki je bil le tri ure proč od tega mesta.

Gospod Bruno d' Affrinques iz Saint-Omer-a, zeló učen, a še bolj ponižen in priprost mož, je bil takrat priyor in general celega reda.

Našega svetnika sprejme jako vljudno, priprosto in odkritosrčno, kar mu je tako ugajalo, da ga je koval v zvezde.

Pelje ga v sobo za goste, ki je bila njegovemu visokemu dostojanstvu primerno opravljena. Nekoliko časa se pogovarjata o svetih rečeh, potem pa se poslovi od njega priyor, da se pripravi za jutranjice. Zeló se opravičuje, da ne more več dalje biti pri njem.

Svetemu možu je bila ta natančnost zeló všeč, posebno ko priyor še pristavi, da praznujejo god nekega svetnika, ki ga red zeló čišla. Neizmerno čast mu skazavši se priporoči, in ko ravno hoče v svojo celico, sreča ga eden redovnikov in ga vpraša, kam gre in kje je pustil genevskega škofa? Pustil sem ga, pravi on, v njegovi sobi, poslovil sem se od njega in prosil, naj mi dovoli iti v svojo celico, ker bi rad opravil zarad jutrajšnjega praznika po noči jutranjice.

»Gotovo razumete, častiti oče«, pravi mu redovnik, »izvrstno svetne pravice in navade. Nu sedaj nimamo nič drugega, kakor redovni praznik; imamo li pa vsak dan tako zaslužnega prelata v tej pustinji? Ali ne veste, da je Bogu ljubo, da se darujemo za gosta? Saj bodele imeli vedno dovolj časa, da požete hvalnice Bogu in ste lahko še dostikrat pri jutranjicah. Kdo je pač sposobnejši, da zabava takega prelata, kakor vi? Sramota za našo hišo, da ste ga tako samega pustili!«

»Moj sin, mislim, da govorite prav«, reče priyor; »napačno sem ravnal.« Tedaj se takoj vrne k škofu in jako odkritosrčno reče: »Milostljivi gospod! na potu proti svoji celici srečam enega izmed bratov, ki mi je rekel, da sem napačno ravnal,

ko sem vas samega pustil, da bodem še drugikrat lahko navzoč pri skupnih jutranjicah; škofa iz Geneve pa ne bomo imeli vedno pri sebi. Verjel sem mu in pridem kar naravnost sem in vas prosim, da mi odpustite to napako. Zatrjujem vam, še mislil nisem na to, da sem napačno ravnal, in ne lažem se!«

Sveti mož je bil ves očaran zavoljo tolikšne odkritosrčnosti in priprostosti. Zatrjeval mi je, da ga je to bolj veselilo, kakor da bi ga bil videl storiti kak čudež.

XVIII. Poglavje.

O natančnosti, zmernosti in znamenjih pravega poklica.

Naš svetnik je jako hvalil natančnost, kako je ta dobri prednik kartuzijanov najmanjša samostanska opravila tako natančno opravljal, da komaj najmanjši novinec tako. V svoji gorečnosti pa tudi za las ni prestopil pravil, da ne bi dajal slabega vzgleda.

Sveti mož je primerjal sedanjega in prejšnjega priyorja; prejšnji se je tako zatajeval in si taka pokorila nakladal, da bi človek mogel misliti, da še telesa nima, ali da je ima iz železa, in zato je bil podoben onim zdravnikom, ki pokopališče napolnjujejo. Veliko namreč ga je hotelo posnemati, in to jih je spravilo v grob, ker njih gorečnost je bila slepa in je hotela dalje, kakor so njih moči dopuščale. Sedanji pa je s svojo krotkostjo in zmernostjo ohranil mir in ponižnost v duhovih in zdravje v telesih.

Nekdaj pride mladenič k temu priyorju in prosi, da bi ga sprejeli v samostan. Mladenič je bil iz dobre hiše. Ko pa častiti oče priyor vidi, kako je šibkega telesa, kakor so po navadi iz visokih rodovin, pové mu kar naravnost, kako ostro je v redu, in mu pokaže, kako samotni je kraj.

Mladenič odgovori, da je to že vse popred videl in Bog bode njegova moč.

Ko ga general vidi, kako je odločen, pravi z osornim glasom: »Kaj vendar mislite, da hočete v naš red stopiti? Mislite li, da je to otroška igrača? Ali veste, da mora vsak za poskušnjo storiti en čudež, ki hoče pri nas sprejet biti?«

»Ne jaz, pač pa vsegamogočnost božja v meni«, pravi mladenič. »Trdno zaupam na njegovo dobroto, da on ne bode pustil, da se nazaj oziram, ali da se vrnem k svetu, ki sem se mu odpovedal popolno, on, ki me je poklical v ta red, da mu služim, in me navdihnili s sovraštvom do sveta. Kakoršnokoli znamenje hočete, zahtevajte od mene, Bog je bode storil po meni v znamenje, da me kliče.« Pri teh besedah vsplamti, in oči so se mu svetile kakor zvezde.

Dom Bruno se čudi mladeničevi stanovitnosti, objame ga in s solzami moči njegov obraz. Potem se obrne k okoli stoječim in pravi: »Moji bratje, tukaj pogledjte poklic, ki prestane tudi najtršo izkušnjo!« Zopet se obrne k mladeniču in pravi: »Zaupaj, moj sin, Bog te bode podpiral in te ljubil, in tudi ti ga bodeš ljubil in mu služil, kar je ravno toliko vredno, kakor čudež.«

Tudi naš svetnik je posnemal vzgled tega dobrega očeta, kadar se je kaka hči z enakim namenom pri njem oglasila. Ni ji govoril drugega ko o Kalvariji, trpljenju, trnju, križu, da si bode morala marsikaj odreči, svojo lastno voljo zatajevati, križati svojo sodbo, da bode morala sebi odmreti, živeti le Bogu, v Bogu in zavoljo Boga, in jo opominja, da ne bode smela več živeti po svoji volji in naravnem nagnenju, temveč po duhu svete vere in samostanskih pravil.

XIX. Poglavje.

O duhovnih predstojnikih.

Sveti mož je delil prednike v štiri vrste: V prvo vrsto stavi one, ki sebi in drugim jako radi kaj pregledajo. Te imenuje malomarne, ker se malo zanimajo za svoj posel, z reko vred plavajo in ladijo prepuščajo valovom. Pastirji te vrste se imenujejo maliki,¹⁾ ker imajo tudi oči, kakor maliki, pa ne vidijo, ušesa, pa ne slišijo, noge, in ne hodijo, jezik, in ne govoré. *Mutasti psi so, ki ne vedó lajati*²⁾ zoper pregreho in razuzdanost.

V drugi razred spadajo oni, ki so ostri do sebe in drugih. Ti večkrat vse pokvarijo, ker hočejo preveč dobrega storiti in

¹⁾ Cah. 11. 17. — ²⁾ Iz. 56, 10.

zabredejo v ravno nasprotno zlo. Kadar hočemo konja obvarovati padca, ne smemo vajetij ven in ven tako visoko držati, sicer bi ga ovirali v hoji. Pastir mora biti tak, da ga ima čreda za vzgled, ali začeti mora s tem, da je najprvo sam do sebe krotak. Zakaj proti komu bode krotak tisti, ki je neusmiljen proti sebi?

Zopet drugi so prizanesljivi do drugih ali ostri do samih sebe: in ti zaslužijo najbolj, da jih opravičujemo, ker napake bližnjega milosrčno razlagajo.

Slednjič se nahajajo še drugi, ki sebi radi pregledajo, zraven so pa ostri do drugih. Ti ravnajo res krivično in so podobni farizejem, o katerih govori Izveličar: *Drugim nakladajo bremena, katerih se pa sami še s konci prstov ne dotaknejo.*¹⁾ Zato jih Gospod tudi kara z besedami: *Zdravnik ozdravi samega sebe; izderi poprej bruno iz svojega očesa in potlej glej, da izdereš pezdirstvo iz očesa svojega brata.*²⁾ Njegova želja je bila, da bi se vse štiri vrste prelevile v peto, ki bi hodila vedno srednjo enakomerno pot, ravnaje se po besedah Gospodovih: Stori drugim, kar hočeš, da ti drugi storé. Ravnaj z drugimi, kakor hočeš, da drugi s teboj ravnajo, in, ob kratkem rečeno, kakor sam s seboj ravnaš.

XX. Poglavlje.

O preveliki vestnosti.

Sveti mož je poudarjal, da pretanka vest izhaja iz najfinejšega napuha. Ta napuh imenuje on fin, ker je res tako droban in neznaten, da ga še oni ne zapazi, ki za njim boleha.

Kot razlog za svojo trditev je navajal, da se tak neče nikdar upogniti mnenju drugega, tudi takih ne, ki so res izkušeni in razsvitljeni v potih Gospodovih, in vedno misli, da stvar bolje ume kakor najbolj razsvitljeni možje. Hitro bi bil zdrav in bi živel v miru, ako bi se hotel le udati in odpovedati lastni sodbi.

Ali ni prav, da bolnik trpi, ki se brani zdravil, katera mu ponujajo in ki bi ga mogla ozdraviti? Kdo bode pač obžaloval

¹⁾ Mat 23, 4. — ²⁾ Luk. 4, 23; Mat. 7, 5.

takega, ki hoče od lakote in žeje umreti, ko ima vendar dosti jedi in pijače?

Ako nas sv. Duh v sv. pismu uči, da je neposlušnost pregreha, podobna malikovanju in čarovanju, kaj naj potem rečemo o neposlušnosti tesnovestnežev, ki se držé svojega mnenja kakor malikov in mu tako hlapčevsko služijo, da stojé kakor skala in se ne dadó nič pregovoriti, kar so si vtepli v glavo? Naj jim kdo še tako dokazuje ali zatrjuje, da je njih strah prazen, tedaj mislijo, da se jim prilizuje, da jih prav ne razume, ali da niso dosti jasno razložili stvari.

To je huda bolezen in je podobna ljubosumnosti, ki jo vse stvari oživljajo, nobena pa ne ozdravi. Bog naj vas obvaruje te hude bolezni, ki jo imam navado imenovati štiridnevno dušno mrzlico ali duhovno bledico.

XXI. Poglavje.

O hudodelniku, ki je obupal nad svojim izveličanjem.

Nekega dné prosijo sv. Frančiška, naj obiše v zaporu ubogega zločinca, ki je k smrti obsojen. Nihče ga ne more preprostiti, da bi se spovedal — tako mu rekó —, ker misli, da zaradi svojih ostudnih hudobij ni drugega zaslužil kakor pekel.

Sveti mož ga obiše; tudi njemu zatrdi, da hoče smrtno kazen prestati in potem v pekel iti, sam pravi, da ga drži hudič že za vrat in da je pogubljen. »Ali, moj brat, bi li ne videli raje, da vas Bog sprejme v nebesa?« vpraša svetnik. »Kako vendar še dvojite o tem?« odvrne zločinec. »Kako naj Bog sprejme tak izvržek vseh hudobij, tako sramoten dar, kot sebi ljubo darilo!«

O Bog, vzdihuje sveti mož sam pri sebi, spomni se svojega usmiljenja, ki je od vekomaj, in svojih obljub, da nečeš ugasiti tlečega stenja in razlomiti nalomljenega trsa! Saj nečeš smrti grešnikove, temveč da se izpreobrne in živi. Daj, da bodo zadnji trenotki tega ubornega človeka srečni.

»Povejte mi vendar,« pravi mu potem, »ali se ne bi prepuštili raje Bogu, kakor hudobnemu duhu?« — »Kdo bi o tem dvomil?« odgovori ubogi grešnik; »ali čemu naj bode Bogu tak človek, kakor sem jaz!«

Svetnik odgovori: »Ravno zaradi takih, kakor ste vi, poslal je večni Oče svojega Sina na svet; da, še celó za hujše: n. pr. za Judeža in one, ki so ga križali; zakaj Kristus je prišel iskat grešnikov, ne pravičnih.«

»Ali mi zagotovite, da ne bi ravnal predrzno«, odgovori zločinec, »ako bi se zatekel k božjemu usmiljenju?«

»Predrzna predrznost bi bila veliko bolj«, odgovori sveti mož, »ako bi mislili, da njegovo usmiljenje ni neskončno, in da ne obsega vseh grehov, ki jih človek storiti ali tudi le misliti more. Zasluženje Jezusovega trpljenja je pa tako bogato, da se tam, kjer je greh vse preplaval in velikansko škodo napravil, milost božja prebogato razliva. Usmiljenje božje je vedno nad vsemi njegovimi deli, vedno se dviga čez njegovo pravico in se vzdigne tem više, čim večja je mera naših grehov. Naše uboštvo je podlaga, na kateri počiva sedež božjega usmiljenja.«

Na ta način mu je govoril sv. Frančišek na srce in je vnel v njem vero, ki še ni bila v njem popolno ugasnila. S tem mu je oživil že mrtvo upanje in ga privedel naposled tako daleč, da se je popolno udal v božjo voljo in se njemu zaupljivo izročil za smrt, za časno in večno življenje, na tem in onem svetu, naj bi naredil ž njim, kakor je njegova sveta volja.

»Pa Bog me bode zavrgel«, pravi nesrečni mož, »zakaj on je pravičen.«

»Bog vam bode odpustil«, odgovori svetnik, »ako ga prosite milosti; zakaj on je usmiljen in je obljubil, da odpusti vsakemu, ki ga s skesanim in ponižnim srcem odpuščanja prosi.«

Hudodelnik odvrne: »Ako me hoče zavreči, naj se zgodi njegova volja, njegov sem. Ne more li z menoj storiti, kar stori lončar s svojo ilovico?« »Raje recite z Davidom«, pravi svetnik: *Tvoj sem, o Gospod, reši me!*¹⁾ Slednjič ga pripravi do tega, da se mu prav skesano in potrto spové in obžalovaje grehe svoje umrje popolno udan v božjo voljo. Zadnje besede, ki mu jih je narekoval svetnik, bile so: O Jezus, tebi se popolno dajem in izročam!

Neko misel moram pri tej priložnosti povedati, ki sem jo večkrat slišal od svetnika. Trdil je, da je vsegamogočnemu Bogu

¹⁾ Ps. 118, 94.

nemogoče večno pogubiti kako dušo, ki se je popolno udala v njegovo sveto voljo, predno je stopila čez prag večnosti.

Zato si je tudi na vso moč prizadeval, ako je bil pri kakem bolniku, kateremu se je bližala zadnja ura, da bi ga pregovoril popolno udati se v božjo voljo, in o drugih rečeh mu ni skoro nič govoril. Njegova glavna beseda je bila: »O Bog, tvoja volja naj se zgodi!« Ali pa: »Da, oče, ker je tebi všeč, naj bode tako! O moj Gospod, ne moja, ampak tvoja volja naj se zgodi!«

XXII. Poglavje.

Nič se ne zgodi brez božje volje.

Vse, kar se je zgodilo, imel je navado pripisovati najsvetejši volji božji in tudi drugim je prigovarjal, naj tako delajo.

»Nič se nam ne primeri, naj si bode dobro ali slabo, razun greha, kakor le po volji božji. Bog namreč je izvir vseh dobrot, tedaj pride tudi vsak dober dar, vsako popolno darilo od njega, ki je oče luči. Kar se pa tiče hudega, pa pravi prerok, da ni nadloge v mestu, ki je ni storil Gospod; ta nadloga pa je kazen za greh. Bog ne more hoteti greha, ampak ga le pri-pusti, ko dovoljuje človeški volji ravnati po naravni prostosti, ki nam jo je dal. Če vzamemo stvar natanko, ne moremo reči, da pride greh čez nas, zakaj to, kar pride čez nas, pride od zunaj, od koga drugega, greh pa pride od znotraj, iz naših src, kakor pravi sveto pismo,¹⁾ tedaj ne spada med zunanje dogodke. O kako srečni bi bili, ako bi se navadili vse sprejeti iz njegove očetovske roke, ki jo odpira, da nas blagoslavlja. Kako ljubeznivo hladilo bi potem lajšalo naše bolečine, iz kamenja bi srkali sladki mēd in iz najtrše skale lepodišeče olje. Kako zmerno bi uživali srečo, ker nam Bog pošilja nesrečo in srečo le zato, da njega častimo in sebe izveličamo!«

»Prav dobro premislimo to resnico in glejmo. le Boga v vseh dogodkih in vse dogodke le v Bogu, da hvalimo in častimo Boga, Očeta našega Gospoda Jezusa Kristusa, ki nas tolaži v vseh težavah in nam vsako bridkost v blagor obrne.«

¹⁾ Mat. 15, 19.

XXIII. Poglavje.

Vsi so čednosti sv. moža jako cenili, posebno pa še g. Lesdiguières.

Njegovo čednost so pripoznali v obče katoličani in protestanti, in so jo hvalili enoglasno.

Istega leta, ko je imel sv. Frančišek adventne in postne pridige v Grenoble-u, ni se gospod pl. Lesdiguières, deželni podglavar in maršal Francoske, še bil spreobrnil h katoliški cerkvi. Vendar je očitno kazal, da ga je ljubil in nenavadno čislal; vabil ga je k obedu, obiskoval v stanovanju, poslušal katerikrat tudi njegove pridige, jako ceneč njegovo učenost in pobožnost.

To pa reformatorjem ni bilo nikakor všeč, posebno so se izpodtikali nad tem, da je imel dolge in skrivne pomenke s svetim škofom, da ga je hvalil pri vsaki priliki in ga imenoval vedno gospoda škofa Genevskega, ter ga odlikoval tako, da se je vsakdo čudil.

Kalvinski predikantje so hoteli odvrniti kalvince od pridig svetega škofa, ki so jih hodili radi in s pridom poslušat, zato so jim grozili, da jih bodo izobčili, pa s tem niso dosegli nič. Posvetovali so se, kako bi zabranili gospodu pl. Lesdiguières-u, da bi škofu iz Annecy-a (kakor so imenovali sv. Frančiška, ker je tam bival) ne skazoval takih izvenrednih častij, da bi ž njim več ne občeval tako prijateljsko, da ne bi hodil k njegovim pridigam, kar dela veliko pohujšanja med protestanti. Potem so poslali nekaj imenitnih kalvincev k g. Lesdiguières-u, ki naj bi ga bratovsko posvarili.

Maršalu je bilo pa dobro znano, o čem so se posvetovali, zato jim je dal vedeti, da bi jih rad sprejel, če bi želeli priti k njemu, da bi mu govorili o kaki zadevi; če bi ga mislili pa svariti, tedaj naj bodo pa prepričani, da, prišedši skozi vrata, odidejo skozi okno.

Sedaj so videli, da je ta pot zastonj, tedaj so izkušali na drug način priti do zaželenega smotra; obrnili so se do nekega imenitnega gospoda v pokrajini, ki je bil njih vere. Le-tega so

naprosili, da je povedal g. Lesdiguières-u pri neki priliki na uho, česar se mu sami niso upali povedati, boječ se njegove nejevolje.

Gospod Lesdiguières mu odgovori: »Povejte tem gospodom, da sem dovolj star, da vem, kako naj živi človek na svetu. Do svojega tridesetega leta sem bil rimsko-katoliški kristijan in vem, kako se katoličani vedejo nasproti svojim škofom, in kako kralji in knezi s škofi ravnaajo. Mi živimo v državi, v kateri so škofje na drugačni stopinji, kakor naši pastori, ki jih smemo med seboj komaj za župnike smatrati, ker so zavrgli škofovsko oblast, ako tudi sv. pismo tako jasno govori o njej, in mislim, da tega ne obžalujejo.

Le povejte dotičnemu človeku, da bom vedel, kakšno čast jim imam skazovati, kadar bodem videl, da sinovi in bratje kraljev in drugih samooblastnih knezov postajajo predikanti, kakor jih vidim, da postajajo škofje, nadškofje in kardinali.« Mislil je pa v teh besedah na pridigarja nizkega stanú, ki je bil poprej njegov sluga in katerega je njegova (namestnikova) prijaznost povzdignila do časti poglavarjev tako imenovane reformovane cerkve v Grenoble-u.

»Kar se pa tiče genevskega škofa, primoral bi jih, ako bi bil jaz na njegovem mestu in samooblasten knez tega mesta, kakor on, da bi mi bili pokorni in da bi mi pripoznavali mojo kneževsko pravico. Bolje poznam njegove pravice nego tisti človek in vsi njegovi tovariši in prisedniki. Moja dolžnost je, da jih poučim o tem, njih dolžnost pa je, da molčé, kar bi tudi storili, če bi bili pametni. Oni so prenizko pod menoj, in premladi, da bi poučevali moža tako starega in visoko postavljenega, kakor sem jaz, kako naj živi.«

Od tega časa je bil svetemu škofu še veliko prijaznejši in ga še bolj častil, čemur so se samo tako imenovani reformovani čudili. Vse, kar mu je sveti prelat pripovedoval, vplivalo je tako dobro nanj in mu vzbujalo tako dobre misli o sv. veri, da je to jako olajšalo njegovo izpreobrnjenje, kadar je bil imenovan za kronskega vojvodo; pozneje je umrl kot pobožen katoličan in sklenil svoje življenje jako srečno.

XXIV. Poglavje.

Kako je priprost kmet hrepenel po nebesih.

Svetemu škofu potujočemu po škofiji povedó, da je priprost kmet bolan, ki želi še pred smrtjo njegov sveti blagoslov prejeti.

Sveti mož, ki je bil vsem vse, gre k dobremu kmetu in ga najde že blizu smrti, ali še popolnoma zavestnega. Dobri mož je bil neizrečeno vesel, da je še pred smrtjo videl svojega svetega škofa, zato je rekel: »Milostljivi gospod, hvalim Boga, da še prejmem vaš sveti blagoslov, predno mi smrt zatisne oči.« Želel se je spovedati, in navzoči gredó ven. Ko se spravi z Bogom in sta bila s svetim prelatom sama, vpraša: »Milostljivi gospod, ali bom pač umrl?«

Sveti škof misli, da se mož boji, zato ga hoče nekoliko pomiriti in mu pravi: »Videl sem jih mnogo, ki so ozdraveli, ko so bili še bolj bolni, kakor vi,« in pristavi, da človek mora zaupati v Boga, ki je gospodar čez življenje in smrt.

»Pa vendar, milostljivi gospod, ali mislite, da bom umrl?« vpraša kmet.

»Moj sin,« odvrne škof, »na to vprašanje bi vam zdravnik bolje odgovoril nego jaz. Le to vam povem, da je vaša duša vrlo dobro v redu, in to je vse. In lahko se zgodi, da vas Bog kdaj drugikrat pokliče iz tega življenja, ko ne boste tako — dobro — pripravljeni. Najboljše je, da ne želite nič več živeti in se popolno prepustite božji previdnosti in usmiljenosti, da Gospod z vami stori, kar mu je drago; njegova volja bode brez dvojbe vedno za vas najboljša.«

»O milostljivi gospod!« odgovori dobri kmet, »jaz vas ne vprašam radi tega, kakor bi se bal umreti, temveč, ker se bojim, da bi ne umrl, zakaj nekako nerad bi zopet ozdravel.«

Ta odgovor je nekoliko osupnil svetega škofa, zakaj dobro je vedel, da želé umreti navadno le jako popolne duše, ali pa tudi tiste nepopolne, ki se nagibajo skoro k obupu ali pa so vsaj jako otožne. Tedaj ga vpraša, ali se mu morda življenje gabi in odkod je to, da ga je sit, ko je vendar naravno, da vsakdo rad živi.

»Milostljivi gospod«, pravi kmet, »svet je tako mala in neznatna stvar, da kar ne razumem, zakaj ga morejo ljudje tako ljubiti. Ako bi ne bila volja božja, da smo tako dolgo časa tukaj, dokler nas odpokliče, mene bi že davno ne bilo več tu.«

Sveti škof je mislil, da je tega moža kako posebno gorje zadelo in mu tako ogrenilo življenje, ter obudilo tako želje po smrti, zato ga vpraša, če ga gloje kaka skrivna težava, ali ga telesne bolečine tako mučijo, ali je njegovo imetje vse zapravljeno.

»Nikakor ne«, pravi on, »do svojega sedemdesetega leta, v katerem sem sedaj, bil sem zdrav, tudi svetnega blaga imam več, kakor ga potrebujem, in hvala Bogu, siromaštva še ne poznam.«

Svetnik ga dalje vpraša, ali je morda njegova žena ali otroci vzrok, da je tako nezadovoljen.

»Prav narobe«, pravi kmet, »vedno so me razveseljevali in najmanjše sitnosti mi niso nikdar napravili. Da, če bi bilo le radi česa težko svet zapustiti, bilo bi, ker se moram ločiti od njih.«

Sveti škof ni mogel uganiti, zakaj se je mož naveličal živeti, zato ga je vprašal: »Zakaj pač želite umreti?«

»Milostljivi gospod«, odgovori mu, »zato želim umreti, ker sem vedno slišal v pridigi toliko ljubeznivega in lepega o bodočem življenju in o veselju v nebesih, da se mi dozdeva ta svet kakor ječa, kakor prava sužnjost.«

Potem pa začne govoriti, česar mu je bilo srce polno in pové toliko čudnega o veselju nebeškem, da je bil sv. škof ves ginen in je začel milo jokati, zakaj dobro je previdel, da ga Bog sam navdihuje, in mu ni meso in ne kri tega razodelo, ampak božji Duh sam.

Ko je nehal govoriti o teh vzvišenih in nebeških stvareh, pride zopet na to revno zemljo, in začne razlagati, da so najimenitnejše časti, največja bogastva in najslajše veselje tega sveta zgolj nečimernost. O tem govori s tako globokim notranjim čutom, da je navdal še dušo sv. škofa z novim gnusom do vsega pozemeljskega.

Sveti prelat je popolno pritrdil bolniku; da bi ga pa odvrnil od prevelike nejevolje do življenja, kamor se je bolnik že

nagibal, prigovarjal mu je popolnoma udati se v voljo božjo, naj dá Bog že zdravje ali smrt, kakor je storil sv. Pavel in sv. Martin, ki sta na ta način molila. Čez nekoliko ur je mirno zaspal, prejemši zakrament sv. poslednjega olja, ki mu ga je podelil sv. škof, in njegov obraz je bil lepši po smrti, kakor pa v življenju.

XXV. Poglavje.

Srce se mora očistiti posvetnih želj.

Človek želi zemeljsko in nebeško. Nebeških želj ni nikdar preveč, ker enake so perotim, ki nas dvigajo k Bogu. To so one golobje peroti, katerih je prosil prerok Gospoda, da vzleti v stanovanje pravega miru. — Drugih želj pa ni nikdar premalo, ki se ozirajo le po mimogredočih minljivih stvareh in nas le k zemlji tlačijo. Sv. Avguštin jih je imenoval ptičji lep dušnih perot.

Takih želj ni poznalo srce našega sv. škofa. Poslušajmo samega: »Jaz sila malo želim,« pravi on, »in tudi tega malega ne želim posebno. Skoro nobenih želj nimam, in ko bi bil še enkrat rojen, ne bi jih imel prav nič.«

V resnici, kdor hrepeni po nebesih, za tega ima zemlja neznatno vrednost, ali celó nič. Kdor hrepeni po večnosti, temu je čas kakor bežeča senca.

XXVI. Poglavje.

Kako je pretenka vest mučila nekega bogatega in zeló dobrotljivega moža.

Leta 1619 potuje sveti škof v Pariz. Pri tej priliki ga obišče mož, ki je bil bogat na časnem imetju, pa še bogatejši v pobožnosti in usmiljenju do ubožcev.

Ta dobri mož ga vpraša, ali se bode mogel izveličati, dasi tudi je bogat, in videl se mu je velik strah pred pogubljenjem zaradi velikega imetja.

Svetnik ga vpraša, zakaj se tega boji.

On odgovori: »Ker sem prebogat; saj veste, kaj pravi sv. pismo, da je bogatino jako težko ali celó skoro nemogoče izveličati se.«

Svetnik ni mogel na tako splošen odgovor nič določnega reči, zato ga je vprašal, če ima morda kaj krivičnega blaga.

»O ne«, odvrne on na to, »zakaj moji pradedi so bili zelo pošteni in mi niso nič takega zapustili. To pa, kar imam sedaj še več, prihranil sem si in z delom zaslužil. Bog me obvaruj, da bi kdaj roko stegnil po tujem blagu! Vest mi radi tega čisto nič ne očita.«

»Kako pa tedaj, morda svoj denar obračate slabo?« vpraša svetnik dalje.

Tujec odgovori: »Živim po stanu; ali se bojim, da ubogim ne storim dovolj dobrega, in znano vam je, da nas bode Bog enkrat sodil o tem.«

»Imate kaj otrok?« vpraša svetnik.

»Da«, pravi tujec, »ali ti so vsi dobro preskrbljeni in mene več ne potrebujejo.«

»V resnici ne vem,« pravi svetnik, »od kod izvira vaša tesnosrčnost. Še nikogar nisem našel, da bi se pritoževal radi prevelikega bogastva, vi ste prvi; navadno tožijo, da ga imajo premalo.«

Sveti škof je lahko potolažil vest takega poštenjaka, ker mož se je dal rad poučiti.

Pozneje mi je pravil, da je zvedel, da je ta mož imel poprej visoke službe in jih je tudi častno opravljal, ali vse je odložil, da bi laže delal dela pobožnosti in pravega usmiljenja po cerkvah, bolnišnicah in po hišah sramežljivih siromakov. Ubogim je pomagal v njih potrebah, deleč jim bogate milodare. Tako dobrih rok je bil, da je več ko polovico svojih dohodkov za to porabil. Njegova oporoka je bila polna blagih volil. Jezusa Kristusa je imenoval za glavnega dediča; volil je ravno toliko bolnišnici, kakor svojim otrokom, in potem je srečno končal pobožno svoje življenje.

XXVII. Poglavje.

O notranjem prenavljanju.

Imel je navado reči, da milost posnema prirodo in ne umetnosti. Umetelnost deluje namreč le na zunanje, kakor nam kaže slikarstvo in podobarstvo. Priroda pa začenja od znotraj

delovati, od tod tudi prihaja, da pravijo: Srce v človeku oživi najprej in umrje najnazadnje.

Ako je hotel duše do pravega krščanskega življenja privedi in jih nagniti, da so posvetno veselje popustile, ni jim nikdar govoril o zunanjih stvareh, o laseh, obleki, ali kaki drugi taki reči; temveč govoril je iz srca k srcu, ker dobro je vedel, da je vse dobljeno, kadar je pridobljeno srce. »Ako v kaki hiši ogenj nastane,« je rekel, »imajo navado, da vse pohištvo skozi okno ven zmečejo. Ako se bode pa prava ljubezen do Boga polastila srca, človek vse jako malo ceni, kar ni božjega.«

Nekdo pové svetniku, da neka gospa visokega stanú in zelo pobožna, ki jo on vódi, še dragocenih uhanov ni odložila, kar se zdi ljudem jako čudno.

Na to odgovori: »Zatrjujem vam, da še ne vem, imali ušesa, zakaj takrat, ko pride k spovedi, je tako zavita v glavo, da ne vidim, kaj ima na sebi. Sicer pa mislim, da sveta Rebeka, ki ni bila nič manj pobožna kakor ta gospa, ni izgubila nič svoje svetosti, ko je nosila uhane, katere ji je daroval Eliezer od strani Izakove.«

Ta gospá dá neki križ, ki ga je vedno nosila, okovati z dragimi demanti, in to zopet povedó svetniku in jo dolžé, da je nečimerna. On pa odgovori, da ga to naj bolj veseli, kar naj bolj grajajo. »Da bi bili pač vsi križi na svetu,« pravi, »okovani z demanti in vsemi dragimi kameni! Ali se ne pravi to »krasiti skrinje zaveze z egiptovskim plenom,« in ponašati se s križem Jezusa Kristusa? Bi-li mogla svoje drage kamene bolje porabiti, kakor da krasi ž njimi zastavo našega odrešenja?«

XXVIII. P o g l a v j e.

Lep Taulerjev rek.

Jako je cenil lep rek, ki ga je Tauler slišal od nekega kmeta. Tega priprostega moža mu je Bog dal za učitelja v duhovnem življenju.

Ko ga je namreč vprašal, kje je našel Boga, mu odgovori: »Tam, kjer sem sebe popustil; — tam pa, kjer sem sebe našel, izgubil sem Boga!«

To se prav dobro ujema z onim, kar se govori o protivnih si mestih, o Babilonu in Jeruzalemu, o ljubezni, s katero človek bolj ljubi sebe kakor pa Boga, in o ljubezni božji, pri kateri sam na-se pozabi. Ona prava ljubezen je sezidala Babilon, ki se razteza do sovraštva božjega. Druga je postavila Jeruzalem, ki se razteza do sovraštva samega sebe.

Ako grešnik ne stori nič drugega, kakor da se odvrne od stvarnika in obrne k stvari, kdo ne vidi, da milost, ko nas preminja, ne dela drugega, kakor da nas odvrta od stvari in obrača k stvarniku? Tega nas uči tudi sv. Duh, ki govori, da nihče ne more dvema gospodoma služiti, Bogu namreč in mamonu, in da se ne vjemata luč in tema, Kristus in Belijal.¹⁾

Pravo življenje kristijanovo je sebi in strastem odmreti in živeti Jezusu Kristusu. Jezusu Kristusu umreti in sebi in strastem živeti je pot, ki pelje v večno pogubljenje. »Ako živite po mesu, pravi apostelj, bodete umrli, ako pa z duhom morite dela mesa, bodete živeli.«²⁾

XXIX. Poglavje.

O suhoti pri molitvi.

Če mu je katerikrat kaka sestra začela tožiti o notranji žalosti in o suhoti v molitvi, tedaj je ni tolažil, ampak ji je rekel: »Suh prigrizek mi je vedno ljubši kakor moker,« potem ji pa pové one Davidove besede: *V tej pusti deželi, kjer sem in kjer ni pota ne vode, mislil sem se pred teboj kakor v tvojem svetišču, da gledam Tvojo moč in Tvojo slavo.*³⁾

Mana, ta kruh angeljski, ta nebeška jed, je bila majhno, precej suho zrno. Ljudstvo pa je hotelo mesto nje mesa, ki je bolj mokra jed. Bog jim ni odrekel; ali srd božji se je vzdignil nad nje, ko je bilo meso še v njih ustih.⁴⁾

Pač malo jih je, ki bi se prepričali o resnici, ki je pa prav gotova, da se Bog veliko tesneje in pristrčneje združi s tisto pravično in zvesto dušo, ki čuti notranjo suhoto in zapuščenost, kakor s tisto, kateri dá čutiti pobožnost in tolažbo. Čim bolj se srce raduje nad božjo tolažbo, tem bolj pozabi Boga,

¹⁾ Mat. 6, 24. II. Kor. 6, 14. — ²⁾ Rim. 8, 13. — ³⁾ Ps. 62, 3. — ⁴⁾ Ps. 77, 30.

ki vliva v srce to tolažbo; ravno tako, kakor pri bučelah one, ki največ voska napravijo, nanosijo najmanj medú.

Ali si more kdo še bolj zapuščenega človeka misliti, kakor je bil naš Izveličar na križu, ko je zaklical: *Oče! Oče! zakaj si me zapustil?*¹⁾

Kdo pa more dvojiti, da ni bil Izveličar najtesneje sklenen z voljo svojega nebeškega očeta? Konec dovršenosti je v tem, da človek svojo voljo vselej podvrže božji volji, zato je zaklical: »Vse je dovršeno!« in v tej popolni dovršenosti je izročil svojo dušo v roke svojega očeta.

O kako srečna je ona duša, ki je zvesta, tudi če čuti notranjo suhoto in zapuščenost! To je posoda, v kateri se popolnoma očisti čisto zlato ljubezni. Blagor mu, kdor potrpežljivo pretrpi to izkušnjo, zakaj tako izkušan in očiščen, bode prejel krono, ki jo je Bog njim obljubil, ki je ljubi in ki njega ljubijo.«

Četrti del.

I. Poglavje.

O posebnostih.

Sveti škof si je zlasti prizadeval, da bi nekatere posebnosti iz samostanov odpravil, kjer mnogo slabega učinijo, kakor kuga. Zraven tega je pa hotel take posebnosti pregnati tudi iz src onih, ki hočejo med svetom pobožno živeti, ker je vedel, da take posebnosti delajo njih pobožnost ne le zoperno, ampak tudi smešno.

Hotel je, da bi se po zunanje vsak tako nosil, kakor je njegovemu stanu primerno, ne pa da bi se kdo hotel ločiti s kakšno posebnostjo od drugih ljudij. Pri tem se je skliceval na vzgled našega Izveličarja, ki je hotel biti v svojem pozemeljskem življenju nam enak v vsem, le ne v grehu.

Kar je pa o tem druge učil, po tem se je ravnal sam jako natančno. Odkritosrčno moram priznati, da sem bil celih 14 let pod njegovim vodstvom in da sem nalašč natanko opazal nje-

¹⁾ Mat. 27, 46.

gova dejanja in celó najmanje premikanje, kakor tudi njegove besede, ali nikdar nisem opazil na njem ne najmanjše posebnosti.

Navesti hočem neko zvijačo, katero sem rabil v ta namen. Vsako leto brez izjeme me je navadno obiskal in ostal kak teden pri meni. Takrat sem nalašč dal napraviti kako luknjo v vratih pri njegovi sobi ali kje drugje, da bi ga opazal, kadar bi bil v sobi, kako se vede pri učenju, pri molitvi, pri branju, pri premišljevanju, pri sedenju, pri hoji, pri leganju, pri vstajanju, pri pisanju, ob kratkem: kako se vede pri najneznatnejših opravilih, pri katerih si človek večkrat kaj dovoli, kadar je sam.

Ali nikdar nisem opazil, da bi se bil pregrešil zoper najmanjše pravilo stroge spodobnosti. Kakor se je vedel sam, tako se je v družini, in kakoršen je bil v družini, tak je bil sam. Njegovo telesno vedenje je bilo vedno enako, kakor tudi vedenje njegovega srca.

Ako je bil sam, vedel se je ravno tako postavno, kakor v veliki družbi. Ako je molil, misliti bi moral človek, da je v navzočnosti angeljev in svetnikov v nebesih; takrat se ni ganil, bil je kakor pribit in njegovo vedenje je bilo polno spoštovanja. Še na to sem pazil, ko je bil sam, ali bode dajal nogo čez nogo, koleno čez koleno, ali glavo naslonil na komolec. Nikdar! Vedno je bil resen in pri tem tako ljubezniv, da ga je moral ljubiti in častiti tisti, ki ga je videl.

Čestokrat mi je rekel, da mora biti naše zunanje vedenje enako vodi; najboljša voda pa je tista, ki je najčistejša in ki ima najmanj okusa. In če je bil brez vsake posebnosti, vendar sem ga imel za tako posebnega, ker ni imel na sebi nič posebnega, da se mi je vse na njem zdelo posebno.

Nikdar ne bom pozabil, kar mi je v Parizu rekel izvrsten in pobožen mož: »Nič me ne spominja tako na našega Izveličarja, kako se je vedel med ljudmi, kakor navzočnost in res angeljsko vedenje tega svetega prelata, o katerem se lahko reče, da ni le Kristusa oblekel, ampak da je bil ž njim ves napolnjen.

II. Poglavje.

O čistosti srca.

Ne morem povedati, kako visoko je sveti mož cenil čistost srca. Čistost telesna je po njegovih besedah le zunanja skorja,

srčna čistost pa je jedro: v tej ima drevo čistosti svoje korenine, telesna čistost pa so le veje in listi.

Oni mu je bil čist v srečju, ki se je odpovedal vsemu nedovoljenemu nagnenju. Sveti Bernard je imel za večji čudež, ako je kdo večkrat in zaupljivo občeval z osebami drugega spola, pa ni izgubil nič te srčne čistosti, ali pa katerikrat celó ni izgubil vse, kakor pa če bi bil oživil mrtvega človeka.

Še neka druga vrsta srčne čistosti je, ki obstoji v tem, da ima človek čist namen. Kako redka je tudi ta čistost! Zakaj kdor hoče njo imeti, rekel je svetnik, mora v vseh rečeh Boga gledati in vse stvari v Bogu. To je mal žarek iz nebes, kjer je Bog vse v vsem.

III. Poglavje.

Kako je mislil o škofovski časti in o škofovskem sedežu.

Dva velika papeža, Klemen VIII. in Pavel V., sta močno cenila našega svetnika; Pavel je še celó večkrat mislil, da bi ga naredil za kardinala in to je zvedel sveti mož.

Nekega dné govoriva o tem in on mi pravi: »Ali res mislite, da mi ta čast pomaga, da bom našemu Izveličarju in svoji cerkvi služil z večjim pridom? Ali bi bil Rim, kjer bi potem stanoval, pripravnejši za to, kakor ta kraj, kamor me je Bog postavil? Ali bi imel tam več dela, več sovražnikov, ki naj jih ukrotim, več duš izročenih, da jih vodim, več skrbij, več vaj v pobožnosti, več obiskovanj, več pastirskih opravil?«

»Vi bi sprejeli skrb za vse cerkve«, pravim, »ne skrbeli bi le za eno posamezno cerkev, marveč vodili bi skupno s papežem in kardinali vesoljno cerkev.«

»Zraven pa vendar vidite«, odvrne, »da najučenejši in najpobožnejši kardinali našega časa zapuščajo Rim, ako so ob enem tudi škofje in imajo škofije za oskrbovanje. Duhovno pravo jih veže na Rim, kjer je njih sedež, ali božje pravo jih kliče k čredi in jim nalaga dolžnost, da čujejo nad dušami, ki so jim izročene, jih pasejo in vodijo.«

Pri tej priliki mi pové znamenit dogodek iz znamenitega in svetega življenja kardinala Bellarina. Tega velikega moža

je ogrnil papež Klemen VIII., proti njegovi volji, z rudečim kardinalskim plaščem. Kmalu potem mu pa podeli izpraznjeno nadškofijo v Kapuvi (Capua), tudi proti njegovemu nagnenju.

Toda kakor hitro so ga posvetili škofa, takoj se je pripravljaj za odhod v svojo škofijo.

Pavel V. bi bil rad videl, da bi ostal v Rimu in mu pomagal s svojim svetom, zakaj videl je, kako uspešno deluje v mnogih kardinalskih zborih; zato ga pokliče in ga vpraša, ali res misli oditi v Kapuvo.

Bellarmin odgovori, da je veliko bolj odločen oditi, kakor pa je bil odločen sprejeti škofovsko posvečenje; in ker mu je ukaz papežev naložil dolžnost, sprejeti škofovsko butaro, zato je pametno, da jo nosi in da je mislil, da ga Njegova Svetost v Rimu ne potrebuje, ker mu je izročila vlado Kapuvske nadškofije.

Papež mu odvrne, da mu hoče odvzeti to dolžnost. Bellarmin pa pravi: »Sveti oče, tako se jaz v celem življenju nisem učil v šolah; tam smo se učili, da Bog sam zapoveduje škofom prebivati v svojih škofijah, torej se jim ne dá odvzeti ta dolžnost.«

»Tedaj mi darujte vsaj polovico leta!« odvrne papež.

Ali kardinal mu odgovori: »Iz čigavih rok bode pa Gospod kri tistih ovac tirjal, ki se med tem časom pogubé?«

»Tedaj vsaj tri mesece!« pravi papež.

Kardinal pa pravi: »Kar velja o šestih mesecih, to velja tudi o treh.« In resnično odpotuje takoj v Kapuvo in ostane tam tri cela leta. V prostih urah pa spiše svojo izvrstno in bogato razlago psalmov. Papež ga nikakor ni mogel pregovoriti, da bi zapustil Kapuvo in prišel v Rim. Še le potem je zapustil svojo škofijo, ko mu je sveti oče izrečno dovolil, da sme vodstvo svoje škofije izročiti v roke nekega izvrstnega prelata, ki ga je izvolil kardinal sam.

Tako je torej mislil o prebivanju škofov v svojih škofijah ta veliki mož, ki je bil močen steber v hiši Gospodovi in ki nam je priskrbel meč in ščit, s katerim se nam je vojskovati zoper krive vere.

Sveti Karol Boromej, čast škofov in kardinalov, je ravno tako mislil, kakor tudi njegov naslednik, kardinal Friderik Boromej, eden najučenejših in najpobožnejših škofov, kar jih ima sv. cerkev.

Naš sveti škof je cenil duhovsko in svetno čast le toliko, kolikor več ali manj je bilo z njenimi sredstvi mogoče služiti Bogu in pospeševati njegovo čast.

IV. Poglavje.

Zakaj so sv. Frančiška izvolili za škofa v Genevi; njegovo posvečevanje.

Nikdo naj ne sega po častnih službah, kakor kdor je poklican, kakor Aron, pravi apostelj.¹⁾ Tako je bil poklican tudi naš svetnik, ki je samó zato postal mašnik, da bi služil njegovi cerkvi. Bil je stolni kanonik, župnik in prošt, pridigar, spovednik in misijonar. Njemu se še sanjalo ni, da je navdihnil Bog njegovega prednika, naj ga priporoča za svojega naslednika.

Nikdar ni sveti Frančišek pregovoril ž njim niti ene besede o tem, nikar da bi bil komu drugemu naročil, o tem kaj govoriti. Ko mu pa ta svoj namen razodene, molčal je zopet, ni škofa zahvaljeval z lepimi besedami, tudi se ni branil na videz, temuč pustil ga je govoriti in delati, kar se mu je prav zdelo, ali bolje rečeno, svoje oči je obrnil proti nebu in prepustil vse božji previdnosti.

Gospod Granier sam, genevski škof, prosi njegovo svetlost, vojvodo Savojskega, da privoli v to namero, potem ga pa predloži sv. očetu. Svetnik sam se ni nič vtikal v to. V Rimu so pa že poprej dobro poznali njegovo pobožnost in druge lepe lastnosti, zato ga hitro potrdijo za škofa, samo izkušnjo je moral še iti delat v Rim, kakor je v življenjepisu natančneje popisano. In izvrstno je prebil to izkušnjo, zato ga je Klemen VIII. tudi tako odlikoval.

Ali se je od sv. Frančiška, ki je bil tako očitno poklican za škofovsko čast, moglo pričakovati kaj drugega, kakor veliko sadú, ki smo ga tudi res videli?

Že pri posvečevanju dá mu Bog vedeti jako jasno in očitno, da mu tri božje osebe presvete Trojice vlivajo v dušo posebne milosti, ki naj ga podpirajo v izpolnjevanju škofovskih dolžnostij, v ravno tistem času, ko so trije škofje, ki so ga posvečevali,

¹⁾ Hebr. 5, 4.

prosili nanj nebeškega blagoslova. Tako se je vedno imel, kakor da je posvečen nebeški Trojici.

V. Poglavje.

Ubrani se nadškofje pariške.

Leta 1619 je prišel s savojskimi knezi v Pariz in se je tam mudil osem mesecev. Med tem časom je toliko storil za izveščanje neumrjočih duš in za čast božjo, da se ne dá popisati.

Niso ga ljubili samo verniki, ampak tudi sam kardinal De Retz, ki je bil neizmerno krotek, dober, prijazen, vljuden, radodaren, pohleven in zdržen.

Naš svetnik je bil jako ljubezniv v svojem občevanju, kar mu je pridobilo srca vseh, in kar je ugajalo tolikanj kardinalu, da ga je želel narediti za svojega pomočnika.

Da bi bil svetnik temu nasprotoval, še mislil ni, le kralja je izkušal pridobiti za svoj naklep.

Toda naš svetnik je vedel z neko čudovito spretnostjo odvrniti to namero, tako da je ta imenitni kardinal bolj občudoval njegovo čednost, kakor pa bil zadovoljen z njegovim ustavljanjem.

Marsikak vzrok je navedel, da bi se opravičil, ali med vsemi mi nastopni najbolj ugaja. Rekel je namreč, da misli, da ni dolžan zamenjati uboge žene za bogato; in če bi kdaj tudi zapustil svojo ženo, gotovo tega ne bi storil, da bi vzel drugo, ampak da ne bi imel nobene več, zakaj apostelj sam nam svetuje: »Ako si prost, ne išči si žene; ako pa nimaš več žene, ne išči si druge.«¹⁾ Zraven je pristavil, da bi druge cerkve ne mogel ljubiti, ker je svoji daroval vso svojo ljubezen.

VI. Poglavje.

Kako je želel biti v samoti.

Ko bi se bil iz Lyona zdrav vrnil, kjer je umrl, umaknil bi se bil v samoto. Veliko let je opravljal opravilo sv. Marte, konec svojega življenja pa je hotel darovati opraviilu Marije Magdalene.

¹⁾ I. Kor. 7, 27.

V ta namen si je dal že napraviti prijetno puščavo v lepem in prijaznem kraju na bregu lepega annecyskega jezera. Blizu tam je stala stara kapela. Dal jo je popraviti in na novo olepšati, in sezidati pet ali šest celic, ki jih je obdal s prijazno ograjo.

V bližini je bil benediktinski samostan. Po njegovi skrbi se je v tem samostanu začelo pravo redovno življenje zopet na novo razvijati. Rad je občeval s temi svetimi in čednostnimi prebivalci tiste svete puščave kakor s svojimi preljubljenimi brati in otroki.

Njegov namen je bil tedaj, umakniti se v to puščavo, kakor hitro bi bil oddal vodstvo svoje škofije g. Chalcedoine-u, bratu svojemu, ki je bil doslé pomočnik njegov. Pogovarjaje se s prijorjem omenjenega benediktinskega samostana o prihodnjem samotnem življenju, govoril je vselej: »Ko bodemo v tej samoti, služiti hočemo Bogu z brevirjem, rožnim vencem in s peresom. Tam bodemo rabili sveti prosti čas na čast božjo in poučevanje ljudij, da bodem popisal vse, kar imam v glavi čez 30 let in kar sem govoril v pridigah, naukih in zasebnih premišljevanjih. Imam že veliko zapiskov; vendar upam, da me bode Bog še razsvetljeval, in da se mi bodo misli vsipale iz nebes v glavo v taki obilnosti, kakor so obilni sneženi kosmiči, ki po zimi belijo vse naše gore. Kdo mi podeli golobje peroti, da vzletim v to sveto prebivališče, da se le nekoliko odpočijem v senci svetega križa! Tam hočem pričakovati trenutka svojega izpremenjenja. *Expectabo, donec veniat immutatio mea.*¹⁾

Toda, žal! Gospod mu je pripravil drugo počivališče, kjer uživa sad svojega truda.

VII. Poglavje.

Svojo krepost naj vsakdo skriva.

Našega svetnika obišče nekdaž neki prelat. On ga sprejme navadno prijazno in ta ostane več dnij pri njem.

Neki petek zvečer obišče svojega gosta v sobi in ga vpraša, če bi mu bilo ljubo iti večerjat, zakaj večerja ga že čaka.

»Večerja!« odvrne prelat, »za to danes ni časa. Najmanj, kar človek more storiti, je pač to, da se v tednu enkrat posti.«

¹⁾ Job. 14, 4.

Sveti mož ga neče motiti v njegovi navadi, odide in ukaže, da nesó prelatu borno večerjo v stanovanje. Sam pa gre v sobano in večerja s prelatovimi in svojimi kapelani.

Prelatovi kapelani mu povedó, da je v svojih pobožnih vajah, v molitvi, postu itd., tako natančen in točen, da za pičico ne odstopi od tega, naj ga kdorkoli obišče. Ako ima goste, gre sicer tudi ob dnevih, ko se posti, k obedu, toda ne je več kakor le toliko, kar je v mejah njegovega posta.

Nekega dné se pogovarjamo o sveti prostosti našega duha, tedaj mi pové to prigodbo in pravi, da je odjenljivost hči ljubezni, ravno tako, kakor ima post za pravo sestro pokorščino; ako je pa pokorščina zaslužnejša od daritve, tedaj naj pa človek dá prednost odjenljivosti in gostoljubnosti, ne pa postu. »Glejte,« pravi, »tudi najpobožnejših vaj se ne smemo tako trdo držati, da človek nikdar ne bi storil kake izjeme. Zakaj drugače se pod plaščem dušne trdnosti in zvestobe lahko priplazi neka jako fina ljubezen do samega sebe, v kateri človek zapusti smoter zaradi sredstva. Ne drži se Boga, marveč drži se sredstva, ki k njemu vodi.

Da se vrnemo tedaj na oni slučaj, enkrat prelomljeni post bi bil mnogo postov zakril, da jih ne bi bili vedeli ljudje. Če skrivamo take čednosti, je to ravno tako velika čednost, kakor same tiste čednosti, katere skrivamo. Bog je skriti Bog, ki ljubi, da mu skrivaj služimo, skrivaj ga prosimo, skrivaj molimo, kakor nas evangelij uči. Saj veste, kaj se je zgodilo onemu nepredvidnemu Izraelskemu kralju, ki je pokazal svoje zaklade poslancu nekega paganskega kneza. Knez pride z vojsko nad njega in mu jih vzame.¹⁾ *Crede mihi, bene qui latuit, bene vixit.*

Kdor bi bil onega prelata v petek z nami vred pri mizi videl, ne bil bi pač mislil, da se vsak petek posti. Lahko bi bil ta post na soboto ali na prihodnji teden preložil. Tudi bi ga bil lahko kar opustil in z nami vred večerjal. To pa ne velja pri zaobljubljenih postih; v takem slučaju pa mora biti človek do smrti stanovit, in ne gledé na to, kaj drugi ljudje o njem mislijo, paziti samo na to, da služi Bogu.«

¹⁾ IV. Kralj. 20. 13.

VIII. Poglavje.

O postu.

Sveti prelat me nekdam vpraša, ali se lahko postim? »Tako lahko,« odgovorim mu, »da skoro nikdar nisem lačen in mi skoro nikdar jed ne diši, ko sedem obedovat.«

Tedaj mi pravi: »Ako je temu tako, tedaj se ne postite veliko!« — »Zakaj pa?« vprašam, »saj vendar sveto pismo priporoča post.«

Pa odvrne mi: »Priporoča ga, pa tistim, katerim jed bolj diši, kakor vam. Raje opravljajte kako drugo dobro delo, in krotite si telo z drugim pokorilom.«

»Jaz nisem izmed najmočnejših,« pravim, »zato ne morem prenašati ostrih telesnih pokoril.«

»Najostrejšje med vsemi je post,« odgovori on, »zakaj post nastavi sekiro prav na korenino; druga pokorila pa so le na površju, da razpraskajo kožo in veje nekoliko prikrajšajo. Če svoje telo slabše redimo, laže je tudi krotimo; če ga pa predobro hranimo, pa lahko večkrat sitnosti napravljaja. Debelost rodi večkrat hudobijo.

Oni, ki so že od narave zmerni, so veliko sposobnejši za vednost in tudi za dušne kreposti. Njihovo telo je podobno obrzdanemu konju, ki ga vodijo vajeti brez težave po pravi poti.

Naš svetnik pa ni nikakor zagovarjal prenapetega posta. Govoril je tako: »Duh ne more prenašati telesa, kadar je preveč rejeno, in telo ne more nositi duha, kadar je preveč suho.« On je bil za to, da se telo enakomerno krmi. »Bog hoče, da ga po pameti častimo,« rekel je včasih. »Telesne moči,« dostavljal je še, »se zmanjšajo lahko vsak trenotek, zakaj telo to je v naši oblasti; ako smo jih pa enkrat preveč napeli, tedaj se ne dadó tako hitro zopet popraviti, kakor smo jih pokončali. Lahko je raniti, ali težko zaceliti. Duh mora ravnati s telesom, kakor s svojim otrokom, kadar je poslušen; ne sme ga mučiti. Kadar se pa ustavlja, naj ravna ž njim kakor z upornim podložnikom po nasvetu aposteljnovem: »Svoje telo tarem in je dajem v sužnjost,« in kakor s konjem, kadar počenja norosti, in, da rabimo izraz svetega Frančiška, kakor z bratom oslom.

IX. Poglavje.

Škof Belleyski je namerjal iti v samoto in je vprašal o tem našega svetega škofa.

Želel sem odložiti pastirsko palico, da bi v samoti mirno živel. Vprašam ga torej za svèt; on pa mi odgovori z besedami sv. Avgušтина: *Otium sanctum diligit caritas veritatis, et negotium justum suscipit veritas caritatis.* To se pravi: Sveta ljubezen, ali ljubezen do svete resnice ljubi sveti počitek, da mirno počivajoč redi svojega duha; toda resnica ljubezni, ali prava kristijanska ljubezen do bližnjega nas sili, da se podvržemo vsemu, karkoli je bližnjemu v srečo in Bogu na čast.

Dasi tudi je Marijin delež bolj cenil, ki ga tudi evangelij imenuje najboljši delež, vendar je le mislil, da se bolj ujema s sedanjim življenjem, ako človek zaradi Boga sprejme Martin delež, in da je Marijin delež prikladnejši za nebesa.

Le prav malo ljudij je po njegovem mnenju izvzetih od Martinega opravila, in to so tisti, katere Bog na izreden način kliče, da se mu še ustavljati ne morejo, in pa tisti, katerim Bog ne dá talentov za Martino opravilo, pač pa za premišljevanje. Tudi ni bil zoper to, da gredó taki možje v samoto, ki so telesno omagali, delujoč za dušni blagor, da se zadnje dneve življenja, ki jim jih je milost božja odločila, pripravljajo za srečno smrt.

Zato je imel mojo željo, da bi šel v samoto, za izkušnjava, in tako mi je prepodil to misel, da nisem nikdar več smel na to misliti, dokler je on živel. Po njegovi smrti se me je pa ta izkušnjava tako močno lotila, da sem že sklenil, poiskati deželo, in umakniti se v kako duplino, kjer bi varno bival, gledajoč iz varnega zavetja, kako se kopičijo in šumé valovi človeškega življenja in mečejo sèm in tje čolnice drugih brodarjev.

X. Poglavje.

Ponižnost se kaže v različnih načinih.

Sveti škof je razločeval zunanjo in notranjo ponižnost. Ako zunanja ne izvira iz notranje ali pa ni vsaj spremljana od nje,

tedaj je jako nevarna, in sicer zato, ker ni drugega nego lupina, prazna vnanjost, goljufivi in hinavski videz. Ako pa izhaja iz notranje ponižnosti, je jako dobra in vspodbuja tudi bližnjega.

Dalje je delil notranjo ponižnost v ponižnost spoznanja in ponižnost volje.

Prvo imajo mnogi. Kdo ne vé tega, da ni nič? Zato je toliko lepih govorov o ničevnosti samega sebe in drugih stvari.

Druga je pa kaj redka, zakaj malo jih je, ki ljubijo poniževanje. Ta zadnja ponižnost ima zopet različne stopinje. Prva stopinja je, ako ima kdo rad poniževanje; druga je, ako kdo hrepeni po poniževanju; tretja je, biti reš poniževan, bodi si, da sam išče prilik lastnega poniževanja, bodi si, da vsa poniževanja, ki ga zadenejo, radovoljno prenaša.

Naš svetnik je to zadnjo cenil više nego druge. Potreba je človeku veliko več ponižnosti in večjega zatajevanja, da vsa poniževanja, ki ga zoper voljo doleté, z veseljem potrpi, ljubi, objame in sprejme, kakor pa če si poniževanja sam izbira; in to zato, ker človek sam sebe preveč ljubi in zatorej težko voli kaj takega, kar ga ponižuje, če nima jako dobrega in očiščenega namena, in pa zato tudi, ker je vedno več božje volje ondi, kjer je naše manj.

Ako se človek na to visočino povspne, da iz ljubezni do Boga ljubi poniževanje in zaničevanje, zasramovanje in preganjanje, da mu pri takih težavah srce celó plava v veselju in tolažbi, kakor pravi apostelj, potem je njegova ponižnost tem bolj vzvišena, čim nižja je.

XI. Poglavje.

O uboštvu v duhu.

Učil je, da obsega uboštvu v duhu tri druge izvrstne čednosti, in sicer: 1.) priprostost, 2.) ponižnost in 3.) krščansko siromaščino.

Priprostost je čednost, ki povsod in v vsem gleda na Boga. Bog je njen edini namen; karkoli je drugih stvari razven Boga, vse nanaša na Boga.

Ponižnost pa vpliva, da resnično ponižni ničesar na svetu ne stavi niže od sebe, samega sebe ima za pravi nič, za malo-

vrednega hlapca, ravno tako, kakor tudi siromak o sebi misli, da je najbolj zaničevan in najzadnji izmed vseh ljudij.

Krščansko uboštvo se deli v tri vrste: 1.) je ta, da človek samo želi biti ubog v duhu, pa ni ubog v resnici; 2.) je, da je kdo v resnici ubog, pa ne želi tega; 3.) pa je, kadar želi biti in je ubog tudi v resnici. Prvo uboštvo je vzvišeno; človek se pri največjem bogastvu lahko ravna po njem, kakor je delal Abraham, David, sveti Ludovik in toliko drugih velikih svetnikov, ki so bili ubogi v željah, pripravljeni sprejeti uboštvo, blagoslavljaajoč, hvaleč in zahvaljaajoč ga, ako bi jim hotel poslati uboštvo. Drugo uboštvo je pa dvakrat nesrečno, ker občuti vse različne nadloge, ki jih ima revščina seboj, zraven pa ga tlači še zavest, da nima imetja, po katerem hrepeni tako silno. Tretje uboštvo je pa tisto, katero priporoča evangelij in v katero pride človek, bodisi da je bil v revščini rojen, bodisi da ga je nesreča pripravila vanjo. Ako jo sprejmemo z veselim srcem in Boga slavimo v tem stanu, tedaj hodimo za Jezusom Kristusom, njegovo sveto materjo, njegovimi aposteljni, o katerih je znano, da so ubožno živeli.

V tem uboštvu pa še lahko na drug način živimo, ako namreč vse prodamo, kakor nam svetuje Jezus Kristus, in razdelimo med uboge, da postanemo ubožni tudi mi, kakor naš Izveličar, ki je postal ubožen zaradi nas, da bi nas obogatil po tej svoji ubožnosti. Prav na časten način obuboža tisti, ki vse zapusti zaradi Gospoda, potem z lastnimi rokami dela, ne le zato, da preživi sebe, ampak tudi zato, da daje celó vbogajme. In radi tega se hvali sv. Pavel, ko govori: *Nikogar srebra ali zlata ali oblačila nisem požel, kakor sami veste, da so le, kar je bilo treba meni in tem, kateri so z menoj, te-le roke pridobile. V vsem sem vam pokazal, da je treba tako delati in sprejemati slabe.*¹⁾

XII. Poglavlje.

Z Bogom se moramo zadovoljiti.

Neka zeló imenitna pa tudi zeló pobožna oseba je po nesreči popolno ubožala. Nesreča ji je vzela veliko imetje, zato

¹⁾ Dj. Apost. 20, 33.

je bila žalostna, da se ni dala potolažiti. V trenutkih največje bolečine je zagodrnjala celó zoper Boga, da je božja previdnost spala zastran nje.

Sveti škof je izkušal na razne načine, da bi odvrnila oči od zemlje in obrnila proti Bogu. Nazadnje jo vpraša, ali ji Bog ni samo ljubši, kakor vse njeno prejšnje bogastvo, ampak tudi kakor vse stvari, in ali ni pripravljena Boga tudi brez teh posvetnih rečij ljubiti, katerega je poprej ljubila, dokler je še bila bogata?

»Taki govori,« pravi ona, »so preveč čeznaravni, in nikakor ne za življenje; laže je kaj takega reči, nego storiti.«

»Da, v resnici,« odgovori na to sveti mož, »ta je prelakomen, kateremu še Bog ne zadostuje!«

Edina beseda »lakomen« presune to dušo, ki je bila poprej gluha za vsako mirno opominjevanje, in sicer tako, da začne bridko jokati, zakaj lakomnost je jako sovražila že od nekdaj.

XIII. Poglavje.

O ljubezni do ubogih.

Ljubiti koga se ne pravi samo dobro želeli in hoteti, temveč tudi storiti, če le naše moči dopuščajo; zakaj drugače tudi nam velja očitane sv. Jakoba, kar je očital njim, ki sicer lahko pomagajo, pa vendar za uboge drugega nimajo kakor prazne tolaživne besede.

Sveti prelat je tako ljubil ubožce, da jim je v dušnih in telesnih zadevah dajal prednost pred bogatini in je ravnal, kakor zdravniki, ki k najbolj bolnim najbolj hité. Tako jih je ljubil in jim stregel, da bi bil človek mislil, da gleda na osebo.

Nekega dné je čakalo mnogo ljudij svetnika in tudi jaz, da bi pri njem spoved opravil; on pa je spovedoval neko ubogo slepo stanko, ki je od vrat do vrat prosila kruha. Potem mu opomnim, da se pač čudim, zakaj jo je tako dolgo časa spovedoval, on pa mi pravi, da ta slepa stanka v božjih stvareh veliko bolj vidi, kakor marsikateri, ki ima dvojje zdravih očíj.

Ob drugi priliki se peljeva po jezeru pri Annecyju. Brodniki ga brez vseh okoliščin imenujejo očeta in se kar po domače ž njim pogovarjajo. On pa mi reče: »Ti dobri ljudje me ime-

nujejo svojega očeta in me v resnici ljubijo kakor svojega očeta. O, jaz imam več veselja nad njimi, kakor nad onimi, ki mi režejo poklone in mi pravijo: milostljivi gospod škof.«

XIV. Poglavje.

Kaj je mislil o Seneki.

Nekega dne sem govoril ž njim o tem le reku modrijana Seneke: »Tisti je velik v srčnosti, ki ravno tako rad in zadovoljno je iz prstenih skledic, kakor bi bile srebrne, a tisti je še večji, ki je iz srebrnih in jih tako malo ceni, kakor če bi bile prstene.«

On mi reče: »V tem govori ta modrijan popolnoma prav. Zakaj prvi se udá prazni domišljiji, ki je lahko nečimernosti podvržena; drugi pa kaže očitno, da je vzvišen nad bogastvo, katero tako malo ceni, kakor prah.« Potem hvalim še nadalje tega modrijana, in ko opomnim, da se njegovi nazori jako vjemajo z naukom sv. evangelija, odvrne mi: »Pač gotovo, po besedi, ali duh je ves drugačen.«

»Kako vendar to?« vprašam jaz. »Duh sv. evangelija,« pravi on, »ima le ta namen, da sami sebe slečemo, zato da oblečemo Jezusa Kristusa in njegovo čednost, ki prihaja od zgoraj; da sami sebe zatajujemo, zato da se damo božji milosti popolno voditi. Ta modrijan pa nas vedno zopet nazaj k nam privede in ne pusti, da bi iskal človek svojo zadovoljnost kje drugod, ali našel svojo srečo izven sebe, kar je očiten napuh.«

Krščanski modrijan mora sam sebe prav malo ceniti, tako malo, da v lastnih očeh nič ne velja; Seneka pa zahteva, naj bode modri, kakor si ga on predstavlja, nad vse vzvišen, naj misli, da je gospod sveta in da sam stvarja svojo usodo; to je pa neznosna nečimernost.«

XV. Poglavje.

On odkloni milost, ki mu jo je kralj ponujal.

Veliki Henrik IV., kralj francoski, je jako cenil res vzvišene kreposti našega svetnika, zato je pričakoval, da se izprazni kaka škofija, ki bi imela boljše dohodke, kakor Genevska, in

ker mu je bilo znano, kako malo dohodkov ostaja svetniku, zato mu je ponudil precejšnje plačilo iz milosti.

Sveti mož pa, ki ni hotel ne svoje cerkve zapustiti in tudi ne sprejeti onega plačila, da ne bi užalil svojega lastnega kneza, jemaje plačo od drugega vladarja, izmislil si je neko sredstvo, da se lepo ogne obeh neprilik. Kralja najponižneje zahvali za dobrotljivo voljo, da mu hoče nakloniti boljšo škofijo, in pravi, da je zanj posebna čast, ker tako visok vladar misli nanj. Pa vendar prosi njegovo veličanstvo, da ga pusti na tem mestu, kamor ga je Bog postavil, ker on tako sodi, da se škofije ne smejo ceniti po dohodkih, ampak po tem, koliko se stori lahko za čast božjo, in v tem oziru ne zaostaje njegova škofija po njegovih mislih za nobeno drugo. Tudi se ne brani sprejeti velike plače, ki mu jo ponuja tako visoko častiti kralj, le to prosi, naj njegovo veličanstvo določeno vsoto tako dolgo pusti v rokah kraljevega zakladnika, dokler je ne bi potreboval za potrebe svete katoliške cerkve ali za siromake; do sedaj namreč ga je Bog z vsem dosti obilno obdaroval, kar potrebuje za življenje.

Veliki Henrik je občudoval njegovo spretnost in bistroumnost in ga je neizrečeno hvalil radi njegove modrosti. »Še nikdar«, pravi on, »mi ni nobeden česa odrekel na tako ljubezniv in olikan način. Tega moža ne more nikdo podkupiti, ki je tako vzvišen nad vsemi darili.

XVI. Poglavje.

O navadnem življenju.

Najbolj je naš svetnik hvalil, da človek živi, kakor sploh ljudje, in zato tudi ni pripuščal, da bi sestre Marijinega Obiskovanja, katere je sam ustanovil, živele nenavadno ostro, kar se tiče obleke, postelje in hrane. Jed, post in obleko jim je odločil po občnih zakonih, po katerih se vsakdo ravna, ki hoče med svetom krščansko živeti.

Te pobožne device tedaj v tem posnemajo vzgled Jezusa Kristusa samega, njegove presvete matere in aposteljniov, ki so prav na isti način živeli. Ako se pa katera hoče posebno zatajevati, prepustil je vse prednici, da dopusti in uravna zataje-

vanje, mora pa gledati na posebne okoliščine in potrebe sleherne sestre.

Tega pa ni storil iz tega razloga, kakor bi telesno mrtvičenje malo cenil: on je le hotel, da se vsaka res goreče zatajuje, pa tudi kroti modro, po okoliščinah, da ohrani telesno čistost, pa ne uniči zdravja. Z eno besedo: življenje Jezusa Kristusa je cenil bolj, kakor svetega Janeza Krstnika.

XVII. Poglavje.

Človek mora jesti, kar mu dadó.

Večkrat je ponovil rek sv. evangelija: »*Jejte, kar se pred vas postavi*¹⁾ in iz tega je sklepal, da se človek bolj zatajuje, ako se pri jedi in pijači ravna po okusu drugih, nego da je vselej najslabše.

Kolikrat se prigodi, da najboljša jedila niso po našem okusu; tedaj gotovo ni malo zatajevanje, ako sežemo po njih brez nejevolje. Tako zatajevanje tudi ni nikomur nadležno, kakor le njemu, ki se premaguje.

Svetemu možu se je zdelo nekam nespodobno, ako bi kdo ne le vzel, ampak celó poprosil za kako jed, ki je oddaljena od njega, pa puščal tisto, ki mu je bližja. »Človek s tem razodeva,« je rekel, »da misli le na sklede in omake. Ako bi pa človek to storil, ne zato, da bi stregel goltu svojemu, ampak zato, da bi si izbral najslabšo jed, zopet ne stori prav, ker njegovo dejanje gotovo ni brez napuha, kakor ogenj ni brez dima.«

Kakor je človek lahko sladkosneden pri zelju, ravno tako se lahko zatajuje pri jerebicah; komur je pa vse eno, naj je eno ali drugo, ta kaže izredno zatajevanje svojega okusa. Izborna jedila jesti in ne veseliti se dobrega okusa, je težje, kakor navadne jedi slastno uživati.

Nekega dne mu prinesó v vodo ubita jajca. Začnó se pogovarjati o jajcih, in on pravi s sv. Bernardom, da morajo jajca na stotine muk pretrpeti. In ko jih je bil snedel, začel je kruh pomakati v vodo, ki je še ostala na krožniku, kakor ga je prej pomakal v jajca.

¹⁾ Luka 10, 8.

Tisti pa, ki so ž njim obedovali, začeli so se smehljati zaradi te nepazljivosti. Svetnik zapazi to in pravi: »Vi niste prav storili, da ste me opozorili na to prijetno pomoto, zakaj zatrjujem vam, da mi še nobena omaka ni tako dobro dišala kakor ta. Moja lakota je gotovo tudi k temu pripomogla, in zato je res resničen pregovor, da je lakota najboljša kuharica.«

Ta dogodek me spominja na nekaj sličnega iz življenja sv. Bernarda, ki je pil olje mesto vina, pa ni zapazil pomote. Tako malo je tedaj mislil na to, kar je jedel ali pil!

XVIII. Poglavlje.

Katere jedi se smejo v potrebi dovoliti vojakom postni dan?

V postu so bili vojaki v posadki v moji škofiji. Stotniki me prosijo za svoje vojake, da jim dovolim jajca in sir jesti.

Kaj takega sem dovoljeval le bolnim, zato me tudi to spravi v zadrego, posebno še v tej deželi, kjer so se verniki tako natanko postili, in kjer bi se kmetje pohujšali, če bi jim dovolil jesti surovo maslo.

Sveti škof pa je bival le osem ur od mene oddaljen, tedaj velim nekemu poslu, zasesti konja in mu izročim pismo, ki naj mu je odda. Pisal sem mu pa mnogokrat, zato sem imel nalašč za to posla. Nato mi odgovori tako-le: »Neizrečeno zelo čislam vero in pobožnost teh dobrih stotnikov, ki so vas kaj takega prosili. Vredno je, da se jim dovoli, ker to ne utrjuje sinagoge, temveč cerkev samo. Sicer pa jim ne dovolite samo tega, kar prosijo, nego še kaj več, in jim dovolite, da smejo jesti mesto jajce vole in mesto sira krave, ki dadó mleko za sir.«

»V resnici je čudno,« pristavi še, »da me vprašate za svét, kaj smejo vojaki v postu jesti. Ali ne veste, da sta zakon vojske in zakon potrebe najhujša zakona, ki ne poznata nikake izjeme? Da bi Bog dal, da bi nič hujšega ne storili, kakor da jedó jajca ali vole, in sir ali krave! Če ne bi počenjali večjih nerodnostij, ne bilo bi toliko tožeb zoper nje!«

XIX. Poglavje.

Kako ostro je sveti mož sam seboj ravnal in kako skrbno je vse skrival.

Vsa pokorilna orodja je rabil naš sveti škof v svojem življenju, ali vsako je tako znal skrivati, da še sluga nič ni opazil, ki mu je vsak dan pomagal, ko se je spravljal spat in ko je vstajal. Le smrt je razodela vse, kar je sveti mož poprej tako skrival.

Le en slučaj naj navedem, saj iz njega lahko sklepamo na vse drugo. Njegov sluga zapazi v umivalniku nekoliko rdečkaste vode, kakor bi bila s krvjo barvana. Sluga ni mogel uganiti, od kod bi to prišlo, saj je v tej vodi prelat samo roke umil; zato začne paziti in spozna nazadnje, da si je sveti škof v njej umil krvavi bič in vodo potem izlil. Na tleh je bilo namreč še nekaj kapljic krvi ostalo in to je dalo slugi povod, da je dalje sklepal.

XX. Poglavje.

Kaj je prerokoval o škofu Belleyskem.

Zeló nerad in težko sem dajal kake olajšave ali komu kaj privolil, radi tega sem večkrat nadlegoval sv. škofa z vprašanji. Ko pa on to vidi, pravi mi nekega dne: »Radi drugih me toliko za svet vprašujete, kaj pa sami storite v enakih okoliščinah?« »Svojo vest poslušam,« odgovorim mu jaz, »ali pa se ravnam po tem, kar mi moj navadni svetnik svetuje.« »Zakaj pa ne delate tako tudi gledé na druge?« »Ker niti jaz niti moj spovednik nisva Genevski škof.« »Le pazite,« pravi on, »saj pride še čas, ko bodele tega škofa o samem sebi za svet vprašali, ali takrat mu ne bodele tako lahko verjeli, kakor sedaj, ko vam odgovarja in svetuje o zadevah drugih.« Jaz mu zatrjujem, da se moti v tem prerokovanju ter da mu hočem še veliko raje verjeti o lastnih zadevah, ko o zadevah drugih, toda on mi odgovori: »Na ta način je naš dobri sveti Peter Gospodu zatrjeval; kako pa je mož beseda bil, to sami veste.«

»Naravnost vam povem, da bodele še ta trenotek ostrejši sami seboj, ko začnete z drugimi mileje postopati; zakaj na-

vadno sebi preveč prizanašajo taki, ki so zelo ostri z drugimi. Potem bode radi sebe še večkrat Genevskega škofa za svet vprašali, on pa bode podoben ubogi Kasandri, ki je sicer resnico govorila, pa ji niso hoteli verjeti.« — Dá, resnično, moj sveti oče je bil še isto leto prerok, zakaj kar mi je prerokoval, zgodilo se je natanko do pičice.

XXI. Poglavje.

Korist samote.

Nekdaj stopiva v celico bistrournega in pobožnega kartuzijanca in ondukaj zapaziva te-le vrstice starega pesnika:

*Tu mihi curarum requies, tu nocte vel altra
Lumen, et in solis tu mihi turba locis.*

To bi se dalo prevesti tako: Ti si mi počitek v skrbah, luč v temni noči in družčina v samotnih krajih.

O tem sva se pogovarjala marsikaj, sveti škof pa opomni, da je Bog edini mir onih, ki zapusté skrbi tega sveta, da poslušajo glas božji, ki jim v samoti govori na srce. Ako pa človek tega glasú ne posluša, je samota zanj dolgotrajno mučeništvo in izvirek nemira, ne pa središče mirú. Nasproti bi pa vsi, katere težé skrbi Mártine, v tej samoti vendar le uživali v tihem miru najboljši Marijin del, če bi le vse skrbi obračali na Boga.

Razven teh stihov opaziva tudi prerokove besede: »Haec requies mea in saeculum saeculi, hic habitabo quoniam elegi eam.« *To je moje počivališče vekomaj in vekomaj; tukaj bodem stanoval, ker sem si je izvolil.* Sedaj pa pravi svetnik: »Veliko bolj si moramo Boga izvoliti za prebivališče, kakor celico, da ga ne zamenimo nikoli. O! kako srečni so, ki prebivajo v tej hiši, ki ni le Gospodova lastnina, temveč je Gospod sam! Zakaj poveličevali ga bodo od vekomaj do vekomaj.«

Še neki drugi rek sva videla, ki se glasi: »Unam petii a Domino, hanc requiram, ut inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitae meae, ut videam voluptatem Domini et visitem templum ejus.« *»Eno sem Gospoda prosil, to ga bom še*

¹⁾ Ps. 131, 14.

prosil, da bi prebival v Gospodovi hiši vse dni svojega življenja, da bi gledal prijetnost Gospodovo in obiskoval njegov tempelj.«¹⁾
 »Pravo stanovanje Gospodovo,« pristavi še svetnik, »je njegova sveta volja.«

Zopet se vrnemo na vrstice in obstanemo pri besedah: »Tu nocte vel atra lumen.« — »Ti si mi luč v nočni temini.« On pa pravi: »Novorojeni Jezus v Betlehemu je naredil svetlobo sredi noči in je razsvetljeval s svojim včlovečenjem vse one, ki so sedeli v temah in v smrtni senci. Resnično, on je naša luč in naše izveličanje. Če tudi hodimo po smrtni senci, vendar se nam ni treba ničesar bati, ako je nam On na strani. On je luč sveta in prebiva v nepristopni luči, v luči, ki je tema ne more ne zmanjšati in ne ugasiti.«

»Et in solis tu mihi turba locis.« — »In v samotnih krajih si mi družčina.« »Da, resnično,« nadaljuje svetnik, »ako je človek v samoti pri Bogu in On pri njem, je več vredno, kakor množica, ki se rije pri vratih svetnih velikašev. Velikaši ne morejo ohraniti svoje velikosti, kakor da delajo dela svoja na vse pretege, da zmagujejo neprilike in izgubljajo svoj lastni mir. Siromašna visokost, ki jo človek po toliko skrbeh dosega in ohranjuje! Ako jo izgubi, kako velika je njegova bolečina!«

Kaj rad je večkrat ponavljal: »V samoti naj bo človek sam seboj, v družini ravno tako rad pri bližnjem, povsod pa le rad pri Bogu, ki je ustvaril samoto in družino. Kdor pa drugače dela, bode mu dolg čas povsodi; zakaj samota brez Boga je kakor smrt, družina brez njega pa škodljiva, tedaj je ne smemo želeči. Z Bogom je povsodi dobro, brez njega pa nikjer!«

XXII. Poglavje.

Vem v pomanjkanju živeti, vem tudi obilnost imeti.

Jako je čislal ta izrek sv. Pavla²⁾ in večkrat je rekel, da je pač veliko teže, prav rabiti bogastvo, kakor prav trpeti pomanjkanje. »Tisoč jih pade na levici pod pomanjkanjem in deset tisoč na desnici pod obilnostjo: tako je težko v obilici hoditi po ravni cesti. Zato govori Salomon: *Gospod! ne dajaj mi ne*

¹⁾ Ps. 26, 4. — ²⁾ Filip 4, 12.

*uboštva, ne bogastva, podeli mi le, kolikor mi je v živčeh treba.*¹⁾ Neki star pisatelj primerja njega, ki zna v bogastvu pravo pot hoditi, gorečemu grmu, ki je gorel, pa ni zgorel, in trem mladenci, ki so prišli nepoškodovani iz ognjene peči v Babilonu.

Sveti Gregor pravi, da je ponižnost v nevarnosti pri časteh; čistost ni varna pri veselicah, in zmernost je v veliki nevarnosti pri bogastvu. Če kdo mirno prenaša obilico in pomanjkanje, pač je to gotovo znamenje, da v bogastvu in uboštvu edino le na Boga misli, ker ga huda siromaščina ne pahne v obupnost, zložno življenje v obilnosti mu pa zopet ne napihne srca. Kdor more eno ali drugo roko Gospodovo poljubiti z enakomernim srcem, ta je dosegel vrhunec krščanske popolnosti in bode našel svoje izveličanje v Gospodu.

XXIII. Poglavje.

Ničesar ni zahteval in tudi ničesar ni odrekel.

Še tako mala darila, ki so mu ja dajali siromaki, tudi pri deljenju svetih zakramentov, sprejemal je vselej, zakaj vedno je ostal zvest svojemu načelu: Od nikogar ničesar ne zahtevati, pa tudi nobenemu ničesar ne odreči.

Res lepo je bilo videti, kako je ob takih prilikah ljubeznivo sprejemal pest orehov ali kostanjev ali jabolk ali koščke sira ali jajca, — vse, kar so mu darovali otroci in ubogi. Drugi zopet so mu dajali po eden ali dva novčiča, in vse je sprejemal ponižno in hvaležno. Po šest, po osem krajcarjev je celó sprejemal za maše, ako so mu jih poslali iz vasij, in jih je opravljal zeló pobožno. Kar so mu dali denarja, razdelil je zopet takoj gredé iz cerkve med uboge, kar pa je prejel jedil, nesel je v roketu ali pa v žepu domov, doma dél na mizico v svoji sobi ali pa izročil svojemu slugi in mu zapovedal, naj prinese pri obedu vse te darove na mizo. Ogledujoč te darove, govoril je včasih s psalmistom: »*Labores manuum tuarum quia manducabis: beatus es, et bene tibi erit.*« — *Zakaj delo svojih rok boš užival, blagor tebi in dobro ti bode.*²⁾ Nič manj ni cenil tudi onih mest iz sv. Pavla, kjer priporoča sveti apostelj delo, n. pr.: *Človek je*

¹⁾ Preg. 30, 8. — ²⁾ Ps. 127, 2.

rojen za delo, kakor plič za letanje. Kdor neče delati, naj tudi ne jé.«¹⁾ Zraven je še pristavljal: »Ako bi mož mogel živeti brez dela in ako bi žena brez bolečin rodila, potem bi pač ne mislila veliko na Boga.«

XXIV. Poglavje.

O počitku, in kako mu je vse služilo, da je svojega duha k Bogu povzdigoval.

Nikdar se ni hotel prostovoljno odpočiti, razen komu drugemu na ljubo. Obe hiši njegovi, v katerih je ves čas kot škof prebival, bili sta brez vrtov. Tudi se ni šel nikdar sprehajat, razven zaradi družčine, ali če je vljudnost zahtevala, ali če mu je zdravnik veleval, da si ohrani zdravje; v pokorščini je bil zelo natančen. Sveti Karol Boromej je bil v tem oziru isto tako natančen in ni mogel trpeti, da bi bili njegovi gostje po obedu s prazno govorico čas tratili. Rekel je, da je to nevredno za pastirja, ki mora nositi butaro tako prostrane in težke škofije, kakor je bila njegova, saj ima vedno kaj boljšega početi. Svetega Karola pač ni treba opravičevati, zakaj znano je vsem, kako ostro je živel. Zato se še nihče ni zmenil, ako je ob takih prilikah odšel in si poiskal kakih opravil, ki so ugajala njegovi gorečnosti za blaginjo neumrjočih duš in za hišo Gospodovo, kateri se je vsega daroval.

Naš svetnik pa je bil milejši in zato se ni branil po obedu nekoliko se pogovoriti. Če sem ga katerikrat obiskal, vedno je za to skrbel, da me je po pridigi kratkočasil. Sam se je vozil z menoj po prijetnem jezeru, ki je spiralo annecysko zidovje, ali me je vodil v dosti lepe vrtove ob prijaznem bregu. Kadar me je obiskal v Belleyu, ni mi nikdar odrekel, ako sem ga povabil na enako razveseljevanje; zahteval ali zaželel pa ni nikdar takih razvedril.

Ako smo govorili o poslopijih, slikah, godbi, lovu, pticah, rastlinah, vrtovih ali cvetlicah, nikdar ni grajal tistih, ki so imeli veselje do takih rečij; toda želel je, da bi vsa ta opravila in vse te reči rabili le za sredstva, ki nas povzdigujejo k Bogu. On

¹⁾ II. Tes. 3.

sam je dajal o tem najlepši vzgled; vse te stvari so mu rabile za to, da je povzdigoval duha svojega k Bogu.

Ako so mu pokazali lepe rastline, rekel je: »Mi smo polje, ki je Bog obdeluje!« Ako smo govorili o poslopih: »Mi smo poslopje Gospodovo!« Ako pa ugleda krasno in bogato opravljeno cerkev: »Mi smo tempelj živega Boga, da bi le naše duše bile tako okrašene s krepostmi!« Če mu pokažejo cvetlice, pravi žalostno: »O kdaj bodo naše cvetlice sad rodile?« Ko vidi dragocene in redke slike: »Nič ni lepega, nego naša duša, ki je po božji podobi ustvarjena!«

Kadar ga privedejo v kak vrt, pravi ves ginen: »Kdaj bode vendar vrt naše duše obsejan s cveticami in napolnjen s sadovi! Kdaj bodemo gredice v njem nasadili, osnažili in olepšali! Kdaj bode vsemu zaprt, kar ne ugaja nebeškemu vrtnarju!«

Ko vidi vodometa, pravi: »Kdaj vendar začne iz našega srca izvirati studenec žive vode, ki teče v večno življenje?¹⁾ Kako dolgo bodemo še zapuščali studenec življenja in mesto tega si kopali suhe kapnice? Kdaj bodemo z veseljem zajemali v studencih Izveličarjevih?²⁾

Opazujoč prijetne doline, pravi: »Prijetne so in rodovitne, voda teče po njih; prav tako teče voda milosti v ponižne duše; vrhovi gorá — napuhnene duše — pa ostanejo suhi.«

Zagledavši goro, govori s prerokom: »Vzdignil sem svoje oči k goram, od koder mi prihaja pomoč.³⁾ V visokih gorah se skrivajo jeleni.⁴⁾ Gora pa, na kateri bode stala hiša Gospodova, bode počivala na vrhuncu vseh gorá. Gore in vsi griči naj hvalijo ime Gospodovo.«⁵⁾

Gledaje drevesa rekel je: »Drevo, ki ne donaša dobrega sadú, bode se posekalo in v ogenj vrglo. Dobro drevo ne rodi slabega sadú.«⁶⁾

Zagledavši reke vzdihne: »Kdaj pojdemo k Bogu, kakor ti valovi v morje?«

Ako je pa njegovo oko počivalo na kakem jezeru, tedaj je zaklical: »O Bog, pelji me iz jame pozemeljske siromaščine in iz nagnusnega blata, kamor sem se vdrl.«⁷⁾

¹⁾ Jan. 4, 14. — ²⁾ Izai. 12, 3. — ³⁾ Ps. 120, 1. — ⁴⁾ Ps. 103, 18. —

⁵⁾ Izai. 2, 2. Ps. 148, 9. — ⁶⁾ Luk. 7, 18, 19. — ⁷⁾ Ps. 39, 3.

Tako je tedaj gledal v vseh rečeh Boga in vse stvari v Bogu; ali da povem še natančneje, vedno je le na eno mislil, in to eno je bil Bog.

XXV. Poglavje.

Kako je častil Marijo Devico.

Sveti škof je bil rojen 21. avgusta l. 1567, v osmini Marije v nebesa vzete, zato je tudi vedno častil Marijo na poseben način.

Že v najnežnejši mladosti se je odločil, da jo bode častil, kakor je znano iz njegovega življenja. V njeno čast je molil svoje molitvice, zlasti jo je pa častil s posebno ljubeznijo do svete čistosti, zato se je daroval Gospodu v svetem devištvu, pod zavetjem in s pomočjo nebeške kraljice device.

Kakor veste, bil je v praznik brezmadežnega spočetja v škofa posvečen in med svetim obredom ga je Bog notranje s svojo milostjo prečudno mazilil, kar smo natančneje popisali v življenjepisu njegovem. Večkrat sem ga slišal pridigovati o Marijini slavi, ali lahko rečem, če bi kdo drugi hotel o tem predmetu, o preblaženi Devici, tako govoriti, moral bi biti tudi vsekako tako mil, kakor on.

Svojim duhovnim otrokom ni ničesar tako priporočal, kakor češčenje Marije Device.

Kaj pa je češčenje Marije preblažene Device drugega, kakor češčenje Boga samega v njej in nje v Bogu? Tako je Bog vedno zadnji smoter te pobožnosti in tega češčenja. Drugače bi Marijo po božje častili, kar smo pa le Najvišjemu dolžni. To tudi prav natanko razklada v svoji knjigi »O ljubezni božji«: »Kdor se hoče Bogu prikupiti in naši ljubi Gospej, ta dela prav, jako prav; kdor bi se pa hotel prikupiti Mariji Devici ravno tako, ali pa še bolj, kakor Bogu, ravnal bi na vso moč narobe.«

XXVI. Poglavje.

Sveti Frančišek ni mogel ničesar odreči.

Ko je potoval poslednjikrat v Pariz, ostal je tam osem mesecev. Tu v glavnem mestu so ga vsi hoteli imeti in je

moral skoraj vsak dan pridigovati. Radi velikega truda zboli prav nevarno, pa kmalu ozdravi.

Njegovi prijatelji in vsi drugi, ki so se bali zanj, prosijo ga, naj vendar nekoliko odjenja, naj svojih močij tako ne napenja, da si ne konča zdravja. On pa jim odgovori, da morajo tisti ljudje biti podobni svečam, ki so po svojem poklicu luč sveta; kakor se namreč sveča sama použiva, da drugim sveti, tako morajo tudi oni enako delati.

Oni mu odgovoré, da božji besedi s tem nikakor ne dela časti in veljave, zakaj svet ljubi le kaj nenavadnega; ljudje hodijo res k njegovim pridigam, pa le zato, ker on pridiguje. Tudi ko luna vzhaja, hitijo ljudje gledat; da bi pa kdo šel gledat vzhajajoče solnce, ki ima vendar veliko imenitnejšo luč, zato neče nikdo popreje vstati.

Plemeniti škof jim odvrne: »Potemtakem bi si pa moral privzeti vikarja, ki bi pridigal namestu mene. Beseda sama, ki jo oznanjujem, uči me, da smo vsakemu dolžniki, da se moramo vsakemu darovati, ki nas prosi, in ne samo posoditi. Prava ljubezen ne misli in tudi ne vpraša, koliko dobička bode sama imela od tega, ona gleda le na čast božjo in na korist bližnjega. — Kako naj pa začnem, da odpodim vse, ki me prosijo? To bi ne bilo olikano, ali na to še ne mislim, pač pa se mi zdi, da bi to kazalo veliko pomanjkanje bratovske ljubezni.

Daleč smo še od onih dveh velikih svetnikov, katerih eden je hotel, da naj ga Bog zaradi svojih bratov izbriše iz knjige življenja,¹⁾ drugi pa je zaradi enakega vzroka hotel, da ga Kristus zavrže,²⁾ kar pomeni ravno tisto.«

Tako jim je odgovarjal, ravnaje se po imenitnem svojem pravilu: ničesar ne zahtevati in ničesar ne odreči. Po tem pravilu se je pa tudi tako natanko ravnal, da ni nikdar — lahko rečem — nobene prošnje odrekel. Ako mi je pa vendar kdaj kako stvar odrekel, bilo je gotovo bolj prav, kar mi je odrekel, nego kar sem želel, in tudi sam sem moral spoznati, da je bilo prav. In če je tudi kaj odrekel, storil je tako ljubeznivo, da je bilo človeku veliko boljše pri srečanju, kakor kadar nekateri

¹⁾ II. Mojz. 32, 32. — ²⁾ Rimlj. 9, 3.

delé dobrote, pa tako neprijazno, da uničijo svoje lastno dobro delo. Nikdar nisem slišal, da bi kateremu človeku odrekel kaj pametnega.

XXVII. Poglavje.

O najhujši izkušnji, ki jo je moral sveti škof prebiti.

Mnogo hudih izkušnjav mora človek radi svoje vere prestajati, ali najhujša je, če mu hudobni duh vedno in vedno šepeče na uho, da bode pogubljen. Ta izkušnja je brezdnost, ki požira vso človeško modrost.

Bog je odločil našega svetnika dušam za vodnika in zato je tudi pripustil, da so se ga lotile v tem oziru hude izkušnje, naj bi tako spoznal iz lastne izkušnje, kako slab je človek, in naj bi imel potrpljenje s slabimi.

Ko konča v šestnajstem letu svoje nauke v Parizu, loti se ga hudobni duh, ki mu vedno govori, da spada v število zavržencev. Ta huda izkušnja tako hudo zadene njegovo dušo, da postane nemiren in ne more ne jesti ne piti. Vidno je hujšal in hiral.

Njegov učitelj opazi to, in ko vidi, da je od dné do dné slabejši, da ga nobena reč več ne zanima in vedno bolj blede, vpraša ga večkrat, kaj je vzrok, da je tako pobit. Ali hudobni duh, ki ga je tako mučil, bil je mutast; spadal je tedaj med one hudobne duhove, ki ljudi mučijo in jim ne dadó govoriti o trpljenju.

Sladka tolažba nebeške ljubezni je zanj izginila. Zvestoba do Boga pa ni izginila. Zvest je bil Bogu in s to zvestobo je, kakor s kakim močnim ščitom, odbijal ognjene puščice hudobnega duha, da tega še sam ni vedel.

Večkrat misli na sladki mir in sveti počitek, ki se ga je veselil pred tem viharjem, in ta spomin mu prizadeva še večje bolečine. »Prazno je torej bilo ono presrečno upanje,« vzdihoval je čestokrat, »katero mi je obetalo, da bodem užival vse dušne sladkosti hiše božje in plaval v rekah nebeškega veselja. O ljubeznivi šotorji božje hiše: oko moje naj vas nikdar ne gleda? Nikdar ne bodem prebival v teh čudesnih in ljubeznivih prebivališčih Gospodovega gradu?«

Cel mesec je preživel v tem strašnem in mučnem stanju. Srce mu je bilo tesno in napolnjeno z bridkostjo. Lahko se primerjajo njegove bolečine smrtni bolesi in peklenskimi nevarnostim. Po dnevu je milo vzdihoval, po noči pa močil s solzami svoje ležišče.

Bog ga ni zapustil. Po božjem navdihnenju gre v cerkev¹⁾ in prosi božje milosti v svoji zapuščenosti. Poklekne pred podobno preblazene Device Marije in jo prosi, naj bi mu bila priprošnjica pri Bogu in mu toliko izprosila pri njegovi dobrotljivosti, da bi ga mogel vsaj tukaj na zemlji popolno ljubiti iz vse svoje duše, ako je morebiti večno nesrečen in od njega ločen.

Solze bridke žalosti mu tekó po velem licu, srce pa mu stiska neizrekljiva bol, ko moli to-le molitev sv. Bernarda:

Memorare, o piissima Virgo Maria! non esse auditum a saeculo, quemquam ad tua currentem praesidia, tua implorantem auxilia, tua petentem suffragia, esse derelictum. Ego tali animatus confidentia ad te, Virgo virginum, Mater, curro, ad te venio, coram te gemens, peccator assisto. Noli, Mater Verbi, verba mea despicere, sed audi propitia, et exaudi. Amen.

Spomni se, o premila Devica Marija! da še nikdar ni bilo slišati, da bi bila koga zapustila, ki je v tvoje varstvo pritekel, tvoje pomoči prosil, tvoji priprošnji se izročal. S takim zaupanjem navdan hitim k tebi, devic Devica, mati! k tebi pridem, pred teboj vzdihujoč grešnik stojim. Nikar, o mati večne besede, ne zavrzij mojih besed, temveč milostno me poslušaj in usliši. Amen.

Komaj konča to molitev, že začuti, da mu pomaga Marija. Divja kača beži, ki je njegovega duha tako nesrečno motila; toliko veselja in tolažbe ga prešine, da zažari tam svetloba, kjer so poprej vladale teme.

Ta vojska in ta zmaga, ta ječa in to osvobojenje, ta britkost in to veselje, ta vihar in ta mir so ga učili mnogo. Od tega časa je razumeval dušno orožje prav previdno in modro sukati. Vsem, ki so mu zaupali svoje izkušnjave, bil je kakor bogata orožnica: enak je bil stolpu Davidovemu, od katerega je viselo tisoč ščitov in razno orožje. Posebno je priporočal vsem, naj se v hudih izkušnjavah zatekajo k preblazeni Devici Mariji, da ona za nje prosi, zakaj ona je strašna, kakor urejena vojska.

¹⁾ St. Etienne des Grès.

P e t i d e l.

I. Poglavje.

O sramežljivosti.

Izredno je ljubil čistost, tako da ni mogel najmanjšega opravila trpeti, ne najmanjšega, celó neprostovoljnega obnašanja, ki bi bilo le količkaj kalilo bliščobo in svit te čednosti. Navadno jo je imenoval lepo in belo čednost naše duše.

O tem je povedal dve vrlo dobri primeri. Prva se glasi: »Steklo v ogledalu je prijazno, čisto in ravno, ali če ga le nekoliko zasopemo, ne moremo več videti v njem nobene podobe.«

Druga pa je ta: »Glejte to lepo lilijo, ona je podoba čistosti; še celó pod trnjem varuje svojo belo barvo in ljubeznivost, dokler se je kdo ne dotakne; ako jo pa odlomimo, potem tako zeló diši, da človeka glava boli.«

Tako se ohrani sveta čistost, zato je on hotel, da naj vsakdo ostro in natančno gleda na nravnost; ni dovolil, da bi se dali dotakniti svojega obraza ali rok, tudi pri igri ali v šali ne; zakaj taka dejanja večkrat omadežujejo spodobnost, če je tudi ne uničijo.

II. Poglavje.

Sveti škof izgubi dragocen prstan.

Leta 1619 je bila sestra kraljeva, Kristina Francoska, v Parizu poročena z najstarejšim sinom in dedičem Savojske rodovine, s knezom Pijemontskim. Naš svetnik je spremljal kardinala Savojskega k tej slovesnosti. Kristina je bila še zeló mlada, ali kljub temu je tako častila svetega prelata, da ga je izvolila za prvega miloščinarja. Tej časti se ni mogel odpovedati, zato jo je sprejel, pa pod tem pogojem, da bode mogel lahko izpolnjevati svoje škofovske dolžnosti in če bode mogel mirno v svoji škofiji prebivati, kakor velela božja postava.

Ta častna služba je pa zahtevala, da spremi kneginjo v Pijemont; on to tudi stori, ostane nekoliko časa tam; potem prosi, da ga odpusté, in se povrne v svojo škofijo. Mesto sebe pa pusti tam gospoda Kalcedonija, škofa, svojega brata in pomočnika.

Ves dvor je le nerad dovolil, da se loči. Kneginja ga bogato obdaruje; med drugim mu dá tudi prstan z dragim diamantom.

Domov gredé je jezdil med visokimi alpskimi gorami in ko potegne rokavico z roke, odpade mu prstan, ne da bi tega zapazil.

Še le ko pride v gostilno, zapazi, kaj je izgubil; ne postane žalosten, pač pa zahvali Boga za to in sicer iz dveh vzrokov: prvič, ker sedaj več nima vzroka, da bi mu ugajala taka dragocenost in bi jo posebno ljubil, drugič pa zato, ker si misli, da bode morebiti Bog za to skrbel, da prstan kak revež najde, ki bode tako rešen skrbij za prihodnjost, tako bode pač boljše na obresti naložen nego pri njem.

Toda stvar se zasučé drugače, kakor misli svetnik. Najde ga neki siromak, ki ne vé, koliko je vreden, in ga pokaže v neki vasi, kjer so že vedeli, kdo ga je izgubil. Tako ga tedaj svetnik nazaj dobi, kar je najmanj pričakoval. Za to dobro delo pa podari tistemu, ki ga je našel, in tistemu, ki ga je prinesel, veliko svoto.

Iz tega se vidi, kako malo je sveti prelat svoje srce navezoval na take reči, katere svet tako visoko ceni, zakaj dobro je vedel, da ga v nebesih čaka bogastvo — velike večje, ki nikdar ne mine.

III. Poglavje.

Kako močno se je zatajeval.

Nekoč je obedoval pri meni; na mizo pride tudi res dobra jed. A tu opazim, kako lahno dene sveti mož to jed na kraj kroznika svojega in si vzame potem neko navadnejšo in slabšo jed. Tedaj mu pravim: »Sedaj pa sem vas ujel! Kako se glasi zapoved v evangeliju: Jejte, kar vam bodo dali?«

On pa mi odgovori jako ljubeznivo: »Saj veste, da imam kmetovski želodec; jaz potrebujem tečne in močne hrane, drugače se ne najém. Take sladkarije me ne nasitijo in niso za-me.«

»Dragi oče,« pravim jaz, »to je le prazen izgovor; taki izgovori torej morajo prikrivati vašo ostrost!«

»Resnično,« pravi on, »tu se nikakor ne izgovarjam; govorim odkritosrčno in kar naravnost. Da pa govorim še bolj

naravnost in brez vseh okoliščin, nikakor nečem tajiti, da mi okusna jedila veliko bolj dišé kakor navadna. Ne hotel bi segati po osoljenem mesu ali po dišavah ali drugih stvareh, ki dražijo živce, da bi dobil veselje do pijače, zakaj Savojski že tako ne sovražimo steklenice. Ker pa človek radi tega sede k mizi, da se redi in ohrani, ne pa da služi nasladnosti, zato tudi segam po takih jedéh, o katerih vém, da me najbolj redé in mi najbolj ugajajo. Saj veste, da človek mora zato jesti, da živi, ne živi pa radi tega, da bi jedel, to se pravi, človek ne sme skrbno pregledovati, kateri košček bi si izbral, ali da bi pazljivo premišljeval, katera jed je boljša od druge. Vendar pa vas bodem zadovoljil, če nekoliko potrpite, da tako skazem čast vaši dobri mizi. Kadar položim podlago z bolj redilnimi in tečnimi jedili, hočem jo pokriti z bolj slastnimi, ker ste bili tako dobri, da ste ja dali prinesiti na mizo.«

Kako čisto navadno je bilo, kar je storil sveti škof in koliko drugih čednostij je tu zraven! Tukaj vidimo odkritosrčnost, resničnost, prostodušnost, priprostost, zmernost, treznost, postrežljivost, dobrohotnost, prijaznost, dobroto, modrost, enakomernost njegovega duha in druge, ki se vse edinijo v enem središču. Resnično! Take duše, v katerih deluje milost, ki želijo le to, k čemur jih naganja milost, take duše ne delajo malenkostij! Zakaj božja dela so popolna, posebno pa še dela milosti; zato bode večna slava njih plačilo. *Ako jeste ali pijete, pravi apostelj, ali kaj drugega delate, storite vse v čast božjo.*¹⁾

IV. Poglavje.

Znamenja posvečujoče milosti božje.

Ni večje bolečine za dušo, ki Boga v resnici ljubi, kakor negotovost, ali Boga zares ljubi in ali je v njegovi milosti, zakaj *nikdo ne vé* za gotovo, kakor nas sveta vera uči, *ali je vreden ljubezni ali sovraštva,*²⁾ razven če mu je Bog to na poseben način razodel. Angeljski učenik³⁾ je pa vendar le naznanil nekatera taka znamenja.

Prvo je, da nam vest nobenega smrtnega greha ne očita, nobenega takega namreč, ki ga nismo pri spovedi povedali in od njega bili odvezani.

¹⁾ Kor. 10, 31. — ²⁾ Pridig. 9, 1. — ³⁾ Sveti Tomaž Akvinski.

Drugo se pozna na tem, da se človek Boga veseli in se raduje nad rečmi, ki ugajajo Bogu in se tičejo službe božje. Zakaj ni treba dvomiti, da je Bogu tisti všeč, kateremu je Bog všeč, in sicer tako všeč, da se trudi, njemu ugajati, kakor je rekel sam Gospod: *Jaz ljubim tiste, ki mene ljubijo; tisti pa, ki mene zapusté, bodo zapuščeni.*¹⁾

Tretjič sme oni upati, da je v milosti božji, kdor stvarstva nič ne ceni primerjaje ga s stvarnikom, kar naznanja sv. evangelij z besedo »*sovražiti*«. Tako namreč govori Kristus: *Kdor svojega očeta in svoje matere in zraven še svoje duše* (t. j. svojega življenja) *ne sovraži, ta ne more biti moj učenec.*²⁾

To so sicer krepka znamenja, ali meni vendar niso tako po godu, kakor oni, kateri je naš svetnik pokladal na srce onim dušam, ki so se bale za svoje izveličanje.

Prvo je namreč, da prižgemo v svojem notranjem Jeruzalemu svetle baklje in ž njimi natančno in skrbno preiščemo, ali je na dnu naše duše trden in neizpremenljiv sklep, da ne bomo Boga nikdar prostovoljno s kakim smrtnim grehom razžalili. To je glavna stvar, po kateri spoznamo, ali je naša volja zedinjena z božjo voljo, ki nam le milosti deli in nas vodi od stopinje do stopinje svetosti.

Drugo znamenje pa je to, da vedno in trdno želimo Boga ljubiti. Kaj pa je trdna in vedna želja? Sveti Frančišek pravi, da mora biti *delujoča želja*, nikakor pa nepopolna in omahujoča napol-volja.

V. Poglavje.

O pokorščini do gosposke.

Vojvoda Savojski je bil zapleten v vojske, ki so mu pobirale lepe svote denarja. V največji stiski dobi od papeža pismo dovoljenje, da sme tudi cerkvenemu premoženju naložiti nekoliko davka. To pismo pošlje škofom, da bi davek razdelili po razmerju dohodkov vsake fare.

Naš sveti mož skliče vse župnike svoje škofije, ki so imeli kako cerkveno posestvo. Ti pa niso bili nič kaj naklonjeni, da bi se udali naredbam sv. sedeža, zato so se izgovarjali na razne

¹⁾ Preg. 8, 17. — ²⁾ Luk. 14, 25.

načine. Toda ti izgovori so se svetniku zdeli veliko preneznatni, ko je bil vojvoda v toliki denarni stiski. Ves goreč za hišo božjo in za hišo svojega kneza jim tedaj pravi: »Dragi gospodje, ali naj mi iščemo vzrokov in izgovorov, ko ste nam obe gosposki naložili davek? Ali se spodobi, da preiskujemo njune sklepe in ja prašamo: Čemu delata to? Saj se ne klanjamo samo razsodbi najviših sodišč, temveč se tudi pokorimo razsodbi najnižega sodnika, kadar hoče med nami poravnati kak prepir; vemo namreč, da je postavljen od Boga in ne vprašamo, zakaj je tako razsodil, zadosti nam je, če reče, da tako zahteva pravica. Tu pa govorita dva tako mogočna oblastnika, ki sta samo Bogu odgovorna za svoje naredbe, in mi hočemo še njune sklepe preiskovati, kakor da je nas kdo postavil preiskovalce njunih naredeb? Brez ovinkov, kar naravnost vam povem, da jaz nisem vašega mnenja in ga tudi odobrovati ne morem.

Resnično, daleč smo od popolnosti onih kristjanov, ki so bili le svetni ljudje, pa jim je sveti Pavel rekel: »Z veseljem ste prenašali, ko so vas imetja oropali, ker veste, da imate boljše in stanovitno imetje v nebesih.¹⁾

Tukaj vidite, kako apostelj pravi, da so jih vsega imetja po krivici oropali; vi pa ne bodeite hoteli darovati nekaj malega od svojega imetja, da bi pomagli očetu domovine, našemu dobremu knezu, katerega moramo zahvaliti, da je zopet katoliško vero ustanovil v treh chablaisskih (šabléških) okrajih in ki nima večjih nasprotnikov, kakor so sovražniki naše svete vere?

Ali ni naš stan prvi med tremi stanovi, iz katerih obstojé krščanske države? Ali se ne spodobi, da mi s svojim imetjem in svojimi molitvami branimo oltarje, svoje življenje in mir, med tem ko ljudstvo daruje vse svoje imetje, plemstvo pa svojo kri za ta namen? Pomislite na prejšnje vojske in bojte se, da vam vaša nehvaležnost in nepokornost ne nakoplje enake nesreče!«

Tem krepkim besedam pritisne še pečat — svoj vzgled. Sam sebi naloži tak davek, da je bil veliko prevelik za njegove pičle dohodke, in sedaj se nihče ni upal nič več izgovarjati, marveč sramovali so se vsi, da so mu popreje ugovarjali.

¹⁾ Hebr. 10, 34.

Tako je sam slušal in je učil tudi druge poslušnosti. Mogočen v besedi in delih, bil je enak Gedeonu, ki je govoril svojim vojščakom: *In kar mene vidite storiti, storite tudi vi!*¹⁾

VI. Poglavje.

Kako izvrstna je obljuba.

Nikdo ne dvomi, da opravi boljše, vzvišenejše in popolnejše dobro delo oni, ki se n. pr. vsled kake obljube posti, kakor oni, ki se posti brez obljube. Razloge našteva angeljski učenik naslednje:

1. Ker je obljuba po svoji naravi bolj vzvišena kakor post, in ker je obljuba dejanje nabožne kreposti, ki je jako imenitna med nravnimi čednostmi, zato je pri obljubi dvojna vrednost: nabožne kreposti in še posta; zato je tak zaobljubljen post veliko vrednejši in popolnejši.

2. Oni, ki se posti vsled obljube, ne daruje Bogu sadú svojega posta, temveč tudi celó drevo in tla. Daruje namreč svojo trdno voljo, katero veže obljuba.

3. Obljuba se druži s postom v neko skupnost, voljo veže močnejše in stori, da je volja odločnejša in stanovitnejša za dobro delo.

4. Jaz pa še pristavljam: ako se eno dobro dene k drugemu, gotovo je potem celota večja.

Sicer pa moram tudi omeniti in priznati, da pač boljše, popolnejše in vzvišenejše delo stori, kdor se posti brez obljube, pa z večjo ljubeznijo, nego oni, ki ga sicer veže obljuba, pa se posti z manjšo ljubeznijo, zakaj prav ljubezen daje pred Bogom vrednost vsem našim delom. Zato naj vsakdo, ki obljubi dobro delo, tudi na to gleda, da je opravi v ljubezni in z ljubeznijo, da ne izgubi njegovo dobro delo svoje vrednosti in svojega zasluženja.

VII. Poglavje.

Njegova natančnost.

Izmed mnogo drugih rekov je tudi večkrat ponavljal, da se velika zvestoba do Boga kaže v malenkostih.

¹⁾ Sodn. 7, 17.

»Če kdo varčuje krajcarje in desetice, koliko bolj bode varčeval srebrnjake in zlate!«

Kar je pa druge učil, po tem se je tudi sam najtočneje ravnal. On je bil najnatančnejši človek, ki si ga moremo misliti. Ne le pri božjem opraviilu, pri altarju in v koru je natanko izvrševal obrede, temveč tudi, ko je sam molil brevir, ravnal se je natanko po predpisih.

Tudi tega, kar mu je velela dvorljivost, ni nikdar opustil. Nekdaj mu potožim, da me preveč časti, on pa mi pravi: »Ne zabite, da Jezusa Kristusa v vas častim!«

Pred vsem mi priporoča, naj se natanko in skrbno naučim škofovski obrednik. »Dušni pastirji so sol zemlje in luč sveta, in zato se morajo v vseh rečeh pokazati kot vzori.« Večkrat mi je ponovil lepe besede sv. Pavla: *Vse naj se zgodi dostojno in v lepem redu.*¹⁾

VIII. Poglavje.

Kako malo je cenil zemeljske stvari, pa kako vnet je bil za izveličanje duš.

Genevski svetovalci so skoro vse dohodke odvzeli škofu in kapiteljnu, vendar ga nisem nikdar slišal pritoževati se zaradi tega; tako malo je cenil vse zemeljsko bogastvo. Cerkvena posestva je večkrat primerjal bradi. Čim večkrat in čim bolj se namreč brada striže, tem gosteje raste. Ob času, ko aposteljni niso imeli nič, imeli so vse; in kadar hočejo škofi preveč imeti, izgubijo vse.

Samo to je želel, da bi se zopet izpreobrnile duše, ki se ustavljajo luči, ki ne sveti drugje, kakor v pravi cerkvi, zato je večkrat vzdihnil: »Dajte mi duše in drugo ohranite!«²⁾ Tako je vzdihnil, kadar je govoril o svoji Genevi, katero je imenoval vedno svojo ubogo in ljubo Genevo, če se mu je bila tudi uprla.

Ob neki priliki mi pravi: »Ako je božja volja, naj gospodje še to zase obdržé, kar so mi pustili mojih dohodkov, le da bi imeli katoličanje v tem obžalovanja vrednem mestu toliko prostosti, kakor v Rochelli-i (Roščéli)! Zadovoljen bi bil

¹⁾ I. Kor. 14, 40. — ²⁾ I. Mojz. 14, 21.

najprej z malo kapelico, kjer bi opravljali božjo službo in druga opravila naše svete vere. Vi bi videli kmalu, kako bi ti odpadniki začeli premišljati in se kesati, in kako bi se mi potem veselili njih vrnitve v naročje svete cerkve.« Vedno je gojil to sladko upanje v svoji duši.

Kolikorkrat so peli v koru psalm¹⁾: *Super flumina Babylonis* (ob rekah babilonskih), mislil je vedno na to ubogo mesto, v katerem so stolovali njegovi predniki na škofovskem sedežu. Nikakor ni želel ondi v blišču in bogastvu gospodovati, zakaj za to se on ni zmenil, *ker je zasramovanje Kristusovo imel za večje bogastvo, ko zaklade Egipčanov²⁾*, a njegovo srce je krvavelo noč in dan, ko se je toliko duš večno pogubljalo. Kadar je doma sam ali s svojim kapelanom molil duhovne ure in kadar je bral ta imenitni psalm, stopile so mu solze v oči.

Angleški kralj, Henrik VIII., je v začetku svojega vladanja tako uspešno branil sveto katoliško vero proti Lutrovim krivim naukom, da si je pridobil častno ime: »branitelj svete vere« — in ta kralj je zakrivil, da se je Angleška ločila od prave svete cerkve, ker ni znal brzdati svojih strastij. Na koncu svojega življenja je pa zopet neizrečeno želel povrniti se v naročje svete cerkve, ki jo je tako sramotno zapustil. Že je hotel svoj sklep izpolniti, pa izpolnil ga ni, ker je videl, da ne more povrniti cerkvenega imetja, katero je bil razdelil med svoje dvornike. Sv. škofa je ta slučaj kaj nemilo zadel; ves potrtn in žalosten zakliče: »Radi prgišča prsti in prahu more biti toliko duš pogubljenih! O! delež vsakega kristijana, posebno pa še duhovnika mora biti: izpolnjevati božjo zapoved. Gospod, to naj bode moj delež, da izpolnjujem tvojo zapoved. *Gospod je delež moje dedščine in mojega keliha.*³⁾ Da je kralj le to storil, kar mu je velela duša, bil bi Gospod, kralj vseh kraljev, na mogočen, pa mil način in bogato povrnil cerkvam vse, kar jim je bilo vzetega.

IX. Poglavje.

Njegova potrpežljivost v bolezni.

Sveti škof je prenašal vse bolečine bolezni z neko posebno potrpežljivostjo, s toliko ljubeznijo in krotkostjo, da ga ni nihče

¹⁾ Ps. 136, 1. — ²⁾ Hebr. 11, 26. — ³⁾ Ps. 118, 57. Ps. 15, 5.

nikoli slišal tožiti, tudi ne poželeti kaj takega, kar bi se ne vjemalo popolno z božjo voljo.

Nikdar mu ni bilo žal, da ni mogel v boleznih Bogu služiti ali svojemu bližnjemu, temveč hotel je trpeti, ker je bila to božja volja. »Bog vé bolje, kakor jaz, kaj je za-me,« rekel je vselej. »Le pustimo ga, on naj gospodari; on je gospod, kakor je njemu všeč, tako naj stori. *O Bog! tvoja volja naj se zgodi, ne moja! Da, nebeški Oče, jaz sem s tem zadovoljen, ker je tudi tebi prav! Da, Gospod! to hočem, da tvojo voljo izpolnjujem in da tvoja zapoved in tvoja volja ostaneta vedno v sredi mojega srca.*¹⁾

Ako ga je kdo vprašal, ali hoče zdravil vzeti, ali nekoliko mesne polivke, naj si dá puščati ali kaj drugega takega, ni odgovoril nikdar nič drugega, nego: »Storite z bolnikom, kar se vam poljubi; Bog me je dal v roke zdravnikom.« Nikdar še nisem videl bolj priprostega in poslušnega bolnika; v zdravnikih je častil Boga, dobro vedoč, da je zdravniška véda od Boga in da je zapovedal Bog, spoštovati zdravnike; iz tega spoštovanja pa izvira poslušnost.

Svoje bolečine je kar naravnost, pa priprosto povedal. Nikdar jih ni povečeval, pa tudi ne zmanjševal. Le plahe duše povečujejo svoje bolečine, lažnive jih pa zmanjšujejo.

Ako so tudi nižji del njegove duše tlačile silne bolečine, vendar se mu je na obrazu in še posebno na očeh videlo, da je bil nje gornji del jasen in vesel in prijazno je odsevala ta veselost skozi oblake telesnih bolečin.

X. Poglavje.

O poslih.

Svojim poslom ni sveti škof nikdar grozil. Nikdar jim ni rekel kake trde ali hude besede. Kadar so kaj zagrešili, opominjal jih je tako prijazno in krotko, da so se precej iz ljubezni poboljšali. Niso se bali strahujoče palice, zakaj dobro so vedeli, da je njihov gospod ne rabi.

Nekega dne smo se pogovarjali, kako naj se ravna s posli. Jaz mu pravim, da posli nehajo človeka spoštovati, ako je človek domač ž njimi. On pa mi odgovori: »Vsekako, ako je prijaznost

¹⁾ Luka 22, 42; 10, 21. Ps. 39, 9.

nespodobna, surova in graje vredna; nikdar pa prijaznost ne škoduje, ako je olikana, srčna, spodobna in čednostna; zakaj prijaznost, ki izhaja iz ljubezni, rodi zopet ljubezen. Prava ljubezen pa vedno čisla in torej spoštuje ljubljeno osebo, zakaj podlaga ljubezni je čislanje, katero gojimo do nje.«

»Na ta način,« pravim mu jaz, »moral bi pa potem poslom popolno prostost dati, naj počnejo, kar se jim poljubi.«

»Nikakor ne,« odvrne svetnik; »ako namreč ljubezen go-spoduje v sreči, gotovo ga vodi k pohlevnosti, previdnosti, pravičnosti, zmernosti, velikodušnosti, pa tudi k ponižnosti, pokorščini, potrpežljivosti, vstrajnosti in krotkosti. Ako vse dobro premislimo, morem le toliko reči, kar se tiče poslov, da so naši bližnji in ponižni bratje, ki nam jih ljubezen zapoveduje ljubiti, kakor same sebe. Ljubimo jih torej kakor sebe, te drage bližnje, ki so nam tako blizu in naši bližnji sosedje, ki stanujejo z nami pod eno streho in živé od našega imetja; ravnajmo ž njimi kakor sami s seboj, ali prav za prav, kakor bi mi želeli, da drugi z nami ravnajo, ako bi bili na njih mestu. Najbolje je, da tako ravnamo s posli.

Umeva se pa tudi, da nikakor ne smemo prezirati njih napak, ako so velike, in ne opuščati svarjenja. Ob enem pa moramo tudi tisto dobro priznati, kar nam storé. Svetoval bi vam celó, da jim včasih tudi pokažete, da ste ž njimi zadovoljni in jih tako vspodbodete k večji pridnosti; tako bodo sami videli, da jim zaupate in jih imate kakor brate ali prijatelje, katerim manjšate težave in katerim skrbite za njih napredek.

Močen vihar, ki se upre v jadra, gotovo veliko hitreje žéne ladijo po glatkem morju nego sto vésel; takisto tudi prijazna beseda in znamenje blagohotnosti vsakega posla gotovo bolj vspodbode k pridnosti in pokorščini, da nam zvesto služi, nego sto ostrih, grozečih in trdih povelj.«

XI. Poglavje.

Njegova prijenljivost.

Sveti škof se je kaj rad ravnal po volji drugih. S krotkostjo in pravičnostjo je prenašal slabosti svojega bližnjega. To sta bili njegovi dve ljubi in posebni čednosti, ki ji je tudi svojim

Ljubim otrokom brez prenehanja priporočal. Večkrat mi je rekel: »Koliko bolje je, ako se udamo v voljo drugih, kakor če zahtevamo, da se vsakdo ukloni naši volji in naši misli! Človeški duh je pravo ogledalo, ki sprejme lahko vse barve, ki se mu kažejo. Važno pa je, da ne posnemamo kameleona, ki sprejme vse barve, samo bele ne. Ona prijenljivost, ki je ne spremlja odkritosrčnost in čistost, je zelo nevarna in človek se je nikdar dovolj ne varuje.

Dobro je, če pomilujemo grešnike, ali le iz tega namena, da jih potegnemo iz blata, v katerem so obležali, ne pa zato, da bi jih pustili v blatu strohneti in poginiti. Kdor vidi svojega bližnjega v grešnem stanu, pa nima poguma, da mu s kratkim in odkritosrčnim svarjenjem podá rešilno roko, tak ne ravna prav in njegovo usmiljenje je napačno.

Prijenjati je treba v vseh rečeh, toda samo do oltarja, namreč do tje, da se Bog ne žali. Tu je meja prave krščanske prijenljivosti.

S tem pa tudi nikakor nečem reči, da moramo grešnika opominjati ob vsaki priliki. Previdnost krščanske ljubezni zahteva, da čakamo tistega časa, ko bode raje sprejel zdravila, ki so primerna njegovi bolezni.

Prenagla gorečnost, v kateri ni zmernosti in učenosti, veliko več podere kakor sezida. Mnogi ne storé nič dobrega, ker hočejo preveč dobrega storiti. Vse pokvarijo, kar hočejo izboljšati. Počasi se pride daleč, pravi star pregovor. Kdor prehitro napreje, je v nevarnosti, da pade. Pri opominjevanju je treba previdnosti, kakor tudi odjenljivosti.«

Nikdar nisem poznal nobenega človeka bolj prijenljivega in bolj potrpežljivega, kakor je bil sveti škof. Ali kadar je videl, da je pripraven čas in da so ugodne okoliščine, prijemal je krepko, in to s tako modrostjo, močjo in prijaznostjo, da se mu nič ni moglo ustaviti.

XII. Poglavje.

Kako je sveti škof znal premagovati svoje strasti.

Kar odkritosrčno je priznal, prostodušno in priprosto, da sta mu dve strasti delali največ preglavice, ljubezen in jeza, zato se je tudi največ moral prizadevati, da ji je ukrotil.

Prvo strast je premagal z zvijačo, drugo pa si je podvrgel z veliko silo s tem, da je zgrabil svoje srce z obema rokama, kakor je imel navado reči.

Prvo strast, namreč ljubezen, je premagal z zvijačo; vedno druge predmete ji je kazal, da bi se vnela zanje. Človeško srce namreč vedno želi ljubezni, zato obstoji vsa tajnost v tem, da mu dovolimo le dobro, čisto, sveto, sramežljivo in pošteno ljubezen. Naša volja je taka, kakor naša ljubezen. Ako zemljo ljubimo, pravi sv. Avguštin, smo zemeljski; ako ljubimo nebo, nebeški; ako ljubimo Boga, božji, ker imamo svoj delež v njem. — *Nagnusni so postali, kakor reči, ki so jih ljubili*, pravi prerok Ozeja,¹⁾ govoreč o malikovalcih. Vsi spisi našega svetega škofa dišejo samo ljubezen, toda sveto ljubezen. Njegovi izrazi so tako sramežljivi, če tudi nežni, da se sami sebe opravičujejo: zato se lahko besede prerokove obračajo na njegove spise: *Eloquia casta, justificata in semetipsa et dulciora super mel et favum.*²⁾ — Besede Gospodove so čiste, opravičene same v sebi in slajše kakor mёд in sat. — K jezi je bil nagnen, pa premagoval jo je naravnost, in sicer tako krepko in srčno, ali, da se bolje izrazim, s takim naporom in s tako stanovitnostjo, da se je to poznalo še po smrti. Po smrti so namreč njegovo truplo odprli in v žolčnem mehurju je bilo mnogo malih kamenčkov. Zdravniki niso mogli tega razlagati drugače, kakor tako, da je svetniku žolč okamenel, ker je z ono silno močjo, ki nebesa na-se potegne, premagoval viharo strast — silno jezo.

O kamenčki iz Davidove pastirske torbe, koliko velikanov ste podrli, to se pravi, koliko napadov silne jeze ste ukrotili! O kameni, iz katerih je tekla voda, olje in mleko, in ki so znamenje velike sile, ki jo ima milost božja čez naravo, ki premeni včasih kamenje v mёд in včasih tudi žolč v kamenje!

¹⁾ Oz. 9, 10. — ²⁾ Ps. 11, 7; 18, 10, 11.

Š e s t i d e l.

I. Poglavje.

O hinavščini.

Kdor prikriva svojo notranjost in drugače govori, kakor misli, izvršuje veliko izdajstvo proti Bogu in bližnjemu; tako je trdil sveti škof. Take ljudi je imenoval goljufive, zakrite, hinavske in nevarne. Tudi Gospod izreka velika prokletstva na nje: »*Gorjé mu, kdor ima dvojno srce in goljufne ustnice*, ki govori z enim srcem to, z drugim zopet drugo. *Človek z dvojnimi srcem je v vseh svojih potih omahljiv.*«¹⁾

On je hotel, naj bode zunanost lepo urejena, pa za podlago ji mora biti še bolj urejena notranjost, da je tako vzrok vedno izvrstnejši kakor učinek. Lepota cvetja in listja in vsa dobrota sadja na drevesu mora izhajati iz korenine.

Sveti škof je zahteval, da naj se zunanost poraja iz notranjosti, in naj potem zunanost redi, oblači in ohranjuje notranjost. Da bi to natančneje razložil, rabil je vrlo dobre primere, namreč o ognju, ki naredi pepel, pepel pa vzdržuje in redi ogenj.

Ako je drevo brez listja, ni lepo, ker je največje lepote oropano; tudi sadje ne dozori na takem drevesu, ker nima listja, ki bi s senco svojo slabilo prevroče solnčne žarke. Ravno taka je tudi z zunanostjo. Ona daje veliko lepoto notranjosti in koristi veliko, da se ohrani srce.

Dasi je bil jako dober Marijin del, ki pomeni notranjost, vendar ima svojo dobro stran tudi Mártin del, ki pomeni zunanost. Ako se pa te obe dve sestri dobro družita v službi Jezusa Kristusa, tedaj gotovo vlada mir v hiši krščanske duše.

Učimo se torej od svetega škofa notranjost in zunanost združevati z razsodno natančnostjo in varovati se vsake hinavščine! Kakor mi sklepamo, da je notranje telo zdravo in dobro, ako je zunanji obraz zdrav, ravno tako tudi ljudje našo notranjo svetost sodijo po dobroti zunanjih del.

¹⁾ Pridig. 2, 14. Ps. 11, 3. Jak. 1, 8.

II. Poglavje.

O namenu.

Bil sem vprašan, ali more imeti dober namen tisto dobro delo, katero smo že storili, pa brez dobrega namena.

Na to vprašanje ne morem bolje odgovoriti, kakor da navedem njegove lastne besede. On je rekel: »Ako včasih zunanje dejanje prehitijo naše misli, in to zaradi navade, tedaj moramo vsaj pozneje, kakor hitro moremo, obuditi dober namen. Če smo se, recimo, s telesom priklonili pred vikšim svojim, predno smo imeli namen, ponižati se pred njim, moramo ta namen obuditi vsaj takrat, kadar se že priklanjamo ali pa precej potem, ko smo se priklonili.«

V resnici ne morem razumeti, zakaj bi svojega namena ne mogli vzvišati in izboljšati, ako pozneje voljo nekoliko premenimo; saj tudi lahko pridemo v milost božjo s pokoro, ki sledi grehu, in operemo grehe s kesanjem. Ako ima pa duh kesanja in pokore tako moč, da pokonča krivico in da prevlada milost ondi, kjer se je poprej šopiril greh, zakaj ne bi mogel duh milosti premeniti dobrega dela v boljše delo in povzdigniti proti nebu dobrega dejanja, ki se je poprej le po zemeljskem prahu plazilo radi prenizkega namena? Če se zravna zakrivljen kos lesa, ako ga denemo v ogenj, zakaj bi se ne mogel zravnavati manj raven namen v ognju svete ljubezni?

III. Poglavje.

O delavnem in premišljevalnem življenju.

Ali je pač mogoče — vprašajo včasih — da nimajo one sestre več zasluženja pri Bogu, ki po svojem poklicu tako težka in težavna dela opravljajo, kakor one, ki so odločene le za kór in za premišljuječe življenje, ki je tako ljubko in tako lahko?

Na to vprašanje odgovarjam: Ako razumemo pod besedo »zasluženje« izvrstnost tega ali onega življenja, tedaj je gotovo premišljuječe življenje veliko imenitnejše in izvrstnejše, kakor delavno; tako je Gospod sam presodil, ko je rekel: Marija si je najboljši del izvolila. Naša sreča in popolnost obstoji ravno v tem, da se združimo z Bogom, in gotovo je, da nas premišlje-

vanje neposredneje privede do tega namena, kot opravilo delavnega življenja. Sicer pa moram tudi priznavati, da ima v naših sedanjih in večkrat velikih potrebah delavno življenje prednost pred premišljujočim.

Ako pa razumemo zasluženje kot večno plačilo, potem pa moramo gledati na glavno stvar, namreč na ljubezen, tudi kar se tiče bistvenega plačila v nebesih. In v tem oziru moramo reči, da imajo oni več zasluženja, ki z večjo ljubeznijo delujejo, bodisi že v delavnem ali v premišljujočem življenju, in da bodo torej imeli večje plačilo v nebesih.

Naš sveti škof je določil to vprašanje z naslednjimi besedami: »Marta naj dela, pa naj se ne huduje nad Marijo; Marija naj pa premišljuje, ali ne sme radi tega Marte zaničevati, ker Gospod se bode potegnil za grajano Marto.«

Sicer pa nikakor ne smemo dela milosti meriti z merilom naravnim, in tudi ne narobe, del naravnih ne z deli milosti. Kakor daleč je namreč nebo od zemlje, tako daleč so tudi čez-naravna pota božja od naših, ki le vedno ostanejo v mejah naravnih. Na ta način tudi nekdanj niso smeli posvetnih rečij tehtati z utežem iz svetišča, Bogu posvečenih stvari pa ne z utežem posvetnim.

IV. Poglavje.

V čednosti ne napreduje, kdor veliko stori, ampak kdor dobro stori, kar stori.

Sveti škof je posebno priporočal, naj se varujemo naglice. To napako je imenoval smrtno sovražnico prave pobožnosti. Rekel je:

»Bolje, da človek manj stori, ali to malo dobro, kakor pa da se veliko rečij loti in jih opravi nepopolno.« Pristavil je dalje še: »Ne po veliki množini del, katera storimo, napredujemo v popolnosti, temveč po gorečnosti in čistemu namenu, s katerim ja opravljamo.«

Iz tega povzemamo: 1. »Naš napredek v popolnosti ni odvisen od tega, koliko dobrih del opravimo, temveč s káko gorečnostjo svete ljubezni ja storimo.

2. Da je eno dobro delo, ki je storimo z veliko gorečnostjo, veliko vrednejše in Bogu prijetnejše, kakor mnogo dobrih del ravno iste vrste, katera izvršimo mlačno in leno.

3. Da čisti namen jako povzdiguje vrednost in zaslužljivost kaknega dobrega dela. Končni namen daje vrednost delu, in delo je tem odličnejše, čim čistejši in izvrstnejši je končni namen. Ali pa moremo imeti pri svojih opravilih bolj vzvišeni končni namen, kakor je prav čast božja?

Tudi to je on hotel, da bi pri posebnih pogovorih malo in dobro govorili. To je on večkrat rekel. Kar se pa tiče del, želel je, naj si jih človek ne naklada veliko, temveč naj to malo, kar stori, opravi z veliko popolnostjo, ravnajoč se po tem pregovoru: »Dosti hitro je storjeno, če je dosti dobro storjeno.«

V. Poglavje.

Jako ponižno mišljenje.

»Pač ne vém,« reče mi nekóč, »zakaj vsi ljudje mislijo, da sem jaz ustanovil in založil družbo hčérá Obiskovanja. Od kod naj jaz siromaček vzamem potrebnih sredstev, da založim ustanovo, in duhá, da ustanovim nov red?! Ali nimamo že tako dovolj redov? Jaz sem tedaj storil to, kar sem hotel uničiti, in sem uničil tisto, kar sem hotel storiti.«

»Jaz ne razumevam, kaj s tem mislite,« odgovorim jaz.

»S tem hočem toliko reči,« odvrne sveti škof, »da sem hotel ustanoviti eno samo hišo v Annecy-u za device in vdove, nisem jih mislil zavezati ne z obljubami, ne s klavzuro. One naj bi zapuščene in potrebne bolnike obiskovale in jim stregle, zraven naj bi pa tudi še opravljale druga dela pobožnosti in telesnega pa duhovnega usmiljenja. Ali sedaj je iz te družbe nastal nekak red, ki je sprejel pravilo sv. Avgušтина, ima obljube in tudi klavzuro. To se nikakor ne strinja z mojim prvim načrtom, po katerem so več let živele in tudi ime obiskovanja, katero so ohranile, ne prilega se jim nič več. Ker so torej zapustile mojo naredbo, imenujete me lahko njihovega botra, ali nikakor ustanovitelja. Saj veste, da je za Bogom glavni vzrok teh sprememb škof Lijonski. Njemu se tedaj spodobi ime ustanovitelja. Če sem jim napisal vodila po njih pravilu, storil sem to

po nalogu Svete Stolice. Iz Rima so mi zapovedali, naj premenim hišo v Annecy-u v samostan, in po tem vzoru so se potem drugi samostani ustanovili na različnih krajih.«

Jako je hvalil in povzdigoval sveti škof, kar je storil Janez Avila, veliki pridigar v Andaluziji. Ta sveti mož je namerjal ustanoviti družbo svetnih duhovnikov, ki naj bi služili Bogu in sveti cerkvi. Ko je pa videl, da deluje družba Jezusova, tedaj je popustil svojo namero, misleč, da to zadostuje za takratne časovne potrebe in da njegove družbe ni treba.

Sveti Ignacij sam, ki je srčno želel, da bi njegovo početje dobro uspevalo in ki je odkritosrčno priznaval, da bi ga na svetu nič tako ne bolelo, kakor če bi videl, da se razbija njegova družba, vendar si je mislil, da bi ga ena ura molitve potolažila, če bi se tudi razbila družba Jezusova.

In ravno tako je mislil tudi naš sveti škof. Ko je zbolela za smrt jako pobožna oseba, ki je bila tako rekoč temeljni kamen za to duhovno poslopje, bila je njegova družba v nevarnosti, da pogine precej pri rojstvu. Tedaj je rekel svetnik: »Bog bode z našo dobro voljo zadovoljen, kakor je bil z voljo Abrahamovo. Gospod nam je dajal veliko nade, Gospod nam jo je vzel: Gospodovo ime bodi češčeno!«

VI. Poglavje.

O stanovski popolnosti.

Večkrat je rekel, da mora vsak pravi in zvesti kristijan resno na to gledati, da se čimdalje bolj izpopolnjuje v svojem stanu.

Stanovi so pa različni, torej tudi pot do popolnosti ni enaka. Stanovska popolnost vsakega človeka je pa ravno v tem, da rabi sredstva, ki vodijo do namena, in da rabi ona sredstva, ki so za njegov stan pripravna, da raste v sveti ljubezni. V ljubezni je prava in bistvena popolnost krščanstva in brez nje se nobena stvar ne more imenovati popolna. Vsaka stvar je namreč takrat popolna, ko ji ničesar ne manjka. Nobena čednost pa ne more doseči brez ljubezni svojega poslednjega smotra, ta smoter je čast božja. Tako izprevidi vsakdo, da se čednost brez ljubezni ne more imenovati popolna in zatorej tudi nas ne more privedi do vrhunca prave popolnosti v našem stanu.

Zato moramo pred vsem imeti ljubezen, kakor nas opominja sveti apostelj, zakaj prav ona je vez popolnosti. Ljubezen nas ne veže in druží le z Bogom, v čemer edino je naša popolnost, temveč druží tudi vse druge čednosti in jih vodi k njih pravemu središču, ki je Bog in njegova čast.

VII. Poglavje.

O posnemanju.

Sv. škof je svetoval, naj prebiramo življenje takih svetnikov, ki so bili istega stanú kakor mi, ali katerih okoliščine so bile našim podobnejše, da jih potem posnemamo. Pač je gotovo, da Bog ustanoviteljem pobožnih redov in družeb ni vzbudil duha le za prvi čas, temveč jih je napolnil s tako obilno milostjo božjo, da so njih junaške kreposti dovršeni vzgledi tudi za naslednike. Čim popolneje torej ti nasledniki posnemajo njih vzglede, tembolj se bližajo tem prvotnim vzorom.

Nekdaj mu rečem, da ga zeló natanko opazujem in da z največjo pazljivostjo gledam na vse njegove vedenje in govorjenje, zato naj le pazi, kaj dela v moji navzočnosti. »Zakaj, zagotavljam vam,« rečem mu, »da vas bodem precej posnemal in ob enem imel to misel, da vršim kako čednost.«

On pa mi pravi:

»Pač je res žalostno, da ima prijateljstvo ravno tako kakor ljubezen zavezane oči. Brani nam, da ne moremo razločevati med napakami in popolnostimi ljubljene osebe: O grozno! Potemtakem moram pri vas kakor med sovražniki živeti in vaše oči in ušesa imeti za sumljive ogleduhe!

A vendar me veseli, da govorite odkritosrčno, zakaj človek velja za dva, ako ga kdo opominja nevarnosti. To se ravno toliko pravi, kakor: 'Človek, pázi in hodi vedno po pravem potu, zakaj Bog in ljudje te opazujejo!' Naši sovražniki nas opazujejo, da bi nas grajali in nam škodovali s svojim opravljanjem; naši prijatelji bi pa morali enako pazno čuti nad nami, ali iz drugega namena, namreč, da nas opomnijo napák in nasboljšajo.

Naj vam torej povem, kar mislim! Samo zameriti mi ne smete! Vi ste grozovitejši, nego vsi moji sovražniki. Vam ne

zadostuje, da mi nečete podati roke, da bi me potegnili iz mojih napak z izveličalnimi in ljubeznivimi opomini, ampak, kakor se mi vidi, hočete še to storiti, da bodem jaz kriv vaših napak, ko me hočete tako krivično posnemati.

Meni je dal Bog za vas druge misli. Zakaj jaz imam za vse to, kar se vas tiče, tako gorečnost in tako srčno želim, da vas vidim po potih Gospodovih hoditi, da tudi najmanjše napake na vas ne morem prenašati. Vaše muhe se meni zdé sloni in nikakor nisem pripravljen, posnemati jih. Zatrditi vam moram, da se jako premagujem, kadar le nekaj časa molčim o vaši napaki, čakajoč, kedaj pride prilika, da vas nanjo opozorim.«

VIII. Poglavje.

Kaj se sme povedati.

Neka sestra iz družbe Obiskovanja vpraša nekaj svetega škofa, kaj naj stori, da ohrani redovnega duha in ga ne izgubi. On ji odgovori: »Edino sredstvo je to, da ga imate zaprtega v izpolnjevanju pravil!«

»Toda vi mi pravite,« pristavi sveti škof, »da nekatere sestre tako ljubosumno varujejo duha svoje družbe, da ga ne bi hotele pokazati izven hiše.«

»A ta ljubosumnost je odveč,« nadaljuje sveti škof, »in taka preobilica se mora odstraniti. Povejte mi vendar, iz katerega vzroka naj pa prikrivam bližnjemu, kar mu more koristiti? Jaz mislim o tej stvari vse drugače, zakaj želim, da bi se vse kolikor mogoče daleč zvedelo, kar družba Obiskovanja dobrega stori. Zato sem vedno mislil, naj se pravila in uredbe te družbe natisnejo in razširijo, da bi jih ljudje videli in imeli od njih kaj koristiti. Bog daj, da bi jih bilo mnogo, ki bi je hoteli rabiti! Kmalu bi se videlo, da so se jako premenili: častili bi Boga in skrbeli za izveličanje lastne duše. Bodite jako goreči, da ohranite duha svoje družbe, a ne na ta način, da bi iz gorečnosti ne hoteli svojemu bližnjemu prijazno in preprosto razodevati, kolikor ga more razumeti; tudi se ne bojte, da se vam izgubi, če ga pokažete ljudem. Ljubezen namreč nikdar ničesar ne pokazi, temveč ravno narobe, vse reči izpopolni.«

IX. Poglavje.

Čitanje dobrih knjig.

Kdor hoče s pridom čitati, čita naj le eno knjigo naenkrat, po vrsti, to se pravi: od začetka do konca jo mora prečitati.

Ako knjigo po vrsti in zdržema čitamo, tedaj družimo korist in prijetnost. Čitatelj je tukaj podoben popotniku, katerega okrepčujejo nove stvari in razni razgledi, ki mu prihajajo pred oči. Čitajočemu človeku se vzbujajo vedno nove misli, ki duha kaj prijetno razveseljujejo. Taki pa, ki nič določenega ne čitajo, sedaj eno knjigo zagrabiyo, drugič zopet drugo, naveličajo se kmalu in naposled se jim celó studi čitanje, ki je najprijaznejša dušna hrana in najslajše veselje človeškega življenja. Naš svetnik je imenoval čitanje olje v svetilnici molitve.

Zdravniki pravijo, da je dobro za zdravje, ako se človek pri mizi le z eno jedjo zadovolji, zakaj raznovrstna jedila pri sijajnih pojedinah škodujejo zdravju. Jaz pa mislim, da bi dušni zdravniki prav to lahko rekli zastran duševne hrane, ki prihaja od čitanja, in opomnili, da več knjig bolj škoduje nego koristi.

X. Poglavje.

O čednosti.

Dosti splošna je med ljudmi, celó pri duhovnih osebah, ta-le zmota: domišlujejo si, da imajo posebne čednosti, ako ne zapazijo na sebi napak, ki so jim nasprotné. Človek bi skoro ne verjel, kako radi ljudje s tem svojo vest tolažijo. Zakaj velik je razloček med privajeno krepostjo in posameznimi dejanji ter med privajeno pregreho in njenimi dejanji, ki nasprotujejo dotični kreposti. Ako človek namreč neha delati hudo, tedaj se gotovo pomanjša pregrešna navada; ali to še ni dosti, če hočemo doseči ali pomnožiti čednost, temveč človek se mora v nji vaditi in v njej opravljati dela.

Pač ni nič čudnega, ako je kaka oseba krotka, kadar je nikdo ne jezi, nikdo ne žali, nikdo ji ne ugovarja. Velikoveč bi bilo čudno, če bi se človek držal kisle in razdraženo, kadar mu je vse po volji, kadar ga vse sluša in dostojno spoštuje. Najbolj neusmiljene in divje živali postanejo krotke pri takih,

ki jim dobro storé in jih ne dražijo! Tudi tiger menda ne zdivja, ampak steče, če postane še bolj divji, kadar zasliši godbo.

Mnogo je takih, ki so neizrekljivo krotki, dokler jim je vse po volji; toda le dotaknite se teh gorá, in precej se bodo kadile.¹⁾ Podobni so žerjavci, ki je skrita v pepelu. To ni nič posebnega, pravi sveti Gregor, ako je človek dober z dobrimi, toda med hudobnimi dober biti, dobro storiti tistim, ki nas preganjajo, in prijazno, pametno in krotko govoriti s tistimi, ki nam jemljejo poštenje: to se pravi dušo imeti podobno vrhu gore Olimpa, ki se je nobeden vihar ne dotakne.

Tisti ljudje, ki tako lepo o krotkosti in potrpežljivosti govoré in ki pri najmanjši besedi poskočijo in ki se pritožujejo povsodi zaradi krivice, taki ljudje kažejo, da imajo to čednost le na ustnicah in da ni korenine teh čednostij v njih srcih.

Poslušajmo, kaj pravi sveti škof o tej stvari: »Čednost moči in moč čednosti,« pravi on, »si človek nikdar ne pridobi v mirnih časih in dokler se nismo navadili premagovati nasprotnih izkušnav. Oni namreč, ki so tako dolgo časa krotki, dokler jim nihče ne nasprotuje in si krotkosti niso priborili z orožjem v roki, lahko vedno veljajo za krotke ljudi in tudi lahko dadó prav lep vzgled. A naj jim kdo reče kako zoperno besedo, takoj se razburijo in pokažejo, da njih krotkost ni močna in utrjena, da ni prava, ampak veliko bolj navidezna. Bistveni razloček je med tem, da kdo neha delati greh, in da ima nasprotno krepost. Mnogo jih je, ki se zdé zeló krepostni; v resnici pa nimajo čednosti, ker si je niso pridobili s trudom.

Jako pogostoma naše strasti le dremljejo in so prav mirne. In ako se med tem dobro ne pripravimo in ne oborožimo, da jih zgrabimo in se jim ustavimo, kadar se vzbudé, tedaj bomo gotovo zmagani v boju. Vedno moramo ostati ponižni in nikdar ne smemo misliti, da imamo že kreposti, če tudi ne storimo (vsaj kar nam je znano) nikake napake, ki bi jim bile nasprotné.

¹⁾ Ps. 143, 5.

B.

Življenjepisi.

Dr. Jakob Maksimilijan Stepišnik,
knezoškof Lavantinski.

Dr. Jakob Maksimilijan Stepišnik, knezoškof lavantinski.

U v o d.

Dedič nepozabnega ustanovitelja »Drobtinice« so bili pokojni lavantinski škof, katerega ime je stavljeno na čelo temu spisu. Prav ta škof so z veseljem dovolili, naj se preselijo »Drobtinice« s Štajarskega na Kranjsko, in zato se spodobi, da jim »Drobtinice« postavijo spominek z življenjepisom, kakor so ga postavile l. 1863 ustanovitelju.

Ob tej priliki pa si ne morem kaj, da ne bi pred življenjepisom izpregovoril nekoliko o lavantinski škofiji sami. Zgodovina nas uči ceniti sedanost in imeti hvaležno srce do pokojnih dobrotnikov.

Solnograd, nemški »Salzburg« imenovan, je glavno mesto vojvodine solnograjske. Mesto leži ob bregovih kalne reke Solice ali »Salzach«-e, ki loči strmi »meniški hrib« (Mönchsberg) od okroglega kapucinskega vrha, tam gori prav blizu bavarske meje. Dandanes šteje okoli 26.000 prebivalcev, Nemcev, skoraj samih katoličanov, katerim daje 8 samostanov in 24 krasnih cerkvâ prelepo priliko, skrbeti za svoje dušne potrebe. Kdor ima priliko,

naj ne zamudi ogledati si mesto, o katerem je učenjaci Humboldt trdil, da ga za Neapoljem in Carigradom ni lepšega na svetu. To prekrasno mesto je ustanovil sveti Rupert, prvi solnograjski škof, a njegovi nasledniki na škofiji stolici so je povečali. Kakor je znano, bil je sveti Rupert poprej škof v Vormaciji (Worms) na Nemškem, od koder je prišel v Rezno ali Regensburg, tadanje glavno mesto Bavarske. Krstil je tam vojvodo Teodona, njegovo soprogo ter mnogo njunih podložnikov. Potem se je napotil s svojimi tovariši proti gornještajarskim planinam, da bi tamošnjim neznabogom prižigal luč svetega evangelija. Nastanil se je najprej ob bregovih divnega jezera Valerskega ter pozidal tam cerkev ob jezeru, nemški »Seekirchen« imenovano. Dandanes drdrá mimo nje zapadna železnica »Cesarice Elizabete«, a nekdanj je tam bila grozna samota. Ko sv. Rupert zvé, da se tri ure hoda od tod, prav blizu solnih gorá, ob reki Solici ali Juvavu, nahajajo razvaline stare rimske naselbine »Juvavije«, zapusti on »Seekirchen« ob jezeru (Wallersee) ter gre iskat teh razvalin. Ko sliši od tamošnjih kristijanov, da so te puste podrtine bile porošene z mučeniško krvjo sv. Maksima, puščavnika, navdá ga upanje, da bode na tako posvečenih tleh rastlo seme svete vere. Prav pod ono sivo skalo, v katero je imel sv. Maksim, puščavnik, vsekano svojo samotijo, na onem sv. mestu, kamor so l. 477 treščili divji Heruli tega samotarca pri razdevanju stare Juvavije, pozidal je sv. Rupert leta 580 cerkev in samostan, oba na čast sv. Petru, prvaku aposteljnov. Že l. 582 je vpeljal v te prostore častitljive menihe, ki so se zavezali živeti po pravilu sv. Benedikta. Na vshodnjem robu meniškega hriba, na »Nunskem vrhu« (Nonnberg-u) je pa sv. Rupert l. 585 postavil cerkev in samostan za redovnice, živeče po vodilu istega sv. Benedikta. Menihom

v samostanu Šempeterskem je bil sv. Rupert sam prednik ali opat, nunam pa je postavil svojo sorodnico, sveto Erentrudo, za opatico ali prednico. Oba ta samostana cveteta še dandanes. Sv. Rupert je zatisnil svoje oči na Velikonoč (dné 27. sušca) leta 623. Za naslednika si je bil svetnik sam odbral svojega zvestega učenca, Vitala po imenu. Leta 753 je bil škof v Solnogradu sv. Virgilij, mož po volji božji. Ta je poslal gorotanskim ali koroškim Slovincem na prošnjo njihovega vojvode Ketumara sv. Modesta, korskega škofa, in več drugih duhovnikov, da bi oznanjevali krščansko vero. Škofija sv. Ruperta se je lepo razcvitala in je bila že kmalu po smrti sv. Virgilija, l. 798, za vladanja škofa Arna, povzdignena v nadškofijo. Svoje meje je raztezala že takrat na jug do Drave po Koroškem kakor po Štajarskem prav tje doli do Ptuja. Na severno stran je segala daleč čez Kijemsko jezero tje do srede Bavarske.

Ker so nadškofje solnograjski spoznali, da ne morejo zadoščati svojim višjepastirskim dolžnostim, ustanovil je nadškof Gebhard že leta 1071 z dovoljenjem tadanjega papeža Aleksandra II. v dolini krški na Koroškem škofijo Krško, ki ima dandanes svoj sedež v Celovcu, a solnograjski nadškof Eberhard II. je ustanovil z dovoljenjem papeža Honorija III. še dve novi vladikovini: prvo leta 1219 v Sekovi na Gorenjem Štajarskem in drugo lavantinsko l. 1228 s sedežem v Šent-Andražu v lavantinski dolini na Koroškem. Sekovski škofje so stolovali navadno v gradu »Seggau« poleg Lipnice (Leibniz), dokler se niso pred 100 leti stalno preselili v Gradec. Lavantinski, lavantski ali labodski škofje, ki imajo že nad 400 let naslov knezov, prebivali so do l. 1859 v Šent-Andražu na Koroškem, blizu severne meje svoje škofije. Zato so večkrat poprej, a vselej zaman, poskušali svoj

sedež prenesti bolj v sredino škofije, in sicer na štajarska tla. A še le nepozabnemu knezoškofu Antonu Martinu Slomšek¹⁾ se je posrečilo z neizrekljivimi žrtvami izvršiti to srčno željo štajarskih Slovencev. Z dovoljenjem rajnega papeža Pija IX., izraženem v apostolskem pismu dné 20. maja 1857, so prepustili knezoškof Slomšek svoj škofovski sedež z vsemi farami na Koroškem že dné 1. junija 1859. leta duhovski oblasti knezoškofa krškega ter so svojo višjepastirsko palico zasadili dné 1. septembra l. 1859 v Mariboru sredi Slovenskih Goric. Večno hvalo smo dolžni štajarski Slovenci posebno še svetlemu cesarju Francu Jožefu I., ki so to namero potrdili že 26. oktobra l. 1856; a največ zaslug so si pridobili pokojni knezonadškof solnograjski, Maksimilijan Jožef kardinal Tarnoczy, ki so to misel leta 1853 na novo sprožili ter niso mirovali, dokler je niso dognali. Zato jih smemo po vsej pravici imenovati ustanovnika škofijske stolice Mariborske.

Morebiti je marsikateremu izmed bralcev znano, da imajo solnograjski nadškofje posebne pravico v sekovski, lavantinski in krški škofiji. Saj pa imajo tudi velike zasluge, kakor smo slišali. Pravice pa so te, da izberejo za sekovsko in lavantinsko škofijo nadškof sami novega škofa, da ga potrdé in posveté, in sicer vselej; za krško škofijo pa izberó le vsako tretjo pot. Kakšnega škofa so torej po smrti Slomšekovi izbrali in nam dali nadškof solnograjski?

Angeljsko nedeljo dné 4. septembra l. 1859 so stopili od skrbij postarani knezoškof A. M. Slomšek po slovesnem obhodu v svojo novo stolno cerkev svetega Janeza

¹⁾ Tako piše gosp. pisatelj in hoče, naj se tako tiska; tako govore splošno Štajarci. Uredniku je ta razlog zadosti veljaven, da ne preminja oblike.

Krstnika v Mariboru. A že dné 27. sept. l. 1862 so nesli pozemeljske ostanke ravno tistega prvega mariborskega knezoškofa iz te stolnice na pokopališče k večnemu počitku. Tam so bili leto poprej zagnili truplo prvega mitrovanega stolnega dekana lavantinske cerkve, Gašperja Albrehta, ki so, zapustivši svojo koroško domovino, na večer svojega življenja preselili se s škofijsko stolico vred v Maribor. Duhovno vodstvo prerano osirotele škofije Lavantinske so izročili knezonadškof solnograjski, Maksimilijan Jožef, po svoji posebni predpravi stolnemu proštu, rajnemu Francu Fridrihu, oskrbovanje škofijskega imetja pa takratnemu najmlajšemu kanoniku, dr. Janezu Vošnaku, ki so l. 1877 umrli v Ptuju kot prvi tamošnji infulovani prošt. Pričele so se takoj po pretužnem pogrebu obravnave, da bi nepozabnemu Slomšekcu izbrali vrednega naslednika. Božja previdnost je odbrala za to preimenitno službo onega moža, ki so pri Slomšekovem pogrebu govorili nagrobnico, stolnega dekana dr. Jakoba Stepišnika. Njih blagemu spominu so posvečene sledeče vrste.

Knezoškofa Stepišnika mladostna leta.

Celje, zalo mesto ob bregovih srebrnočiste Savinje, so imenovali stari Rimljani »Claudia Celeia«, t. j. »Klavdijevo Selo«. Nekdaj je bil tam sedež škofov Celjskih, n. pr. škofa Tenaksa (okoli l. 381), škofa Janeza (do l. 600); pozneje so prebivali tu naddijakoni oglejski in goriški, a od leta 1761 so vsi župniki Celjskega mesta opati z mitro, škofovsko palico in pastirskim prstanom.

Ako jo mahneš iz Celja po državni cesti mimo cerkve sv. Maksimilijana, odcepi se ti pol ure od mesta na Hudinji okrajna cesta in ta te privede okoli »hrvaškega mlina« v pičli pol-uri v Trnovlje, lepo vás fare Vojniške. Tukaj v kmetovski hiši št. 22 je porodila dné 8. aprila, leta 1778 zakonska žena Helena svojemu možu Jakobu Stepišniku sinka, kateremu so pri sv. krstu dali ime Jurij. Ko je fantè odrasel, poprijel se je poštenega tesarskega rokodelstva. Prišel je za pomočnika pri tesarskem cehu v bližnje Celje. Bistra glava in pridne roke, posebno pa pošteno ravnanje in poslovanje mu je pripomoglo v Celju do častne službe grajanskega tesarskega mojstra. Odbral si je za tovarišico svojega življenja pošteno oštirsko hčer Marijo Plešnikovo z Letuša v fari Braslovški. Kupila sta si v Celju v Gosposki ulici vštric grajske vojašnice (Burgkaserne) hišo z nadstropjem, ki je nekdanj nosila št. 124, sedaj pa št. 6 Cesar-Jozefovega trga. Tukaj se jima je po vrsti narodilo sedem otrok, namreč štirje fantiči in tri deklice. Skrbna roditelja sta vse prav dobro preskrbela. Jurij, najstarejši sin, si je izvolil duhovniški stan ter ga srečno dosegel dné 7. avgusta l. 1831. Jože je bil meščan-klobučar, Maks je podedoval očetove pravice grajanskega tesarskega mojstra ter je bil mnoga leta župan mesta celjskega in ustanovitelj mestne hranilnice. Sin pa, ki se jima je rodil dné 22. julija l. 1815 in kateremu so pri sv. krstu dali imeni Jakob Ignacij, bil je pozneje knezoškof lavantinski. Dve hčeri so oddali stariši poštenim meščanom v zakon, le ena je ostala

samica vse svoje žive dni. Zdaj že do poslednjega vsi počivajo v Gospodu.¹⁾

Mladi Jakob je bil bistrega uma in nenavadno priden. Male in latinske šole je obiskoval v svojem rojstnem mestu, a modroslovske v Celovcu in v Gradcu. Ko je imel mladenič 17 let, stal je že na razpotju, da si izbere bodoči stan. Svet mu je obečal imenitne službe, a on si je izvolil stan duhovniški. Kot edenindvajsetletni mladenič so dovršili poznejši škof leta 1836 vse bogoslovske šole v združeni krško-lavantinski duhovnišnici v Celovcu ter so — čeravno najmlajši med vsemi — stali na čelu svojim 24 sošolcem in vsemu obširnemu semenišču. Bili so tedaj premladi, da bi jih mogli posvetiti v mašnika. Zato so tadanji knezoškof lavantinski, Ignacij Franc Zimmermann, prosili svetlega cesarja Ferdinanda, da sprejmó izšolanega bogoslovca Jakoba Stepišnika v c. kr. zavod za višjo vzgojo duhovnikov pri sv. Avguštinu na Dunaju, »Frintaneum« imenovan. Zaradi posebnih razlogov so tudi sprejeli gospoda Stepišnika v »Frintaneum«, če tudi niso imeli še nobenega višjih redov. Kolikor nam je znano, je bilo to prav posebno odlikovanje.

Dné 26. septembra leta 1836 so dospeli naš gospod Jakob Stepišnik v »Augustineum«, kakor se temu zavodu tudi pravi in ki je tik cesarskega dvora na Dunaju. Učili so se, kakor doslej, tako tudi na Dunaju prav marljivo in z velikim veseljem, korenito in temeljito. Strašili se niso nobenega, še toliko strogega izpita. Med tem so bili leta 1838 dopolnili starost, potrebno za sprejem višjih sv. redov. Meseca julija se napravijo na pot z Dunaja v Šent-Andraž na Koroškem, da bi z onimi bogoslovci lavantinskimi, ki so nekda bili po dve do tri leta v celovških šolah za njimi, skupno prejeli višje rede. Na Porcijunkulo, t. j. 2. dan meseca avgusta leta 1838 so jih posvetili

¹⁾ Zastran imena »Stepišnik« opomnim to-le: V starih maticah Vojniških se nahaja po Bohoričevem pravopisu zapisano: Stepishnegg. V krstno knjigo mestne fare celjske, zvezek E, stran 573, vpisal je dné 22. julija leta 1815 kapelan V. Predonig imena škofovih starišev tako-le: oče: »Herr Georg Stepischnig, bürgl. Zimmermeister in Cilli«; mati: »Frau Maria, geb. Pleschnig«. V vseh škofijskih izkazih nahajamo rodbinsko ime Stepišnik pisano tako, kakor so se pokojni knezoškof pisali do svoje smrti: Stepischnegg; a izgovarjalo se je to ime vedno tako, kakor moramo pravilno pisati: Stepišnik.

knezoškof Ignacij Franc za mašnika. V nedeljo dné 19. avgusta 1838 so peli naš novomašnik v veliko radost svojih odličnih sorodnikov kakor svojih celjskih rojakov v romarski cerkvi svetega Jožefa nad Celjem prvo ali novo sv. mašo. Prišli so novomašnikov nekdanji špirituval g. A. Slomšek iz Celovca, da so pri tej redki svečanosti govorili »krščansko besedo«. ¹⁾ Je-li kdo izmed brezštevilnih udeležencev te »nove maše« slutil, da vidi pred seboj dva prihodnja knezoškofa lavantinska? Ni čudno, da sta oba ta cerkvena kneza ohranila posebno pobožnost do svetega Jožefa in sta bila tej lepi cerkvi vedno iz srca naklonjena.

V jeseni leta 1838 se povrnejo novomašnik Stepišnik na Dunaj, da tam opravijo zadnjo poskušnjo in dovrše druga opravila za doktorstvo sv. pisma. Dné 29. aprila leta 1839 so bili — še ne prav 24 let stari — na vseučilišču Dunajskem proglašeni za doktorja sv. pisma. Ko so leta 1889 doživeli knezoškof Stepišnik petdeseto obletnico svojega povišanja v doktorja bogoslovja, razglasili so jih tadANJI predstojniki vseučilišni za »doktorja-jubilarja« tega vseučilišča ter so njihovo staro doktorsko pismo ali diplomu zamenjali z novo, krasnejšo.

Dr. Jak. Stepišnika razne službe.

Prve dni meseca majnika leta 1839 so se povrnili Stepišnik v svojo domovino. Knezoškof Ignacij Franc so jih poslali za prvega kapelana na dekanijsko faro pri Novicerkvi blizo Celja. Imeli so takrat še dva tovariša, s katerima so ostali do smrti zvezani s pristrčno ljubeznijo. Svojega gospoda dekana, kakor druge starejše dušne pastirje, so prav po sinovsko spoštovali ter svojo učenost prikrivali. Ljudstvo še dandanes pripoveduje, kako usmiljenega sreča so bili gospod dr. Jakob. Bili so prav prijazni in ljubeznivi. Zato jih je imelo vse iz srca rado.

Dné 4. novembra leta 1840 postali so gospod dr. Simon Ladinik — tisti, ki so leta 1857 umrli kot prošt stolne cerkve ljubljanske — stolni korar lavantinske cerkve v Šent-Andražu.

¹⁾ Priobčili so Slomšek to prelepo pridigo v svojej knjigi, »Mnemosynon« imenovani. Krasen početek njen je bila ponatisnila sl. družba sv. Mohora v Koledarju svojem za leto 1888.

Tako se je izpraznila njih dotedanja služba konzistorijalnega tajnika in knezoškofijskega dvornega kapelana. Knezoškof Ignacij Franc pokličejo na to mesto kapelana Jakoba Stepišnika. S to službo knezoškofijskega dvornega kapelana so dobili gosp. Stepišnik najlepšo priliko, natanko spoznavati po Koroškem in Štajarskem raztreseno škofijo lavantinsko. Ostali so škofov zvesti spremljevalec na vseh njihovih službenih potih do prenagle smrti knezoškofa Zimmermanna, ki so po mrtvuadu zadeti umrli dné 28. septembra leta 1843, v 67. letu svoje dobe.

Novi knezoškof lavantinski, Franc Ksaverij Kutnar, iz Šent-Vida na Dolenjskem doma, imenovali so l. 1844 svojega dvornega kapelana Stepišnika za knezoškofijskega konzistorijalnega svetovalca ter jih postavili za izpraševalca pri duhovskih poskušnjah. Že dné 8. marcija 1846 zatisnejo knezoškof Kutnar za vselej svoje oči, stari komaj 53 let. Tedanji nadškof solnograjski, kardinal Schwarzenberg, so izročili višjepastirsko palico lavantinsko ravno nastavljenemu opatu celjskemu, g. A. Slomšek, katerega so dné 5. julija l. 1846 v svoji solnograjski stolici posvetili za škofa. Že na vseh Svetnikov praznik leta 1847 so knezoškof Slomšek svojega dvornega kapelana slovesno umestili za kanonika stolnega kapiteljna v Šent-Andražu. Do leta 1850 ni imela škofija lavantinska svojega duhovniškega semenišča. Njeni bogoslovci so se šolali skupno s krškimi v Celovcu. Da bi vsaj eno leto imeli škofje lavantinski pred očmi svoje gojence — bodoče duhovnike — ustanovili so knezoškof Slomšek l. 1850 z velikimi žrtvami v svoji palači v Šent-Andražu posebne šole za lavantinske bogoslovce četrtega leta. Ko se je potem l. 1859 prenesel sedež škofov lavantinskih iz Šent-Andraža v Maribor, ustanovile so se v tem mestu za mlade duhovnike bogoslovске šole, kakoršne so bile poprej n. pr. le v Celovcu, v Gradcu in v Ljubljani. Kanonik dr. Stepišnik so bili na teh bogoslovskih šolah profesor ali učitelj do svoje škofovske službe. Zadnje leto pred svojo smrtjo so umestili knezoškof Slomšek kanonika - starosto dr. Stepišnika za dekana stolnemu kapiteljnu ter so jim posadili mitro (škofovsko kapo) na glavo ter sami podali pastirsko palico v roke, da bodo namesto njih in namesto osivelega stolnega prošta mogli péti škofovsko (pontifikalno) sv. mašo.

Stolni dekan dr. Jakob Stepišnik postanejo škof.

Tri mesece je bilo minulo po Slomšekovi smrti. Vse je željno pričakovalo novega škofa. Predbožični dan leta 1862 se raznese veseli glas, da so knezonadškof Tarnoczy na god sv. Tomaža aposteljna, dné 21. decembra 1862, imenovali komaj 47 let starega dr. Jak. Stepišnika za višjega pastirja lavantinske cerkve.

Novo izvoljeni knezoškof si odberejo kot posebnega pomočnika v prevzeti težavni službi sv. Maksimilijana, zato so se odslej kot knezoškof lavantinski imenovali navadno le Jakob Maksimilijan. Knezonadškof solnograjski so bili določili god sv. Antona puščavnika, imendan pokojnega knezoškofa Antona Martina, za potrjenje in drugi dan potem, praznik Stola svetega Petra (18. januarij 1863), za posvečevanje novega knezoškofa lavantinskega. Vršili so se vsi ti obredi najsijajneje v prekrasni stolici v Solnogradu. Knezonadškofu Tarnoczy-ju sta pomagala pri posvečevanju Otokar Marija grof Attems iz Gradca in dr. Valentin Wiery iz Celovca. Vmeščevanje ali intronizacija novega knezoškofa Jakoba Maksimilijana v Mariboru pa se je vršila prav slovesno na Svečnico, dné 2. svečana l. 1863.

Knezoškofa J. M. Stepišnika apostolsko delovanje.

Kar je vzgleden katoliški časnik, »Kathol. Vereins-Blatt«, pisal po smrti knezoškofa Stepišnika, to spričuje vse njihovo nenavadno dolgo vladanje škofije lavantinske. »Knezoškof Jakob Maksimilijan bili so *jako učen, pobožen in dober* škof, katerega je vse čislalo!« Ne samo v bogoslovskih naukih, tudi v svetovnih vedah so bili temeljito poučeni. Izmed njihovih različnih spisov omenjamo le dveh večjih: »Religion und Kirche«, »Papst Pius IX. und seine Zeit«. Zraven teh so napisali še nekaj raznih razprav o »sv. letu«, o »sv. zakonu, po nauku sv. katoliške cerkve«. Sestavili so tudi učno knjigo: »Compendium des kathol. Ehrechten«, po kateri se še dandanes bogoslovci v zakonskem pravu šolajo. Za slovesno otvorjenje po njihovem prizadevanju l. 1877 pozidanega knezoškofijskega dijaškega semenišča v Mariboru so spisali v vezani besedi poučljiv in ginljiv igrokaz: »Maximilian. Schauspiel in vier Auf-

zügen.« Kot rokopis tiskana (na 46 stranéh osmerke) je izšla ta igra leta 1878 v Mariboru na svetlo ter se je igrala v novem semenišču na sv. treh kraljev večer leta 1879 v posebno zadovoljnost prevzviš. gosp. pesnika kakor mnogoštevilnih prav odličnih gostov. Ob vsaki priliki so poudarjali mladi knezoškof potrebo temeljite izobrazenosti duhovnikov. Dali so tako povod, da se je nekaj mladih duhovnikov v pastirski službi poprijelo bogoslovskih ved s toliko gorečnostjo, da so kot kapelani dosegli dostojanstvo ali čast doktorjev sv. pisma. Z apostolsko gorečnostjo so obiskovali po kanoničnih zapovedih tudi najtežavnejše fare svoje obširne škofije. V vsaki fari so oznanjevali besedo božjo, izpraševali so iz krščanskega nauka po celo uro in še dalje otroke, po eno uro pa odrasle. Gledali so na to, da so ljudje temeljito poučeni v resnicah, katere je zlasti v naših dneh treba dobro vedeti, n. pr. v nauku o brezmadežnem spočetju Device Marije, o sv. cerkvi, o papeževi oblasti, posebno o papeževi nezmotljivosti itd. Nekaterim so se zdele njih slovenske pridige in posebno njih pastirski listi preučeni; drugi sodijo morebiti drugače. O njih veliki učenosti pričala bodo tudi še »Statuta synodi dioecessanae Lavantinae«, to so: »Določila škofijskega zbora«, ki so ga obhajali prvi v dolgi vrsti 53 lavantinskih škofov v Mariboru od dné 27. do 30. avgusta l. 1883.

Jakob Maksimilijan so bili tudi prav *pobožen* škof. Ne bodem poudarjal, kako vestno so molili vsaki dan svoj brevir, kako strogo, da, skoro prestrogo so izpolnjevali cerkveno postno postavo, kako so na to silili, da bi se mladi duhovniki privadili prav pogosto prejemati zakrament sv. pokore, tega ne bodem našteval, ker to se, rekel bi, umeva samo ob sebi. Zamolčati pa ne morem pobožnosti, s katero so se pobožni knezoškof leto za letom udeleževali na čelu svoje duhovščine duhovnih vaj (eksercij). Bili so vselej med prvimi v cerkvi, podvrgli so se do pičice vsem naročilom duhovnega voditelja, opravljali so vse dotične vaje, kakor jih je dnevni red predpisoval, da, še pri obedu se niso ločili od svojih duhovnikov, tako, da ves čas duhovnih vaj niso okusili boljšega grižljeja od najmlajšega udeleženca duhovnih vaj. Na kanoničnih obiskovanjih je bila v vsaki fari njih prva in poslednja pot v cerkev k tabernakeljnu, kjer so pozdravljali sv. Rešnje Telo. Da bi se spoznanje, ljubezen in

češčenje Jezusa Kristusa v najsvetejšem zakramentu pospeševalo, uvedli so v svoji škofiji leta 1881 blagoslobo bratovščino vednega češčenja presvetega Rešnjega Telesa v podporo ubožnih cerkev v lavantinski škofiji. Ostali so do smrti njen posebni pospeševalec. Bili so tudi zvest častilec Marijin. Pri vsaki priliki so pospeševali Marijine družbe, Marijino češčenje. Kako jih je veselilo, če so ob času duhovnih vaj duhovniki-pevci po večerni molitvi zapeli še kako Marijino pesem! V stolno cerkev so poklicali meseca majnika večkrat od daleč pridigarje, da so se Materi Božji na čast »Šmarnice« tem slovesneje obhajale. Obiskovali so radi Marijine slovite božje poti, da, še v svoji visoki starosti so romali k Materi Božji v Lourdes. Tu sèm smemo šteti tudi še posebno spoštovanje do sv. očeta, papeža Pija IX.; njegovo dōbo so popisali v posebni knjigi, prav tako so v svojih pridigah in mnogih pastirskih listih najraje govorili o papežu in o sv. cerkvi. Pet- ali šestkrat so romali na grob sv. apostelnov Petra in Pavla v Rim, pospeševali na razne načine pobiranje »Petrovega denarčiča« za sv. očeta. S sv. očetom so čutili žalost in veselje ter so tudi svoje vernike vnemali za enako mišljenje.

Bili so tudi *dober* in *dobrotljiv* knezoškof. Zaradi prevelike ostrosti jim pred večnim sodnikom pač ni bilo treba dajati odgovora, zaradi velike prizanesljivosti pa, kakor upamo, so sodbo lahko in srečno prestali. Kdor je svoje napake le spoznal ter si resno prizadeval, poboljšati se, smel se je zanašati, da mu bodo knezoškof Jakob Maksimilijan vse poprejšnje prestopke milostno spregledali. Lavantinska škofija je imela od nekdaj le pičle dohodke; knezoškof Jakob Maksimilijan so jih znali po svoji posebni varčnosti pomnožiti. V vsaki sili so se skazovali potrebnim velikodušnega podpornika ter si z nenavadno velikimi ustanovami zagotovili trajen spomin v zlati knjigi lavantinske škofije. Omenjam, da so škofiji pozidali novo prostorno dijaško semenišče — ne brez obilnih lastnih stroškov, da so preskrbeli stolni cerkvi novo svatovsko obleko, ki je stala nad 60.000 gld. ter so ji na lastne stroške omislili prekrasen veliki oltar in nad njim dragoceno okno. Posvetili so v dolgih letih svojega vladanja okoli 30 novih cerkvâ v svoji škofiji in bržčas pripomogli k vsaki novi cerkvi v škofiji, k vsakemu večjemu popravilu.

Bila jim je posebna radost, cerkve posvečevati, nove zvonove blagoslavlјati in sploh podobna sv. opravila izvrševati. Nobeno še toliko hudo vreme jih ni moglo zadrževati. Po dokončani svečanosti so šli navadno prvi okoli oltarja k darovanju ter so položili vselej res knežji dar. Celjani imajo v prvi vrsti njihovo radodarnost zahvaliti za toliko blagonosno slovensko dekliško šolo pod vodstvom šolskih sester, mariborsko mesto za blagonosni samostan oo. Frančiškanov ter še marsikatero drugo blagodejno napravo,

V Mariboru so uvedli takoj v začetku svojega vladanja zavod šolskih sester, kateremu so izposlovali leta 1869 samostalnost. Lepe svote so založili tudi v podporo onemoglim duhovnikom lavantinske škofije. Ni ga bilo dobrodejnega društva v škofiji, na katoliški podlagi delujočega, da ne bi bilo iz njih rok prejemale najizdatnejše podpore. Občudovati si moral natančnost, s katero so društvenim vodstvom dpošilјali na mesec, na kvatre ali na leto obljubljene doneske.

Knezoškofa Stepišnika odlikovanja.

Poprej smo slišali, kako so dr. Stepišnik stopali po raznih stopinjah od kapelanske službe do višjepastirske časti. Zadela so jih pa med tem tudi razna odlikovanja duhovske in svetne gosposke. Že pokojni papež Pij IX. so jih imenovali l. 1867, o priliki njih prvega popotovanja v Rim, za prisednika rimskega prestola. Svetli cesar so jim podelili leta 1879 veliki križ ces. avstrijskega Franc-Jožefovega reda za posebne zasluge. Ko so leta 1883 naš svetli cesar obiskali Štajarsko in Kranjsko deželo, blagovolili so v Mariboru 9. julija prenočiti v knezoškofovi palači. V spomin na to gostoljubnost so podelili pokojnemu knezoškofu dragoceni naprsni križ z dragimi kameni. Nekoliko časa pozneje so jih imenovali svetli cesar za svojega dejanskega tajnega svetovalca, s čimer so dobili naslov: Ekszellenca.

Ljubi Bog jim je naklonil odlikovanja, kakoršnih so deležni postali le redki, samo nekateri njih predniki. Že dné 18. januvarija leta 1888 so slavili prav slovesno petindvajsetletnico svojega škofovanja. Samo dvema škofoma, slovitemu Juriju Stobeju pl. Palmaburškemu in Francu Gašparju pl. Sta-

dionskemu je bilo dano vladati lavantinsko škofijo dalje kakor knezoškofu Stepišniku. Poslednjemu je pa bila dana še bolj redka sreča, v najkrepkejšem zdravju péti (dnè 2. avgusta leta 1888) zlato sveto mašo. Trije škofi so bili pri tem opraviilu. Duhovnikov se je bilo zbralo iz vseh sel domače škofije nad 140. Navzoči so bili tudi prvi cesarski uradniki kakor tudi najodličnejši svetovnjaki iz Maribora in drugih mest. Slavnostni govor so imeli škof-zlatomašnik sami v prenatlačeni cerkvi ter so brez vsakega vidnega truda potem peli sveto mašo. Služil jim je prvokrat zlati kelih, ki ga jim je kupil za vozilo prečastiti knezoškofijski stolni kapitelj z duhovščino lavantinske škofije. Iz 286½ cesarskih zlatov v gotiškem slogu skovan, veljal je 2434 gld. a. v. Ker se je pa bilo denarja v ta namen precej več nabralo, kupile so se za to svečanost še prelepe v srebro kovane mašne bukve (za 132 gld. 40 kr.), potem par bogato z zlatom vezenih oltarskih blazin in stolni cerkvi je ostala za njene priprave k tej svečanosti še primerna vsota. Omeniti nam je še teh-le lepih darov: Častiti oo. trapisti iz Rajhenberga so prinesli dragoceno škofovsko palico, ki se je cenila nad 1200 gld., častite nune Magdalenke iz Studencie so poslale prekrasno štolo, častite šolske sestre mariborske so darovale prav fin roket. Častitek od raznih društev in oseb je došlo nad 80 po telegrafičnem potu; koliko pa po pismih in posebnih odposlancih! Naš svetli cesar Franc Jožef I. so bivali takrat v Ischl-nu na Gorenjem Avstrijskem. Od tam so poslali v jutro slavnega dne po telegrafični žici svojo najpristrčnejšo častitko. Dan škofove zlate maše je bil dan veselja za vso škofijo, ki je v nedeljo potem s posebno božjo službo praznovala ta redki dogodek.

Knezoškofa J. M. Stepišnika smrt.

Po zlati sveti maši so delili knezoškof Jakob Maksimilijan še l. 1888 v najboljšem zdravju zakrament sv. birme po raznih farah težavne dekanije Šmarijske. Spomladi leta 1889 so se udeležili s knezoškofofom ljubljanskim biserne sv. maše rajnega kanonika Marka Glaserja pri sv. Petru niže Maribora, potem sta oba škofa skupno obiskala še dve podružnici šolskih sester na Kranjskem. Še več: meseca majnika so obiskali še vse fаре završke in

potem velikonedeljske dekanije. Pridigovali in birmovali so po vseh farah navidezno v najboljšem zdravju. Na večer pred Vnebohodom, dné 29. majnika, se povrnejo s tiste vizitacije nazaj v Maribor. Drugi dan so péli v svoji stolni cerkvi po stari navadi veliko sv. mašo. To sveto opravilo jih je sicer nenavadno močno utrudilo, vendar na to se niso veliko ozirali, ker so bili, kakor so sami po pravici trdili, jako utrjeni. Še le drugi dan so se vlegli v posteljo, s katere so jih štiri tedne pozneje preložili na — mrtvaški oder.

Rana, katero so že par let imeli na levi nogi, prikazala se je nenavadno vneta, njih želodec jim je odpovedal nagloma. Moči so začele očividno pešati, vendar prevzvišeni knezoškof niso nehali s postelje vladati svoje vladikovine. Po soglasnem nasvetu svojega dušnega kakor telesnega zdravnika se dadó v popolni zavesti v nedeljo dné 23. junija, na predvečer svetega Janeza Krstnika, patrona stolne cerkve, slovesno prevideti s svetimi zakramenti za umirajoče. Obilni udeleženci te preginljive svečanosti niso mogli dopovedati, kako lepo je bilo obličje bolnega knezoškofa v onem trenutku, ko so prejeli sveto popotnico. Med cerkvenimi molitvami po maziljenju s sv. oljem so napadle knezoškofa hude smrtne bridkosti, ki so pa čez nekaj časa zopet odlegle. V ponedeljek potem jim je bilo zdatno boljše. V torek so jih obiskali knezoškof dr. Jan. Zwerger iz Gradca. Bolnik so mogli ž njimi le prav malo besedij izpregovoriti. Prečastiti knezoškofijski kapitelj je bil naznanil svetemu očetu v Rim nevarno stanje knezoškofovo. Sveti oče so že v sredo telegrafično odgovorili, kako zelo jih je užalilo to pretužno poročilo. Podelili so prav iz srca bolnemu knezoškofu svoj apostolski blagoslov. Žal, da je ta izraz presrčnega sočutja namestnika Kristusovega našel našega knezoškofa že nezavednega v smrtnih težavah. V petek pred Šempetrovim se je obhajal leta 1889 god najsvetejšega Srca Jezusovega. Proti 11. uri predpoldne odjenjajo nekoliko smrtne težave in četrť ure čez ednajst izdihnejo prevzvišeni knezoškof Jakob Maksimilijan prav rahlo in mirno svojo blago dušo v roke svojega stvarnika.

Veliki zvon stolne cerkve je naznanil mestu mariborskemu in okolici prežalostno novico, da je očetovsko srce drugega knezoškofa mariborskega nehalo býti, da je cerkev lavantinska

vdova. Telegrafična, pisana in tiskana naznanila so raznesla žalostno poročilo po vsej škofiji in še daleč čez njene meje. Kmalu so došli v Maribor preganljivi izrazi najsrečnejšega sožalja od presvetlega cesarja, od nadškofa solnograjskega, od avstrijskih kardinalov, nadškofov in škofov, ravno tako od premnogih prečastitih kapiteljnov in samostanov, od veljavnih oseb svetovnega kakor duhovskega stanú. Brezbrojne množice vernega ljudstva so hodile dan za dnevom kropit preljubljenega knezoškofa. Častno stražo pri mrtvaškem odru v veliki dvorani škofje palače so opravljali gospodje bogoslovci, a tudi častitih šolskih sester si našel vsako uro najmanje po dve klečati pri nogah prerano jim odvzetega ustanovitelja.

Pogreb se je začel vršiti v ponedeljek dné 1. julija 1889 ob pol deseti uri dopoldne. Že v nedeljo so došli iz Solnograda nadškof Eder, pozneje premil. škofa, dr. Missia iz Ljubljane in dr. Kahn iz Celovca, poleg njih mnogo drugih prav odličnih oseb. Zbralo se je pri tem sijajnem pogrebu do 328 oseb duhovskega in redovnega stanú. Izmed svetovnih gospodov moramo omenjati eksc. barona Kübecka, ces. namestnika iz Gradca, gospoda grofa Wurmbranda, deželnega glavarja Štajarskega, kneza Windisch-Grätza iz Konjic itd. Prisotni so bili tudi najvišji ces. kr. uradniki iz Maribora, iz Celja, iz Ptuja in od drugodi. Udeleževali so se pogreba zbrani zastopniki ne le mesta mariborskega, nego mnogo drugih občin in društev. Bogoslovci so prenesli v slovesnem sprevodu krsto, obloženo s krasnimi venci, v stolno cerkev. Tam so govorili krški knezoškof Jožef preginljivo nagrobnico po reku sv. aposteljna Pavla: »Bojeval sem dobri boj, tek dopolnil, vero ohranil; sedaj mi je pripravljen venec pravice, katerega mi podeli tisti dan Gospod, pravični sodnik.« (II. Tim. 4, 7. 8.) Naslikali so pokojnega knezoškofa lavantinskega 1. kot gorečega oznanjevalca ali učitelja svete vere; 2. kot požrtvovalnega višjega duhovnika in 3. kot modrega višjega pastirja. Vse to so izpričali z raznimi dogodki iz trudapolnega življenja pokojnega knezoškofa.

Naznanili so nam v tem govoru, da so pokojni knezoškof postavili za glavnega dediča svojega imetja dijaško semenišče, »Maximilianum« imenovano, katero so ljubili kot punčico svojega očesa. Z oporoko svojo so pokazali najsijajneje srčno lju-

bezen do svoje škofije. Njej so zapustili vse svoje imetje. Svojim sorodnikom so sporočili le toliko, kolikor so podedovali po svojih stariših in po svojem bratu Juriju. Po pridigi so peli metropolit Eder veliko mrtvaško sveto mašo, po sveti maši pa so se opravile predpisane molitve pri mrtvaškem odru sredi cerkve. Na to se je razvrstil velikanski sprevod iz stolne cerkve skozi večje ulice in čez trge mesta mariborskega na mestno grobišče. Dan se je bil nagnil že čez poldne, ko je tužni obhod došel do kapelice sredi pokopališča. Odprla se je raka, ki je bila dné 27. septembra 1862 sprejela pozemeljske ostanke Antona Martina Slomškega. Tu položé tudi njih naslednika v poslednji počitek. Tri- do štiristo pevcev, duhovnikov in svetovnjakov jim zapoje v temni grob pretresljivi spev: *Requiem aeternam dona ei Domine!* in izvrstno izvežban pevski zbor gospodov bogoslovcev odgovori z latinsko žalostinko, po kateri so odmevale besede pobožnega Joba: »Vem, da moj Izveličar živi . . . in da bom v svojem mesu gledal svojega Boga«.

Ne samo v Mariboru, temveč po vseh farnih in samostanskih cerkvah obširne škofije so se opravljale slovesne zadušnice za rajnim knezoškofom Jakobom Maksimilijanom. Kakor so časniki poročali, udeleževalo se je verno ljudstvo teh mrtvaških svetih opravil povsodi v prav obilnem številu in s posebno pobožnostjo. Časniki raznih barv so donášali članke, v katerih so brezizjemno hvalili lepe lastnosti pokojnega vladike. Nam ni treba hvaliti življenja, katero dovolj hvalijo njegova dobra dela. Ime knezoškofa Jakoba Maksimilijana Stepišnika se bode vedno svetilo v zlati knjigi škofije lavantinske.

Jernej Voh, župnik.

Andrej baron Winkler,
c. kr. deželni predsednik kranjski itd.

Andrej baron Winkler, c. kr. deželni predsednik kranjski itd.

Hvalimo sloveče može . . .
Pridobili so si čast pri rodovih
svojega ljudstva in bili
hvaljeni že v svojih dnéh.

Sirah XXXXIV. 1, 7.

V prijetnem in živem spominu ostane izvestno Kranjcem 18. marec l. 1890. Obhajal je tedaj, kakor znano, naš vsestransko in odkritosrčno spoštovani ter ljubljeni p. i. gospod c. kr. deželni predsednik *Andrej baron Winkler* — desetletnico svojega neumornega in izredno plodonosnega poslovanja v vojvodini naši, v srčno veselje Kranjske ter slovenskih rojakov naših, kakor tudi drugih mnogobrojnih častilcev svojih izven Kranjske. V prestolnem mestu Ljubljani — dejal bi — so tekmovali vsi razni stanovi, društva, zavodi in zastopi, da so gospodu baronu prostovoljno in presrčno po svojih p. i. gg. predstojnikih, oziroma zastopnikih častitali za častno slavnost ter izrazili zaslužno priznanje in zahvalili ga zaradi neprecenljivih zaslug, dočim je dežela naznanjala brzogovornim in pismenim pōtem svoja vesela in hvaležna čutstva. Naši časniki pa so se spominjali vzvišenega gospoda v uvodnih člankih svojih, v katerih so proslavljali z vznesenimi besedami njega uspehe in vrline.

V polnem soglasju z omenjenimi pojavi se klanjajo p. i. gospodu c. kr. deželnemu predsedniku i »Drobtinice«, katere želé ob enem o tej priliki postaviti mu mali spomenik v teh življenjepisnih črticah.¹⁾ V tem pa nečejo nikakor žaliti dobro znane ponižnosti in skromnosti njegove, temveč vstreči le želji, da narod naš natančneje spoznava vzornega gospoda v njega življenju in delih.

* * *

Porodil se je naš slavljenec dné 9. novembra leta 1825 v okraju okolice goriške, v »Nemški Vasi« ali »Pri Nemcih«, v sredi cesarskega gozda trnovskega, med Trnovim in Lokvami. Selo »Pri Nemcih« je dobilo ime uprav od pradedov gospoda barona in družbine Strasserjeve, ki je došla ob enem z Winkler-jevimi za cesarice Marije Terezije okoli l. 1754 iz »Dunajskega Gozda« — »Wiener Wald« v trnovski gozd. Pozvala jih je tu sem c. kr. vlada, da so uvêdli in razširili lesno obrt; odstopila jim je i nekaj zemljišča za poljedelstvo. Nemška Vas šteje danes sedem hiš, katere obdaja pogozdjeno visoko hribovje. V cerkvenem oziru podrejeno je selo vikarijatu trnovskemu, fare šempaske, v političnem občini trnovski.

Stariši gospodu deželnemu predsedniku so bili kmetovalci in lesni obrtniki. Oče Jernej, jako spoštovan mož, bil je delaven poštenjak; umrl je dné 29. oktobra leta 1849 v najboljši dobi, star komaj 45 let. Bil je on vnukov vnuk onih Winklerjev, ki so prišli iz Nižje Avstrije v današnjo Nemško Vas. Mati Katarina roj. Volk se je porodila v Trnovem, uprav blizu roba trnovskega

¹⁾ S podatki mi je največ pripomogel prečastni g. kanonik in prof. Andrej Marušič v Gorici, več ali manj p. i. gg.: c. kr. vladni svetnik Anton Globočnik, župnik šempaski Blaž Madon, vikarij trnovski Fr. Kodrič ter c. kr. komisarja Fr. Rihar in dr. Fr. Zbašnik. Iskrena jim zahvala!

gozda proti Gorici, od koder je krasen razgled daleč na okrog po Goriškem. Umrla je blaga, pobožna žena dne 17. junija leta 1882; nje pogreba se je udeležil gospod baron osebno.

Imel je gospod Winkler sedem mlajših bratov in eno sestro; razven enega brata živé še vsi. Le ti so dobri kmetje v goriški okolici in na najboljšem glasu pri svojih sosedah. Na domu je sedaj gospodar njegov brat Anton, zeló razumen, pošten in imovit mož; v letih 1871—81 je bil trnovski župan. Ker je on tudi gostilničar, oglašajo se v njegovi hiši kaj radi domačini; a tudi iz okolice goriške, kdorkoli potuje po istem kraju, ustavi se izvestno pri njem.

Prva leta pomladi svojega življenja je preživel mali Andrej pri svojih stariših, katere je jako rad slušal ter bil vzgleden in ljubezniv brat svojim bratom in sestri. Prvi učitelj mu je bil oče Jernej, kateri je svojega sina kaj hitro naučil slovenski-»kranjski« brati. Nato ga je peljal v Gorico v tedanjo c. kr. normalko, da bi — tako so pred odhodom rekli — vsaj eden iz Nemške Vasi znal nemški. Winklerji in Strasserji so se bili namreč, obče vaje s sosedi, poslovenili že v drugem rodu. Toda jako nadarjeni in marljivi deček se je naučil mnogo več nego samo nemški. Dasi je nespametno takratno učenje v sami nemščini delalo iz prva tudi njemu težave, vendar se je odlikoval v normalki, kakor tudi pozneje v gimnaziji in v modroslovnih šolah, v vseh šolskih predmetih, vzlasti v latinščini ga ni nikdo izmed sošolcev prekosil. Bil je skoro v vseh razredih prvi odličnjak. H krati se je kmalu s svojo pridnostjo priučil zasebno italijanskega jezika, katerega niso takrat v onih šolah poučevali.

Prvak v šoli se ni prevzel, ošabnosti ni poznal; ostal je vedno ponižen, skromen ter bil izredno dobrohoten in postrežljiv součencem svojim, kateri so ga

ves čas posebno spoštovali in ljubili. Z lepim vedenjem, marljivostjo in izrednimi uspehi — ni čuda, da se je prikupil i učiteljem svojim tako, da so ga že v tretjem razredu normalke vpeljali v prve hiše mesta goriškega, v katerih je ves čas svojih študij v polno zadovoljnost učiteljev in dotičnih roditeljev poučeval deco. Tako je bil Winkler vzgojitelj sedaj že pokojnemu Leopoldu Strassoldi-ju, sorodniku maršala grofa Radetzky-a, ki je bil pozneje nekaj časa deželni poslanec goriški. Zato lahko trdimo, da je on ljudske in gimnazijske nauke često do dna prebavil. Torej je naravno, da je hotel postati profesor ali učitelj na srednjih in višjih šolah ter se je boril s to mislijo, dokler ni dovršil pravoslovnih nauk. Kar smo rekli, dokazuje to, da so ga imenovali že kot pravnika IV. leta za pristava goriške gimnazije, na kateri je učil poleg drugih predmetov dve leti lepopisje, in sicer poslednje brezplačno. Dalo mu je ministerstvo za to pohvalno pismo. Da je on tako pohvalo zaslužil in bil vrlo sposoben učitelj za ta predmet, to priča še sedaj njegova krasna, neprisiljena pisava ter njegov podpis na aktih.

Pravoslovne študije je dovršil gospod Winkler 1849. leta; učil se jih je v prvih dveh letih na Dunaju javno, a v zadnjih dveh privatno. Tedaj je bival nekaj mesecev v Ljubljani, oziroma na izanskem gradu »Sonnegg« kot domači učitelj grofu Auerspergu, poznejšemu deželnemu glavarju kranjskemu, ki je umrl nekako pred 15 leti v Pevmi pri Gorici. Iz Ljubljane se je preselil v Gorico, kjer je bil gimnazijski pristav, dokler ni dostal z odliko pravnih izpitov v Gradcu. Kot praktikant je stopil v službo pri tedanji mestno-deželni sodniji v Gorici, katera je bila slična poznejši deželni, sedaj okrožni sodniji.

Leto 1848 je vzbudilo narodno idejo. Winkler je spoznal takoj, da mu je potrebno popolno znanje slovenskega jezika v pismu in besedi. V to se je poprijel

z vso vnemo in prirojeno mu marljivostjo slovenščine. Že kot gimnazijski pristav je hodil poslušat gimnazijskega profesorja Premrla, kateri je poučeval slovenščino na ravno ustanovljenem samostalnem tečaju za slovenski deželni jezik.¹⁾ Zadobil je tukaj podlago, na kateri je tako pridno in vrlo napredoval. Po pravi poti je prišel slovenščini do jedra in do dna, vzlasti v pravoslovni terminologiji, naj že zadeva sodnijsko, politično ali finančno upravo; pri vseh namreč je gospod Winkler posloval ter uporabljal priliko, da se je naučil raznovrstne postave na razne razmere praktično obračati in duha teh postav natančno, temeljito razumevati. To dejansko svedočijo njegovi koncepti v raznih njegovih službah, ki so po vsebini in obliki enako v nemščini, kakor v slovenščini izvrstni, o čemer nas tudi več ali manj uverja deželni zakonik kranjski iz zadnjega desetletja.

V vseh treh deželnih jezikih (slovenščini, nemščini in laščini) Primorske ter v sodnijski praksi korenito poučen, dostal je leta 1850 izredno dobro sodnijski izpit pri c. kr. deželni nadsodnji v Trstu. Odtod se je vrnil v Gorico, kjer je bil nekaj mesecev avskultant, potem pristav. Leta 1854 so preustrojili politične oblasti ter imenovali gospoda Winklerja za aktuvarja in malo pozneje za c. kr. okrajnega pristava pri mešanem, to je političnem in sodnijskem okrajnem uradu v Sežani. Preselil se je vnovič v Gorico l. 1858, kjer so mu izročili zemljiško odvezo v goriški kronovini, s katero se je bavil blizu devet let. Kako vzorno je on v tej in prejšnjih svojih službah posloval ter koliko zaupanje si je uprav zato pridobil pri predstojnikih svojih, kaže nam dovolj to, da je l. 1866 tedanji tržaški c. kr. namestnik baron Kellersberg imenoval gosp. Winklerja — *uradno*, ne da bi bil službo razpisal, za c. kr. okrajnega predstojnika v Korminu, uprav na beneški meji, kjer je za časa vojske

¹⁾ V šolskem letu 1847/48.

z Italijo — pač res v zelo težavnem položaju — zastopal in varoval koristi avstrijske v polno zadovoljnost c. kr. vlade. Ob zadnji organizaciji sodnijskih in političnih oblastij na Primorskem leta 1868 postane c. kr. okrajni glavar v Tominu. Tri leta pozneje ga imenujejo za c. kr. vladnega svetovalca, dasi je bil tedaj najmlajši okrajni glavar v Primorski. Leta 1874 se preseli iz Tominu v Trst k namestništvu. Tu je izdeloval najtežavnejša in najvažnejša poročila (referate) v vseh treh deželnih jezikih, spadajoče v deželno kulturo in bogočastje. Imenovan leta 1875 za c. kr. dvornega svetovalca pri namestništvu ravno tam, zapusti leta 1876 Trst in se preseli kot c. kr. dvorni svetovalec na Dunaj k tamošnjemu ravno ustanovljenemu upravnemu sodišču, kjer je bil poročevalec v upravnem in votant v finančnem senatu, dokler ga ni imenovalo Nj. Velič. dné 18. marca l. 1880 za *c. kr. deželnega predsednika* vojvodine kranjske.

Prišel je gospod Winkler kot deželni predsednik na Kranjsko v tedaj jako težavnih in kočljivih razmerah. A šel je na delo, kakor preje povsod, tako tudi sedaj *z dobro voljo, pogumno, z vnetim srcem* za vrle Kranjce, kar je gospod baron sam pripoznal pri slavnostnem obedu njemu na čast v Ljubljani dné 19. marca tekočega leta. Stopil je na trdna in neomahljiva tla *natančnega* in neumornega izpolnjevanja svojih težkih dolžnostij. Šel je pa tudi na delo — o čemer nas poučuje pogled v njega trud — *z duhom in v duhu presvetlega cesarja*, vsem narodom svojim pravičnega, dobrohotnega očeta, ter v svoji osebi z vzorom: *pravega, poštenega, globoko izobraženega, čez vse spretnega in izkušenega, vestnega, pravičnega* in od ranega jutra do poznega večera delujočega uradnika.¹⁾

¹⁾ Prav zanesljive osebe so mi sporočile, da je gosp. Winkler že med 4—5 uro zjutraj pri delu, a zvečer do 9. ure. Istega reda se je držal vedno i kot nižji uradnik.

Uprav zato je gospod Winkler *srečno* izvrševal še tako težavno delo ter si pridobil v kronovini že doslej toliko zaslug, da je župan ljubljanski, g. Peter Grasselli, pri ravno omenjenem obedu po pravici izpregovoril besede: »In da nam ni vlada ničesar drugega storila, nego izročila načelništvo deželne uprave v roke deželnega predsednika gospoda barona Winklerja, *dovolj je vzroka, da smo vladi iz srca hvaležni.*«¹⁾

Katera pa so dela njegova? — Dolga vrsta jih je. Da bi hoteli naštetiti in opisati vsa, morali bi prepisati deželni zakonik kranjski iz zadnjega desetletja, prepisati vsaj deloma stenografični zapisnik obravnav deželnega zbora ter navesti premnogo drugih dejanj, katerá pričajo, s kolikim vsestranskim trudom, s koliko požrtovalnostjo in ljubeznijo je deloval gospod Winkler za prospeh dežele naše. Izvestno pa, da omenjamo le važnejše stvari, prva, neprecenljiva zasluga njegova je, da je podelil deželi (kakor pišejo »Novice« o njega desetletnici) »z voljo neupogljivo, z nekaljeno pravičnostjo uprav v duhu presvetlega našega cesarja *pravi narodni mir*, da po hudih borbah obveljala je v deželi volja cesarjeva in klic njegovega namestnika barona Winklerja: Vsakemu svoje!« Slovincem, v vojvodini v ogromni večini, je priboril, kar jim priznava pravica, dočim ni Nemcem v resnici ničesar odvzel. Dostojno mesto so dobili prvi — v strogem smislu postave — v vseh raznih zastopih dežele: v deželnem zboru in odboru, v trgovinski in obrtnijski zbornici, v deželnem šolskem svetu, v mestnem zboru ljubljanskem in v zastopih drugih občin v deželi, kjer so bili preje v manjšini. Postavno svoje mesto je zadobila tudi slovenščina v srednjih in ljudskih šolah, ne da bi se kratilo učenje nemščine v toliki meri, kolikor je za naše razmere primerno in koristno.

¹⁾ »Laibacher Zeitung«, letnik 109, št. 66.

Ker je pa zadobil narod slovenski v deželi postavne svoje pravice, vzdignil se je v nemških liberalnih listih ljut vihar proti gospodu Winklerju; razsajal je besno nekaj let, a naposled se polegel in utihnil, ker mu ni mogel nikdo dokazati krivice, vzlasti pa, ker so bile nove naredbe popolnoma postavne in po potrebi utemeljene. Pomisliti je treba, da more v težavnih in sitnih zadevah edino le postava kazati pot do miru in edinosti. Da so bile njegove naredbe tudi umestne in praktične, kažejo uspehi. Vse to je potrdila svečano desetletnica gospoda deželnega predsednika, o kateri so mu Slovenci in Nemci v deželi — vsi prostovoljno, neprisiljeno — izrazili resnično in najsrčnejše sočutje.

Izredne uspehe je dosegel gospod baron Winkler tudi na *gospodarskem polju*. Pospešil je izvrševanje zemljiške odveze in skrbel, da so se zboljšale ceste. Pripomogel je največ, da se je izdelal in vpeljal novi cestni in cestni volilni zakon, s katerim so se odstranile največje napake, ki so se udomačile pod prejšnjim zakonom. Stalne zasluge si je pridobil v *deželni kulturi*. Pazil je strogo, da so se v to stroko spadajoči zakoni izvrševali, kakor tudi deloval na to, da so se izdelale nove postave, katerim je smoter, da se povzdigne kmetijstvo in živinoreja; tako n. pr. zelo važen bode zakon iz njegovega peresa, kateri je sklenil lanski deželni zbor o povzdigi živinoreje; sankcija istega pričakuje se v kratkem. Veliko zaslugo ima gospod baron tudi v tem, da se s pomočjo melioracijskega (izboljševalnega) zaklada vrše popravne stavbe pri hudournikih in potokih, ki so preje toliko škode povzročevali. Važen za občine in posestnike skupnih zemljišč je zakon o razdelbi skupnih zemljišč in uredbi dotičnih skupnih pravic do njih uživanja in oskrbovanja v Kranjski. Temu zakonu, pri katerem je gospod deželni predsednik sodeloval, je posledica, da se bodo razdelili skupni pašniki in drugo bolj ali manj

nerodovitno ozemlje; izboljšali je bodo posamni posestniki. Njegovo delo je tudi postava o pogozdovanju Krasa. Važnega pomena je *zdravstveni zakon* iz leta 1888; izdelal ga je gospod Winkler. Isti zakon, ki se je pri nas že vpeljal, posnemajo sedaj v drugih kronovinah. Na polju *pouka* se je pod njegovo upravo veliko storilo. Na gimnaziji ljubljanski so se uvedle slovenske paralelke, na pripravnici se je uvedla, oziroma razširila, slovenščina kot učni jezik. Ustanovila se je dolga vrsta ljudskih in obrtnih šol, mnogo se jih je razširilo.

Vrlo moč je bil g. baron Winkler v *deželni zbornici*. Od leta 1880 do danes skoro ni bilo seje, v kateri bi ne bil on govoril ter pospeševal delo z bogato svojo izkušnjo. To so pripoznali in pripoznavajo soglasno naši deželni poslanci, njim na čelu deželni glavar gospod dr. Josip Poklukar, vzlasti v seji iz dné 22. oktobra leta 1888 v teh-le besedah: »Zahvaljujem se pri tej priliki posebno našemu čast. gosp. deželnemu predsedniku. Zeló me je veselilo, da se je načelnik manjine (gospod baron Apfaltrern) tega zbora pri neki priliki zadnje dni izrekel, da je večina slavnega zbora posebno zaradi tega v gospodarskih vprašanjih dosegla večje uspehe, ker ji je bila naklonjena sedanja vlada. Gospôda! prepričan sem, da, ako smo dosegli uspehe, pripomogel je k temu v *prvi vrsti* naš neposredni zastopnik vlade v naši sredini. Zaradi tega sem prepričan, da v smislu vseh govorim, ako se prečastitemu gospodu deželnemu predsedniku zahvaljujem za gorko zastopanje interesov naše dežele in neumorno sodelovanje pri vsem delovanju v našem zboru.«¹⁾

Kakor v državno-uradnem poslovanju, enako neumorno delaven je bil gospod Winkler v raznih *ljudskih-narodnih zastopih*. Pričenši z ustavno dôbo od l. 1861,

¹⁾ »Obravnave« dež. zbora kranjskega v Ljubljani. Str. 295.

bil je 19 let nepretrgoma deželni poslanec v goriškem deželnem zboru in prvih šest let, dokler je bival v Gorici, tudi deželni odbornik; l. 1877 je postal deželnega glavarja namestnik. Pridobil si je tu zaslugo, da je v deželnem odboru — med petero odborniki edini Slovenec — uvedel, na stališču enakopravnosti, s pomočjo tedanjega deželnega glavarja goriškega, Vil. Pace-ta in odvetnika dr. Karola Doljaka — *slovenski jezik* poleg italijanskega v *deželni urad*. Pač res redka zasluga, tembolj, ker dotlej še nikjer ni doživel naš jezik te časti, in drugič, ker so po tem vzgledu tudi vsi drugi uradi slovenskih županij v goriški kronovini vpeljali slovenščino kot uradni jezik. Istotako je imel g. Winkler, c. kr. okrajni glavar v Tominu, slovenščino za uradni jezik pri okrajnem glavarstvu za občine in stranke slovenske. Trajna zasluga njegova kot deželnega poslanca in odbornika je tudi, da je priporil popravo volilnega reda goriškega, to je, razdelitev velikega posestva v dve skupini: *v laško*, h kateri pripada okraj gradiščanski, izvzemši slovenske posestnike v Brdih, ter *slovensko* skupino, kamor spadajo i laški in nemški posestniki v Gorici ter posestniki slovenskih okrajev na Goriškem. Slovenski veliki posestniki imajo odtod, če so edini, izvestno tri svoje zastopnike v deželnem zboru, to je, enako število z Lahi.

In ko so obveljale direktne volitve v državni zbor, volili so goriški Slovenci v letih 1873 in 1879 gospoda Winklerja tudi za državnega poslanca; poslaniška zbornica pa v finančni, pravni in druge odseke; često je bil izvoljen i v delegacijo. Da je on tu izborno zastopal svoje volilce, svedoči med drugim njega poročilo volilcem iz leta 1879. Za deželnega predsednika imenovan, odpovedal se je leta 1880 državnemu in deželnemu poslanstvu. Kot c. kr. okrajni glavar v Tominu je bil gospod Winkler ob enem ves čas, to je, šest let načelnik

tamošnjemu okrajnemu cestnemu odboru, kjer je zidal ceste na vseh straneh v okraju brez zemljemercev in z malimi stroški.

Vzoren in zaslužen v službi presvetlega cesarja ter istotako kot zastopnik ljudstva, zavzema gospod deželni predsednik — marsikateremu v lep vzgled — častno mesto v *živi veri, v pravem katoliškem mišljenju in življenju*. Z Bogom in v Bogu on živi ter uverjen z apostolom, da »Ne tisti, ki sadi, ne kdor priliva, je kaj, temveč le Bog, ki rast daje,«¹⁾ pričinja in izvršuje dela svoja. O tem nas kaj lepo poučuje med drugim njegova prva zasebna pot v Ljubljano, kamor je prišel l. 1880, da se je o tem in drugem posvetoval ter pogovoril s prednikom svojim, vitezom Kallino. Prva stopinja bila mu je tedaj v frančiškansko cerkev, kjer je v goreči molitvi zahvalil Boga za podeljene mu dobrote in njemu izročil sebe in usodo kranjske dežele. Bogu udan je gospod Winkler od nekdanj zvest in pokoren sin svete matere katol. cerkve; dolžnostij svojih do nje nikdar ne zanemarja. Tudi v stiski nujnih opravil ne opusti sv. maše ob nedeljah in praznikih, kakor ne preje kot nižji uradnik, enako ne sedaj kot deželni predsednik. Tudi gledé na prejemanje sv. zakramentov, na post in druge cerkvene dolžnosti je gospod baron vzgled vernega, dobrega katoličana. In ko potuje po deželi, prva pot mu je vselej v farno cerkev, da počasti Boga, o čemer nam priča dolga vrsta vzgledov. Vnet kristijan je gospod predsednik goreč častilec Matere Božje. Ko je bil dne 15. maja leta 1881 v Vipavi, šel je zjutraj za rana v Log k Mariji Devici na božjo pot, kjer je vsem prisotnim v spodbudo dalje časa klečé pobožno molil.

Znano pa je, da: »Tem, ki Boga ljubijo, vse v dobro izide.«²⁾ Dobri oče nebeški ni zapustil blagega

¹⁾ I. Kor. 3, 7. — ²⁾ Rim. 8, 28.

gospoda predsednika, podpiral ga je vedno v njegovem vsestranskem, težavnem in često jako kočljivem delovanju ter bogato blagoslavljal njegov trud; — saj to svedočíjo že omenjena dejanja njegova.

Dobrohotna so mu nebesa tudi v zasebnem družbinskem življenju. Dala so mu zvesto, preskrbno in blago, njega vredno velerodno gospo soprogo *Marijo*, rojeno Persoglia, in sedem nadepolnih otrok. Najstarejši sin baron *Egon* je sedaj c. kr. okrajni komisar v Radoljici, baron *Filip* c. kr. vladni praktikant pri namestništvu v Trstu, baron *Alfred* je c. in kr. kadet naše mornarice in baron *Maks* je še v šolah. Izmed treh hčerá je poročena baronica *Marija* z gosp. grofom Pace-tom, c. kr. dvornim svetovalcem in deželnega predsednika namestnikom v Črnovicah v Bukovini, baronici *Andreana* in *Melita* sta pri stariših svojih v Ljubljani. Vsem svojim otrokom je gospod baron ljubezniv in preskrben oče, kateremu je bilo in je vzlasti na tem, da so se vzgojevali in se vzgojujejo v strogo versko-nravnem in domoljubnem duhu.

Zaslužnemu gospodu baronu je jako naklonjen naš presvetli cesar. Zaslužno ga je odlikoval že kot okrajnega predstojnika v Korminu z vitežkim križem Franc-Jožefovega reda in leta 1883 z redom železne krone II. vrste ter ga povzdignil tedaj v baronski stan.

Cenili in spoštovali so gospoda Winklerja vsi njegovi predstojniki še celó v časih, ki niso bili prijazni Slovincem, ker so ga spoznavali kot izvrstnega uradnika in delavca. Tako mu je dala prelepo spričevalo c. kr. deželna nadsodnija v Trstu, kakor so ga tudi razna ministerstva počastila s prav toplim in odličnim priznanjem. Spoštovali so gospoda Winklerja povsod njegovi tovariši v uradu, kakor ga sedaj kot očeta ljubijo njegovi podložniki.

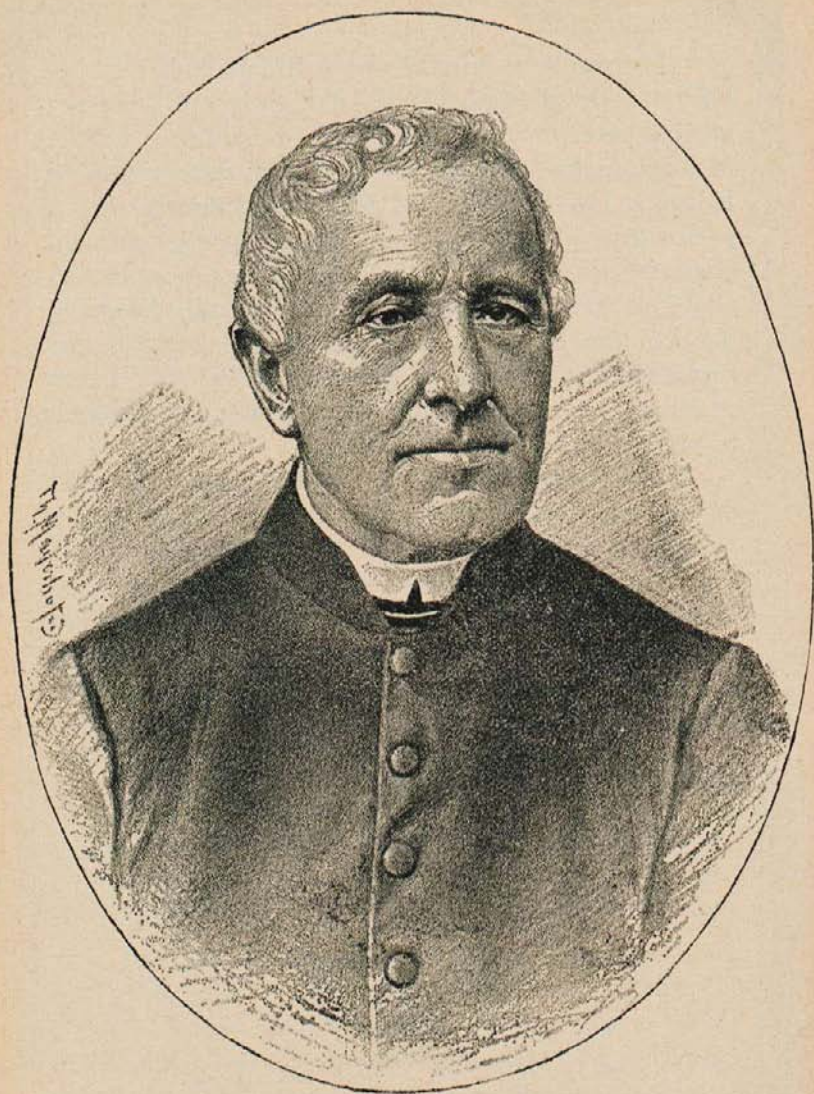
Istotako se je priljubilo njegovo ime ljudstvu, kjer koli je posloval, uvidevšemu, da izredno prijazni, ponižni in vsakemu pristopni gospod ž njim čuti, je ljubi in pozna njega težnje ter želi in se trudi z vsemi svojimi močmi v hêdi mu pomôči. Uprav zato skazuje in mu je skazovalo — od najvikšega do najnižjega — neomejeno zaupanje svoje vzlasti s tem, da ga je volilo na Goriškem v razne zastope svoje, kakor tudi odlikovalo, ker je njega imenovalo za častnega občana; tako na Primorskem: v Sežani, v Korminu, Kastvi itd., kakor na Kranjskem: v Ljubljani in skoro v vseh mestih, trgih in občinah na deželi.

To in presrečni pojavi o desetletnici njegovi v Kranjski od Slovencev in Nemcev, vseh stanov in krajev — govoré pač glasno dovolj, kako globoko je v prebivalstvo seglo barona Winklerja ime, kako spoštovan in ljubljén je naš gospod deželni predsednik, katerega naj nam ljubi Bog ohrani zdravega, srečnega na čelu uprave kranjske še mnoga, mnoga leta ter blagoslavlja, kakor doslej, i v bodoče dela njegova!

To srčno želé »Drobtinice« in ž njimi izvestno mnogobrojno število drugih.

Ivan Lavrenčič.

Karol Tedeschi,
župnik.

Karol Tedeschi, župnik.

Mlada leta Tedeschijeva.

Najprej moram povedati čitatelju, da vém največ podatkov iz življenja Tedeschijevega iz ust pokojnika samega; nekatere od drugih zanesljivih gospodov. Naprošen — sem jih napisal.

Karol Tedeschi se je narodil dné 25. avgusta 1807 v Stražišču pri Kranju. Stariši so mu bili ubogi a pošteni in zlasti mati prav zeló pobožna. Oče je bil Lah, iz Laškega Vidma, mati Slovenka-Stražiščanka. Oče je prišel že kot 17letni mladenič, povabljen od tedanjega sitarskega veletržca Pagliaruzzija v Kranj, da bi se sitarije izučil in mu potem vodil kupčijo s sitarsko robo po laških deželah. Toda razmere so nanesle drugače. Tedeschiju ni ugajala služba pri Pagliaruzziju, kupil si je tedaj s svojimi prihranjenimi novci v Stražišču prav blizu cerkve sv. Martina hišo in malo posestvo ter se oženil. Bog mu je zakon blagoslovil s četvero otroki. Med njimi so bile tri hčerke starejše, menda najmlajši je bil naš Karol. Mirno in skromno je živel nekaj časa Tedeschijeva družina na mali domačiji. Oče je bil namreč precej omikan, govoril je izvrstno književni jezik italijanski in je kmalu na svojo roko pričel s siti kupčevati po Laškem. Toda sreča Tedeschijevi družini ni ostala dolgo časa mila. Pokojnik mi je pravil prav pogostokrat, kako hudo je obiskoval Oče nebeški njegovo družino z revami in nadlogami in kako se je moral sam od prvih otročjih let z

velikim pomanjkanjem boriti, dokler ni do poslednjega krajcarja poplačal očetovih dolgov. Ko je namreč že poprej omenjeni veletržec Pagliaruzzi videl, da tekmuje ž njim Tedeschi pri njegovi kupčiji, pričel je na vso moč rovat zoper njega, ter ga je slednjič, ker je bil bogat, tudi res popolno pripravil na beraško palico. Tožil in obrekoval ga je pri gosposki, tako da je mladi Karol večkrat s strahom moral gledati, kako so leblajtarji najbolj skrite kotičke pri hiši preiskovali ter seveda zastonj iskali prepovedanega — tihotapskega blaga. Tedeschiju tedaj, da reši sebi in svoji družini dobro ime, ni bilo nič drugega storiti, nego da prične pravdo zoper svojega nevoščljivega nasprotnika. Pravda je trajala veliko let. Tedeschi je bil zaradi svoje kupčije celó osebno pred cesarjem Francem I., kateri ga je prav ljubeznivo sprejel ter mu obljubil, da bode sam za to skrbel, da se dolgotrajna tožba vendar le enkrat konča. In res! Tedeschi je pravdo dobil, svoje dobro ime je ohranil, toda kar se pri takih okoliščinah prav pogosto zgodi, prišel je tudi na beraško palico. Vse bi mu bili prodali, da ni Karol — takrat že kapelan — prevzel vseh očetovih dolgov na svoje rame ter tako rešil malo očetovo posestvo. O teh žalostnih družbinskih razmerah mi je pokojnik prav mnogokrat pravil ter je vedno zatrjeval nedolžnost svojega očeta. Rekel mi je: »Plačal sem za očeta, ker sem vedel, da ni svoje nesreče sam kriv in ker nisem mogel dvomiti nad njegovo poštenostjo.«

Prvi učitelj mlademu Karolu je bil — kakor je bila za tistega časa sploh navada, ko še ni bilo skoro v vsaki vasi učitelja, kakor dandanes — domači šmartinski kapelan. Ta je prav kmalu spoznal nadarjenost Karolovo ter je očeta, kateri si zaradi svojega uboštva ni upal dijaka šolati, vendar le pregovoril, da je koj drugo leto poslal svojega sinka v Kranj na tako imenovano glavno šolo. Vendar pa je pokojnik sam priznal, da bi nikdar ne bil prišel na latinske šole, da ni imel tako dobre in skrbne matere, katera je trdega Italijana očeta vedno pregovarjala in tudi kakor prava Slovenka vedno molila, da bi njen ljubček enkrat stopil pred Gospodov altar.

V Kranju mu je šla na glavni šoli začetkoma trda. Ker je bil oče Lah, mati Slovenka, seveda niti besedice nemške ni razumel; sploh ni znal nobenega jezika, zakaj oče ga je učil

laški, mati nasproti slovenski. Učitelj njegov pa je bil hud prijatelj nemštva. Gorjé učencu, kateri se je v šoli predrznil kako domačo besedico izpregovoriti! Mladi Tedeschi je to sam mnogokrat izkušal, kar je pozneje v šali prav rad pripovedoval. Zlasti si je dobro zapomnil, kako bitko se mu je takrat godilo, ko je v šoli odšteval: »Null von Null getauft« (t. j. ničla od ničle »krščena«), mesto »geht auf«, (t. j. »odvzeta nima ostanka«). Čuditi se torej moramo, da je bil že takoj prvo šolsko leto med obdarovanci. Nikdar ni mogel pozabiti, kako se je takrat sramoval, ko je z drugimi odličnjaki vred moral iti v kratkih hlačicah, belih nogavicah in v zelenkastem fraku na glavno izkušnjo.

Med součenci, katere je Tedeschi dobil še v kranjskih šolah, naj omenim le dr. Janeza Bleiweisa. Prijateljska vez, katero sta v šolskih klopeh sklenila, vezala ja je do smrti. Večkrat sta se v poznejših letih obiskovala in si dopisovala, kakor sem se prepričal iz mnogoterih pisem, katera sem dobil v zapuščini. Zadnjičkrat sta se videla 1880. Jeta na zlati maši svojega sošolca Antona Zarnika. Zanimivo je tudi, da je Tedeschi od Bleiweisove matere dobil nalogo, naj vendar le njenega Janeza pregovori, da ž njim vred vstopi v ljubljansko semenišče. Toda materine solze kakor tudi Karolove prošnje so bile zastoj. Janez je ostal svojemu poklicu zvest ter jo popihal na Dunaj.

Leta 1818 se je preselil Karol na latinske šole v Ljubljano. Skozi vsa leta je prav dobro napredoval in je bil vedno med odličnjaki, kakor kažejo spričevala, katera je skrbno hranil do smrti. Zlasti za jezikoslovje je imel izvrstne zmožnosti; teže pa se je učil računstva in prirodoslovja, kar je sam odkritosrečno pripoznaval. Z računstvom je imel na liceju poseben križ in ko je enkrat tudi v tem predmetu eminenco dobil, rekel je dotičnemu profesorju sam naravnost, da se je gotovo zmotil, ker mu je dal red, kakoršnega ne zasluži. Pač redka odkritosrečnost in še redkejše očitjanje! Gimnazijski profesorji imajo le redkokdaj srečo, da slišijo kaj enakega.

Vsa gimnazijska leta je ostal Karol tak, kakoršen je prišel iz domače hiše — veren in pobožen mladenič. Prelepih materinih nauk ni pozabil, za vesele in kratkočasne družbe svojih tovarišev mladi Tedeschi ni posebno maral, dasi je sam bil zmirom vesele nravi in vedno poln zdravih dovtipov. Med nje-

govimi šolskimi tovariši je bilo mnogo strastnih igralcev. Tedeschi pa ni nikdar prijel karte v roke ter je bil vse dni svojega življenja največji sovražnik vsake igre. Čas mu je bil predragocen, da bi ga za take neumnosti — kakor je rekel — tratil.

Najbolj priljubljena je bila Karolu za njegovih dijaških let frančiškanska cerkev. Tjekaj je zahajal, kar je zadnje mesece pred smrtjo z ljubeznivo otroško priprostostjo pripovedoval, vseh osem let h krščanskim naukom; tukaj je bil navzoč tudi pri vsakih slovesnih večernicah ter je bilo njegovo največje veselje, da je mogel na strani pevovodje prepevati hvalnice. Za samostansko življenje pa vendar le ni čutil poklica. Njegov rojak, pozneje tako sloveči p. Benvenut, vabil ga je namreč večkrat, naj vstopi v red frančiškanski, toda Tedeschi mu je vedno odgovarjal: »Za redovno življenje nisem. Bog me kliče v drugo službo.«

Da je o počitnicah rad zahajal k svojim starišem, to je naravno, saj jih je srčno ljubil. To nam priča njegova nepopisljiva žalost, ko mu je Bog njegovo drago mater poklical k sebi v boljše življenje. Bil je Karol takrat nekako sedmošolec.

Že kot dijak je zahajal o počitnicah prav rad v družbo domačih duhovnikov. Pri sv. Joštu je bil za tiste dobe jako pobožen in goreč duhovni pastir, Juliani po imenu. Bil je rodом Lah, kakor je bilo v pričetku tekočega stoletja veliko duhovnikov na Kranjskem. S Tedeschijem sta bila kmalu najboljša prijatelja. Prav pogosto ga je pri sv. Joštu obiskoval, tudi mu, ako le mogoče, stregel pri daritvi sv. maše, kar si je štel stari gospod vedno v veliko čast. Še v svoji visoki starosti spominjal se je Tedeschi z veseljem tega svojega prvega duhovnega prijatelja ter je znal veliko šaljivih dogodbic iz njegovega življenja pripovedovati. Kakor pravi Stražiščan se je zabaval o počitnicah prav rad s ptičjim lovom. Vsako leto je imel tam pod šmarjetno goro zeleno čakalnico napravljeno, kamor je sleherni dan, da je le vreme ugodno bilo, nosil svojega vabljenca. Sploh je bil velik prijatelj krilatih pevcev. Še kot župnik gorjanski je zahajal rad v gozd, le da je poslušal ptičje petje.

Tako so mu hitro minula dijaška leta. Prav dobro je izvršil 1826. leta licealne študije in odločiti se mu je bilo za bodoči stan. Pravil je sam, da mu je bila volitev lahka in da ni

dolgo pomišljeval: »Karol, kam pa sedaj?« Prav lahko smo se iz njegovega mladostnega življenja prepričali, da ga je Bog sam odbral v svojo službo, da ga je klical med delavce v svoj vinograd. Klic gospodov bila mu je zapoved. Oglasil se je v bogoslovje in je bil, še le 19 let star, z 42 tovariši sprejet v bogoslovne šole.

Kakor je že do sedaj natančno izpolnjeval svoje dolžnosti, tako se je sedaj še veliko bolj skrbno in pridno začel učiti bogoslovskih ved; vadal se je pa tudi že zunaj semenišča v pravem duhovskem življenju. Predstojniki njegovi so hitro spoznali izvrstne zmožnosti mladega bogoslovca, zato so ga takoj drugo leto sprejeli v semenišče. Le samo eden tovariš njegov je bil ž njim vred v duhovsko hišo sprejet, drugi so morali čakati do 3. ali celo 4. leta, ker je bilo semenišče prenapolnjeno. Kdo je bil sedaj srečnejši in zadovoljnejši nego naš Karol! Tu v semenišču, ločen od posvetnega hrupa, prost skrbij za vsakdanji živež, posvetil se je popolno vzvišenemu poklicu. Zvesto in pridno je poslušal bogoslovsko predavanje, vse kolikor mogoče natanko pisal za profesorjem in potem še enkrat prav lično prepisaval, tako da sem v zapuščini celo versko vedo, pravoslovje in pastirsko vedo dobil tako lepo spisano, da bi pisava čast delala vsakemu lepopiscu.

Tako je res prav izvrstno napredoval. A pri tem ni nikdar zanemarjal svojih pobožnih vaj. Že bogoslovec je rad in pogosto obiskoval najsvetejši Zakrament in je že v tisti dobi, ko je bilo po naši škofiji v takih pobožnostih vse bolj mrzlo, občutil britko, da bogoslovci v svoji domači kapeli niso imeli shranjenega svetega Rešnjega Telesa. »Nas so vzgojevali v popolno drugačnem duhu«, tožil je večkrat, »kakor sedanje bogoslovce. V vseh semeniških letih nisem slišal niti enkrat priporočati presvetega Rešnjega Telesa. A jaz sem čutil živo potrebo tega najbolj gotovega pripomočka za pravo duhovniško življenje.« Te besede je večkrat ponavljal častitljivi starček.

Naj omenim pri tej priliki tudi, da je imel veliko veselje do petja in da je bil prijateljsko zvezan še kot bogoslovec z našim slavnim skladateljem Riharjem. V liturgijskem petju se je vadal že v semenišču tako pridno, da se je na pamet naučil vseh antifon za božični praznik in za celi veliki teden. Te je

še 80letni starček natanko po rimskem antifonalu brez sekiric tako izvrstno prepeval, da sem moral zmiraj občudovati njegov izvanredni spomin. Lepo in pošteno petje je ljubil vse svoje življenje; kjerkoli so bili v kaki veseli družbi pevci, bil je Tedeschi gotovo med njimi in še poslednja leta pred smrtjo sta imela s pisateljem teh vrstic marsikateri večer pevsko zabavo.

Tedeschi — kapelan.

Ker Tedeschi po dovršenih bogoslovnih naukah še ni imel kanonične starosti, sprejel je skupno s svojimi tovariši od škofa Antona Alojzija Wolfa le samo prva dva višja reda. Za mašnika je moral čakati do pozne jeseni. Čudno se bode zdelo častitim čitateljem, ako povem, da se je Anton Alojzij branil dijakona Tedeschija v mašnika posvetiti. Zakaj? Preveč duhovnikov je imel in vse službe so bile oddane. Lahko si tedaj mislimo veliko žalost našega znanca, ko je — tako blizo svojega cilja — moral slišati od svojega škofa: »Potrpite, sedaj še nikjer nimam prostora za vas!« Kaj ne, kako velik razloček med tistim in pa sedanjim časom, ko škof in ž njimi vred vsa verna čreda tako željno pričakujejo malega krdeca novomašnikov, ki stopi v vinograd gospodov!

Toda tudi ta težka izkušnja je za Karola minula. 10. oktobra 1830. leta je bil v mašnika posvečen. Novo mašo je pel v svoji domači župnijski cerkvi sv. Martina na nedeljo »Spomina posvečevanja vseh cerkvá«. Pridigoval mu je tadanji šmartinski kapelan Matija Leben. Slovesnostij, kakoršne so navadno ob takih prilikah, na Tedeschijevi novi maši ni bilo. Preubog in preponižen je bil. Vendar pa se je vse dni z veseljem spominjal tega najsrečnejšega dne svojega življenja. Zlasti si je globoko v srce in v spomin zapisal besede, katere mu je njegov prijatelj Juliani po opravljeni prvi sveti daritvi zaklical: »*Carole, labora ut bonus miles Christi!*« — »Karol, deluj kakor dober vojak Kristusov!« Njegovo 58letno delovanje je bilo delovanje pravega duhovnika.

Tedeschijeva prva služba je bila v prijaznem trgu sodraškem v ribniški dolini. Ker mu njegovi znanci niso obetali nič prijetnega, šel je mladi kapelan z nekim strahom na odločeno

mesto. Dobil je jako ostrega, ob enem pa tudi, kar se je pozneje pokazalo, jako gorečega predstojnika, vikarja Kavčiča. Hladno so ga sprejeli. Ko je gospod vikar videl malo in revno Tedeschijevo prtljago, vprašal ga je šaljivo: »Ali se je moj novi pastir ali moj novi kapelan priselil?« Več tednov je trajala poskušnja. Prav dobro jo je Tedeschi prestal. Ravnal se je po sklepu, katerega je naredil že potoma v Sodrašico: »Molil bom in ubogal: kaj se mi potem more hudega zgoditi!« Kmalu sta bila s Kavčičem najboljša prijatelja. Izmed vseh župnikov, kar jih je imel, cenil je Tedeschi Kavčiča najbolj, in Kavčič je še na smrtni postelji priporočal svojim župljanom, naj — če le mogoče — dobé Tedeschija, takrat župnika prežganjskega, za njegovega naslednika. »Od Kavčiča sem se veliko naučil«, rekel je večkrat, »on je bil moj pravi oče.« Tako se je vedno spominjal s hvaležnim srcem svojega prvega župnika in je trdil, da je bil na svoji prvi službi najbolj zadovoljen in srečen. Jaz bi celó rekel, da se je Tedeschi v marsičem še preveč navzel Kavčičevega duha, da se je ravno od njega navadil neke nezaupljivosti in ostrosti, katera se nikakor ni vjemala z njegovim že od narave tako dobrohotnim in ljubeznivim srcem.

Le poldrugo leto je bival Tedeschi v tako priljubljeni mu Sodrašici. O sv. Juriju 1832. leta nahajamo ga že kot prvega kapelana v Polhovem Gradcu. Za tovariša je dobil Ant. Grašiča, poznejšega kanonika novomeškega. Gospod Anton se je čutil ponižanega, da on ni imenovan za prvega kapelana, ker je bil že poprej v Polhovem Gradcu; zato ga je naš ponižni Karol kar sam povzdignil na to častno mesto. Prepustil mu je boljše stanovanje, kakor tudi druga častna opravila in si ga s tem naredil najljubeznivejšega tovariša. Z župnikom J. Constantinijem pa nista bila nikdar taka prijatelja, kakor s Kavčičem. Mladi gospod Karol je ves gorel za svoj vzvišeni poklic, bil je delaven in odločen, tako da ni odstopil od tega, kar je spoznal za dobro in za svojo dolžnost. V pograjski župniji bilo pa je za tiste dobe veliko gnilega. Stari župnik ni mogel veliko storiti. Tedeschi se je torej lotil prenavljanja kar na svojo roko. Začel je krščanske nauke in nedeljsko šolo, prav skrbno je poučeval mladino za svete zakramente in je odpravil mnogo razvad po župniji. Vsi dobri župljani so mu bili za to iz dna srca hvaležni. Hvala

novega gospoda kapelana se je širila od ust do ust. Tudi gospod Anton mu je, od začetka seveda bolj s strahom, zvesto pomagal, le stari gospod se ni mogel z vsem tem nič kaj sprijazniti. Večkrat je moral od svojega predstojnika slišati očitanje: »Gospod Karol, zakaj tako? Tako ni bilo pri nas nikoli.« Drugi-krat se je pa pritoževal proti gospodu Antonu rekoč: »Ta Lah nam bode vse zmešal.« Da so v Ljubljani prav kmalu zvedeli o izvrstnem delovanju Tedeschijevem, je gotovo. Ni čuda tedaj, da ga je škof Anton Alojzij zaradi tega odločil za stolnega kapelana in prvega kantorja. A glejte novi dokaz za veliko skromnost Tedeschijevo! Komaj zvé, da ga nameravajo predstaviti v Ljubljano, gre hitro k grofu Blagaju, velikemu prijatelju Wolfovemu, prosit ga, naj vendar le škofa pregovori, da bi ga ne vzel v Ljubljano, ker ni za stolno cerkev. Ta želja se mu je izpolnila, ker je Blagaj gotovo sam najbolj želel, da ostane Karol še dalje na svojem mestu. A dnevi njegovega službovanja v Polhovem Gradcu so bili vendar pri kraju. Župnik sam je neki prosil, naj ga rešijo nadležnega kapelana, kateremu ni bila nobena reč po godu. Tedeschi namreč je prav težko poslušal godce na pograjskem koru, kateri so dopoldne godli svoje poskočnice pri najsvetejšem opravilu, popoldne pa so jih zavijali po krčmah in plesiščih. Slednjič se obrabri in tudi tem napové vojsko. Nobeden teh škripačev ni smel več na kor, kadar je imel on duhovno opravilo. To pa je bilo župniku vendar le preveč, godci so mu bili nad vse dragi. Karol je moral vzeti popotno palico v roke. Dobil je »za kazen« veliko boljšo kapelanijo na bližnji Vrhniki.

Tudi v tej župniji je deloval neutrujeno, ob enem pa tudi v veliko zadovoljnost svojega novega župnika-dekana. Kakor znano, bila je 1836. leta grozovita kolera na Kranjskem. Na Vrhniki je razsajala ta morilka neusmiljeno. Po 10—20 mrličev so zagrebli vsak dan. Koliko dela in truda za tri duhovnike! Tedeschi je bil brez strahu, meneč, ako Bog vé, da sem potreben, varoval me bo, sicer naj se zgodi volja božja! Z živimi a priprostimi besedami je pripovedoval mnogokrat svoje dogodke za te dobe: »Spal sem navadno po dve do tri ure, zakaj zvečer sem prišel okoli 10. ali 11. ure domov in zjutraj sva stala že ob 1. ali 2. uri s tovarišem Skubicem pri altarju; na pot sva

vzela po 10—15 hostij. Prigodilo se je pa tudi, da tovariša celi teden nisem videl. Jedel sem prav malo, le kozarec dobrega vina iz 1834. leta me je pokrepčeval. Maševal nisem včasih po več dni; ob nedeljah nismo imeli redne službe božje, brevirja nisem mogel redno moliti. Bog nas je očitvidno podpiral, sicer bi ne bili mogli prestati.«

Velika revščina je nastala vsled kolere po celi župniji. V marsikateri hiši so ostale same sirote brez očeta in matere. Tedeschi se je skazoval tudi v telesnih revah in nadlogah usmiljenega Samarijana. Ne le da je sam podpiral zapuščene, kolikor je mogel po svojih skromnih pripomočkih, hodil je po imovitih hišah in prosil, da so jih tu in tam vzeli v oskrbovanje; pisaril je pa tudi v Ljubljano svojim duhovnim prijateljem, da so zbirali po mestu milodare za vrhniške reveže. Tako je bil zapuščenim duhovni in telesni oče. Še mnogo let po njegovem odhodu so se spominjali Vrhničani dobrotljivega Karola s hvaležnim srcem.

Z Vrhnike se je preselil 1838. leta v Cirknico. Za tovariša je dobil še sedaj živeča gg. Valentina Sežuna, župnika dobrepoljskega, in Antona Kraševica, upokojenega župnika v Metliki; župnik mu je bil gospod Ign. Avsec. Prav kmalu se je tudi tukaj udomačil, posebno ker je dobil tako ljubezniva in za vse dobro vneta tovariša, da so bili vsi trije prav res ene misli in enega srca. Pogosto se je spominjal še v svoji visoki starosti prijetnih ur, katere je preživel v Cirknici. A dolgo ni bilo dano prijateljem ostati skupaj. Prvi je moral Cirknico zapustiti g. Sežun, ker je šel za mestnega kapelana k sv. Petru v Ljubljano. Drugi je bil na vrsti naš junak. Kakor v Polhovem Gradcu bilo je tudi tukaj njegovo samostojno, včasih celó preostro pastirsko delovanje krivo, da je moral prekmalu zopet na novo službo. Sedaj so mu odločili Žire nad Loko. A obljubili so mu, da ne bode dolgo časa ostal v Žiréh — na tem težkem, pa tudi manj ugodnem mestu.

Naj mi bode dovoljeno navesti le en sam slučaj, kateri nam jasno kaže, da je Tedeschi rabil tudi najskrajnejša sredstva, kadar ni mogel drugače priti do namena. Na Rakeku se je za njegovega službovanja v Cirknici bilo naselilo nekaj divjih zakonov in nekatere take malovredne osebe so bile celó iz tujih župnij. Dolgo časa se je Karol s prijaznim, pa tudi z resnim

opominjanjem prizadeval, da bi veliko pohujšanje potrebil iz župnije. A trud njegov je bil bob v steno. Kaj naj bi še storil? Svojima tovarišema nasvetuje, naj se rakovska podružnica za nekaj časa dne v »interdikt«. ¹⁾ Oba sta zadovoljna in tudi župnik dá izjemoma svoje dovoljenje. Karol je moral seveda prvi v ogenj! Imel je pogreb na Rakeku. Ko izvrši svoje opravilo, veli cerkovniku: »Zapri cerkev in prinesi mi ključ!« Ljudje se čudijo in ga pogledujejo ne vedoči, kaj naj bi pomenilo to povelje. Sedaj pa se vstopi Karol na novo gomilo in kazaje cerkveni ključ pravi: »Dokler bodete to očitno pohujšanje trpeli v svoji vasi, toliko časa ostane vaša cerkev zaprta. V nedeljo se bode obhajal praznik vašega cerkvenega patrona, a letos ne bodete imeli duhovnega opravila, ako poprej ne očistite svoje soseske!« Velik nemir in žugajoče mrmranje se je slišalo za temi besedami. Osramočeni prično Rakovci zapuščati svoje pokopališče. Tedeschi jo je pa s ključem v žepu tudi kolikor hitro mogoče pobral iz vasi, misleč, da jo bodo razdraženi Rakovci udrli za njim. In res! Komaj pride na grič nad vasjo, že sliši za seboj veliko vpitje. Ohrabri se in pogleda nazaj. Smešen prizor! Proti Uncu vidi v hitrem teku nekaj žensk, — za njimi pa Rakovce, možake in žene, s kolci oborožene. Doma sta seveda radovedno pričakovala tovariša z župnikom vred, kdaj se bode naš junak vrnil s svoje nevarne poti. Ko dojde, vprašajo ga vsi naenkrat: »No, predragi, ali imaš še zdrave ude?« — »Jaz že, kakor vidite, toda če jih pa imajo tudi še one vlačuge, jako dvomim. Zmagal sem in upam, da bode za dolgo časa pomagalo.«

Ko je kmalu na to škof Anton Alojzij zvedel to zgodbo, nasmejal se je neki prav iz srca. Tedeschiju pa je pred njegovim odhodom v Žire na pol resno, na pol šaljivo rekel: »Gospod kapelan, vi pa včasih le prehuda in pregrenka zdravila rabite.«

Ali bi se še dandanes kaj doseglo s takimi sredstvi pri naših vzbujenih Notranjcih, ne bi si upal določiti. Ljudje bi si

¹⁾ To je: »V prepoved«, vsled česar se jim odtegne božja služba. Seveda ni tukaj pravi »interdikt«, katerega ne more izreči nad sosesko niti župnik, še manj pa kapelan; marveč bila je neka kazen za to silo in sramota za sosesko.

morebiti dali še kaj reči, ako bi ne bilo povsodi hujskačev, ki prežé na vsako priliko, da delajo duhovniku težave. Pomislijo pa ne kar nič, da le ljudstvu škodujejo in ga vodijo v nevarnost.

Posebnih zanimivostij iz njegove poslednje kapelanije v Žiréh nimam navesti. Ker je bil že 11 let duhovnik, začel je misliti na samostojno službo. Prevelika odvisnost, o tem smo se že lahko prepričali, ni mu ugajala, preveč ga je ovirala pri njegovem pastirskem delovanju. Prav pridno se je torej začel pripravljati na župnijski izpit. Župnik Lor. Lap je občudoval njegovo vstrajnost. Od ranega jutra do poznega večera je sedel več mesecev pri svojih že v semenišču tako lepo izdelanih spisih. Temeljito se je priučil sleherne bogoslovske vede, zlasti pravoslovja, do katerega je že od nekdaj imel posebno veselje. A ko mu je bilo k izpitu v Ljubljano odpotovati, začel se je bati, tako, da bi bil še pol leta počakal, da mu župnik ni dajal srčnosti in zaupanja. Strah njegov je bil seveda neopravičen. Izpit je napravil povsem z odliko in v veliko zadovoljnost svojih učiteljev.

Tedeschi — župnik prežganjski; njegovo imenovanje za župnika gorjanskega.

Za dve župniji, za Polico in Št. Jošt poleg Polhovega Gradca, oglasil se je Tedeschi brez uspeha. Še le v tretjič mu je bila sreča mila, da je bil imenovan za župnika prežganjskega. Župnijo je nastopil, kar je večkrat šaljivo pripovedoval, s praznim žepom, moral se je zadolžiti. V Cirknici je še le izplačal zadnji očetov dolg. Bil je pa pri tem izplačevanju tolikanj vesten, da si mnogokrat ni privoščil celó potrebne obleke, le da je poprej utolažil nestrpljive upnike. Sedaj pa je zopet moral pod njihov težki jarem.

Prežganjska župnija je bila pri njegovem nastopu v dobrem stanu, imela je namreč izvrstnega in gorečega duhovnega pastirja, ako še prav vem, Breclnika z imenom, katerega je pobožnost gnala, da se je svetu popolnoma odpovedal in šel v kapucinski samostan. Tedeschijevo delovanje je bilo tedaj na Prežganjem lahko in sadonosno. Temelj je bil postavil že njegov prednik, on je zidal dalje. Prav kmalu je dobro spoznal svoje župljane, pričel jih je ljubiti; ti pa so ga nasprotno jako spo-

štovali in so se skrbno varovali, razžaliti ga. In ta vez ljubezni, katera je za plodonosno delovanje v pastirstvu neobhodno potrebna, ni se raztrgala med Tedeschijem in Prežganjci, tudi ne potem, ko jih je zapustil in šel na novo službo. Velikokrat so ga namreč njegovi poprejšnji župljani še v Gorjah obiskovali, da bi dobili dobrih svetov, tako v dušnih kakor v telesnih zadevah. Smem tudi reči, da se nobeno leto ni obhajal spomin vernih mrtvih, da bi ne bil poslal Tedeschi zdatnega darú prežganjskim ubogim z naročilom, naj molijo za njegovega pokojnega očeta, kateri mu je v tej župniji zaspal v Gospodu. Napravil je na Prežganjem tudi dve ustanovi, eno za večne sv. maše, drugo za uboge, zapustivši tako trajen spomin v svoji župniji.

Ne morem si kaj, da ne bi omenil pri tej priliki enega največjih prijateljev Tedeschijevih, katerega je dobil že na Prežganjem in s katerim sta tesno zvezana ostala do smrti. Ta ni nihče drugi, nego veleč. gospod častni kanonik in c. kr. profesor Josip Marn, domá iz sosednje fare sv. Antona v Štangi. Upam, da mi tega gospod profesor ne bode štel v zlo, ker sem prepričan, da bi bila slika Tedeschijevega življenjepisa nepopolna, ko bi popolnoma molčal o tem prijateljstvu. O vsakih šolskih počitnicah je zahajal ta gospod za dalj ali manj časa k našemu znancu. S kakim veseljem ga je poslednja leta pred svojo smrtjo pričakoval v Gôrje, vém iz lastne izkušnje, kakor tudi to, da je bil tiste dni častitljivi starček ves nekako preživljen, ko je bil imenovani gospod njegov gost ter mu s prirojeno ljubeznivostjo lajšal butaro njegove starosti, kakor tudi njegovo pastirsko službo. Spomina vredno je tudi, da je bilo poslednje pismo, katero je čital pisatelj teh vrstic pokojniku na njegovi smrtni postelji — voščilo veselih božičnih praznikov od gospoda kanonika, in da je poslednji smehljay njegov veljal zvestemu prijatelju. Lahko trdim, da se je izpolnilo to voščilo, zakaj Tedeschi je praznoval prvi božični praznik že nad zvezdami.

Rad bi bil naš znanec še dalj časa ostal pri svojih dragih Prežganjcih, zakaj po častnih službah ni hrepenel nikdar. A župnija je sila težavna, pota so strma in slaba, tako da so mu jele noge odpovedovati, posebno potem, ko se je bil enkrat obiskujoč nekega bolnika ponesrečil in si eno nogo hudo poškodoval. Želel je priti na kako malo župnijo na ravnini. Oglasil se je za

Trstenik poleg Kranja, a ni ga dobil. Božja previdnost mu je odločila drugo častnejše, pa tudi težavnejše mesto, župnijo gorjansko v blejski okolici.

Bilo je 1852. l., ko se je tadanji župnik-dekan Jan. Krivic odpovedal župniji gorjanski, preselivši se v Gradec v pokoj, kjer je umrl še le 1885. leta, dné 8. junija, starosta kranjske duhovščine. Tedeschi je dobil od škofijstva naravnost povabilo, naj prosi za izpraznjeno župnijo. »Šel sem pogledat,« pravil je večkrat, »svojo nevesto-župnijo gorjansko, toda dobil sem jo v tako žalostnem in obupnem stanu, da mi je takoj odpadlo veselje do nje.« Spremljal ga je pri tem ogledu njegov osebni prijatelj, gorjanski rojak, kanonik Janez Poklukar. Vse prigo-varjanje Poklukarjevo, kateri je srčno želel, da bi njegovi rojaki dobili tolikanj izvrstnega in vestnega župnika, ni pomagalo, zakaj Tedeschi se je ločil iz Gorij s trdnim sklepom, da se ne povrne več nazaj. Ker je bil knezoškof Wolf ravno takrat na svojem letnem dvorcu na Goričah, šel je Tedeschi, gredoč iz Gôrrij, kar naravnost k njemu ter mu odkritosrčno razodel svoj odločni sklep, da v Gôrje ne pojde, in ga prosil, naj župnijo podeli kakemu drugemu izmed prosilcev. Wolf je seveda ravno tako odločno izpodbijal njegove pomisleke in mu pri odhodu zaklical: »Gospod župnik, Vaše prošnje bodem pričakoval do poslednjega dné.« Res! Zadnji dan dóbe, odločene za prošnjo, pride, a Tedeschijeve prošnje le še ni pri škofijstvu. Wolf naroči svojemu kancelarju, naj hitro piše na Prežganje, da mu je še vedno mogoče prositi in da je trdno prepričan, da njegovo čakanje ne bode zastonj. — Ker se bode vse to skoro gotovo neverjetno zdelo marsikateremu častitemu čitatelju, češ: »Kaj je bilo vendarle Wolfu na tem, da je ravno Tedeschija hotel v Gorjah imeti,« zato naj povem, da sem dobil dotično škofovo pismo v zapuščini pokojnikovi. — Sedaj se ni mogel več ustavljati, ker je spoznal, da ga kliče Bog sam po višjem pastirju.

Tedeschi — župnik gorjanski.

Župnija gorjanska se sme prištevati med najlepše na Gorenjskem. Oddaljena slabo uro peš hoda od Bleda spada še popolnoma v njegovo krasno okolico ter združuje v sebi tolikanj

naravnih lepôt, da ima celô pred blejsko marsikatero prednost. Krasen razgled, kateri se ti odpira iz Gôrij malone po celi Gorenjski, hladen planinski zrak, katerega tukaj dihaš, ljuba samota v divni prirodi, katero moreš tukaj uživati — ravno dovolj oddaljen od blejskega zdravíšča: vse to ti ostane gotovo v prijetnem spominu, ako si bil tako srečen, da si le enkrat bival v tem prijaznem delu domače zemlje.

Tukaj torej je bilo odločeno našemu znancu preživeti skoro polovico svojega zemeljskega življenja, tukaj še le je mogel popolnoma prosto delovati ter si pridobiti zaslug za večno življenje.

Na praznik svojega patrona sv. Karola Boromeja je postal župnik gorjanski. Gotovo je, da je izročil sebe in svoje nove župljane njegovemu mogočnemu varstvu. Dela se je poprijel neutegoma.

Ves goreč za lepoto hiše božje in za dostojno obhajanje najsvetejše daritve, prizadeval si je najpoprej, da je prenovil župnijsko cerkev in da je naročil če že ne dragocene, vsaj čedne mašne obleke in oltarne oprave. Prepričan je bil, da povzdiguje lepi hram božji srca vernikov proti nebu, proti večni lepoti, da posebno priprosti kristijan v lepi cerkvi vse bolj goreče moli in se bolj spoštljivo obnaša, ker ima vnanja krasota posebno velik vpliv na njegovo dušo. Neprimerno in naravnost pregrešno se mu je pa tudi zdelo, da bi bilo stanovanje Najsvetejšega na pol razpalo in zamazano poslopje. In ravno v tem, moram reči, odlikoval se je Tedeschi prav lepo med svojimi sovrstniki. Zakaj le malo se je storilo v prvi polovici tekočega stoletja za vnanji kras cerkveni in nekako čudni nazori so vladali gledé na to med tadanjimi duhovniki. Naj mi dovolijo častiti čitatelji, da jim podam za pojasnilo le en sam vzgled. V neki župniji na Gorenjskem je pastiroval svoje dni za vse drugo skrben in goreč župnik, le za lepšanje hiše božje ni imel enako drugim prav nobenega duha. Župljani sami so mu pričeli prigovarjati, naj vsaj nekaj stori, če že drugega ne, naj oskrbi podobam svetnikov po oltarjih nove roke, katere so že zdavna pozgubili. Čujte, kak odgovor so dobili od svojega duhovnega očeta! »Le varéni bodite,« odreže se jim gospod, »svetniki po oltarjih ju ne potrebujejo, čemu so jim torej roke.« Tedeschi sam je morebiti večkrat enako

naletel. Kmalu po svojem prihodu v Gôrje je prosil domačega rojaka, gospoda J. P., denarne pomoči pri cerkvenih popravah; a mesto novcev je dobil od gospoda ostro pismo, v katerem ga ošteva rekoč: »Pustite cerkev, kakor je, in le samo za to skrbite, da bodete Gorjane takoj izpreobrnili in njihova srca ozaljšali!«

Kakošna je bila župnijska cerkev ob njegovem prihodu, slišal sem službujoč pet let v Gôrjah večkrat pripovedovati od starih Gorjanov. — »Vi si še misliti ne morete,« tako mi je pripovedoval star, a moder možiček, »kako cerkev smo imeli v mojih mladih letih. Oltarji so bili na pol strohnjeni in vsi zakajeni, le sv. Jurij in konjiček njegov sta bila še v dobrem stanu. Okna so bila razbita in stene zamazane, kakor jih vidite v kmetovski hiši, katera ima zanikarnega gospodarja. Mašna obleka je bila iz nekega »hodničnega platna« narejena in še ta je kazala rebra, tako, da so se mi gospod smilili, kadar sem jih videl pri oltarju. In da si bodete mogli predstavljati, kako je bilo drugo cerkveno orodje, naj vam še povem, da je tisti trioglati svečnik, kateri se rabi na veliko saboto za natikanje sveč, imel zobe od farovških grabelj.«

Kdo bi se torej čudil, da se je naš znanec tako odločno branil, iti v Gôrje, posebno, ako je morda še sklepal od zane-marjene cerkve na duševni stan svojih novih faranov! Hitro je začel zbirati prostovoljne darove za najpotrebnejše priprave. In to je on razumel kakor malokateri. Nikdar ni sile delal ljudem, vse je dobil z lahka, tako da se je čudil sam sebi. Še celó očitna cerkvena darovanja je napravil redkokdaj. Prosjačil je na tihem. Večkrat sem sam slišal, kako je kakega bolj petičnega mečil, rekoč: »No, ali se bodeš sv. Jurija kaj spomnil? Vidiš, še tega mu manjka, revež je, usmili se ga! Vse ti bode enkrat povrnil.« Marsikateri je pri taki priliki globoko posegel v žep, tako da mu ni denarja nedostajalo in da je imel navado, zanesljive delavce celó naprej plačevati. — Pokojni radoljiški podobar J. Vurnik je večkrat rekel: »Takih plačevalcev ne poznam, kakor je gorjanski župnik; od njega dobi človek denar, kadar hoče.« — Da je bil pa tudi on sam eden največjih dobrotnikov sv. Jurija, o tem ne dvomim; toda o tem: kdaj in koliko je daroval, ni govoril, samo to sem zvedel po naključju,

da so oltarne podobe, katere se sedaj nahajajo v župnijski cerkvi, njegov dar. Le na ta način mu je bilo mogoče cerkev — skoro bi rekel — dvakrat tako temeljito prenoviti, da so le gole stene ostale stare.

Ko je par let po njegovem prihodu v Gôrje prišel škof Anton Alojzij delit zakrament sv. birme, bila je cerkev že vsa v drugačnem stanu, tako da se je knezoškof kar zavzel in da je skrbnemu župniku izrazil svojo zadovoljnost, kar je sicer redkokdaj storil.

Delaven pa je ostal pri cerkvi do svoje smrti. Svojemu nasledniku jo je zapustil v najboljšem stanu, rekel bi, kakor lepo okrašeno in z vsem bogato preskrbljeno nevesto. Le nekatere njene posebnosti naj tukaj omenim. Vsakdo, kdor jo je že videl, občudoval je gotovo krasni portal iz domačega mramorja. Izdelal ga je domači blejski kamenosek za primeroma tako nizko ceno, da se čudi vsak zvedenec. Tudi glavne duri so zelo okusno rezbarsko delo, da bi lahko čast delale vsaki mestni cerkvi. Leta 1887., tedaj malo pred smrtjo, naročil je tlak iz belega, črnega in rudečega mramorja, rudeče-mramornate portale za stranska vrata in ravno tako pročelno okno, kar je skupaj veljalo nad 2000 gld. Oltarji so leseni, sicer brez enotnega zloga, vendar so pa prav lepo pobarvani v podobi mramorja. Slike na njih je izdelal znani slikar Franke iz Kranja. Prav bogato je sedaj župnija gorjanska oskrbljena tudi s cerkvenimi oblačili, zakaj more se ponašati s tako dragocenim belim in rudečim mašnim plaščem, kakor le malokatera druga v ljubljanski škofiji. Podaril ja je na prošnjo Tedeschijevo eden največjih dobrotnikov gorjanske fare, pokojni kanonik Janez Poklukar, strije sedanjemu deželnemu glavarju. Samo blago za ta dva mašna plašča stane 1200 gld. Izdelovale so ja pa več nego leto dni z največjo pridnostjo častite ljubljanske Uršulinke.

A pri tem, da je lepšal župnijsko cerkev, ne smemo misliti, da je zanemarjal podružnice. Tudi te je vse prenovil, eno celo precej povečal. — Vsak izmed njegovih znancev mi bode rad pritrdil, da je bil posebno velik prijatelj lepega, ubranega zvonjenja. Njegov natančni posluš je čutil najmanjše razglasje, in da je zvon le enkrat slišal, že je imel brez kake piščalke glas njegov. Spodnjim Gorjancem je začel tedaj takoj prigovar-

jati, naj vržejo svoja mala »lončka« iz zvonika in si naročé dostojnejše zvonilo. Možje se — kakor pravi Gorenjci — niso dali takoj ogreti, bali so se prevelikih stroškov. A ko jim je Tedeschi čez nekaj časa pokazal precejšno zbirko za nove zvonove, katero je na skrivnem priberačil, dobili so zaupanje. Sedaj imajo tako milodoneče in tako natanko ubrano zvonjenje, da mi je eden izmed njih rekel o priliki: »Res veliko smo dali za svoje zvonove, toda, ko bi nam jih sedaj hotel kdo vzeti iz zvonika, dam še raji eno goved iz hleva.« — Tudi ostali dve podružnici sta dobili za Tedeschijeve dōbe nova večja zvonova.

Kakor cerkev, bil je tudi župniški dvorec z gospodarskimi posloppji vred v najubožnejšem stanu. Prednik J. Krivic mu je rekel ob njegovem prihodu: »Sebe sem za silo pokrtil, da mi na glavo ne teče, vi skrbite pa najprej za kapelana, da ne bode še nadalje razpenjal dežnikov po sobi!« Tudi tukaj ga je tedaj čakalo obilo dela. Ustrašil se ga ni. Tekom let je prav veliko pre naredil in popravil, tako da ni bila njegova zapuščina zaradi poprav kar nič obtežena. Zlasti veliko je storil za gorjansko župnijo s tem, da je naredil novo gospodarsko poslopje ter ga prestavil na drugo pripravnejše mesto. Poprej je stalo to poslopje zeló neprilčno na najlepšem prostoru med cerkvijo in župniškim dvorcem, zapirajoč popolnoma lepi razgled. Mnogo veljavnih faranov je hotelo tudi novo poslopje imeti na ravno tem kraju. Tedeschi in župan Žumer sta se odločno uprla. Boj je bil hud, a zmaga je bila na njuni strani. Ko je bilo delo dovršeno, bila je zadovoljnost občna, nasprotni glasovi so pa polagoma utihnili.

Ne smem zamolčati, da si je Tedeschi pridobil velikih zaslug tudi za napravo novega šolskega poslopja. Poprejšnja šola in mežnarija je stala tik cerkve na sedanjem novem pokopališču. Srenja jo je nameravala samo popraviti in jo pustiti na istem mestu. Tedeschi je mislil na bodočnost in je nasvetoval možem: »Naredimo novo in večjo šolo, sicer bomo imeli v nekaterih letih veliko večje, dvojne stroške. Ta šola bode premajhna in gledati bomo morali, kam bomo prestavili pokopališče od cerkve, katero že sedaj komaj zadostuje. Ako me ubogate, pridem vam s 1200 gld. na pomoč, za katere me pa nikar ne vprašajte, kje sem jih dobil!« To je pomagalo! Denar ima pač svojo moč,

kateri tudi konservativnega Gorjana premaga. — Sedanja prostorna dvorazrednica, obdana od lepega šolskega vrta, stoji na zeló primernem kraju, malo pod župnijskim dvorcem.

Med tem pa, ko je tako delal in popravljal, bil je najvestnejši pastir svojih ovčic in ves vnet za njihovo večno srečo. Prepričan je bil, da vnanje poprave niso prva in glavna naloga duhovnikova, da so le sredstvo in pripomoček, s katerim se lože vpliva na srca vernikov. Tudi tukaj je imel obširno, a slabo razorano polje pred sabo. Stan gorjanske fare pred njegovim prihodom ni bil vzgleden, zato se je knezoškof Wolf tolikanj trudil, da je imenoval Tedeschija za župnika gorjanskega, ne oziraje se pri tem kar nič na druge prosilce, med katerimi je bilo brez dvoma gotovo tudi dovolj sposobnih mož. Knezoškof je moral biti povsem prepričan, da je potreba za gorjanske razmere posebno vzglednega in neprestrašenega duhovnika. In tak je bil naš junak!

To nam je seveda neznano, koliko semena je v 36 letih njegovega bivanja v Gôrjah padlo na dobro zemljo in koliko sadú je obrodilo. Vse to je zapisano v knjigi življenja. A toliko smemo po vsi pravici reči o Tedeschiju, da si je veliko prizadeval in da ni nikdar iskal svoje, temveč vedno le božjo čast. Prav hvaležen in vesel je bil o 25letnici svojega pastirovanja zaradi besedij sv. pisma, katere mu je bil dal že omenjeni kanonik J. Marn natisniti na spominke te slavnosti: »Jaz sem sadił (dušni pastir tukaj 25 let), Apolo (duhovni mi pomočniki) je prilival, Bog pa je rast dajal. — Ali ne tisti, ki sadi, je kaj, tudi ne tisti, ki priliva, ampak kateri rast daje, Bog.¹⁾ Njemu bodi tedaj čast in hvala!«

Za čast božjo in izveličanje duš je deloval neutrujeno na prižnici. Vseh 36 let je imel vsako nedeljo in velikokrat tudi ob praznikih po dva govora. Poslednja leta pred smrtjo so ga nagovarjali mnogokrat duhovni pomočniki, kakor tudi prijatelji, naj vsaj popoldanske govore mlajšim močem izroči, a pregovoriti se ni dal. Ako mu je morda včasih branila bolezen, da zjutraj ni mogel na prižnico, šel je gotovo, če tudi z največjim

¹⁾ I. Kor. 3, 6, 7.

trudom, popoldne, tako da je izpustil samo poslednjo nedeljo pred smrtjo krščanski nauk. Govoril je še v svoji visoki starosti jako razločno in z neko posebno mu prirojeno gorkoto, kar kaže, da je bil v mladih letih izvrsten pridigar, da bi bil tedaj tudi v stolnici na pravem mestu. Za vsak govor se je tako skrbno pripravljajl kakor kak novomašnik. Že prve dni v tednu je začel brskati po svoji zeló obširni knjižnici. Poslednje dni tedna pa je imel po svoji postelji razgrnenih veliko kopico starih folijantov, najrajši onih, kateri so bili z S. J. (Societatis Jesu) — družbe Jezusove — zaznamovani, ter je slonel pri njih od jutra do večera. Včasih sem v šali rekel: »Gospod župnik, vi se pa le preveč trudite; ker ste že tolikokrat pridigovali, ni se vam sedaj več treba tako natanko pripravljati.« Dobil pa sem navadno zmerom resen odgovor: »Pridigar se mora vedno učiti. Ali ne veste, da bi bilo predrzno zaupanje na božjo pomoč, ko bi se ne učil?« — Zato so pa bile njegove pridige prav res jedrnate, brez vsake nepotrebne besede, zraven pa navadno osoljene z zdravimi dovtipi. Dasi je včasih le predolgo govoril in velikokrat imel še pridigo po pridigi, vendar so ga ljudje le radi poslušali in večkrat je bilo slišati: »Tako pa le naš stari oče znajo povedati.« — V zapuščini sem dobil več spisanih govorov in pa ves krščanski nauk. Ta se mi zdi posebno velike cene, ker je — kolikor morem jaz soditi — popolno samostojno in prav poljudno sestavljeno delo, katero posebno očitno kaže, da je znal Tedeschi kakor malokateri rabiti sv. pismo. Zlasti dobro zdi se mi izdelan nauk o božjih in cerkvenih zapovedih, o zakramentu sv. pokore in sv. Rešnjem Telesu in o krščanski pravici. Delo je tudi ravno dovolj obširno, ker se konča vsa tvarina v 2—3 letih. Ko bi ga kak strokovnjak v roke vzel in tu in tam predelal, bilo bi delo prav dobro in vredno, da se natisne. To bi se sicer zgodilo zoper voljo pokojnikovo, ker mi je večkrat pravil, da je bode sežgal. A smrt ga je prehitela.

Drugi kraj, kjer je goreč duhoven neprestano delaven, je spovednica. Da je bil Tedeschi jako natančen in vesten spovednik, da je bil takrat najbolj srečen in vesel, kadar je velika množica spokornikov obdajala njegovo spovednico, to najbolj vedó njegovi duhovni pomočniki, to spričevanje dati mu pa mora tudi vsakdo izmed gorjanskih faranov. Naj ga je kdo v

spovednico klical to ali ono še tako neprilичno uro, šel je vedno radovoljno, tako da se je spovedovalo v Gôrjah ob vsaki uri dopoldne ali popoldne, na nedeljo ali delavnik. Spovedoval je še na sv. Tomaža dan, torej tri dni pred smrtjo, ko je bil že tako slab, da mu ni bilo več mogoče v cerkvi ostati. Vedno se je trudil, da bi svoje župljane vnel za pogostno prejetje svetih zakramentov. Ni je imel skoro pridige, v katero bi ne vpletel proti koncu jako primerne prošnje: »Sprejemajte večkrat svete zakramente! Ne odtegujte se po cele mesece od spovednice! Kako žalostno je v naši fari, ker je angeljska miza med letom tako zapuščena! Jezus vas k sebi kliče in vabi — vi se ne zmenite za njegove prošnje. Toliko časa ne bode bolje pri nas, dokler boste mislili, da smete le o veliki noči in v adventu pristopati k sv. zakramentom.«

Bogu moram potožiti, da je, skoro bi rekel, v vseh 36 letih s premajhnim uspehom vabil na kraljevo večerjo, da so ostali ravno v tem njegovi farani malone taki, kakoršni so bili pred njim. Marsikatero bitko uro je preživel zaradi tega, in zlasti zadnja leta je tožil: »In cassum laboravi — zastonj sem delal.« Zakaj ni tukaj dosegel zaželenega sadú, razložiti je težko. Nerazumljivi so nam sklepi božje modrosti. Morda je bil v spovednici včasih le preoster. Tu je imel vedno svoje nazore, česar mu ne smemo preveč šteti v zlo, ako pomislimo, da je bil iz stare, janzeniške šole. Še poslednja leta je prebiral rad Liguorija in novejše kazuiste, n. pr. Guryja, Suppa itd.; marsikaj mu ni ugajalo; največkrat je tožil, da so premehki. Moral je imeti žalostne izkušnje. — Vendar je dosegel toliko, da ni bilo nedelje, da ne bi bil pristopil kdo k sv. obhajilu in da so se večkrat v letu tudi možaki približevali mizi Gospodovi.

Čudno se bode marsikateremu zdelo, ako še omenim, da je obhajal spovedence, ako le mogoče, zmerom sam, in da tega dela ni rad prepuščal duhovnemu pomočniku. Zakaj? Svoje farane je hotel poznati. Imel je tako izvrsten spomin, da si je zapomnil skoro vsakega, kdaj ga je obhajal zadnjikrat. Zlasti za mladino je moral imeti posebno razrednico, katera ga je premotila le redkokdaj. Zato je lahko večkrat opominjal: »Ti, ali veš, kje te že toliko mesecev pogrešam? To je silno nevarno za-te, ako se oltarne mize tako skrbno ogibaš.«

Tudi z nekaterimi bratovščinami je hotel poživiti verskega duha svojih faranov. Za veliko bratovščin ob enem pa ni bil nikdar vnet, držeč se načela: Kar je preveč, postane prehitro navadno. Te pa, kar jih je uvedel, vodil je skrbno in si prizadeval, da jim je pridobival vedno novih udov. Ker je bil sam velik častilec presvetega Rešnjega Telesa, bila mu je posebno bratovščina »vednega češčenja najsvetejšega zakramenta« pri sreč. Vsako leto je vabil novoobhajance v to prelepo družbo. In res ji je pridobil precejšno število stanovitnih udov, tako da je bilo zlasti ob nedeljah pred krščanskim naukom zbranih prav veliko pobožnih duš pred Najsvetejšim. — Prav priden poverjenik je bil Tedeschi za družbo sv. Mohora, katera daje svojim udom ne le obilo dobrega berila, temveč, kakor cerkvena bratovščina, tudi mnogo duhovnih dobrot. Priporočal jo je z veliko navdušenostjo vsako leto s prižnice, pa tudi na dom šel kakega pozabljivega uda opominjat na njegovo dolžnost. In tukaj je žel obilo sadú, zakaj malo župnij je na Kranjskem, kjer bi štela družba sv. Mohora primeroma toliko udov, kakor gorjanska. Zadnje leto 1889 je bilo 153 Gorjancev zapisanih. Sploh je ljudem neprenehoma priporočal branje dobrih knjig. Osnovel je zato precej obširno farno knjižnico, iz katere je razposodil v poprejšnjih letih vsako nedeljo popoldne prav veliko knjig. V novejšem času, odkar so prehiteli Gorjani celó Ljubljance, sezidavši si sami svoj »Gorjanski dom«, je seveda farna knjižnica izgubila precej svoje veljave, vendar je pa postavil prvi temelj Tedeschi tudi za društveno knjižnico s svojimi knjigami. — Leta 1887 je bil Tedeschi eden izmed prvih, kateri je poslušal glas svojega višjega pastirja, vabečega vse dušne pastirje, naj ustanové za sedanje razmere tako potrebne »bratovščine treznosti«. Z živimi besedami je slikal v cerkvenih govorih časno in večno nesrečo žganjepivčevo, tako da je v novo družbo stopilo prav veliko udov, ter je imel najboljšo nado, da se vsaj nekoliko zatre tudi po njegovi župniji vedno bolj razširjajoča se kužna bolezen. Bog daj, da bi se le izpolnila njegova nada, in da bi vsi udje ostali stanovitni!

Tedeschi je bil velik prijatelj svetih misijonov. Vedel je, da ima nenavadna beseda gorečega misijonarja veliko moč do srca poslušalčevega, da pri takih prilikah veliko koristijo dobri

vzgledi in da rosi neskončno usmiljeni Oče nebeški pri takih redkih prilikah posebno bogato svojo milost. — Bil je ves srečen, ko so začeli pred dobrimi 20 leti očetje Jezusove družbe svete misijone po naši domovini. Najprej se je obhajal sveti misijon v Radoljici tako rekoč za celo Gorenjsko. Kakor drugi duhovni sosedje bil je tudi naš znanec za spovednika povabljen. Vse dni razun nedelj je ostal v Radoljici ter pridno spovedoval posebno svoje farane. Tukaj se je osebno prepričal, kaj sv. misijon premore, zato je takoj sklenil, da hoče tudi svoji župniji nakloniti to redko milost. Misijonarjem se je priporočil, naj kakor hitro mogoče pridejo v Gôrje. Težko jih je pričakoval, zakaj še le 1873. l., od 27. aprila do 4. maja, se je izpolnila njegova srčna želja. Kakor povsodi, čutili so se tudi v Gôrjah vsaj nekaj let dobri nasledki sv. misijona; župnija je bila, kar je pokojnik rad priznal, vsa drugačna. Britko je obžaloval, da mu ni bilo mogoče napraviti ponovitve, ker so morali kmalu na to oo. Jezusove družbe zapustiti kranjsko deželo. Tedeschi je bil že od nekdanj velik prijatelj jezuitov, po gorjanskem misijonu pa je gorel za-nje, in reči smem, da je bil malokateri tako vesel, kakor ravno on, ko so se pred nekaterimi leti zopet naselili v beli Ljubljani. Gorjé mu, kdor se je vpričo njega tudi samo v šali predrznil, kako napačno ziniti o jezuitih. Dasi je sicer zdravo šalo vedno ljubil, gledé na jezuite je ni poznal. Nasprotnik je moral obmolkneti. Tedeschi je šel tudi pred najvišjim dostojanstvenikom v ogenj za-nje.

Naj še omenim prav ob kratkem veliko skrb Tedeschijevo za učečo se mladino. Kdor si pridobi mladino, njegova je bodočnost. To resnico je imel tudi on vedno pred očmi. Nihče ni bil tedaj bolj žalosten, kakor Tedeschi, ko se je šola iztrgala iz materinskega naročja svete cerkve. Novi šoli je ostal vedno nasproten. Vendar tega nasprotovanja častiti čitatelji ne smejo tako umeti, kakor da bi bil Tedeschi morda sovražen učiteljem, ali da bi se odtegoval poučevanju krščanskega nauka. Nasprotno je res! Spoznal je dobro, da pri sedanjih razmerah nobena reč ni bolj potrebna, kakor soglasje med duhovščino in učiteljstvom, ker le na ta način, da drugi ne podira, kar prvi zida, more se novodobni šoli odbiti marsikatera ost, katera je nastavljena zoper versko vzgojo. — Vsi gg. učitelji, kateri so službovali kdaj v

Gôrjah, priznali mi bodo, da so s pokojnikom prav lahko v ljubezni in sporazumljenju živeli, ako so le vestno in natančno izpolnjevali svoje dolžnosti in se ne le z besedo, temveč tudi v dejanju kazali verne katoliške kristijane. Takih tožbá, o katerih se sliši po deželi le prepogosto, v Gôrjah ni bilo. — Kakor pridigar in spovednik, ostal je on tudi katehet do zadnjega trenutka. Nikdar se ni pustil pregovoriti, da bi prepustil šolo popolnoma kapelanu. V šolo je šel, da ga je pustila njegova »sapa« le količkaj. S pičlimi urami, katere so v šoli za veronauk odločene, ni bil zadovoljen. Ker je vsako leto do svoje smrti šolarje sam pripravljajal za prvo sv. obhajilo, imel je več mesecev doma poseben nauk, in jako priden je moral biti vsakdo, kdor je hotel dobiti obhajilni listek. Tudi neki posebni »rigorosum« — Gorjani mu sploh »eksamen« pravijo — čez ves krščanski nauk je uvedel v svoji fari. Le kdor je izvršil že 16. leto, smel ga je delati, do te dôle je moral vsak hoditi še v nedeljsko šolo. Težko ga je bilo pred natančnim gosp. župnikom narediti, ako se kdo za šolskih let ni pridno učil ali je sicer imel kako piko v njegovi razrednici. Dá, celó marsikateri ženin je moral po več tednov čakati na svoje oklice, ker je nalašč ali pa zares pozabil na to imenitno izkušnjo. Predno je ni izvršil, ni mogel opraviti ženitovanjskega izpraševanja. Na ta način se je poučila mladina res prav dobro v krščanskem nauku in več Gorjanov se lahko ponaša, da znajo ves katekizem. Da pa samo z znanjem še ni vse doseženo, spoznal je pokojnik le predobro, ker je večkrat tožil: »Kaj pomaga ves katekizem v glavi, ako ga pa ni v srcu!«

Táko je bilo Tedeschijevo pastirovanje v Gorjah. Kdo bi se torej čudil, ako pravim, da ga je velika večina faranov srčno ljubila, da ga ni drugače imenovala, nego svojega skrbnega duhovnega očeta! A tudi nasprotniki — kateri duhovnik jih nima? — morali so ga spoštovati, saj mu ni mogel nihče očitati nič hudega.

Dvakrat so imeli Gorjani posebno priliko, pokazati svojo ljubezen in udanost duhovnemu očetu. Zgodilo se je to 1877. l. o 25letnici njegovega službovanja v Gôrjah in tri leta pozneje (1880), ob njegovi zlati maši. Obe slavnosti sta se vršili kolikor mogoče sijajno, tako da sta ostali globoko zapisani v srcih hva-

ležnih faranov. O 25letnici so mu podarili farani dragocen križ; izmed daril pa, katera je sprejel ob zlati maši, naj omenim le okusno izdelani srebrni kelih, katerega mu je poklonila rodovina Žvegeljnova. Dobil je tudi ob tej priliki edino odlikovanje v svojem življenju: knezoškof Krizostom Pogačar ga je imenoval zaradi njegovih velikih zaslug na cerkvenem polju za svojega duhovnega svetovalca. — Zadnja leta, ko smo videli starčka še vedno dosti čvrstega, pogovarjali smo se večkrat vpričo njega, kakšno veselje bode še le v Gôrjah, kadar se bode obhajala njegova demantna sv. maša. Videlo se je, da ga je nekako veselilo naše govorjenje, toda vedno je resno odgovarjal: »Dobro čutim, da ne bodem učakal demantne maše, poprej bodem poklican na odgovor.« In res! Svoj tek je dokončal v 59. letu trudapolnega dela ter šel po plačilo, pripravljeno mu v nebesih.

Tedeschijev značaj, njegova pobožnost in dobro-srčnost.

Kar smo slišali do sedaj o Tedeschiju, kaže le bolj njegovo vnanno delavnost. Videli smo, da je bil od mladeniških let do sive starosti, bodisi še kapelan, ali samostojni dušni pastir, zmerom enako goreč za izveličanje svojih ovčic in da ga je smrt dobila še — na bojnem polju za čast božjo. Zdi se mi tedaj potrebno, da vsaj nekoliko še naslikam njegovo osebnost, zlasti prelepe čednosti, katere so krasile njegovo blago dušo.

Vsakdo, kdor je pokojnika poznal, upam tudi, da vsak pazljivi čitatelj njegovega življenjepisa, prepričal se je, da je bil Tedeschi odločen in odkrit značaj, »homo sine dolo«, mož brez zvijače. Kadar je kaj spoznal za svojo dolžnost, stal je trden kakor skala. Naj so se mu še take ovire stavile na pot, ni se jih ustrašil; premagal jih je ali pa častno padel. To odločnost je motila seveda večkrat prehitra nevolja in razdraženost, katera se je pa tako hitro poglobila, kakor je hitro vskipela. Svoje laške krvi ni mogel prav premagati, in ta je bila tudi gotovo kriva, da je ostalo pri trdih Gorenjcih njegovo delo večkrat brez sadu. Tedeschi je bil odkrit in nepristranski. Kar je imel v srečo, bilo je na njegovem jeziku; razločka med imenitnim in priprostim, med bogatim in revnim faranom ni poznal. Vsakemu je povedal

naravnost svoje mnenje, vsakega je posvaril, ako ga je videl na napačnem potu, mnogokrat imenitnega še ostreje kakor priprostega in revnega. Lahko rečem, da Tedeschi pred Bogom ni odgovora dajal zaradi popustljivosti in strahu pred ljudmi in da mu ni bilo tožiti pred sodbo: »Gorjé mi, ker sem molčal.« Bil je ponižen in skromen. Po častnih službah ni hrepenel. Slišali smo že, da ni hotel postati stolni kapelan, dasi je lahko mislil, da ga čaka za to službo še častnejša. Povem naj pa še, da je gorjansko faro sprejel samo s pogojem, da se dekanijška čast preseli iz Gorjan. Le enkrat, ko so ga moči že začele zapuščati, prosil je za izpraznjeni novomeški kanonikat. Odposlal je prošnjo, pa hitro se je premislil. Sam je šel v Ljubljano in jo vzel nazaj, dasi mu je branil knezoškof Vidmar.

Svojim duhovnim pomočnikom je bil moder predstojnik, ljubezniv in skrben oče. Tega mi morda kdo ne bode hotel verjeti, ako povem, da je imel za svojega 36letnega službovanja v Gôrjah 18 kapelanov, tedaj poprečno vsako drugo leto novega. Mislil si bode marsikdo, da kapelani pri njem niso mogli ostati, ker so se tako pogosto selili. Da je bil Tedeschi znan kakor oster in natančen župnik, da se je marsikdo izmed gospodov bal gorjansko kapelanijo nastopiti, to je pokojnik sam dobro vedel ter se je zato v šali večkrat imenoval — ostrega korporala.¹⁾ Toda iz svoje lastne izkušnje lahko rečem in vem, da mi bode pritrdila velika večina gospodov, kateri so bili tako srečni, da so pod Tedeschijem službovali, da je bil pokojnik le po krivem tako razglašen in da je bil njihov strah neopravičen. Res! Tedeschi je gledal na to, da je kapelan vestno in natančno izvrševal svoje dolžnosti in da je njegovo vedenje v cerkvi in zunaj nje vedno čast delalo vzvišenemu duhovskemu stanu. A vprašam le, ali ni sveta dolžnost vsakega župnika, da stoji svojemu mlajšemu, neizkušenemu sobratu na strani kot dober, skrben oče? Kateri izmed duhovnih pomočnikov bi tako ravnanje svojemu predstojniku mogel zameriti? Tedeschija je kapelan moral visoko spoštovati in srčno ljubiti. Vsak izmed njih

¹⁾ Ker so nekaj njegovih duhovnih pomočnikov zapored vzeli bili v Ljubljano, šalil se je pokojni prof. Mih. Peternel, naj se napiše v Gôrjah na farovž: »Vadnica za ljubljanske stolne kapelane«.

se je v kratkem času prepričal, da se skriva pri župniku pod bolj trdo vnanjostjo najboljše srce, katero nima druge želje, kakor njemu koristiti in mu njegovo službovanje narediti kolikor mogoče prijetno. Videl je, da ga v vsaki najmanjši reči po bratovsko poučuje, da nima najmanjše skrivnosti do njega, da se na vso moč prizadeva, sam nositi butaro težavnih farnih opravil — zato ni mogel drugače, kakor da je povračeval ljubezen z ljubeznijo in da se je skrbno ogibal, njegovo plemenito srce razžaliti. Čast mi je poznati precéj gospodov, nekdanjih gorjanskih kapelanov, kateri so sedaj že zaslužni župniki ali pa že višji cerkveni dostojanstveniki. Vsi se z veseljem spominjajo prijetnega službovanja pri Tedeschiju. Marsikateri mi je že večkrat rekel: »Tako srečen in zadovoljen nisem bil nikjer, kakor v Gôrjah, če tudi je bila gorjanska kapelanija moja najrevnejša služba.« — Tedeschiju samemu je bilo neprijetno, da so mu v prvih letih tako hitro menjali duhovne pomočnike, ter je večkrat dejal: »Ako pohvalim svojega kapelana v Ljubljani, moram prepričan biti, da bode v par mesecih prestavljen.« — Dobro ime in čast kapelanova draga mu je bila nad vse. Bolj je bil razžaljen, ako je kapelan moral kaj po nedolžnem trpeti, kakor če se je kdo lotil njegove lastne časti. Gorjé vsakemu, kdor je hotel kapelana črniti pred njim. En pogled njegov je zadostil, da je obmolknil obrekovalec. Sam pa tudi nikdar ni govoril o najmanjših slabostih svojih duhovnih pomočnikov: o vsakem je vedel le kaj dobrega in hvalevrednega pripovedovati.

S temi lepimi lastnostmi je strinjal Tedeschi izredno pobožnost in usmiljenje do ubogih. Po pravici ga smemo imenovati moža molitve in zatajevanja. Ostro se je držal odločenega dnevnega reda. Vsako jutro je bil, še v svoji visoki starosti, vsaj poldrugo uro pred sv. mašo, na nogah ter se je skrbno z rednim premišljevanjem pripravljal k najsvetejši daritvi. V zapuščini sem dobil 12 zvezkov izvrstnega dela »Scutum fidei«, to je »verska bramba«, katero je spisal benediktinec P. Konrad Boppert. To delo je rabil za pripravo k sv. maši več let vsak dan, tako da je nekatere zvezke obrabil že skoro popolnoma. Ko je jako pobožno, a ne prepočasno, opravil sv. daritev, molil je v zakristiji dolgo zahvalo, včasih nič krajšo, nego je sv. maša sama. Kadar je maševal duhovni pomočnik pred ali pozneje, bil

je župnik zmerom pri sv. maši. Ako vsled bolezni ni mogel v cerkev, opravljal je doma dnevne mašne molitve, med tem ko se je v cerkvi vršila presveta daritev, tako da je večkrat rekel: »Danes sem pa moral v sobi maševati.« — Predpoldnem je izvrševal svoja pisarniška opravila, katerih se pa ni mogel nikdar prav privaditi. Večkrat je tožil: »Župnik bi že še bil, ko bi le ne bilo toliko pisarij.« Popoldne je posebno ob zimskem času komaj čakal, da je prišla ura duhovne molitve, tako da je začel zadnja leta pred smrtjo včasih še nekaj minut prezgodaj moliti. Če mu je zdravje količkaj dopuščalo, molil je brevir klečé, naslonjen na posteljni rob. Po opravljenih duhovnih urah je sledilo navadno vsak dan branje sv. pisma. Posebno veselje je imel, prebirati liste sv. Pavla, izmed katerih je znal mnogo poglavij skoro popolnoma na pamet. Na to je na vrsto prišlo obiskovanje Najsvetejšega. Le posebno važno opravilo ali nenavadno velika slabost ga je mogla odvrniti od te tako zelo priljubljene mu pobožnosti. Zlasti po zimi je bilo jako vspodbudno gledati slabotnega starčka, kako je v najhujšem mrazu včasih po celo uro, ves zatopljen v gorečo molitev, klečal pred Najsvetejšim. Zvečer po »Ave Mariji« videl si vedno molek v njegovih rokah, ker je kot zvest častilec Marijin s svetim rožnim vencem sklepal svoje vsakdanje pobožne vaje.

Zraven svoje velike pobožnosti pa je bil Tedeschi vendarle vedno vesel in prijazen. Da se je v svoji visoki starosti le težko ločil iz svoje sobe, je sicer res, kdo bi mu to zameril? V svojih mlajših letih je pa prav rad in pogosto zahajal v družbo svojih duhovnih sosedov, kjer je večkrat s svojimi zdravimi dovtipi in z zanimivimi zgodbami iz svojega življenja po cele ure sam zabaval vse pričujoče. Tudi sam je bil vedno vesel, kadar ga je kdo obiskal. To so njegovi prijatelji in znanci dobro vedeli, zato je bilo o poletnem času v gorjanskem župnem dvoreu vedno veliko gostov. Šaljivi gospod oče se je včasih kislo držal in gostom kar naravnost tožil: »Oh, uboga hiša! Kaj bodem počel z vami, kaj vam bodem dal?« Toda prijatelji so bili takih sprejemov vajeni, dobro so ga poznali, ker jih je pri odhodu zopet in zopet vabil, naj se le kmalu oglase pri starem »gorjanskem puščavniku«. — In kako naj popišem njegovo dobrosrčnost do ubogih? Ker se je sam v svojih mladih letih moral boriti z

uboštvom, zato je toliko rajši lajšal bēdo ter miloščino delil svojemu bližnjemu, kadar mu je bilo to mogoče storiti. Pomagal je vedno in če le mogoče na skrivnem, da ni vedela levica, kar je dala desnica. Kdo vidi več reve in nadloge, katera sloni kakor težka butara nad ubogimi Adamovimi otroki, kakor ravno katoliški duhovnik, kadar ga kliče dolžnost ali pa prava krščanska ljubezen k bolnikom, kateri so mnogokrat popolnoma zapuščeni ter nimajo niti dušne tolažbe, niti najpotrebnejšega telesnega živeža! Tedeschi je bolnike po fari, dokler je mogel, obiskoval zelo pogosto; še zadnja leta je šel večkrat po domači vasi od enega do drugega. In redno je pri takih prilikah zdravil ne le dušne, temveč tudi, kjer je potrebo videl, telesne potrebe. Ko je opešal, imel je kapelana za svojega oskrbnika milodarov, kateri je, to povem iz lastne izkušnje, marsikateri dan razdelil po več goldinarjev njegove imovine. Pa tudi na dom so hodili reveži skoro vsak dan trkat na vrata dobrotljivega župnika, dasi je marsikateri, kateri je bil svoje revščine sam kriv, moral slišati ostro pridigo, predno je dobil zaželeni dar. Revni šolski mladini je bil poseben prijatelj. Gorjanski gospodje učitelji nam lahko spričajo, da je gospod oče rad uslišal njihove prošnje, kadar so mu kakega revnega šolarčka priporočili — za potrebno zimsko obleko, in da je ob koncu šolskega leta pridnim delil zdatne darove. Tudi dijaška kuhinja, katera se more ponašati s tako skrbnim finančnim ministrom, izgubila je s pokojnikom velikega dobrotnika. Za dva revna gorjanska dijaka je plačeval stroške dijaške kuhinje do smrti. In da je velečastiti gospod urednik »Zgodnje Danice« sprejel od Tedeschija res veliko darov za raznotere dobre namene, priča nam napis na njegovem spominku, katerega je g. kanonik L. Jeran sam zložil in v katerem ga imenuje naravnost »očeta ubogih«.

Ubogim je slednjič vse zapustil, kar mu je še ostalo, ker jih je v svoji oporoki imenoval za glavne dediče. Marsikdo je imel Tedeschija za velikega bogatina. Govorili so ob njegovi smrti, da je zapustil toliko tisočakov, kolikor je v resnici bilo komaj stotakov. Ta kriva sodba je o vsakem duhovniku razširjena, da, kolikor več dobrega stori, za toliko bogatejšega velja. Ljudje ménijo, ako ima duhovnik za druge toliko, koliko kopico mora imeti še le za-se shranjeno! Tedeschijeva zapuščina je zopet

pokazala, da to ni res. Bila je, ako jo primerjamo njegovemu 58letnemu službovanju, jako neznatna, in še bolj bi se bila zmanjšala, da mu je božja previdnost odločila še nekaj let. — Odložil je v svoji oporoki, naj se vse imetje naloži na obresti, katere naj do smrti uživajo trije revni sorodniki. Po smrti zadnjega izmed njih naj se pa zapuščina razdeli kot ubožna ustanova za šmartinsko in gorjansko župnijo. Tudi svojo hišo v Stražišču je zapustil šmartinski župniji, da jo uporabi za ubožnico. — Kaj ne, dragi čitatelj, da taka oporoka čast dela katoliškem duhovniku! — Ko sem jo ob mrtvaškem odru nekaterim odličnim gorjanskim faranom razkladal, igrale so solze v očeh korenjaških možakov, in eden izmed njih, kateri ni bil poseben prijatelj pokojnikov, je rekel: »Škoda, da še le sedaj, ko ga vidim na mrtvaškem odru, prav spoznam njegovo blago sree.«

Tedeschijeva bolezen in smrt.

Tedeschi je bil nenavadno zdrave in čvrste korenine. V mladih letih in v moški dôbi ni vedel, kaj je bolezen. Bil je srednje velike, ravne postave in jako prijaznega, lepega obličja. S starostjo se ga je še-le lotila bolezen, huda naduha, katera ga je mučila več kakor 10 let. Spoznal je, da je v mladih letih le preveč zaupal svojemu zdravju, ko je po hribovitih župnijah letal po strminah, da je cerkovniku vedno na pête stopal. Marsikateri izmed njih ga je svaril, rekoč: »Gospod kapelan, kakor je sedaj vaša sapa lahka, toliko težja bo v starosti, ako ne bodete previdni.« Zato je tudi svojim duhovnim pomočnikom vedno priporočal, naj se nikar preveč ne ženó, kadar ni skrajna sila, ako hočejo dolgo časa lahko hoditi.

Svojo hudo bolezen je prenašal s pravo Jobovo potrpežljivostjo. Huda sapa mu je branila, da si cele mesece ni mogel na postelji odpočiti in mirno zaspati. Kadar se je čutil včasih malo boljšega, šel je v posteljo. A komaj je počival eno uro, že ga je začela sapa dušiti, vstati je moral, in potem je slonel po dva in tri dni ob robu postelje, tako da so mu noge vse zatekle. In ker se je tega vedno bal, ogibal se je postelje skrbno in je rajši kar napravljen na sofi počival kake 3 do 4 ure. Samemu sebi se je čudil, kako da more živeti skoro brez spanja.

Ko se je naduhi pridružila še hripa, oslabeled je popolnoma, tako da se je bilo velikokrat bati za njegovo drago življenje. Pritoževal se v bolezni ni. Večkrat je bil celó prav dobre volje in se šalil, rekoč: »Clovek se vsega privadi, sedaj skoro brez spanja živim, morda bi se še lahko jedi odvadil.« Le tega se je zeló bal, da bi njegovo trpljenje ne bilo brez sadú, kakor se ga je tudi zadnji čas pred smrtjo neki poseben strah hotel polastiti. Slišal si ga prav pogosto vzdihovati: »Težak odgovor me čaka. Kdo vé, koliko dobrega sem opustil v svojem dolgem življenju! Zato, o Gospod, rad trpim, ker je tvoja sveta volja. Pošlji mi le še hujše težave, da se tukaj spokorim!« Zadnje mesece je gotovo čutil, da ga moči vedno bolj zapuščajo, zato se je toliko skrbneje pripravljaj na odhod. Navadno je imel Holzwarthovo knjižico »Memento mori« v rokah in bil globoko zamišljen.

Ko je v začetku adventa 1888. l. zvedel za smrt zadnjega součenca, Ant. Zarnika, župnika v Naklem, zjokal se je milo ter rekel nekako v preroškem duhu: »Sedaj sem jaz prvi na vrsti. Bog vé, ali bom še ućakal prihodnjih božićnih praznikov?« In res! Prve tedne v adventu ni bilo poznati na njem posebne slabosti; spovedoval in pridigoval je po navadi, še celó veliko-noćno izpraševanje je oznanil. Poslednji teden pa se je kar naenkrat popolno izpremenil; videti je bilo, da so mu ure štete. Zadnjikrat je opravil sveto daritev na sv. Tomaža dan. Po sveti maši je še v sobi dolgo spovedoval. Drugi dan v saboto je prišel njegov dušni vodnik, veleć. gospod Franc Jereb, župnik zaspiški, s katerim sta naposled uredila tudi še oporoko. Poklicani zdravnik ni mogel drugega pomagati, nego da je spravil gospoda z veliko silo v posteljo, ker domaćih ni hotel ubogati. Svoj brevir je še opravil ta dan, seveda z veliko težavo. Dolgo se je moral ž njim muditi, zakaj pravil je: »Ćudno, da danes nisem več znal brevirja moliti, saj vendar skoro vse psalme na pamet znam. Ves sem bil zmešan, zato ne vem, ali bode kaj veljalo?« V ponedeljek zjutraj, bil je dan pred sv. dnevom, čutil se je bolnik nekoliko boljšega; upal je, da bode na sveti božićni praznik že maševal in tudi drugi smo mislili, da ga nam Bog ohrani vsaj še nekaj dnij. A kar naenkrat, bilo je okoli desete ure, poprosi sam za svete zakramente: »Prinesite mi sv. popot-

nico, popoldne bo že prepozno.« Sprejel jo je pri zdravi zavesti in med maziljenjem s sv. oljem izgovarjal je še razločno vsako besedo za duhovnim pomočnikom. — Kakor blisek se je razširila po fari žalostna novica, da je gospod oče previden s sv. zakramenti za umirajoče. Od vseh stranij so vreli jokajoči farani skupaj, da bi ga, ako mogoče, vsaj še enkrat živega videli in prejeli njegov zadnji blagoslov, kar se je seveda samo nekaterim moglo dovoliti. Bolnik pa je med tem mirno ležal in neprehoma šepetajoč — molil.

Vprašal sem ga okoli poldne, ali še kaj želi. Odgovoril mi je: »Ne več! Molim in premišlujem, kar morem, a težko je.« Zadnje besede, katere sem še precej razločno slišal, bile so: »In te, Domine, speravi, non confundar in aeternum! — V te, Gospod, zaupam, ne bom osramočen vekomaj.« Upajmo torej, da je bil strah njegov pred nezaupnostjo ob zadnji uri neopravičen in da se je s trdnim zaupanjem na neskončno usmiljenje božje ločil s sveta. Kmalu po 12. uri je nastopil kratek smrtni boj, kateri je komaj toliko časa trajal, da sem odmolil molitve za umirajoče. Dokončal je pozemeljski tek, duša njegova pa je šla veseli božični praznik obhajati v nebesa.

Tako žalostnih božičnih praznikov kakor 1888. leta, ni še imela gorjanska fara. Vsi smo se čutili zapuščene sirote, ker nam je ljubljeni duhovni oče ležal na mrtvaškem odru; vsakemu je z obraza odsevala globoka žalost. Nekateri si kar misliti niso mogli, da bi se v cerkvi obhajala vesela služba božja o polnoči. Od zgodnjega jutra do pozne noči so kakor v procesiji trume žalujočih dohajale v župni dvorec. Vsak je hotel še enkrat videti ljubeznivo in popolno nepremenjeno obličje pokojnikovo in ga z gorečo molitvijo za njegov večni mir vsaj nekoliko zahvaliti za obilne dušne in telesne dobrrote, katere mu je delil tako radovoljno in toliko let. — Tu ob mrtvaškem odru Tedeschijevem se je lahko vsak prepričal, kako globoko je še v našem ljudstvu ukoreninjena ljubezen do duhovnika, kateri zvesto, ne oziraje se na desno ali levo, izpolnjuje svoj vzvišeni poklic.

Slovesnega spreveda na praznik sv. Janeza Evangelista se je vdeležilo 21 duhovnikov, med njimi mnogo bivših kapelanov gorjanskih, kateri so od daleč prihiteli, zadnjo čast skazati svo-

jemu nepozabnemu župniku. Vodil ga je velečastiti gosp. Karol Klun, kateri je tudi svoje dni služboval v Gôrjah. Ko se je velečastiti gospod kanonik v prelepem govoru v cerkvi poslavljaj od ljubljeneega pokojnika, ko je priporočal zapuščenim faranom, naj nikdar ne pozabijo prelepih naukov, katere jim je njihov oče delil 36 let, in ko jih je prosil, naj ne nehajo zanj moliti, ako morda še zaradi njih ne uživa večnega mirú, navstal je tak jok in stok po natlačeni cerkvi, da je gospod govornik večkrat moral prenehati, ker je tudi njega premagovala britka žalost. In reči moram, da je poslednja prošnja veleč. gospoda kanonika padla na dobro zemljo. Vsako nedeljo pred in po službi božji je bila gomila, katero krasi sedaj lep spominek, postavljen večinoma s prostovoljnimi darovi faranov, obdana z množico pobožnih molilcev.

Tako tedaj je živel, trpel in umrl naš Tedeschi. »Bil je mož pravičen in ravnega srca, v blagru ostane njegov spomin.« Naj bi k njegovemu hvalnemu spominu, zlasti pri gorjanskih faranih, pripomogel tudi ta življenjepis, katerega s tem izročam priljubljenim »Drohtinicom«.

Spisal sem ga iz globoke hvaležnosti in iz spoštovanja do pokojnika, vedno hvaleč božjo previdnost, da me je neizkušeneega novomašnika poslala na prvo službo v Gôrje — k Tedeschi-ju. Mir in pokoj njegovi duši!

Matija Mrak,
kapelan.

Jožef Škof,

pobožen kmet.

Pragi bralec! Sprejmi danes »Drobtinice« v starodavni, sivi Gorotan, po katerem so že v svojih mladostnih letih kaj rade potovale. Prej seveda, za časa ne-umrlega rodoljuba in škofa slovenskega, Ant. Mart. Slomška, bilo je tam marsikaj drugače, česar pa dandanes zastonj iščeš; mnogo se je premenilo tako v narodnem, kakor v verskem oziru.

Narodna zavest je silno opešala in ž njo vred tudi od nekdanj Slovencu prirojena živa vernost; ne da bi koroški Slovenec že popolnoma izgubil svojo vero — le bolj mlačen je postal.

Koliko vasij, ki so takrat še veselo odpirale svoja gostoljubna vrata slovenskim »Drobtinicom«, sedaj nima več posluha milim, slovenskim glasovom, ker jih ne umé več!

In mesta, ki so takrat bila še slovenska, nosijo dandanes nemški značaj ne le po besedi, ampak tudi po duhu. Lep kos slovenske zemlje je požrl od takrat nemški moloh.

Kako mogočno in slovesno je donel še 1849. leta raz prižnico Slomškov glas v Blatnem Gradu, kjer je govoril slovenskim poslušalcem o dolžnosti, svoj materni jezik spoštovati! — In danes . . . ?

Tako se je premenilo še marsikje rodoljubnemu Slovencu v britko žalost in tako se preminja še vedno tem hitreje in huje, čim kruteje pritiska nemška sila. Uradi so vsi nemški, šole ali popolnoma ali vsaj deloma nemške, vse pa brez izjeme ponemčevalne. Medsebojno občevanje med gospôdo do malega

vse nemško; edini kmet, trpin, ostal je zvest svoji narodnosti, le on ni zatajil svojega rodú. Vedno se je boril in se še bori za svoji svetinji, ki ste mu po besedah Slomškovih dragi, kot svetle oči: za sv. katoliško vero in besedo materino.

Ta borba pa je že dolgotrajna in silno težavna: kaj čuda, ako pogumnemu junaku sčasoma vendar le moči pojemajo! Edina cerkev in njeni služabniki, sinovi iz naroda, podpirali so ubogega kmeta že od nekdaj in ga še podpirajo ter mu hočejo ohraniti vero in narodnost.

Pa kaj ti, dragi čitatelj, vse to pripovedujem? Nisem se namreč namenil, opisovati ti narodne borbe koroških Slovencev, ampak opisati ti življenje priprostega kmeta, vrlega moža, ki se je tudi po svojih močeh boril za narodne svetinje, ne da bi svet o tem kaj zvedel. Da, le malokomu je bil znan ta vrli in verni Slovenec. Kdor ga je pa poznal, moral ga je čislati in spoštovati. *Jožef Škof*, po domače *Kurnik*, je tisti mož, iz katerega življenja ti hočem, ljubi prijatelj, povedati vse, karkoli bi te utegnilo zanimati in te vspodbujati k enakemu ravnanju.

Jožef Škof, ali kakor smo jih obče imenovali, Kurnikov oče, rodili so se¹⁾ 5. sušca 1812. leta pri »Živ-u« v Vinarah, v mali vasi št. kancijanske fare v Podjunski Dolini na Koroškem.

Da bodeš mogel to selce v duhu poiskati, naj ti opišem njegovo lego. Morebiti si že kdaj slišal imenovati Št. Kancijan v Podjunski Dolini na Koroškem. Saj je ta cerkev že od nekdaj znana kot romarska cerkev, kamor ob kvaternih nedeljah prihajajo romarji celó iz daljnih krajev. Idiva od Dobrlevasi — ležeče ob cesti iz Velikovca v Železno Kaplo — proti severozapadu. Po tri četrt ure hodá se nama prikaže rudeč, šilast stolp, polagoma precej velika cerkev, stoječa na malem robčku, ki je pa primerno okolici z vasjo vred skrit v mali nižini, skozi katero teče potok iz bližnjega jezera. Morava torej po cesti najprej nizdol, potem pa nekaj malega navzgor do cerkve. Od zunaj ne opaziva nič posebnega na njej razven tega, da je primeroma jako široka ter zidana v romanskem slogu, dasi ne vseskozi. Od znotraj je cerkev jako prostorna, tudi precej čedna,

¹⁾ Da se tem bolje kažete govorica in značaj slovenske dežele, v kateri se je spis rodil — namreč koroške —, puščamo nekatere posebnosti. Uredn.

le debeli stebri, ki nosijo obok, jo kazijo ter branijo pogled na vse tri oltarje. Glavni oltar je posvečen sv. Kancijanu in njegovim tovarišem. V stranskem levem oltarju je Devica Marija z Jezuškom, v desnem sv. razpelo skoro v naravni velikosti. Zaradi tega sv. razpela je postala ta cerkev romarska cerkev.

Pripoveduje se, da je pred mnogo leti ono sveto razpelo priplavalo po Dravi ter se ustavilo ravno pred cerkvijo svetega Lovrenca, ki je podfara št. kancijanska. V bližini pasóči se konji so se obrnili vsi proti razpelo in popadali na kolena. Vaščanje, vsi osupli, prihité gledat, kaj neki to pomeni. Ko zagledajo sveto razpelo v vodi, stoječe navpik vedno na enem in istem mestu, približajo se mu strahom, izvlečejo je iz vode ter postavijo v cerkvici sv. Lovrenca.

Ker pa tu ni bilo pravega prostora, prepeljali so kmalu potem sveto znamenje v farno cerkev. Pa glej! prihodnji dan je bilo zopet v cerkvici sv. Lovrenca. To se je ponovilo trikrat. Na to sklenejo farani, v farni cerkvi postaviti poseben oltar za razpelo ter je tje prenesti v slovesnem sprevodu. To se je tudi zgodilo in sv. razpelo je od tega časa ostalo v farni cerkvi.

Koliko je na tem resnice¹⁾ in koliko je pridejala ljudska domišljija, se pač ne dá lahko dognati.

¹⁾ Ta predmet opeva tudi mala pesmica, ki je precej znana med ondotnimi prebivalci. Glasi se:

Pesem o sv. Križu v St. Kancijanu.

1.

Prideš človek v Št. Kancjan,
Farno cerkev najdeš tam,
In v cerkvi Jezusa,
Na svet' Križ pribitega,
Kjer za grehe on trpi,
Da nebesa nam dobi.
Tu se zgrivaj grešnih zmot,
Kliče ti nja smrtni pot.

2.

Oh kak' lep je pač ta križ,
Pred katerim ti klečiš,
In kak strašen smrtni boj
Se vojskuje Jezus tvoj!
Pa podoba, ki stoji
Tebi romar pred očmi,
Ni že bila vselej tam,
Tak' legenda pravi nam.

3.

Križ se najde notri v Dravi,
In se v vodi kviško stavi,
Se več dalje ne podá
Britka martra Jezusa,
Tam jo najdejo ljudi,
Ki so v Št. Lovrenci.
Iz Št. Lovrenca nesó
Jo pa v to kapelico.

4.

Čudna reč se zdaj zgodi:
Britke martre tu več ni,
Ker po noči se podá
Zad v Št. Lovrene, kjer je b'lá.
Vse na noge stopi zdaj,
Se poda na tisti kraj,
Mašniki in vsi ljudi,
Tudi Thurn, grof Pliberški.

Že 1693. leta je bila ustanovljena bratovščina »sv. britke martre v Št. Kancijanu« in obdarovana z mnogimi odpustki.¹⁾

Taka je torej farna cerkev, v kateri so bili pokojni Jožef Skof krščeni, v kateri so pozneje, kakor bomo še slišali, tolikrat in tako radi peli svete pesmi Bogu v čast in slavo.

Poglejmo še v njihovo rojstveno vas, oddaljeno od fare kake pol ure. Obrnimo se od Št. Kancijana naravnost proti jugu, od začetka po isti cesti, po kateri smo prišli, potem pa po stranski poti nekoliko navzgor. Dospevšim vrh rebrčka zalesketá se nam na levi strani kakor zrcalo čisto površje krasnega Klopinskega Jezera. Klopinsko Jezero ni veliko — v eni uri je obhodiš krog in krog — a lepo in krasno je, kakor vsa planinska jezera. Dolgo je kake pol ure, široko četrť ure, površje je torej jajčasto.

Voda mu je zelenkaste barve, na globočjih krajih proti jugu temna, na plitvejših proti severu pa svetlozelena. Na severni in južni strani je obdaja gozd; proti jugu se vzdiguje mal hrib z imenom »Gracarca«, tako imenovan bržkone po gradu, katerega razvaline na tem hribu še sedaj vidiš. Bolj proti vshodu, tik »Gracarce«, je drug hribček, imenom »Št. Jurska Gora«; na vrhu stoji mala cerkvica, posvečena sv. Juriju. Na vznožju je vas Podgrad, na jugovshodnem obrežju jezera je nekaj vil s tujei od vseh krajev sveta.

Še dobre četrť ure od jezera, nekoliko navzgor — in že se pokažejo Vinare.²⁾ Vstopiva takoj v prvo hišo; sosedje pravijo, da je tu pri »Živ-u«. Prav čedno poslopje je to: hiša in hlev sta lično zidana in krita deloma z deskami. Pred leti pa še pri »Živ-u« ni bilo vse zidano, kakor dandanes. Bolj pritlično, vse-skozi leseno poslopje, z veliko lopo in dolgim hodnikom — prav po stari navadi — bila je rojstvena hiša našega Jožefa Škofa.

V hudem času, 1812. l., je zagledal Jožef Škof luč sveta. Kakor je znano, razsajala je takrat v naših krajih francoska vojska. Ta

¹⁾ Cerkvico sv. Lovrenca je podprala Drava; znamenje sv. križa znači kraj, kjer je stala. Pet minut od tod ob poti stoji drugo znamenje sv. križa s tablo, na kateri je vobražena procesija, za njo duhovnik z drugimi vred noseč veliko podobo križanega Jezusa.

²⁾ V neki nemški listini iz leta 1106 imenovana je ta vas: »Unastarch«.

ni pobrala samo do malega vseh krepkejših, delavnih močij — požrla je tudi ves denar ter ves prihranjeni živež.

Vrh tega pošlje še Bog 1812. leta jako slabo letino in druge nesreče, ki so uboge slovenske dežele tako hudo zadele, da je v kratkem nastala jako huda lakota. Moja babica so mi večkrat pripovedovali, kako je takrat bilo »čudno«. »Sama sicer onih let ne pomnim,« pravili so mi pogosto, »ker sem bila še le rojena, ko so huda leta že šla h koncu. Toda moja rajna mati so mi pripovedovali o onih strašnih dnevih toliko, da jih ne bodem pozabila nikoli.

Vsega je nedostajalo, zlasti kruha. Dokler je bila le še skorjica kruha pri hiši, bilo je še dobro: kuhali so mlade koprive in drugo zeljad, vse skupaj osolili ter polili na kruh; če tudi nezabeljena, teknila je vendar taka juha prav dobro. Ko pa niti kruha ni bilo več, zametali so v vroč krop otrobe, in jed, ki jo mi dajemo prešičem, bila je dolgo časa ljudem skoro edina hrana.

Kako trdo je bilo za kruh, vidi se iz tega, da je neki kmet za en sam hleb kruha dal svoj precej veliki sadni vrt, poln najlepšega sadnega drevja. Tudi za denar ni bilo ničesar dobiti. Prigodilo se je, da so šli ljudje v Velikovec na trg kupovat živeža, a vrnili so se prazni domov ter obupno zmetali denar pod mizo, češ, čemu nam je denar, ako zanj ne dobimo potrebne hrane!

Ko so prišla šolska leta, moral je naš Jože začeti vsak dan premerjati pol ure dolgo pot od Vinar do farne šole. V šolo je bila pot ložja, saj je šla navzdol; mlade noge so pa tudi pot proti domu lahko premagale.

Takrat je bila v Št. Kancijanau še poldnevna šola. Večji šolarji, ki so že srečno zmagali v abecedni vojski, hodili so dopoldne, mlajši popoldne. Vendar je ta poldnevna šola v mnogem oziru prinašala več sadú, kakor sedaj celodnevna. In zakaj? Ker je bila bolj pametno uravnana: ker se je v šoli poučevalo slovensko, ne pa nemško, kakor poučujejo dandanes. Mnogo starih ljudij bere na Koroškem prav dobro, in kar berejo, tudi razumejo. Zaradi tega pa tudi radi prebirajo slovenske knjige.

Mlajši učenjaki pa, ki so celih osem let trgali hlače po novošegnih šolah, ali celó ne znajo brati, ker so ono betvico,

kar so se naučili v pol- ali enem letu slovensko zlogovati, izstopivši iz šole takoj pozabili, ali pa berejo prav okorno in počasi, ali branega ne razumejo, ker se nikoli niso učili svojega materinskega jezika. Da bi Bog dal, da bi se v tem oziru na Koroškem prej ko slej obrnilo na boljše, sicer bo — prepozno!

Ker je bila stara slovenska šola v Št. Kancijanu prava in dobra, zato se je mali Jožek v njej v dveh ali treh letih več naučil, kakor marsikateri šolar v novošegni šoli v osmih letih. Priča temu so razne knjige, ki so pozneje, ko je bil Jožek kmet, priromale na njegov dom. Razven Mohorjevih bukev videl sem tam »Gutsmanov slovenski slovar«, izdan 1795. leta, »Zdravilne bukve za živino«, izdane pod cesarico Marijo Terezijo, vsake vrste tiskanih in pisanih pesmaric (vseskoz pobožne pesmi) in druge. Mož, ki je rabil Gutsmanov slovar, mislim, da ni imel slame v glavi.

V Mohorjevem »Koledarju« sem dobil ime Jože Škof sicer še le 1874. leta, vendar je bil Mohorjan že od leta 1868, pa z imenom Jože Kurnik.¹⁾ Ud Mohorjeve družbe ostal je tako dolgo, dokler ni stopil na njegovo mesto sin, ki je gospodarstvo prevzel — gotovo lep dokaz njegove zavednosti.

Poleg slovenščine je govoril Jože Škof tudi nemški, vsaj toliko, kolikor mu je bilo treba. Nemščine se pa ni naučil v v Št. Kancijanu, ampak v Celovcu. Stariši so hoteli, da bi se Jože kaj več naučil, zato so ga poslali v nemške šole v Celovec. Tri leta se je učil tukaj, potem pa se je vrnil domov, da bi se učil tudi kmečkega dela.

Slavni škof A. Martin Slomšek pravijo v svojih spisih med drugim tako-le: »Popotnik je človek na svetu. Srečno svojo pot hoditi, ima mladino dobra šola učiti — dobra šola za življenje.«

In drugje zopet: »Naše šole ne smejo biti samo učilnice, temveč tudi odgojevališča, v katerih naj bi se dobri državljani in nebeščani izrejevali!« Tedaj ne otrôk učiti nemščine, ampak jih vzgojiti, olikati jih in jim podeliti toliko in takega znanja, ki jim je potrebno za pošteno, krščansko življenje, to je naloga ljudskih šol. To nalogo izvršiti pa morejo edino le na podlagi materinskega jezika.

¹⁾ V krstnih bukvah je zapisano ime: Jožef Hariš, recte Kurnik, rectius Škof.

V Celovcu se je naučil sicer naš Jože nemščine, vendar mu ni prišlo na misel, da bi svoj slovenski rod skrival pod plašč nemškega jezika. Nasprotno: s svojo nemščino bil je jako varčen, nikoli je ni rabil brez potrebe. O komer ni gotovo vedel, da ne zna slovensko, tega je nagovoril slovensko. S svojo nemščino se ni nikdar šopiril. Kako drugače ravna marsikateri Slovenec na Koroškem! Ako zna le par nemških besedij, že ne vé, kako bi se obnašal in kako govoril ter spakoval, da bi pokazal svojo učenost. In slovenščina! Kako se je sramuje! Saj se mu zdi grda, neolikana in robata! Res žalostno je, da se sinovi sramujejo svoje matere, da jo zametujejo in mesto nje čislajo in častijo tujko, ki jim še nikoli ni nič dobrega storila! Predragi Slovenci, učimo se od pokojnega Jožeta Škofa, priprostega kmeta, kaj se pravi svoj materinski jezik spoštovati in vendar drugih jezikov ne zaničevati!

Občeznano je, da je slovenski, kakor sploh slovanski narod že od nekdanj nad vse ljubil poljedelstvo, da se je v njem tako izuril, da so celó njegovi sosedi, Nemci in Ogri, k Slovanom prihajali poljedelstva se učiti. Dalje tudi njihovi neprijatelji Slovanom ne zanikujejo plemenite gostoljubnosti, s katero so gostili vsakega, če tudi neznanega prišleca. Tudi Jože Škof je bil izvrsten kmet, izvrsten poljedelec in tudi on se je odlikoval z gostoljubnostjo ter njeno dobrosrčno materjo: radodarnostjo.

Dné 20. vinotoka 1834. leta se je priženil Jože Škof na »Kurnikovo« domačijo v Gorečivesi. Tudi ta vas je v Št. Kancijanski fari, pol ure od farne cerkve naravnost proti severu. Prav majhna je, ima komaj šest številčk, leži v precej globoki, mali ravnini na desnem bregu Drave. Meščan ali pa sploh družbe vaje človek bi utegnil reči, da je to sila dolgočasen kraj. Vendar temu ni tako. Gorečaves je bila nekdanj znana kot bogata vsakojakega sadja. Ako se pomladi, ko je vse drevje zeleno in v najlepšem cvetju, bližaj priljudni vasici, skoro je od samega sadnega drevja niti ne zapaziš; samo hišna slemena z okajenimi dimniki zvedavo kukajo z zelenih sadnih vrtov. Od vejice do vejice, od drevesa do drevesa celi ljubi dan skakljajo drobne ptičice, veselo prepevajoč vsaka svojo pesem. Ako pa zapustiš vas in se nagneš proti Dravi, bodisi na zahodno ali na južno stran, sprejme te kmalu pod svojo zeleno streho oljšev log, ki

se razprostira ob bregu šumeče Drave. Tukaj ti doní na ušesa neprestano šumenje deroče reke, v gaju pa se razlega veselo žvrgolenje lahkokrilih pevcic. Zares, tukaj je lepo, prijetno!

V to vas se je priženil Jože Škof na »Kurnikovo« kmetijo, ki ni, da bi rekel, ravno velika, pa tudi ne majhna. Za njeno obdelovanje je razven pridnega gospodovanja in marljive gospodinje treba tudi enega hlapca in ene dekle. Polja so precej rodovitna, delo prav ročno, ker je vse blizu doma in v ravnini.

Tukaj so naš oče Jože, po domače »Kurnik«, gospodarili celih 50 let pridno in marljivo, zato pa tudi dobro in uspešno, srečno in zadovoljno.

Gospodarstvo le tedaj dobro napreduje, kadar gospodar ne zna samo dobro ukazovati, ampak tudi dobro in pridno delati, pošteno živeti in lepo moliti. Ako se pa eden teh pogojev zanemarja, gre gotovo vse rakovo pot. To je mladi gospodar dobro vedel ter se tudi po tem ravnal. Jedva se je o prvi jutranji zori oglasil petelin, bil je on že na nogah. Celi dan je potem marljivo delal; kar je le mogel, storil je sam.

V hiši je vladal strog red. Nikoli ni bilo slišati nobene slabe besede, še manj nespodobne pesmi; mesto njih so prepevali domačini skoro ves dan in na večer pobožne pesmi. Grdega prepira ni bilo nikdar slišati. Za to je skrbel v takih stvareh jako ostri, sicer pa mili gospodar.

Kakor v vsem, bila sta tudi v tem oziru Jože in njegova žena prava posnemovalca svete družine in lep vzgled vsem zakonskim ljudem. S solznimi očmi mi je pravila poslednja — sedaj že sivolasa starka: »Ves čas najinega zakonskega življenja nisva prišla nikoli prav resno navskriž. Nikoli mi ni storil ni trohice žalega, niti žal besede mi ni rekel. Ako mi je kdaj v naglosti ušla kaka beseda, ki ni bila prava, nikoli mi je ni vrnil. Obrnil se je strani, molčal ter odšel za nekaj časa, in vse nevolje je bilo konec. Ako tu in tam zavoljo obilega dela nisem utegnila zjutraj postlati postelje ter sem hotela to storiti zvečer, rekel mi je večkrat: 'Pusti to, saj morem tudi na trdi postelji spati. Kristus je tudi dostikrat spal na trdih tleh in je moral veliko trpeti, zakaj bi pa jaz ne mogel ene noči prespati na nepostlani postelji!'«

Poleg teh prelepih lastnostij je dičila vrlega gospodarja na Kurnikovem posestvu še druga, katero pri današnjih kmetih tako pogostokrat pogrešamo, varčnost. Po nepotrebnem ni ničesar izdal. Tudi samemu sebi je bil morebiti včasih skoro nekoliko pretrd: tem radodarnější je bil drugim. Ako je bil eden ali drugi izmed sosedov v kaki zadregi, obrnil se je samo do »Kurnikovega očeta«, ki so mu gotovo pomagali, ako je bilo le v njih moči. Zgodilo se je dostikrat, da so reč, za katero jih je kdo prosil, sami potrebovali, vendar pritrgali so si jo rajši sebi, kakor da bi jo odrekli prosilcu. Celó izposodili so si marsikaj, samo da so mogli drugim pomagati.

V krčmo oče Kurnik niso zahajali, brez posebnega vzroka nikoli. Še celó na daljši poti so se izogibali gostilnic ter si pekočo žejo rajši ugasili s hladno vodo. Kakor pri pijači, bili so tudi pri jedi zmerni in z malim zadovoljni. Marsikateri bralec morebiti ne bode rad verjel mojim besedam, vendar je resnica, da boljših jedij niti čislali niso. Ako so mati skuhali kaj boljšega kakor navadno, vedeli so že poprej, da očeta ne bode k mizi. Dobili so si kruha in »repice« (krompirja), južino pa so pustili drugim. Če je prišlo več jedil na mizo, jedli so samo bornejšo, ne da bi se dotaknili okusnejše.

Takšen je bil gospodar pri »Kurniku«: sebi ni privoščil skoro ničesar, drugim pa vse; sebi je bil trd, drugim pa sama dobrotà.

Ker ravno govorimo o Jožefu Škofu kot kmetu in hišnem gospodarju, oglejmo si ga še nekoliko kot sosedà. Videli bomo, da je v tem oziru lep vzgled vsakemu vaščanu, ki hoče s svojimi sosedi živeti v lepem, prijetnem miru.

Koliko nepotrebnih prepиров je dandanašnji med sosedi, koliko nepotrebnega in dragega toževanja brez konca in kraja! Ako se zgodi komu še tako majhna krivica, dostikrat ne iz hudobije, ampak iz neprevidnosti ali tudi nevednosti, že je ogenj v strehi. Vse mora takoj pred sodnika. Potem pa pride pot na pot, plačilo čez plačilo, kar bi vse lahko izostalo, ko bi med sosedi bilo več krščanske ljubezni.

Tako ni ravnal Jože Škof. Skrbno se je ogibal vsega, kar bi morda utegnilo biti vzrok kaki sitnosti ali pa neprijetnemu prepiru. Da sam ni storil nikomur krivice, tega poudarjati pač

ni treba. Ako se je pa njemu godila kaka krivica, prenašal jo je molčé, če stvar ni bila jako važna. Ako je bila pa važna, pobotal se je z oškodovalcem mirnim potem. Nikoli pa ni iskal pravice pri odvetnikih po pisarnah.

Po tem, kar smo slišali do sedaj o pokojnem Jožetu Škofu, lahko sodimo, da ga je brez dvoma dičil tudi kras vsega naroda slovenskega in več ali manj tudi vsakega pravega Slovenca, kras žive ljubezni do Boga ter iz te ljubezni izvirajoče vernosti in velike pobožnosti. In v resnici, celo njegovo življenje lahko imenujemo Bogu posvečen dar, posvečen z vedno molitvijo in petjem lepih, pobožnih pesmij. Sploh je bila molitev in petje blagega moža najprijetnejše opravilo od mladih nog do sive starosti, od mehke zibelke do hladnega groba. Ako sploh kdo, izpolnjeval je gotovo on besede sv. aposteljna Pavla, ki nam veleva vedno brez prenehanja moliti. Svoje vsakdanje molitve je opravljal vedno natančno, skrbel je pa tudi po možnosti, da jih nobeden domačinov ni opuščal. Vsako soboto in nedeljo zvečer in na vsak praznik so molili pri »Kurniku« redno sveti rožni venec z lavretanskimi litanijami. Razven ob nedeljah in praznikih je zahajal rad tudi ob delavnikih, kadar je le količkaj utegnil, k sv. maši, pri kateri je s posebnim veseljem molil rožni venec, pred sv. povzdigovanjem pa s krepkim glasom zapel najbolj priljubljeno mu pesem: »Na kolena padimo!«

Jože Škof je obiskoval tudi rad bolnike, spremljal mrlične na njihovi poslednji poti na zemlji, udeleževal se procesij, pri katerih prilikah je vedno na glas ali »popreda« molil rožni venec. Posebno njegovo veselje pa so bile božje poti na sv. Goro, na sv. Višarje, k sv. Joštu, k Mariji na Brezje itd. Vselej pa, kadar koli je šel na božjo pot, bila je ta pot tudi v resnici božja, to je: Bogu posvečena. Ne iz radovednosti, ne iz mržnje do dela, kakor dosti romarjev, ampak iz prave pobožnosti in iz ljubezni do Boga je hodil na božjo pot, da bi se pokoril za svoje pregreške ter dajal Bogu dolžno čast in hvalo za prejete milosti.

Nekdo, ki je enkrat romal ž njim na sv. Višarje, pripoveduje: »Kakor je celo življenje Kurnikovega očeta bila vedna molitev, tako tudi najina pot na sv. Višarje. Med potjo skoro ničesar nisva govorila; če sva pa kako besedo izpregovorila, bila je o Bogu ali njegovih svetnikih. Večinoma sva molila pol-

glasno sv. rožni venec. Le včasih sva nekaj časa prenehala ter vmes zapela kako pobožno pesem.« S kakim veseljem je pač gledal Jezus na take romarje, on, ki je rekel: »Kjer sta dva ali trije v mojem imenu zbrani, tam sem jaz v sredi med njimi.«

Kadarkoli je mogel, bil je ob nedeljah in praznikih pri obeh sv. mašah. Da bi bil kdaj izpustil popoldanski blagoslov, to je bila že silno redka izjema, ki pa je gotovo imela svoj tehten vzrok. Zato je pa tudi Bog njegovo delo blagoslovil ter ga vedno obvaroval vsake večje nesreče ter mu že tako na tem svetu pokazal, kako plačuje zvesto službo svojim prijateljem.

Preostaja mi še, govoriti o »najprijetnejšem opravilu« Jožeta Škofa, s katerim je že kot mladenič in tudi še kot starček imel največ veselja. Vedno je *pel*, doma in na polju, pri delu in med molitvijo, na poti in v cerkvi, sam ali v družbi.

Vse njegove pesmi so bile večinoma pobožne, sploh pa poštene. Karkoli je opravljal, povsodi je pel. Petje ga je spremljalo ter kratkočasilo pri vsakem delu od ranega jutra do poznega večera. Po cerkveni dōbi je bilo uravnano i njegovo petje: v postu je pel redkeje, in kadar je pel, pel je o Kristusovem trpljenju ali Materi Božji sedmerih žalostij.

Ob nedeljah popoldne mu je bilo najljubše opravilo, voditi in peti sv. križev pot. Ker mu tega v domači fari ni bilo mogoče, ker so ga tam peli cerkveni pevci, hodil je celó v Celovec, kjer je ali pri oo. Kapucinih ali pa na Križni Gori pel in vodil sv. križev pot.

Ko pozneje zaradi starosti in slabosti pet ur dolge poti ni mogel zmagati, hodil je skoro vsako nedeljo v Velikovec z istim namenom. Kakor v Celovec, tako je pel tudi v Velikovec vedno slovensko.

O velikonočnem času se je radoval Jože Škof s sv. cerkvijo vesele »aleluje«, katero je vsako leto prvikrat zapel na »Krstnico« pri večerni bakljadi. Morebiti ni znana čitatelju naša koroška navada, da nosimo na Krstnico zvečer »baklje«, ali pa netimo kresove. Povem ti, da je to nekaj prav krasnega, prav veličastnega, posebno če ni meseca videti na nebu.

Misli si temno noč. Vse je mirno. Polagoma zasveti se tu in tam kaka lučica — a le polagoma in osamelo. Naenkrat zaslišiš strel in z bližnjega cerkvenega stolpa tudi rahlo

zvonjenje. Kjer si prej videl samo posamezne lučice, dozdeva se ti, da rastejo kakor iz zemlje, tako hitro se množé. In, oj čuda! — začnó se hitro premikati dalje in dalje, vrteč se v kolobaru sem ter tje. Take ognjene procesije zagledaš, kamor se ozreš. Cela okolica se ti vidi v ognjenem svitu. Čez nekaj časa se začnó bakljariji zopet pomikati proti kraju, od koder so prišli. Ostanki bakelj se pomečejo na kupe in se netijo kresovi celó pozno v noč. Povsod pa kar mrgoli kresov, zakaj vsaka vas, če je še tako majhna, napravi si jih nekaj.

Sedaj pa, dragi bralec, ko sva si le ód daleč ogledala to krstnično lepoto, pridruživa se tudi midva Gorečanom, hitečim k svojemu kresu, ki se je ravnokar zasvetil blizu vasi. Vedno večji in večji je. Ko dospeva do tje, že veselo prasketa visok plamen proti žarečemu nebu. V njegovem svitu spoznava med družbo tudi »Kurnikovega očeta«. Vsi so že posedli krog kresa. Vsediva se tudi midva ter poslušajva, kaj neki pripovedujejo »Kurnikov oče«, da jih vsi tako pazljivo poslušajo. Ravnokar jih je vprašala mala deklica, kaj oni po vsej okolici pomikajoči se ognji pomenjajo. »Ljuba moja,« odgovorijo na to stari oče, »ali se še spominjaš, kaj so ti v šoli gospod pravili o našem ljubem Jezusu? Kaj ne, da so vam povedali, kako strašno je moral trpeti, da nas je odrešil, in da ga je v to trpljenje izdal Judež Iškarijot? Ali še kaj veš, kako ga je izdal?» — »Vem, vem. Judež je prišel s hlapci velikega duhovna na vrt Gecemani, kjer so Jezusa ujeli, zvezali ter odpeljali k velikemu duhovniku.« — »Da, tako je bilo. Takrat je noč pokrivala zemljo. Svetle zvezde so migljale na nebu ravno kakor nocoj. Na vrtu Gecemani je potil naš ljubi Jezus krvavi pot. Kar se približa iz mesta tropa ljudij z bakljami in orožjem. Iskali so Jezusa. Glej, in ravno tega, da so takrat Jezusa iskali z bakljami, spominjajo nas te baklje in ti kresovi, ki jih vidiš povsod, kamor pogledaš.«

Na to pripovedujejo stari oče, kako je Jezus trpel, kako je pa vendar naposled premagal vse svoje sovražnike, ko so se najbolj veselili svoje zmage, dvignivši se iz lastne moči iz kamnitega groba. Tudi mi se moramo veseliti rešitve in Jezusove zmage ter zapeti njegovo zmagovalno pesem: »Aleluja!« Potem začnó peti »alelujo«, in vsi jim pomagajo.

Velikonočni ponedeljek popoldne je. Pri »Kurniku« zapa-
zimo več obrazov, ki so sicer znani, katerih pa tam navadno
ne vidimo. Sinovi in hčere so prišli s svojo družino na veliko-
nočne praznike obiskat svoje stariše. Razume se, da se mati
trudijo postaviti na mizo, kar imajo najboljšega, oče pa marljivo
prinašajo zdravega, doma pridelanega mošta. Zabava je prav
živahna in prav kratkočasna. Ta pripoveduje to, drugi ono, in
vsak ve kaj povedati. »No, ali danes ne bomo nič zapeli?«
oglasé se naenkrat oče, ki se jim je videlo, da bi že dalj časa
bili radi nekaj povedali.

»Zakaj pa ne? Le začnite! Vsi vam bomo pomagali.«
In res začno oče s svojim vedno čistim, skoro mladostno zve-
nečim, visokim glasom sedaj to, sedaj ono pesem, katerih so
znali ne vem koliko na pamet. Vsi navzoči so jim pomagali,
kolikor je kdo mogel. Zabava je bila živahna, res lepa.

Dokler v Št. Kancijanu še niso imeli orgelj, bil je Jože Škof
tudi cerkven pevec. Ko so pa orglje prišle, morali so se stari
peveci umakniti novim.

Prijatelj, ako si morda sam pevec in ako si kdaj primerjal
ono starošegno petje novemu, mogel bodeš deloma umeti bole-
st, ki je polnila očetu-pevcu srce, ko so se morali odpovedati cer-
kvenemu petju. Razumel bodeš bolestone besede, ki jih je že stari
pevec od mladih nog po tem udarcu rekel svoji ženi: »Prav nič
več me ne veseli v cerkvi. Nobene prave pobožnosti nimam,
celó moliti mi ni mogoče.«

Celo leto je še vedno žaloval, ker vsako nedeljo okrvavela
je globoko vsekana rana vnovič. Sčasoma pa se je vendar uto-
lačil ter našel tolažila v pobožni molitvi. Ako pa se je ponudila
kaka prilika, oglasil se je »nepoboljšljivi« pevec zopet, bodisi ob
delavnikih pri sveti maši ali pa ob nedeljah pri popoldanskem
blagoslovu.

Z veseljem so mu pomagali verniki po svoji stari navadi.
Cerkev je odmevala veselega petja, blagemu očetu pa so se
lesketale solze radosti v očeh. Tako skupno petje pa je tudi v
resnici lepo in ganljivo. Ne vem sicer, ljubi čitatelj, ali si že
kdaj imel priliko slišati, da so peli prav po stari navadi, ali ne.
Le toliko rečem, da poslušalca popolnoma prevzame in ga kar
premaga. Eden začne pesem, ki je vsem faranom znana že od

tistega časa, ko so še kot majhni otročiči začeli zahajati v cerkev. Komaj odpoje prvi dve ali tri besede, že se mu jih pridruži več, vedno jih je več in več — dokler ne pojejo vsi verniki obojega spola in vsake starosti. To ti je petje, da doni vsa cerkev! In vendar z lahkoto umeš vsako besedo, da, še več, celó njen pomen čutiš, ker pobožni prigas, ki spremlja vsako besedo, sčasoma čisto prevzame tvojo dušo: pozabiš, da si na zemlji.

To petje je ljubil nad vse naš Jože Škof, a ljubili so je tudi drugi. Pa svet se izpreminja in, kakor pravijo, ne vselej na boljše. Tako se je izgubilo tudi skupno cerkveno petje bolj in bolj. Stari ljudje, ki so znali veliko cerkvenih pesmij na pamet in ki so Kurnikovemu očetu tudi vselej radi pomagali, pomrli so drug za drugim, mladi naraščaj pa se je sramoval v cerkvi peti, ali pa tudi ni mogel, ker ni znal cerkvenih pesmij. In tako se je prigodilo dostikrat, da so morali Kurnikov oče peti sami. Seveda jih je to bolelo, vendar pa njihove ljubezni do petja niti taki slučaji niso mogli premagati.

Vse na zemlji je minljivo, tako tudi človek. Jožeta Škoka je poklical Bog v 74. letu njegove starosti 23. vinotoka 1885. l. s tega sveta. Nekaj let prej ga je bil obiskal z boleznijo, ki naj ga, že tako vedno pripravljenega na odgovor, še bolj opozori in pripravi na odhod v večnost.

Nekega dne je moral k delavcem v kamnolom ob Dravi. Tukaj pa se izpodtakne ter tako nesrečno pade, da so ga morali nezavestnega odnesti domov. Bali so se za njegovo življenje. Vendar je polagoma okreval, a ne popolnoma. Nesrečni padec mu je preveč pretresel možgane ter tako povzročil bolezen, ki se ni dala več odpraviti. Večkrat ga je prijela neka božjasti podobna bolezen in mu pri tem vsakikrat bolj oslabila pamet. Poklicali so sicer zdravnika, pa mu ni mogel nič pomagati. »Čim višja bode starost,« rekel je zdravnik, »tem slabejša bode pamet, dokler ne bode popolnoma izginila, ako prej ne pride smrt.«

Žali, da so se zdravnikove besede le prenatanko izpolnile! Telesno je sicer sčasoma toliko okreval, da je mogel zopet opravljati lažja dela, ker dela, katerega je bil vajen od mladih nog, ni mogel pogrešati. V cerkev je zopet hodil redoma vsak dan, ako ni bila posebno slaba pot. Kadar je bilo le mogoče, zapel je vselej pri blagoslovu najljubšo mu pesem: »Ča-

stimo te, živi kruh angeljski«, pri maši med povzdigovanjem pa prelepo pesem: »Na kolena padimo!«

Z rastočo starostjo in zbok večkratne bolezni je izgubljal Jože Škof svoje moči vedno bolj in bolj, in pamet mu je pešala dan na dan. Pogosto je moral ostati v postelji. Včasih pa se mu je zopet toliko zboljšalo, da je mogel še celó v cerkev. Cerkev in petje ga je veselilo še vedno, če tudi se za druge reči ni več mnogo brigal. Ako je kdo pešajočemu starčku govoril o petju, razvedrilo se mu je mračno in nekako zamišljeno čelo. Začel je takoj peti in ako bi ga bil takrat pogledal, ne bil bi verjel, da imaš pred seboj na pol bolnega in skoro brezumnega človeka. Le ako si ga dalje časa poslušal, zapazil si, da so mu včasih ušle besede, ali pa da je v kako pesem vpletal tudi druge napeve, kar se mu je enkrat celó v cerkvi pripetilo.

Ker je bila po zimi pot v cerkev dostikrat jako gladka, niso več pustili domačini starega Jožeta tje, če tudi bi bil prav rad šel. Neko nedeljo popoldne pa se na tihoma vzdigne ter jo ubere naravnost proti fari. Pa okorne in otrple noge mu na poti večkrat izpodrsnejo, da revež večkrat prav trdo pade na zmrzla tla. Vendar se vsakikrat vzdigne ter srečno prileze do cerkve. Na cerkvenem pragu pa zopet pade s tako silo, da so mu morali drugi pomagati na noge. Cerkve pobožni starček ni več videl od znotraj. Morali so ga odnesti domov. Od tega časa pa so ga zapustili zadnji žarki jasne pameti. Samo včasih se je zavedel za nekoliko trenutkov, potem pa se je zopet zagnil njegov duh v temo. Niti petje mu ni več prišlo na misel. Ljudij ni več poznal, niti svojih otrok. Domači gospod župnik so mu mogli še v jasnem trenutku podeliti sv. zakramente.

Enkrat je vprašala mlajša hči bolnega očeta: »Atej, ali ne bi šli radi v cerkev?« Pri teh besedah se je zavedel za nekaj časa pobožni starček in solze, ki so se mu zasvetile v očeh, pričale so o notranji britkosti, ki se ga je polotila v spominu na cerkev in službo božjo.

Dasi je bila bolezen jako huda, posebno proti koncu, prenašal jo je vendar služabnik božji potrpežljivo. Dobrotljivi Bog ni pripustil, da bi bila izkušnja prevelika. Zato mu je ohranil za skrbno postrežnico v bolezni njegovo ženo, ki mu je stregla ves čas bolezni s tako požrtvovalnostjo, kakoršno more obroditi

le prava krščanska ljubezen. Če tudi že v 74. letu svoje starosti, vstajala je vendar dobra ženica rada po noči, kadarkoli je bilo treba, ter sploh bolniku postregla s tem, česar je pozelel.

Meseca vinotoka so pojemale moči vidoma, dokler se ni duša zares blagega slovenskega moža dne 23. istega meseca ločila. Kmalu se je raznesel glas po okolici, da so Kurnikov oče umrli. Ker je bil pokojnik daleč v okolici ne samo znan, ampak tudi jako priljubljen, prihajali so ljudje od vseh strani zanj molit.

Da je bil pogreb, če tudi po lepi kmečki navadi priprost, vendar lep in ganljiv, lahko si misliš, dragi čitatelj. Mnogoštevilni sorodovinci prišli so svojemu ljubemu sorodniku skazat svojo ljubezen, znanci in prijatelji svojo žalost, vsi brez izjeme pa svojo hvaležnost in spoštovanje do pokojnika.

Vse je bilo v solzah, ko so devali mrliča v rakev. In ko so ga poslednjič postavili na domači prag in je pogrebec s tresočim glasom izrekel za slovo običajni pozdrav: »Hvaljen bodi Jezus Kristus!« ni mogel od prevelike žalosti skoro nihče odgovoriti.

Stari pevci brezorgelske dôbe so zapeli slovesno pesem, ki se je glasila tako milo in otožno, da je vsakega ganila globoko v srce. Saj so pa tudi vsi pevci čutili v svojem srcu, kar so peli. To so pričale svetle solze v njihovih očeh, to je pričal milo tresoči se glas, katerega so tu pa tam skoro popolnoma zadušili britki vzdihni srčne žalosti.

Med sprevedom so deloma peli, deloma molili sveti rožni venec. Na pokopališču pa je prikipelo ginenje do vrhunca: ni bilo videti očesa, v katerem se ne bi lesketale solze grenke žalosti.

Kraj, kjer počivajo telesni ostanki tega res vzornega kmeta slovenskega, kaže priprost spomenik, kamenita plošča z napisom:

Tukaj počivajo
KURNIKOV OČE
JOŽEF ŠKOF,
rojeni 5. sušca leta 1812,
umrli 23. vinotoka leta 1885.

Daj jim, Jezus, naš pastir,
Večni pokoj, večni mir. Amen!

Matej Ražun.

C.

Raznoterosti.

Tri ure v Vatikanu.

(Potopisni spomini rimskega romarja.)

ko si se kdaj, dragi čitatelj moj, povrnil srečno z daljnega potovanja, odpočil se dobro ter otresel popotnega prahu, tedaj so se ti oglašali kakor dobri prijatelji spomini iz daljnih krajev. In godilo se ti je, kakor človeku, ki se v jasni noči ozira po zvezdnatem nebu. Brez števila lučie ondi miglja, vse so lepe in tako prijazne, ali nekatere so vendar lepše od drugih. Vse pa presega čaroben svit mesecev.

Tako se godi sedaj tudi meni.

Oj, koliko spominov sem prinesel seboj iz divne Italije! Kaj bi ti znal povedati o nekdanji morski kraljici, krasni Venečiji! Kako bi ti navdušeno znal pripovedovati o umetelni Florenciji, o njenih slavnih zbirkah, galerijah, muzejih! Na kraj poniževanja sv. Frančiška asiškega bi hotel dvigniti tvojega duha, tje, kjer se ob času »Porcijunkule« zбира vsako leto toliko pobožnih vernikov, da si ondi izprosijo oproščenja časnih kaznij. Marijino hišico v Loreti bi ti želel popisati, pripovedoval bi ti o gorečnosti, ki razvneoma romarje v tem svetišču. In pa po večnem mestu bi te vodil, razkazoval ti spomenike katoliške pobožnosti in pomnike nekdanje rimske slave. Za vse to pa imava premalo prostora v letošnjih »Drobtinicah«. Hočem ti torej podati spomin, ki se mi je najbolj utisnil v dušo, spomin, ki vsakemu romarju najživejši ostane za celo življenje: *zaslišanje pri svetem očetu*. Da se je godilo tako tudi meni in mojim sopotnikom, ume se samo po sebi. Ko smo se vračali iz Vatikana, rekel mi je priprost

kmetič: »Ko bi ničesar drugega ne bili videli in slišali, kakor to, čemur smo bili priče danes, zadosti smo poplačani za ves trud in trošek dolgega potovanja. Sedaj se lahko vrnemo.«

Ali predno nadaljujem, par besedij za pojasnilo!

Kakor večkrat poprej, združil se je letos na Dunaju odbor, ki si je zastavil nalogo, da napravi romanje iz vseh pokrajin avstrijskih v večno mesto Rim. Povod temu romanju je dala *trinajststoletnica* vladanja papeža *Gregorija Velikega*, ki se je letošnje leto praznovala. Povabil je torej omenjeni romarski odbor vse avstrijske katoličane, naj bi se vzdignili od vseh strani ter popeljali v stolico papeževo, da se ondi poklonijo ob imenitnem spominu papeža Gregorija njegovemu nasledniku ter zaprosijo blagoslova za-se in za svoje domačine. Temu pozivu so se odzvali po vseh pokrajinah našega cesarstva. Tudi Slovenci nismo zaostali. Udeležilo se nas je romanja petero iz Kranjskega (trije duhovniki in dva kmeta), dva s Štajarskega in eden z Goriškega. Dospevši v Rim smo si ogledali pod vodstvom nekaterih duhovnikov iz romarske hiše »S. Maria dell' Anima« znamenitosti. Vrhunec romanja pa je bilo zaslišanje pri sv. očetu.

Zaslišanje je bilo napovedano na četrtek dné 17. aprila. Ni bilo lepo vreme tisto jutro. Zato sva si s prijateljem naročila voz, ki naju je postavil pred bronasta vrata na trgu sv. Petra. Tu je vhod v papeževo palačo. V velikih trumah so se zbrali na velikanskem hodišču pred vrati romarji, pokazali vsak svojo vstopnico, in takoj so jih pustili vratarji naprej. Več papeževih vojakov, tako imenovanih »švicarjev«, je stražilo v popolni, lepi vojaški opravi po hodiščih. A to so vam prijazni ljudje! Kjer se je bilo treba zaviti po drugih stopnicah ali kreniti na drugo hodišče, povsodi nas je sprejel »švicar« ter kazal pot po prostranih oddelkih Vatikana. No, sam človek pa bi se gotovo izgubil v teh čudno prirejenih prostorih. Preidemo dvorišče, zavijemo v drugo palačo, še več stopnic in hodišč, zdaj pa čez par velikanskih soban in — na pravem kraju smo. To je »sala del Consistorio«, sobana, kjer se navadno sveti oče shaja s kardinali k raznim posvetovanjem. Kakih 300 oseb nas je bilo zbranih, vsi smo čakali, kdaj se odpró vratica, skozi katera je imel priti sveti oče. Pa pogledjmo si memogredé sobano samo. Leseni strop je razdeljen v tri dele, katerih vsak je drugače

okrašen, bogato nališpan. Na sprednjo steno je naslonjen oltar, na katerem je šest svečnikov z debelimi svečami. Krasna slika diči ta kraj, podoba od smrti vstalega Izveličarja. Nad podobo je napravljeno »nebo« iz rudečega damasta. Pod tem mašujejo sveti oče. Na levi daljši steni opaziš štiri velika okna; skozi nje se usiplje dosti svetlobe v sobano. Na nasprotni strani pa so na steni tri velikanske slike, predočujoče razne dogodivščine iz delovanja Izveličarjevega, kako je namnožil kruh i. dr.

V tej sobani torej smo čakali, da se prikaže sveti oče s svojim spremstvom. Ura je osem odbila. Kmalu na to se odgrne zavesa, duhovnik pride s križem, za njim papeževo spremstvo in slednjič — sveti oče. Neka čudna, nepopisna tišina je zavladala med romarji. Kakor bi trenil smo vsi na kolenih in roka Kristusovega namestnika nas poškropi z blagoslovljeno vodo. Vem, da si dragi čitatelj videl pogostokrat sliko papeževo, vem, da si večkrat občudoval tiste določno izrezane poteze, iz katerih odseva resnoba in veličastvo; zrl si v podobo, čez katero je razlit lahen, dobrosrčen nasmehljaj: smem ti povedati, podoba ti ne kaže tega, kar ugledajo oči, zroč naravnost v mili obraz namestnika Kristusovega. Resnoba in miloba sta na njegovem obrazu v toliko primernem soglasju, da te nehoté obide strah in vendar te vlečejo na-se žarni pogled in prijazna usta dobrotljivega starčka. Krog in krog so zalesketale svetle solze po licih romarjev. Ni čuda . . .

Sveti oče poklekne sedaj na klečalnik in opravi pripravljeno molitev za sveto mašo. Na to se opravi v krasno mašno opravo ter z jasno donečim glasom začne sveto daritev. Ko nas je mnogo čulo, kako ginljivo vsako besedo izgovarja, in ko smo slišali, kako tudi za-se, kot pastirja katoliške cerkve, molitev opravlja, sklenili smo se tudi mi z najvišjim poglavarjem, želéč, da Bog razlije svoj blagoslov na njega, ki je poklican, da v burnih časih vlada cerkev božjo. In ko je šel po dokončani sveti maši na spodnjo stopnico ter z ginljivo-prosečim glasom molil trikrat češčenamarijo in naslednje molitve, izvila se je iz njegovih ust vsaka beseda kot žalni vzdih, kot iskreno hrepenenje po srečnejših, boljših časih. In zopet so se nam ulile solze.

Takoj na to pa pristopi drug duhovnik ter začne opravljati presveto daritev. Sveti oče poklekne na svoj klečalnik ter moli

neprestano kakor zamaknen v svete skrivnosti na oltarju. To je vsak dan njegova zahvala po sveti maši.

Sedaj se odpravi papež v svoje sobane, da bi se nekoliko okrepčal. Ménili smo, da se vrne še le čez kake pol ure. Toda komaj preteče dobrih pet minut, že je zopet v sredi med nami, sedeč na svojem prestolu. Tedaj pa stopi z globokim poklonom pred njega častiti gosp. monsignor *dr. Nagl*, prednik avstrijskega hospica (gostišča) »dell' Anima«, ter prebere z določnim glasom avstrijskih romarjev addresso (nagovor), v kateri izraža udanost do rimskega prestola ter prosi apostolskega blagoslova za celo Avstrijo.

Pazljivo je poslušal sveti oče vsako besedo. Na to pa sam nagovori romarje tako-le:

»Posebno prijeten nam je pobožni namen vašega romanja; iz vaše navzočnosti zajemamo sad obilne tolažbe. Vesel dan nam je danes napočil, zakaj vaša navzočnost nas navdaje s posebno radostjo. Ona gorečnost, pred vsem, ki vas je napotila na to romanje, vzbuja v nas iz nova tudi spomin onih trum, ki so na tisoče skoro s celega sveta, iz svojega nagiba pred dvema letoma semkaj priromale, in med temi jih je mnogo bilo tudi iz Avstrije. Nič ni plemenitejšega mimo vaše gorečnosti, nič ni vrednejšega pri vas in pri vaših očetih, kakor ljubezen do apostolskega prestola. V tem bode te našli tudi izveličanje in srečo.

Primerno ste omenili v svoji adresi jubilej (1300letnico) Gregorija Velikega. Vsak čas se sme mnogo dobrega pričakovati od svete stolice, kakor nam to kaže Gregorij Veliki. Mi, dedič te stolice, dasi ne po velikosti in svetosti, delamo pač iz istega namena, za enaki smoter, zato smo tudi že poprej izdali opominjevanja in povelja. V tem smislu omenjamo višepastirsko pismo »Christianae sapientiae«, katero smo izdali z namenom, da bi vsi uživali dobrote krščanstva. Goreče ste poslušali naš glas in v duhu pokorščine ste ga sprejeli.

Mnoge in velike in razne so nevarnosti za vero, treba zato največje pazljivosti. Skrbite torej, da se nihče zvižaji ne dá zapeljati, da se nihče ne utruji. Trudite se, ohraniti svoje hvalevredno mišljenje z vstrajno stanovitostjo.

Hodite za svojimi škofi in posebno za apostolsko stolico, da bode vsakdo čvrsto stopal za vsakojakimi krepostmi.

Kot božje poroštvo pak sprejmite apostolski blagoslov za-se, za svojo domovino, za svojega cesarja in vso njegovo hišo, za svoje družine, svoje škofo in svoje duhovnike!»

S temi besedami, ki so se posebno utisnile v spomin navzočim duhovnikom, bilo je slovesno zaslišanje končano. Sveti oče gre zopet v svoje stanovanje. A sedaj je bila dodeljena avstrijskim romarjem še posebna milost. Izrazil je namreč najvišji pastir sam željo, da hoče vsakega romarja še posebej sprejeti. Peljejo nas torej rimski spremljevalci iz dosedanje kapele po raznih sobah ter nas uredé tako, da bi mogli drug za drugim stopiti pred svetega očeta. Najprvo seveda so se poklonili papežu odborniki rimski, tisti, ki so poprej skrbeli za to, da smo si mogli ogledati znamenitosti rimskega mesta. Na to pridejo na vrsto romarji drug za drugim. V tri sobane so nas uvrstili; v četrti je sedel na svoj višjepastirski sedež sveti oče. In tako je imel vsak, tudi najpriprostejši romar priliko, iz obličja v obličje gledati namestnika Kristusovega, nogo in roko mu poljubiti. Da ste gledali te radosti kipeče obraze priprostih možakov in ženic, kako so spoštljivo stopali ginjeni pred Leona XIII. ter, solzéč se od veselja, poljubovali velo a čvrsto roko njegovo, tudi vam bi bila lila solza ginenja po licu! In kako prijaznih besedij, kako očetovsko milega obraza je sveti oče! To je nepopisljivo.

Kmalu smo prišli tudi Slovenci na vrsto. Duhovniki naprej, za nami pa naša čvrsta kmeta. Za vsakega izmed nas je bila prijazna beseda. Posebno pak se je svetemu očetu zaiskrilo oko, ko ugleda, kako naš priprost slovenski romar položi predenj polno torbo raznih pobožnih spominkov, proséč, naj jih blagoslovi. Rekel je nekemu kardinalu ob svoji strani: »No, ta bo imel pač dosti razdeliti, ko se povrne domov med svoje rojake. Vidim, da so to romarji, ki niso prišli iz radovednosti, marveč iz pobožnosti v večno mesto.« — Kako smo bili veseli teh besedij iz ust svetega očeta! In kako radi bi bili tudi dostavili, da naši Slovenci radi in pobožno molijo sveti rožni venec, ki ga prav sveti oče tako pogosto priporoča! Bog daj, da bi se ta utrjena pobožnost med nami nikdar ne poizgubila!

Vsak izmed romarjev je dobil v spomin znamenitega dné sreberno svetinjo, na kateri je podoba blažene Device Marije brez

madeža spočete in pa dobro utisnena podoba svetega očeta. To si bode pač vsak romar za vedno shranil in kadar jo bode pogledal, tedaj se bode radostno spominjal znamenitega dne in pa preprijaznega svetega očeta.

Dolgo časa, cele tri ure smo bili pri svetem očetu. Vračali smo se skozi hodišča in po raznih stopnicah proti vratom, skozi katera smo bili vstopili v vatikanske palače. Dospevši na trg sv. Petra ugledam, da se je nebo zjasnilo. Sonce je pošiljalo svetle pomladne žarke na večno mesto. Tudi v naših srcih je sijalo solnce radosti. Nepozabne bodo vse življenje letošnjim avstrijskim romarjem tri ure, ki smo jih preživeli v Vatikanu.

Rožnovenška Mati Božja v Pompejih.

a) Zgodovinske črtice.

Preljubi bralec! najbrž si že slišal, da je l. 70 po Kr. r. nastal strašanski potres, ki je podrl in zasul tri mesta blizu Neapolja, največega mesta v Italiji, namreč Stabije, Herkulanum in Pompeje. Zadnje mesto že dolgo odkopujejo in so je do dobra odkrili. Tje hodi v eno mer obilo tujcev gledat stare razvaline in stare paganske stavbe, ki so se na tem poderišču jako dobro ohranile. Ta kraj leži tri postaje od Neapolja naprej proti jugu blizu ognjenika Vezuva, iz katerega se vedno dim dviga.

A midva ne pojdeva k tem razvalinam, temveč četrť ure na stran proti vshodu, kamor drži lepa, še le pred malo leti dodelana cesta. Naš smoter je nova cerkev, posvečena Kraljici sv. Rožnega venca, katera, še ne popolno dodelana, je že tako zaslovela, da je za loretansko cerkvijo, kjer je sveta hišica, sedaj prva božja pot presvete Device v Italiji. Ta cerkev leži med postajama Pompeji in Skafāti na podnožju Vezuva v vasi, ki se kliče »Dol Pompejski« (Valle di Pompei).

Pred malo leti je bil ta kraj še ves neznan, nekako v samoti. Kaj bi se tudi brigala množica tujcev, sosebn učenjakov, bogatinov in radovednežev za ubogo vasico! A v naglici, kakor

bi bilo začarano, pozidala se je ta cerkev, ki ima postati lepa in veličastna stavba, krasán tempelj božji.

Dné 13. februvarija 1876. l. je postavil v očitno češčenje odvetnik Jernej (Bartolo) Longo neko staro sliko, predstavljajočo Kraljico sv. rožnega venca s tem namenom, da bi vabil verne prebivalce, naj bi molili vsak dan rožni venec.

Dné 30. aprila taistega leta 1876. združijo se milostljivi škof Jože Formisano, grofinja Marianna de Fusco ter omenjeni odvetnik Bartolo Longo, da bi kupili primeren prostor za zidanje cerkvice v prid pompejanskih prebivalcev. 8. maja je prišel sam škof Formisano, da je vložil temeljni kamen, ne da bi si bil mogel kdo misliti, kako čast in imenitnost utegne cerkev v kratkem doseči.

Nebeške milosti in dobrote, katere je delila od tedaj Nebeška Kraljica v najobilnejši meri svojim zvestim častilcem, prihajajočim iz vseh delov sveta, da bi ji pozidali to svetišče, razširile so slavo o njej po celem svetu. Pobožnost vernikov, nadarjenost in dela najslavnejših italijanskih umetnikov, vstrajnost, vera in naša ljubezen do blažene Device Marije so tukaj postavile spomenik vere in umetnosti prihodnjim vekom, da priča o goreči ljubezni do Matere Božje v 19. stoletju.

To svetišče iz najlepšega mramorja kararskega in od Bagnères de Bigorre, ozaljšano z bronastimi kipi, olepšano ter prevlečeno z zlatom in dragimi kameni, je bilo 8. majnika 1887. l. vsem vernikom slovesno odprto.

Ta dan je bil prvi oltar Marijin na poganskih pompejanskih tleh posvečen. Posvetil ga je velik cerkveni dostojanstvenik, ki je tudi venčal milostno podobo Marijino s krono samih demantov in safirov.¹⁾

Marija je hotela v današnjem času očitvidno in čudežno pokazati svojo ljubezen do češčenja sv. rožnega venca. Vedno se kaže milostno tem, ki jo časté z imenom: Mati Božja presvetega rožnega venca v Pompejih ter ji tam cerkev zidajo in zaljšajo. Mnogo čudežev se namreč godi na onem svetem kraju.

¹⁾ Natančen popis zidanja te cerkve in slovesno kronanje Marijine podobe čita se v katoliškem časniku: »Il Rosario e la Nuova Pompei«, tiskan v »Dolu Pompejskem«. Tudi mala knjižica o tem je na svetlo prišla.

Sedaj je ta cerkev skoro že dozidana in vabi k sebi premnoge romarje ne le z Italijanskega, nego tudi iz najbolj oddaljenih dežel.

b) Sveti oče Leon XIII. zastran pompejanske cerkve.

Med tem ko Mati Božja svoje čudeže pomnožuje in vernike milo k sebi vabi, odmeva v dveh enciklikah (pastirskih pismih) in treh brevih (papeževih pismih) glas poglavarja svete cerkve po celem svetu in budi katoliška srca k večji pobožnosti in k molitvi zveličalnega sv. rožnega venca. Da bi pa svetu pokazal svoje očetovsko srce do ravno pričete cerkve, je sv. oče Leon XIII. oblagodaryl to podjetje z mnogimi odpustki in velikimi pravicami, katere bi bilo le predolgo vse naštevati.

8. majnika, tistega velepomembnega l. 1887., poslal je sveti oče Njih. eminencijo kardinala Monako La Valetta kot svojega namestnika, da bi posvetil veliki, naši ljubi gospej rožnovenški postavljeni oltar in da bi slovesno s krono venčal milostno podobo v Pompejih, katero je sam sveti oče blagoslovil. Sveti oče je tudi odobril pobožne, od že imenovanega odvetnika v čast rožnovenške kraljice v Pompejih spisane molitve ter jih odlikoval z odpustki, potem je v znak svojega veselja na tem početju podelil prekrasno mašniško obleko z grbom družine Peccijeve v sredi bogatih vezenin; hotel je tudi sveti oče, da bi se prva sveta maša darovala na oltarju rožnovenške kraljice pompejske v njegov (papežev) namen in v ravno tej prelepi mašniški obleki.

c) Kaj so storili ljudje za cerkev v Pompejih?

Veliko lepega se je zgodilo zadnja leta v Pompejih, lepe naprave krščanske omike in blagodejni zavodi krščanskega usmiljenja dičijo sedaj znamenita tla.

Cerkev Matere Božje v Pompejih se dviga poleg razvalin poganskih, zraven razsutih tempeljnov, kjer so davno častili satana pod imeni krivih bogov.

O kako prijetna bo srcu Marijinemu molitev le-tu! Od začetka krščanstva do današnjega dné je tu prva cerkev, prvi oltar, kateri je zidan v čast nebeški kraljici. Zato je pa tudi razsipavala nezmerne milosti naša ljubezniva nebeška mati i nad one, ki so drage volje z najmanjšimi darovi pripomogli k zidanju.

Naj le nekoliko o tem omenim. V 11 letih, od 8. majnika 1876. l. do 8. majnika 1887. l., so znašali stroški za zidanje pol milijona frankov (1 frank = 48 kr. avstr. velj.). In kdo je to pokrili? Ne podpore mogočnih knezov, ne radodarnost bogatašev, ne kaka imovita družba ali naklonjenost ministerstva ali kake izvrstne občine, — ne to, marveč samo prostovoljni milodari vernikov od najvišjega plemstva do priprostega seljaka ali kmetiča, ki je dajal po 5 centezimov vsak mesec,

V tamkajšnjo bratovščino sv. rožnega venca se je od leta 1876. do 1887., to je v 11 letih, čez 300.000 ljudij zapisalo iz vseh krajev sveta. Vsakdo izmed njih je dal za zidanje te cerkve svoj milodar. Koliko bo še le število teh vernih častilcev Marijinih čez 20, 30, 50 let, če je že v 11 letih tako veliko!

V znak žive vere in goreče ljubezni vseh rožnemu vencu udanih duš gori noč in dan 15 svetilnic pred prestolom najblažje device Marije. To število posnema tudi število 15 sirot, ki so zbrane okrog svetišča ter se odgojujejo pod varstvom nebeške kraljice. To število je izbrano v spomin 15 skrivnostij sv. rožnega venca ter prelepo predočuje ljubezen k Mariji.

Vsi, kateri darujejo kak radovoljni dar za 15 svetilnic in 15 sirot, lahko to v ta namen storé, da hočejo najbolj vzvišene čednosti svete vere gojiti, namreč vernost in ljubezen.

Onim, kateri sami darujejo ali nabirajo za toliko časa, kakor jim je drago, vsako leto prostovoljni dar 6 frankov za sirotišnico, podeli se ime in častni diplom »dobrotnik ali dobrotnica sirot sv. rožnega venca v Pompejih«. Njih imena se zapišejo v »knjigo dobrotnikov« v sobi sirotišnice, da sirote poznajo imena teh usmiljenih ljudij ter za nje vsak dan molijo sveti rožni venec. Dobrotniki in dobrotnice lahko sprejmejo ta diplom ter kot spomin na dobro delo hranijo.

Vsi taki milodari se pošiljajo pod že imenovanim imenom: G. odvetnik Bartolo Longo, pri Neapolju, Italia, Valle di Pompei.

Dasi pa to lepo osnovo tukaj priporočamo, mislimo, da je enako dobro delo, ako kaj takega v ta namen darujemo svojim domačim sirotam po naših deželah, naših sirotišnicah.

Poučne dogodbe.

I. Tik za Najsvetejšim.

V letniku bratovščine srca Marijinega pripoveduje Jurij L. to-le: Bil sem 26 let star, ko sem prvič slišal na svojem popotovanju in med bivanjem v Lyonu o arskem župniku, gospodu Vianney-u. Pripovedovali so mi, da oblega njegovo spovednico vedno velika množica ljudij iz bližnjih in daljnih krajev. Goreči ljudje iščejo tam tako marljivo zdravja svojim dušam, kakor iščejo drugi telesnega zdravja pri slovečih zdravnikih ali pa v kopeljih.

Tudi mene se loti misel, da bi šel v Ars. Ne toliko iz pobožnosti kakor iz radovednosti se odpravim nekega mrzlotnega meglenega jutra meseca novembra na pot; k spovedi iti se nisem namenil. Ko stopim v cerkev, bilo je kakih sto ljudij, večinoma moških oseb, zbranih okoli spovednice g. Vianney-a. Vrnem se v gostilnico južinat. Krčmar me vpraša, ali bi ne hotel obedovati z nekim duhovnikom. »Zakaj pa ne!« odgovorim mu.

Pet minut pozneje sem sedel staremu gospodu kanoniku nasproti. Naravno je, da sva govorila o župniku Vianney-u. »Kaj ménite, gospod kanonik, je-li župnik Vianney res tako izkušen spovednik, kakor pravijo?« vprašam jaz. »Tega pač ne vem,« odgovori mi, »ali je res izkušen; jaz bi raji mislil, da je razsvetljen od sv. Duha. On ima čudno moč, da razvozla vsak dvom ter premaga vsako oviro. To je res čudovito! Toda vi se bodele tako sami prepričali, potem bodele lahko sodili.« »Tega ne verujem,« pravim jaz; »ne nameravam iti k spovedi.« — »Morebiti bi to ne bilo prav,« zavrne me kanonik in dalje sva se pogovarjala o drugih rečeh.

Ob 10. uri zvečer tistega dne zapustim spovednico. »Ali stanujete v svojem rojstvenem mestu?« vpraša me sveti mašnik, predno mi podeli sveto odvezo. »Da, duhovni oče,« odgovorim mu. »Koliko prebivalcev je ondi?« »Petindvajset tisoč,« pravim. »Vi ste torej tam dobro znani?« »Sevéda,« odgovorim, »vsakdo me pozna.« »Dobro! Za pokoro obudite sedaj v cerkvi vero,

upanje in ljubezen! Toda to še ni vse. Na praznik sv. Rešnjega Telesa udeležite se enega obhoda in sicer tako, da greste prvi za Najsvetejšim. Sedaj idite v miru, sin moj!«

Da me bode razumel čitatelj, moram omeniti, da po več krajih na Francoskem ni več navada, da bi se moški udeleževali cerkvenih opravil in slovesnostij.

Ob drugem času, v drugi cerkvi, pri drugem duhovniku bi bil iskreno prosil, da bi mi nadomestil drugi del pokore z drugačnim dobrim delom, n. pr. z molitvijo ali pa z miloščino. V tem trenutku pa mi je zaprlo spoštovanje do svetega moža in pa notranji nagib moja usta.

Gospod kanonik je govoril prav, ko je rekel, da je župnik arski nenavaden spovednik. Našel je takoj najobčutljivšo mojo rano, strah pred ljudmi. Prisilil me je k takemu verskemu opravilu, k cerkvenemu obhodu v domačem kraju, kateremu se je ustavljala vsa moja narava; zato pa tudi ni bilo brez uspeha. Tolažil sem se, da imam opraviti to strašno pokoro še le v šestih mesecih.

Obhod presv. Rešnjega Telesa je najočitnejše znamenje katoliške vere. V marsikaterih deželah in v velikih mestih razodeva ta obhod vse veličastvo katoliške cerkve: gledal sem pred sabo nebo, katero obsenčuje Najsvetejše, za njim je stopalo najvišje deželno gospodstvo v rudeči državni opravi, dva ali trije generali s svojim spremstvom, predsednik, župan s svojimi svetovaleci, 300 — 500 plemenitašev in drugih visokih meščanov. K takemu spremstvu se tudi najmlačnejši katoličan pridruži lahko in rad. A moja največja nesreča je — tako sem mislil — da v mojem rojstvenem kraju ni bilo tako. Moški s procesijo niti hodili niso, razven šolskih dečkov in nekaj desetih rokodelskih pomočnikov, ki so bili družabniki kake bratovščine.

Obhod je bil seveda manj sijajen, toda tem večja je bila množica gledalcev. 25.000 prebivalcev brez tujcev je gledalo skozi okna ali se je pa zbiralo po cestah, kjer se je pomikala procesija. Kaj bi vendar teh 25.000 prebivalcev našega mesta reklo, kaj bi mislilo, ko bi videlo tako razsvetljenega Jurija L. stopati za Najsvetejšim? Mraz me je spreletaval, ko sem na to mislil. Vendar sem trdno veroval, da je Jezus pričujoč v presvetem Zakramentu; globoko sem čutil, da izpolnjujejo vsi

vladarji na svetu le svojo dolžnost, ako bosi, odkriti in s pepelom potreseni spremljajo svojega v podobah kruha in vina skritega Boga.

Med tem se je približal prvi dan presvetega Rešnjega Telesa. Pri nas se začne procesija po večernicah. Da sem samega sebe bolj ojačeval, ostal sem, česar še nisem nikdar poprej storil, pri večernicah ter sem prav blizu oltarja čakal procesije. Toda glej, reč se ni dobro izvršila! Neka gospa, moja dobra znanka, obrnila se je menda po naključju proti oni strani, na kateri sem bil jaz. Dozdevalo se mi je, kakor bi vsa množica le na-me gledala, kakor da bi vsi duhovniki, cerkveni predstojnik in strežnik, kakor da bi vse pobožne gospe in žene in še otroci kramljali med seboj: »Poglejte vendar gospoda L. . .! Kaj vendar gospod L. tu išče?«

Ta misel me je tako motila in dražila, da nisem zapazil, kako se procesija naprej pomiče. Videl sem Najsvetejše, toda nisem imel poguma, da bi se pridružil procesiji; tako sem odložil strašno pokorilo na konec devetdnevnice.

Odpusti mi, moj Bog! Bili so časi, v katerih sem veliko čast, da sem smel Tebe spremljevati, imel za sitno dolžnost.

Drugo noč se me je lotila mrzlica, katero je gotovo povzročila razburjenost prejšnjega dne. Ali je to verjetno? — Bil sem vesel te nezgode, želel sem, da bi se shujšala, da bi dalje trpela, da bi bil tako primoran vsaj v sobi, če ne v postelji ostati cel teden. Če ni mogoče udeležiti se procesije, potem me tudi dolžnost ne veže.

Toda mrzlica me zapusti in se ne povrne; dan procesije se urno približa. V celem življenju se mi ni zdel noben teden tako kratek, kakor ta. V svojo sramoto povem, da sem bil zelo vesel, ko sem videl tisti dan, da je vreme neugodno; črni oblaki so se zbirali na obzorju. Nisem vremenski prerok, a poznal sem, da nam preti nevihta. Oblaki se zgosté, močno začne deževati. Ker se še toča usuje, mislil sem za trdno, da obhoda ne bo.

Da sem prej pri kraju, povem, da je procesija vendar le bila. Zato zberem ves pogum ter se postavim ravno za Najsvetejšim.

Ko bi sto let živel, nikdar bi ne pozabil te ure. Mrzel pot mi je oblival čelo, noge so se mi šibile. Sem ter tje obudim živo vero ter začnem moliti. Toda molil sem le z ustnicami. Sklenil sem, da ne bodem ves čas povzdignil očíj. Držal sem se tega sklepa.

Čez 14 dnij me obišče zaradi svojih zmožnostij, zaradi spretnosti in odločnega vedenja jako čislani gospod B., ki je bil družabnik sodišču. Brez vseh ovinkov me naprosi, da bi pristopil ž njim v zvezo, in da bi on in neki prijatelj in jaz ustanovili družbo sv. Vincencija. Lahko si mislite, kako sem se branil, a on mi z neko čudno odločnostjo odvrne: »Kaj? Vi se branite pristopiti k nam, pa ste vendar toliko poguma in pobožnosti pokazali, da ste bili edini med svojimi vrstniki, ki ste spremili presveto Rešnje Telo.«

Udam se ter mu obljubim, da bodem sodeloval, kolikor bodem mogel. Prva stopinja k čednosti kakor k hudobiji zahteva požrtvovalnosti.

Vzgled teh dveh zvestih katoličanov in pa moč, katero sem zadobival vsak mesec pri mizi Gospodovi, jačila sta me tako, da sem polagoma premagal strah pred ljudmi. V dveh letih je pristopilo 30 odličnih mladih ljudij k družbi sv. Vincencija.

Ni še dolgo, kar smo se vsi združeni za Najsvetejšim udeležili onih dveh procesij. Zbirali smo se vselej s svetim veseljem in, lahko trdim, z nekakim ponosom. (*Wahrheitsfr.* 1890. 16.)

II. Najgotovejša pot.

Za vlade kralja Ludovika XIV. se je vnela med Francozi in Holandci vojska. V službi francoskega kralja je bil mlad častnik. Le-ta pride nekega dne k tedanjemu nadškofu Fenelonu in mu reče: »Milostni gospod, čez malo dnij bodem stal na bojišču. Močno me vleče, da bi še prej pri vas opravil spoved. Predno pa to storim, hočem slišati iz vaših ust dokaz, da je spoved res od Boga postavljena.« — »Prav rad,« odgovori uljudni škof, »pa ker je najboljše povsodi, da si izvolimo najkrajšo pot, zato se tudi vi najpoprej spovejte, potem vam morebiti dokaza ne bode treba.«

»A če se moram najpoprej spovedati,« ugovarja mladi častnik, »da spoznam, zakaj naj se spovedujem, je to ravno narobe pot. Jaz ménim, predno se spovem, moram se prepričati, da je spoved potrebna.« — »Morebiti je tako,« pravi pobožni škof, »pa verujte mi, da je moj svet gotovo najkrajši dokaz. Verjemite moji izkušnji, če še niste sprejeli mojega prepričanja. Ako mi potem odpustite dokaz, pridobila sva dve uri: vi za domovino in jaz za cerkev.«

Častnik se ne more več zdržati, pade na kolena in opravi spoved. Ko jo opravi, vpraša ga škof: »Ali še želite, da vam dokažem korist spovedi?« — »O ne, prečastiti gospod,« odgovori častnik, »koristi sicer nisem spoznal z dokazom, a čutil sem jo.«

(*Missionsblatt.*)

III. Nebeški ključ.

Sledeča dogodba se je vršila v nekem velikem evropejskem mestu. — Mati si je ogledovala s svojo hčerko podobe, ki so bile izpostavljene na ogled. »Mati, glejte ono lepo podobo,« vzklikne otrok, »prosim vas, povejte mi, kaj pomeni!« — »Vidiš,« odgovori mati, »na tej podobi je naslikal slikar našega Izveličarja, ki izročuje sv. Petru nebeške ključe.« — »O mati, ko bi jaz te ključe imela, odprla bi hitro nebesa očetu, vam in sebi, da bi bili srečni pri ljubem Bogu.« — »Če si tako želiš tega ključa, dam ti ga jaz pri novem mostu.« — Pri teh besedah je poskakovala hčerka od veselja. Vsakdo, katerega je srečala, moral je vedeti, kaj ji je ljuba mamica obljubila. Ko prideta do novega mosta, dá mati deklici denar, da ga nese onemu ubogemu možu, ki tako milo prosi kakega darileca. Ko pride deklica nazaj, reče: »Oh ljuba mati, sedaj vas razumem. Dali ste mi nebeški ključ, ker naš dobri katehet so rekli, da nam miloščina odpira nebesa.«

IV. Prevzetni kardinal.

K umirajočemu, ki je ležal v neki gostilni v Dublinu na Irskem, poklicali so mašnika. Le-ta se napravi hitro na pot. Dež je močno lil, pa služabnik božji je korakal čvrsto naprej. V go-

stilni je podelil bolniku svete zakramente. Gostilničar, ki je bil protestant, povabi mašnika v svojo sobo, da naj se odpočije. Pogovarjala sta se o tem in onem, slednjič reče gostilničar: »Mislite si vendar, kako so ti škofje in kardinali ošabni in kako dobro živé! Gotovo sedi sedaj kardinal v gorki sobi in ima vsega dosti, vas pa pošilja v tako slabem vremenu tu sem.« — »Vi le mislite, to ni res.« — »Zakaj ne?« — »Zato, ker kardinal kaj takega nikdar ne stori.« — »Odkod veste vi to?« — »Gotovo iz najboljših virov; saj me še niste vprašali o mojem imenu.« — »Kdo pa ste?« — »Kardinal Cullen.« — Gostilničar ves zmešan vstane in pravi: »Odpustite mi — nisem vedel; — ali naj preskrbim voz?« — »Ne, ne, — šel bom od todi, kakor sem prišel; vaju sem takih potov.« — Kardinal je odšel. Čez nekaj dnij pride gostilničar k njemu in ga prosi, naj ga pouči v katoliški veri. Kardinal ga izroči nekemu mašniku, kateri ga kmalu potem sprejme v katoliško cerkev.

V. Kje ni nobenega prostomišljaka.

Neki francoski vojak piše iz Tonking-a svoji teti: »Zatrjujem vam, da sem 15. avgusta, potem 1. in 2. septembra pogostoma mislil na smrt. . . Pri vsakem oddelku smo imeli duhovnika. Kolikorkrat je šel mimo nas, bil bi rad govoril ž njim, a ni bilo mogoče, zakaj bili smo v takem ognju, kakor l. 1870. Zatrjujem vam, da nam duhovnik jako mnogo pomaga. V sredi svinčenk je korakal mirno, kakor bi se ne brigal za svoje življenje. Zaradi poguma in hrabrosti so ga spoštovali in slavili častniki in vojaki. Vi bi se pač čudili, ko bi bili priča, kako ga vsakateri časti. V nevarnosti spoštuje vsak krščansko vero. Lahko spričujem, da zna tukaj vsakdo srčno obuditi kesanje. V takih slučajih ni nobenega prostomišljaka ali pa framasona.«

VI. Kako je neki protestantovski pastor zagovarjal vice.

Dr. Rebbert, profesor v Paderbornu, pripoveduje to-le lepo dogodbo iz svojega življenja: Nekega dné se snidejo v Bochum-u

katoliški dekan Ekel, verni protestantovski pastor Volkhard in še nekaj protestantovskih môž. Razgovarjajo se o verskih rečeh. Na vrsto pridejo tudi vice. Neki protestantovski pridigar taji odločno to resnico katoliške cerkve, dekan Ekel jo pa zagovarja. Ko se govornika le ne zedimita, seže pastor Volkhard, častitljiv starček, v besedo in pravi: »Gospodje! jaz pripoznavam resnico našega katoliškega gospoda brata. Resnica, da so vice, zdi se mi tako naravna, da ne morem dvomiti. Gospodje in sobratje moji, vi ste dobro poznali soprogo mojo, ki je pred kratkim umrla. Bila je vzor pobožnosti in čednosti, rekel bi skoro, bila je angelj. Da jo je Bog po smrti usmiljeno sodil in da ni pogubljen, upam gotovo, ako se oziram na njeno življenje in trdno vero. Da bi smela pa takoj po smrti gledati obličje božje, o tem pa tudi dvomim, ako premišljujem neskončno svetost in pravico božjo. Torej mora biti še neki tretji kraj, kakor uči katoliška cerkev, kjer se očiščujejo duše malih madežev, predno morejo dospeti v nebesa.« — Pridigar umolkne.

VII. Zaničevalcem posta v velikem tednu.

Iz mesteca Dülmena so pred leti poročale ondašnje novine: »V hiši tukajšnjega kupca in bogatega prodajalca je bila vsa družina po krstnem listu katoliška, ne pa po svojem življenju in vedenju; tako n. pr. se celo leto za tretjo cerkveno zapoved in za post nobeden še zmenil ni. Ko pa pride véliki teden leta 1869, zboji se vendar gospa, véliki četrtek, petek in saboto mesne jedi nositi na mizo in tako zaničevati cerkveno zapoved. Ali sedaj se kupčijski vodja zadere: »Jaz ne poznam nobenega posta; kdo bi dandanes še take neumnosti izpolnjeval! Jaz hočem mesa imeti.« Za njim so tudi drugi potegnili in tako so vsi ves véliki teden žrli meso; za druge petke in poste med letom se že tako nihče ni ménil. A čujte, kaj se zgodi čez eno leto! Od tistega časa ni bilo nič več sreče, in bogati kupec je prišel z vso družino v enem samem letu na beraško palico. In res čudno ter jako pomenljivo. Prav na véliki četrtek 1870. l. (na tisti dan, ko so pred letom cerkveni post vélikega tedna preklinjevali kot neumnost) pride sodnijska komisija v zapečateni

in zarubljeno prodajalnico, po dražbi prodajat hišo in vse blago. Vse je bilo prodano, pa vendar še dolгови niso bili plačani; niti eden krajcar jim ni ostal. Vse tri dni velikega tedna, pa tudi vse velikonočne praznike niso imeli niti skorjice svojega kruha, da bi si potolažili veliko lakoto. In ti prevzetni zaničevalci in oskrunjevalci cerkvenih zapovedij, ki so rekli: »Jaz ne poznam nobenega posta, post je le za prismojene ljudi,« morali so se še veliko več dnij postiti, kakor zapoveduje sveta kato-liška cerkev. Tako se godi zaničevalcem cerkvenih postov, in človek je prisiljen reči: »Pravica se jim je zgodila. Zakaj Bog se od črva-človeka ne dá za norca imeti, ne dá zaničevati in ne pripušča, da bi se zasmehovala njegova cerkev.«

VIII. O Bogu se ne sme šaljivo govoriti.

Pokojni župnik J. Virk poroča: »Sin tukajšnjih bogatih, že umrlih starišev, Jožef Pintar, rojen v Ločah št. 6. dne 2. marca leta 1855., ni hotel leta 1871. iti k velikonočni spovedi. Ko ga sneha opominja, naj gre k spovedi, in potem reče: »Bog te bode kaznoval, ker ne ubogaš,« odvrne ji on zarobljeno: »Boga ni doma, šel je na Hrvaško ,cote' brat.« Takoj potem napreže, da bi šel za zidarje po pesek; voz pa se na lepi poti prevrne in mu nogi zlomi. Sedaj ima čas, v postelji premišlje-vati svoje bogokletstvo.«

IX. Nepoznani vojvoda.

Marsikje imajo grdo, grdo navado, da posebno mladi prevzetnjaki med božjo službo zunaj cerkve ostajajo, zid podpirajo, da bi se cerkev ne podrli; pred durmi stojé, kakor vol, ki je čez ograjo v zelje zijal, ali pa celó med pridigo v bližnjo krčmo gredó itd. Pač bi bilo dobro, da bi se takim nepridipravom zgodilo kaj takega, kakor pripoveduje ta-le povest.

V vojvodini W. na Nemškem so imeli brezbožni potepuhi navado, hoditi med pridigo v bližnjo krčmo pivo in žganje pit. Vojvoda Viljem, kateremu so o taki nespodobnosti povedali, hotel se je sam prepričati o resnici in šel med pridigo v na-

znanjeno krčmo. Nihče ga ni poznal. Vojvoda séde tudi med prevzetne pivce, ki za mizo drug drugemu napivajo, s tujcem burke uganjajo in kadar pride kupica do njega, reče vselej oni pred njim: »Le dalje, le naprej!« Drugo nedeljo pa pride vojvoda z vojaki, oblečen v vojvodsko oblačilo; vsi prevzetneži se priklanjajo s strahom. Vojvoda pa udari prvega za uho, rekoč: »Le dalje, le naprej!« in to ponovi tolikokrat, kolikorkrat so poprejšnjo nedeljo sami tako govorili. Krčmar je bil pa zaprt in z globo kaznovan.

Od tiste dôbe ni bilo žive duše več v krčmi med božjo službo.

X. Nedolžna deklica.

Kristus veli: »Kdor hoče moj učenec biti, naj zataji sam sebe, naj zadene svoj križ na rame in hodi za menoj.« To Jezusovo naročilo so zvesto izpolnjevali prvi kristijani; tudi sveti Pavel pravi, da svoje meso kroti in deva v sužnjost. — Kako ostro so nekdanj bogoljubni kristijani zatajevali sami sebe, krotili svoje meso, to nam kažejo vzgledi svetnikov. — Pa tudi v naših nepokojnih in pohujšljivih časih se dobé taki vzgledi. Enega naj objavim tukaj.

O novem letu 1849 je molila v Gradcu neka gospodična, 24 let stara, kakor nedolžen angelj v stolni cerkvi z največjo pobožnostjo. Kar ji naenkrat slabo pride; ljudje jo hočejo peljati ven, toda ona jih lepo prosi, da naj jo pusté. Čez nekoliko časa se ji povrne slabost, tako da omedli. Ljudje jo zanesó v bližnjo hišo in ji odpnó nekoliko obleko, da bi se tem hitreje zavedla in bi se ji povrnila moči. Kako se začudijo, ko najdejo na njej železen pas z ostrimi žebliči, ki so se skoro v meso že vjedali. Vprašajo deklico, ko se zavé, zakaj samo sebe tako trpinči. Ona pa odgovori: »Oh, to je še vse premalo, za nebesa trpeti ni nikdar preveč!« — Čez tri ure je pobožno umrla. Kakor se je potem zvedelo, bila je že od svoje mladosti vsem ljudem vzgled pobožnosti; rada je v cerkev hodila, veliko, večkrat celo noč molila, na trdih tleh ležala, sv. zakramente pogosto prejemala, svoje delo zvesto dopolnjevala in bila vedno vesela. Nikdar ni bilo kake nespodobne besede iz njenih ust slišati,

nikdar ni kakega nespodobnega znanja imela, nikdar ni bila brez dela. Sebi je pritrgovala in dajala vbogajme. Posebno je rada svete pesmi prepevala in lepe knjige čitala.

Oh, koliko svetniki za nebesa trpé, mi smo pa veliki grešniki in na pokoro še ne mislimo!

XI. Ciganka.

V Kamniku na Kranjskem je živel meščan, ki je imel nesrečo ali slabost, da je vedno kaj pozabil, posebno žepni robec, kjerkoli je sedel. Potoži to nesrečo ciganki, prosi jo pomoči in ji tudi obljubi 1 gld. srebra. Ciganka vzame denar in reče: »Oče! dobro zapomnite, kar vam povem, in svojo glavo zastavim, da ne bodete nikdar več ničesar pozabili: Kjerkoli bodete sedeli, ležali ali stali, pa zopet vstali in naprej šli, vselej dobro poglejte nazaj in okoli sebe.«

XII. Ne preklinjaj otrôk!

K. A. imela je hčerko Anico, ki je bila stara sedem let. Nekega dné Anica mater jako razsrdi, da jo ta hudo prekolne in dostavi še besede: »Čakaj me, čez tri dni me ne bodeš več jezila.« In res. Anica, ki je bila popolnoma zdrava, zboli nanagloma in tretji dan ležala je na mrtvaškem odru. J. Š.

XIII. Ne prisegaj po krivem!

Bilo je konec meseca avgusta l. 1878., ko so se v M., onstran Kolpe na Hrvatskem, sosednji otroci nekaj sprli in stepli. Od teh priteče eden domov in pové jokajôč materi, da ga je sosedov deček natepel. Mati pa teče v svoji nagli jezi k sosеду ter tega dečka toliko pretepe, da je drugi dan vsled ran umrl. Hudobno ženo je prijela sodnija kot ubijalko. Ali glejte! Pred sodbo je tajila, da je ona to dete toliko pretepla, in je rekla, da so je le drugi otroci toliko poškodovali in stepli, da je umrlo. Prišlo je do prisege. In res je prisegla, da deteta celó ni tepla. Ker drugih

prič ni bilo, oprostila jo je sodnija. 22. novembra za tem pa obolita zvečer kar nagloma dva otroka te hudobne žene za neko vratno boleznijo. In predno je bilo polnoči, bila sta oba mrtva. Drugo jutro pa oboli še tretje dete in tudi umrje, tako da so bili naenkrat trije mrličji v hiši. — Ljudje pa so rekli: »Bog je sodil. To je kazen za krivično prisego.« J. Š.

PESMI.

Cerkvene himne kraljici presvetega rožnega venca.¹⁾

(Poslovenil J. Bilc.)

I.

Nebeškega je dvora sel
Skrivnosti Božje razodel;
Pozdravil milosti polnó,
Devico, Mater blaženo.

Postavljen deček pred oltar,
Zakone uboga gospodar:
Zveličar tu daruje se,
In z malim odkupuje se.

Devica gre k sorodnici,
Tje k materi Ivanovi,
Ki že nerójen je spoznal,
Da Kristus ga je obiskal.

Vesela mati našla tu
Zgubljenega v solzah sinù,
Ko učenjake je učil,
Reči neznane jim odkril.

Besedo, že od vekomaj
Rojeno iz Očeta, zdaj
Rodila Mati-Deva je,
Vmrljivo, revno detice.

O Jezus, bodi nam češčen,
Ki si iz Deve bil rojen,
Z Očetom, z Duhom blaženim
Na vekov veke slavljenim.
Amen.

II.

Na gori, z oljko venčani,
V molitvi Rešenik kleči:
Žaluje, trese se, medli,
Z obraza krvni pot rosí.

Po izdajalcu bil prodan,
V trpljenje večni Bog peljan;
Vezi ga trde vežejo,
Telo mu biči režejo.

¹⁾ Te prelepe cerkvene himne so bile pred tremi leti razglašene in duhovskim molitvam uvrščene. Sploh se misli — in duh, kateri v pesmih veje, spričuje — da so jih sami sveti oče Leon XIII. spisali. Naj bi se kak skladatelj našel, ki bi zložil vsaki teh himen primeren napev! Zares krasna pesem bi to bila.

Bodeči venec venča ga,
Sramotna krona trnjeva,
V škrlatni plašč odetega,
Oj slavé kralja svetega.

Na križa temni les pripét,
Med grešniki nedolžen, svet,
Za krvnike proseč gorkó
Prelil je kri, nagnil glavó.

Pod silno težo križevo
Znoji se, pada na zemljó;
A vleči križ na vrh goré,
Prisiljen tu Zveličar je.

O Jezus, bodi nam češčen,
Ki si iz Deve bil rojen,
Z Očetom, z Duhom blaženim
Na vekov veke slavljenim.
Amen.

III.

Že moč je smrti Kristus strl,
Zmagalec je iz groba vstal,
Nebes zapahe je odprl,
Verige greha je končal.

In trupla rešeno okóv
K zvezdam Devico dvigneno –
Med petjem blaženih duhóv –
Sprejelo v slavi je nebó.

Ljudem prikazal večkrat se,
V nebeški se je vzdignil raj;
Enak Očetu v slavi je
Sedéč mu na desnici zdaj.

Kraljici venča glavo zdaj
Dvanajstih zvezd bliščeči žar;
Pri Sinu vlada vekomaj
Uzvišena nad vsako stvar.

Obljubil svojim že je bil
Poslati svetega Duhá;
V ljubezni ognju ga je vlíl
Učencem v žalostna srcá.

O Jezus, bodi nam češčen,
Ki si iz Deve bil rojen;
Z Očetom, z Duhom blaženim
Na vekov veke slavljenim.
Amen.

IV.

Srce navdaja ti sladkost,
Prebada dušo meč britkost;
Te v večni slavi venčano
Devico-Mater hvalimo!

Dosegel slavo večni Sin,
Razlíl se v ognju Duh z višin;
V svetlobi raja venčana
Kraljica bodi slavljená.

Spočela, obiskala si,
Rodila, darovala si;
Sinù si našla blažena,
V veselju bodi slavljená.

Oj, ljudstva, sem se bližajte,
Skrivnosti rože trgajte,
In vijte vence blaženi
Ljubezni lepe Materi!

Oj, bodi nam pozdravljena,
V srcá globini žaljena,
Ko s Sinom biče, trnje, križ
Kraljica mučenih trpíš.

O Jezus, bodi nam češčen,
Ki si iz Deve bil rojen,
Z Očetom, z Duhom blaženim
Na vekov veke slavljenim.
Amen.

Rožni venček.

Narodna, malo popravljena.

Krist'jan, pomagaj venček plesti
Iz sto in petdesetih rož;
Če zunaj si, na svetem mesti:
Bogu ž njim všeč povsodi boš.

To je molitev za vse stane,
Ki rožni venček se velj,
Za mlade, stare, — vse krist'jane;
Z odpustki mnogimi sloví.

Veliko duš se v nebu sveti,
Ki rožni ven'c ljubile so,
Ga noč in dan s seboj imeti,
To njih veselje je biló.

Številne družbe so se zbrale,
Sklenile mnogo bratovščin,
Mariji čast in hvalo dale,
Obnavljale nje lep spomin.

In mi ne smemo zaostati,
Tecimo dnes k Mariji vsi;
Recimo: »Naša ljuba mati,
Naj venček vsak ti podari!«

Smo v cerkvi, doma, smo na cesti,
Je temna noč, je beli dan,
Povsod se venček ta dá plesti,
Če greš med svet al' v samostan.

Preljubi star'si, v svoji hiši
Sklicujte radi vkup ljudi:
Kdor glasno vas moliti sliši,
Se sam k molitvi obudi.

Kar brez posebne učenosti
V srcé se venček rad vseli.
Nad vse molitve so vrednosti,
Ki rožni venček jih delí.

Če tu na zemlji vse zgubimo,
In svétno vse nas zapustí:
Le rožni venček še hranímo,
Da v hladni grob ž njim bomo šli.

Če duša v vicah bo trpela,
In vzdihovala za pomoč:
Oj, rožic teh si bo želela,
Da ogenj ohladi pekóč.

Oj, k roži — v raju tam dišeči —
K Mariji priti Bog nam daj!
Tam venec daj nam vsem bliščeči —
Marija — v slavo vekomaj!

Križec.

I.

»V vojake torej greš, moj sin?
Le pojdi, Bog naj bo s teboj!
Poštenost, mati vseh vrlin,
Naj spremlja te, ponòs bo tvoj.

Tvoj oče, — Bog mu pokoj daj! —
Je bil pogumen korenjak;
Posnemaj, sin moj, ti ga zdaj,
Glej hrabrosti njegove znak!

Pobožen, hraber in srčan
Skazuj se vedno in povsod,
In zvest cesarju, srčno vdan,
Kot verni naš slovenski rod.

Ta zlati križec je dobil,
Ker bil junak je, zvest, pošten,
Da tudi ti bi mu sledil,
Domu se vrnil neskažen!

»»Povej mu, naj mi dela čast,«« Tu ná ga, — in moj blagoslov,
 Tvoj oče zadnjič je dejal, Ljubezni moje zadnji dar!
 »»Naj križec bo njegova last...«« O varuj zlobe se okov,
 Potem v Gospodu je zaspal. In srečen boš povsod, vsikdar.

Sedaj pa z Bogom, ljubi sin!
 Ponòs ti moj, ti srca cvet;
 Tu težko; kjer ni bolečin —
 V nebesih snideva se spet.«

II.

Kaj ta pomeni bojni hrum? —	K napadu tromba daje znak
Brezbrojna vrsta čilih trum	In grom topov pretresa tlak,
Sovražniku naproti gre,	In mečev žvenk, in pušek pok,
Srčnost, pogum navdaja vse.	Odmeva pod neba obok.
Stebrovi to so Avstrije,	Se vname boj, strašno divjá.
Sinovi so Slovenije,	Za možem mož izmed vrstá
Njih geslo, klic in srca žar	Je padel že, življenje dal
Je: Živi vera, dom, vladar!	Za vero, dom, prestol svetál.
A prej ko vname ljut se boj,	Se solnce nagne čez poldan,
»K molitvi« tromba kliče, »stoj!«	A zmaga na nobeno stran
Roké sprostè zdaj duš pastir,	Ne nagne se, sovražna moč
Odvezo daje, srcem mir.	Potrta ni, — se bliža noč.
Klečéč prej mó vsi blagoslov —	A čuj! Veleva vodja čet:
Premnogi zadnjič, — duh ves nov	»Zagrabite za bajonet,
Prešine srca jim, poslej	In ti slovenski polk srčán
Želi si vsak: naprej, naprej!	Si prvi za napad odbrán!«
Poveljnik še jim govori:	In: »Z Bogom!« srčnosti odmev
»Mladeniči, junaška krí!	Zakliče polk, pogumni lev.
Pravica z nami je in Bog.	V sovražne vdari zdaj vrsté,
Naprej! v sovražnikov ostrog!«	Upor je kratek, vsi bežé.

Končan je boj; sovražni roj
 Premagan, nočni mir, pokoj
 Zavlada na bojišču spet,
 Kjer vladal prej je strah, trepet.

III.

Izza oblakov mila luna sije,
 Ah! ko imela čutno bi srcé,
 Videla žrtve ljute bojne zmije,
 Točila za-nje britke bi solzé;
 Za te nedolžne studne strasti žrtve,
 Na bojnem polju ranjene in mrtve.

Tu vmira moštva cvet, pogumni sini,
 Očetje nepreskrbljenih otrok,
 Premnogi materi, oh, up edini;
 Deželi dragi mnogo čilih rok
 Si uničila, o vojna ti krvava!
 Zares prežalostna je tvoja slava!

Zato, gorjé, gorjé mul kdor vzrokuje
 Dežele gladen boja ljut požar;
 Le kdor se brani, mili dom varuje,
 Je tudi boj pravična sveta stvar;
 Trpé res muke ranjencev telesa,
 A delež njih tam večna so nebesa.

So vtihnili hrumeči bojni glasi,
 Pa ranjencev se čuje britki stok,
 Želečih si, da skoro smrt jih spasi,
 Da skoro grob zagrne jih globok,
 Kjer minejo vse bóli vsake rane,
 Jim v strahovitem, groznem boju dane.

Brez vse tolažbe. . . Nel glej angelj hodi,
 Tolažbe angelj, radosti, mirú
 Po bojnem polju, straža njega vódi,
 Delivec je presvetega darú;
 On blaži, teši, srčnost navdihuje,
 Obupnim srcem sladki mir daruje.

Čuj! mili glas od bližnjega drevesa:
 »Marija, Jezus! pomagajta mi!«
 Mladenča jakega bolest pretresa,
 Globoka rana v prsih ga skeli;
 Še nekaj rad bi materi sporočil,
 Potem bo v miru se od zemlje ločil.

Povedal rad bi materi premili,
 Da se srčno, junaško je boril;
 Da je za dragi dom, ki bil je v sili,
 Bogú, cesarju zvest, se v smrt daril;
 Da predno ona prejme poročilo,
 Ga bo nebo z očetom že združilo.

Duhovnik pride k njemu, ga pozdravi:
 »Bog sprimi te, junak, slovenski sin!
 Čuj, On, ki ranjen sam, vse rane zdravi,
 Je prišel k tebi sredi bolečin,
 Le obžaluj srčno pregreške svoje . . .
 Nebeški kralj bo prišel v srce tvoje.«

Junak stori. — Obličje se mu jasni,
 Ko je prejel Zveličarja v srcé,
 Ni mar mu zdaj bolest, ne blagor časní,
 Saj kmalu za očetom rajnim gré,
 Ki mu pred smrtjo križec je podaril,
 Saj hodil je za njim, ni ga prevaril.

»Le eno prošnjo še, častiti oče!
 Imam do vas,« duhovnu govori;
 »Izpolnite jo, ako vam mogoče:
 Tam na Slovenskem mati mi živi,
 Ki ljubim jo iz srca globočine,
 Ki nikdar mi izpred očíj ne zgine.

Povejte ji, kaj se z menoj zgodilo,
 Da ločil sem se v božjo voljo vdan;
 Da naj ne joče za-me se premilo,
 Saj snidenja zazori spet se dan,
 Dan sladke, večne, radostne združítve,
 Tam, kjer ni več bolesti ne ločítve.

Ta križec — glejte! — mi v spomin je dala,
 Ko sem se ločil zadnjikrat od nje,
 Kar takrat mi naukov je dajala,
 Sem spolnil jih, sem spolnil nje željé;
 To priča križec naj ti, mati mila,
 Ko sina tuja bo gomila krila.

Vrnite ga siroti in recite,
 Da se v molitvi me spominja kdaj,
 Saj kmalu zmage, slave vekovite
 Objame vse neskončno lepi raj,
 Da jo pozdravljam sto in tisočkratí,
 Da klical zadnjič sem: preljuba mati! . . .

Obvarita jo Jezus in Marija,
 Dok vbožica svetá ne zapustí;
 A oh!« . . . iz rane zopet kri se vlija,
 »Duhovni oče! . . . Jezus vsmiljení!
 Oj sprejmi dušo v rajske visočine,
 Umiram rad za blagor domovine.«

Še en izdih — in zadnji dve solzici
 Junaku priigrata iz očés;
 Njegovi blagor stokrat zdaj dušici,
 Ker že prejela krono je nebes!
 Tako umiral je junak krščanski,
 Tako umiral je junak slovanski.

IV.

Odmeva radost, godbe glas,
 Vojaki idejo skoz vas,
 Skoz vas slovensko vodi pot,
 Vse teče, jim hití naprot'.

Podajajo si tam roké,
 Roke močné, roke krepké,
 Saj te roke pregnale so,
 Sovraga daleč čez mejó.

Veselja poln je ta stopaj,
 Saj vračajo se v dom nazaj,
 Čelade, prsa cvet krasí,
 Junaška pesem se glasí.

Edino to radost kalí,
 Da izmed njih jih mnogo ni,
 Da jih ne bo nikoli več,
 So padli pod sovragov meč.

Vse krog junakov gnete se,
 In ginenja solze rosé,
 Se vrnil oče, brat, nečák
 In sin preljubi, dragi svak.

Vrnitev ene veselí,
 A druge zguba žalostí,
 Tu cvet, tam trnja v dar podá,
 O svet! dolina si solzá.

V.

Tam v mali hišici poleg vasice
 Do smrti bolna mamica leži;
 Ji velo je skrbi, trpljenja lice,
 Z bojišča sina dragega še ni,
 Ki ga tako prisrčno je ljubila;
 Ne spolni se ji nada — nada mila.

»Mogoče danes pride; saj so drugi
 Vrnili se v domovje že ljubo;«
 Tako zdihuje utopljena v tugi;
 »A morebiti ga nič več ne bo?
 Ga mar sovražna krogla je zadela?
 Nemila smrt življenje mlado vzela?»

Pa, naj zgodi se, kar je večni sklenil
 V skrivnosti, dnes sem se sklenila ž Njim,
 Če ti, o Jezus! meni si odménil,
 Da sin se vrne, rada še živim;
 Če pa je umrl, tedaj ponižno prosim,
 Razveži spóne, ki težko jih nosim.

Zedini zopet v tvoji očetnjavi
 S soprogom, sinom me; mi čut velí,
 Da tu ne vidim več ga, ki v ljubavi
 Tako iskreno srce zanj gorí;
 Saj vem, da te ne žali prošnja moja,
 Izidi v vsem Gospod se volja tvoja!

Le eno še pozvedela bi rada:
 Li hrabro se je ljubi sin boril?
 Če ni me varala poslednja nada,
 Da bo očetu rajnemu sledil:
 Ostal pošten, nedolžen v trdem boju?
 Potem zaspala v sladkem bom pokoju.«

Na rahlo trkanje odpró se vrata,
 Je »Hvaljen Jezus!« prišleca pozdrav;
 Mu krasí prsi znamenje iz zlata,
 Častiti starček je, že sivoglav.
 Pristopi lahno k postelji bolnice,
 Da bi sporočal žalostne novice.

Tišina vlada. — O težavno delo!
 Znaniti materi, da nje sinù
 Na boju je zadélo smrtno želó,
 Da nikdar več ne vrne se domù;
 Kako je ranjen sin na tujem vmiral,
 Da ravno on mu je oči zapiral.

»Prišel sem k vam,« pričenja mož častiti,
 »O vašem sinu da vam poročim;
 Vaš sin — a prosim, se nikar solziti —
 Mi je naročil, da naj to storim,
 Ki bil kreposten, dika vseh vojakov,
 Da on je bil vzor, vzgled junakov.«

»Je bil, vi pravite?« dé žena bleda,
 »A zdaj ni več? častitljivi gospod!
 Ah, srcu meč je vaša ta beseda.
 Je mar zagrešil? kdaj se vrne? kod?
 Je padel v boju mar? — o govorite
 Duhovni oče? prosim vse odkrite!«

»Da, padel je! za vero, dom, cesarja!
 V nebesih svetih čaka zdaj na vas,
 To sklep je bil nebés — zemljé vladarja,
 Poklical k sebi ga je v večni kras.
 Bodite mirni, preveč ne žalujte,
 Njegovo zadnje naročilo čujte:

Ta križec, glejte! — ki ste mu ga dali,
 Po meni vrača vam vaš ljubi sin;
 Kar ste naukov lepih mu dajali,
 Je spolnil vse, — naj priča ta spomin,
 V ljubezni zvest ostal je vam in rodu,
 Pozdravil tisočkrat . . . zaspal v Gospodu.«

»Povrni Bog vam blago to dejanje,«
 Izdihne mati s solznimi očmi;
 »Na rajsko šel je on ženitovanje; . . .
 Kako srce za njim mi hrepeni!«
 Bolnica vsa slabotna še izreka:
 »Saj tu na zemlji ni več zá-me leka.«

Ko govoriti slaba več ne more,
 Podani križec poljubuje zmir;
 »Jaz včakala,« še dé, »ne bodem zore,
 Se bliža noč, se bliža večni mir.
 O glejte solnce! kot bi se smehljalo,
 Poslavlja se, kako je lepo, zalo!

Tam videla bom Jezusa, Marijo,
 Tam našla bom soproga, sina spét,
 Tam sladke pesmi angeljske donijo,
 O veličasten tam je novi svet!
 Oh tam kraljuje večni Oče mili,
 Tam bomo se večno veselili.

Duhovni oče! prosim ostanite! —
 Kako lepo nebo se mi žaril
 Iz svetlega oblaka — tam-le — zrite,
 S soprogom sin naproti mi hiti.
 Na prsih križice svetlé imata,
 In glave krasi jima krona zlata.

Oh že sta blizu! — kje je križec mali,
 Da s križcem naproti jima grem?
 Oj z Bogom, oče! v domovini zali
 Se vidimo,« — obmolkne — in potem:
 »Jezus, Marija, Jožef! prihitite,«
 Šepeče milo, »dušo mi sprejmite.«

Slovesno ko zvoní »Marija Ave!«
 Zapušča duša njena solzni kraj,
 Držeča križec v roki, — zmage, slave,
 Odprè se tam ji vekoviti raj.
 S soprogom, s sinom že se je sklenila,
 Nobena stvar jih več ne bo ločila.

Radoslav Silvester.

Katoliška družba za Kranjsko.

Dné 12. februarja t. l. je imela Katoliška družba za Kranjsko svoj letošnji občni zbor v družbenih prostorih v Ljubljani, na Starem trgu št. 13. Družbeni predsednik nagovori zbrane družabnike, omeni več važnejših dogodeb, veselih in žalostnih, ki so se godile 1889. l. v cerkvenem in verskem oziru semtertje po svetu, potem pa opiše tudi nekoliko razmere katoliške družbe same ter poroča o njenem delovanju in stanju v omenjenem letu.

Ker utegne to marsikoga zanimati, kateri ni imel prilike udeležiti se takratnega zborovanja in ker je katoliška družba mnogim premalo ali celó še nič ne znana, zato je prav, da tudi »Drobtinice« kaj o njej poročajo, in sicer po nagovoru družbenega predsednika.

Časi, v katerih živimo, smejo se imenovati zlasti časi združevanja, časi društev. Vsakovrstni podjetniki se združujejo, da lože in gotoveje dosežejo svoje namene. Z združenimi, z zedinjenimi močmi delajo in postopajo nasprotniki svete vere, da bi razširili svoja kužna načela, da bi ulovili neprevidne ljudi v svoje mreže, omajali jim vero v srečo ter jih neskončno nesrečne storili za čas in za večnost. Treba je torej, da se tudi dobri, resnični služabniki Jezusovi združujejo, da zedinjeni skupno delajo, zakaj le tako je mogoče, pretečim nevarnostim ustavljati se z uspehom. In tak namen imajo katoliške družbe, ki se nahajajo dandanašnji skoro po vseh deželah našega cesarstva, tudi po Nemškem, Laškem, Francoskem itd. ter silno pospešujejo katoliško življenje. Saj društveniki očitno spoznavajo pred celim svetom, da so v resnici katoliški kristijani, zvesti sinovi dobre matere svete cerkve, popolnoma prepričani, da, kakor oni od-

ločno Jezusa spoznavajo pred svetom, ne gledé na zaničevanje ali zasmehovanje od liberalnega sveta, tudi on jih enkrat za svoje spozna pred svojim Očetom v nebesih.

Katoliška družba za Kranjsko je bila ustanovljena z vladnim in cerkvenim dovoljenjem o začetku sušca 1869. l. Namen ji je: poživljati in razširjati katoliško zavest, ljubezen do cerkve, domovine in domače družine, pa tudi skazovati dela krščanske ljubezni do bližnjega, posebno s pospeševanjem krščansko-katoliške odrede, s podpiranjem revežev in bolnikov in z boljšanjem zagrešenih oseb.

Odkar se je tudi v mili naši domovini ustanovila človekoljubna družba sv. Vincencija Pavljanskega (l. 1876.), prevzema sicer ta izvrševanje del krščanskega usmiljenja, a Katoliška družba jo, kolikor more, dejanjsko podpira, obrača pa tembolj svojo pozornost na verski del navedenega namena.

Ali je in koliko je doslej dosegla družba svoj blagi namen, to naj presojajo tisti, ki nje razmere in dela natančneje poznajo. Reči vendar smemo: Ako se tudi niso izpolnile vse nade in želje posameznikov, družba je le vsikdar vestno delala in se prizadevala izvrševati svojo nalogo. Vemo pa — in to nas tolaži — da Gospod gleda na dobro voljo in trud, in ne na to, kakšen in kolik je bil truda uspeh. Vkljub raznim neugodnim zunanjim razmeram storilo se je, kar mora vsakdo pripoznati, mnogo dobrega, in marsikaj slabega se je odvrnilo in protikrščanskega sem ter tje mnogo preprečilo — ravno po družbi. To dokazujejo spisi in knjige, katere je dosedaj na svetlo dala in med Slovenci razširila Katoliška družba, kakor so: »Drobtinice«, »Glasi« v 20 zvezkih, »Papeževa nezmotljivost«, »Dominik Savio«, »Krščanska izreja«, »Sveti oče Pij IX.«, »Leon XIII.«, »Vincencijeva družba«, »Pogled na oni svet« in »Pomoč dušam v vica«h. Koliko koristi družba duševno in koliko škodljivega berila prepreči z brezplačnim razposojevanjem dobrih knjig iz že precej narastle družbene knjižnice! Dalje moramo še tu omenjati poučljivih, često izvrstnih večernih govorov, poštenega zabavnega razvedrila pri tombolah v družbenih prostorih, posebno svetih maš, katerih se vsako leto več daruje za žive in umrle družabnike; tudi po smrti slehernega uda se takoj zanj daruje

ena sv. maša, ako ni bil z družbeno zastavo spremljan k zadnjemu pokouju.

Gledé na važnost in na blagodejni namen Katoliške družbe je silno želeti, da bi se število udov čemdalje bolj množilo, zakaj letni troški za izdavanje knjig, katere dobivajo družabniki vsako leto brezplačno, presegajo redne dohodke. Saj je udnina dovolj nizka, znašajoča le 10 novčičev na mesec, toraj 1 gld. 20 kr. na leto, za kar dobi družabnik knjigo, ki je že sama toliko ali celó več vredna.

Število vseh udov Katoliške družbe je znašalo koncem 1889. leta v Ljubljani in po deželi 688. Na novo jih je pristopilo v omenjenem letu 43, umrlo pa 26. Izmed umrlih jih je iz Ljubljane 18, vnanjih pa 8. Duhovnikov med njimi je 7, in sicer: Karol Tedeschi, Janez Bačnik, Janez Lesjak, Ignacij Vrančič, Blaž Šoklič, Janez Belec in Valentin Oblak. Neduhovni umrli družabniki so ti-le: Radoslav Milavec, Jernej Boštjančič, Janez Novak, Matija Stele, Anton Cigoj, Janez Tomšič, Ana Zupanec, Marija Lenarčič, Lucija Vidic, Jerica Rihar, Marija Zore, Marija Milone, Marija Bahovec, Ana Obreza, Reza Bučar, Marija Štokar, Marjeta Puppo in Marija Perme. Bodi jim blag spomin!

Novih udov so privabile zlasti »Drobtinice«, katerih je 1889. leta izšel 23. letnik. Kakor nekdanje Slomškove »Drobtinice«, tako so se tudi le-te nove kmalu priljubile ljudstvu. Njih uredniku gre za to posebna srčna zahvala.

Tombol je društvo napravilo 1889. leta svojim udom šest, ki so bile vse dobro obiskane in so donesle čistega dobička 266 gld. Dohodki ene tombole so se obrnili za reveže Vincencijeve družbe, ki jih podpira Šent-Jakobska konferencija. Dobitkov za tombole je družbi došlo nekoliko brezplačno, in sicer od teh-le dobrotnikov: Jakob Kobilica, Jozefa Zdešar, Marija Zalaznik, Jerica Hribar, Neža Rozman, Eliza Doberlet in grofinja Zofija Auersperg.

Družba ima svojo knjižnico, katera obstoji iz 3562 bukev in je naročena na več političnih in poučnih časnikov, katere čitajo udje v društvenih prostorih.

Dohodkov je imela lansko leto iz letnine udov in nekaterih drugih virov 1621 gld. 33 kr., izdatkov pa 1672 gld. 73 kr., torej koncem leta 51 gld. 40 kr. primanjkljaja.

Vodstvo družbe opravlja brezplačno 24 udov, katere voli veliki zbor na eno leto. Sedajni odborniki so ti-le:

<i>Prošt dr. Anton Jarc,</i> predsednik.	<i>Gestrin Leopold.</i>	<i>Močnik Matej.</i>
<i>Prelat dr. And Čebašek,</i> podpredsednik.	<i>Dr. Janežič Janez.</i>	<i>Pirnat Tomaž.</i>
<i>Lahajner Dragotin,</i>	<i>Monsign. Jeran Luka.</i>	<i>Porše Fran.</i>
<i>Pichler Josip, tajnika.</i>	<i>Kalan Andrej.</i>	<i>Rozman Janez.</i>
<i>Pollak Drag., blagajnik.</i>	<i>Karlin Andrej.</i>	<i>Smrekar Janez.</i>
<i>Ledenig Alfred.</i>	<i>Kolar Matija.</i>	<i>Šiška Josip.</i>
<i>Dogan Janez.</i>	<i>Kržič Anton.</i>	<i>Zupančič Anton.</i>
	<i>Dr. Lampe France.</i>	<i>Žlogar Anton.</i>
	<i>Marn Josip.</i>	

I. Družabniki v Ljubljani.

<i>Dr. Klofutar Leonard,</i> stolni prošt.	<i>Pfefferer Marija.</i>	<i>Čik Jakob.</i>
<i>Dr. Henrik pl. Pauker,</i> stolni dekan.	<i>Gaber Reza.</i>	<i>Klein Anton.</i>
<i>Dr. Janez Kulavic.</i>	<i>Aschacher Viktorija.</i>	<i>Zorc Anton.</i>
<i>Urbas Anton.</i>	<i>Medved Marija.</i>	<i>Rozman Neža.</i>
<i>Zamejc Andrej,</i>	<i>Novak Katarina.</i>	<i>Českuti Marija.</i>
<i>Klun Dragotin,</i>	<i>Brus Marija.</i>	<i>Udorič Marija.</i>
<i>Dr. Leben Matija,</i>	<i>Jančar Josipina.</i>	<i>Blaznik Lovrenc.</i>
<i>Dr. Semen Janez, kano-</i> <i>niki.</i>	<i>Tonia Josipina.</i>	<i>Blaznik Alojzija.</i>
<i>Dr. Lesar Josip.</i>	<i>Krašovic Kajetan.</i>	<i>Podlesnik Marija.</i>
<i>Smrekar Josip.</i>	<i>Klun Roza.</i>	<i>Jarc Marija.</i>
<i>Flis Janez.</i>	<i>Bončar Josip.</i>	<i>Jarc Josipina.</i>
<i>Dr. Elbert Sebastijan.</i>	<i>Jeriha Marjeta.</i>	<i>Pavlin Helena.</i>
<i>Zupan Tomaž.</i>	<i>Bleiweis Magdalena.</i>	<i>Dr. Ahačič Dragotin,</i>
<i>Sectina Janez.</i>	<i>pl. Bleiweis-Trsteniška</i> <i>Karolina.</i>	<i>Hohn Edvard.</i>
<i>Gnjezda Janez.</i>	<i>Gerčar Marija.</i>	<i>Kotar Janez.</i>
<i>Klemenčič Josip.</i>	<i>Pogačar Katarina.</i>	<i>Omahen Marija.</i>
<i>Erker Josip.</i>	<i>Štrus Neža.</i>	<i>Kramar Karolina.</i>
<i>Žitnik Ignacij.</i>	<i>Sgang Josip in Lucija.</i>	<i>Nadlišek Jozefa.</i>
<i>Sarabon Mavrilij.</i>	<i>Kobilica Mar. in Jakob.</i>	<i>Zorko Avgustina.</i>
<i>Oblak Janez.</i>	<i>Kobilica Josipina.</i>	<i>Pichler Josip.</i>
<i>Malenšek Martin.</i>	<i>Rubana Otilija.</i>	<i>Milic Ljudmila.</i>
<i>Karun Fran.</i>	<i>Več Jovana.</i>	<i>Zalaznik Marija.</i>
<i>Terček Miha.</i>	<i>Ullmann Neža.</i>	<i>Belar Marija.</i>
<i>Koblar Anton.</i>	<i>Jentl Anton.</i>	<i>Lachainer Ana.</i>
<i>Čibašek Anton.</i>	<i>Čemažar Marija.</i>	<i>Zorman Marija.</i>
<i>Jereb Josip.</i>	<i>Ravnikar Fani.</i>	<i>Zorman Alojzij.</i>
<i>Sterbenc Josip.</i>	<i>Podkrajšek Marija.</i>	<i>Pajs Neža.</i>
<i>Sušnik Jakob.</i>	<i>Tomc Jaka.</i>	<i>Hribar Jera.</i>
<i>Bohinec Žiga.</i>	<i>Goričnik Fran.</i>	<i>Hribar Martin.</i>
<i>Grofica Auersperg Zof.</i>	<i>Jereb Marija.</i>	<i>Kunčič Jurij.</i>
<i>Grofica Auersperg Gabr.</i>	<i>Martinak Marija.</i>	<i>Sčitnik Franc.</i>
<i>Grofica Auersperg M.</i>	<i>Smrekar Jera.</i>	<i>Briški Marija.</i>
<i>Blažir Miha.</i>	<i>Globočnik Fran.</i>	<i>Kadunc Marija.</i>
<i>Muhar Matija.</i>	<i>Globočnik Josip.</i>	<i>Sušek Štepan.</i>
<i>Schündelen Božidar.</i>	<i>Globočnik Josipina.</i>	<i>Sušek Antonija.</i>
<i>Šcerljuga Lovrenc.</i>	<i>Napret Matilda.</i>	<i>Jeraj Jovana Nep.</i>
<i>Fabian Janez.</i>	<i>Ahčin Jera.</i>	<i>Safran Franc.</i>
<i>Fabian Amalija.</i>	<i>Herblan Marijana.</i>	<i>Cuderman Reza.</i>
<i>Pfefferer Amalija.</i>	<i>Roblek Eliza.</i>	<i>Zagorc Marija.</i>
	<i>Pirc Marija.</i>	<i>Zupančič Ana.</i>
	<i>Mrakar Anton.</i>	<i>Zupančič Ignacij.</i>
		<i>Bahovec Marija.</i>

Bahovec Reza.
 Matjan Jakob.
 Zadnikar Reza,
 Piano Eliza.
 Mihelič Miha.
 Mihelič Marija.
 Ravnikar Marija.
 Robida Jernej.
 Robida Ana.
 Marn Kristina.
 Dolinar Uršula.
 Lambert Leopoldina.
 Kuhar Gregor.
 Kuhar Uršula.
 Škala Štepan.
 Kregar Marija.
 Bahovec Janez.
 Kayser Uršula.
 Jančar Franc.
 Pirnat Tomaž.
 Pirnat Marija.
 Bergant Franc.
 Bergant Marija.
 Komar Marija.
 Reichman Marija.
 Miculinič Anton.
 Hočevac Anton.
 Hočevac Reza.
 Hočevac Antonija.
 Mazgon Valentin.
 Černe Jakob.
 Haberle Celestina.
 Hofer Ana.
 Jerina Polona.
 Milavec Alojzija.
 Merhar Marija.
 Mandič Marija.
 Klešnik Ana.
 Gregorc Jakob.
 Štrucelj Matilda.
 Štepic Jovana.
 Špindler Ivanka.
 Kalne Jernej.
 Lindtner Alojzij.
 Rozman Marija.
 Koprivec Reza.
 Krašovec Janez.
 Widmayer Ljudovik.
 Janša Jernej.
 Blaznik Fani.
 Stadler Ana.
 Grofinja Lichtenberg A.
 Rihar Ana.
 Knoblar Marija.
 Hotschevar Leopold.
 Hotchevar Marija.
 Hiti Marija.

Kremžar Marija.
 Kalič Uršula.
 Hribar Dragotin.
 Jeglič Josip.
 Leskovec Franc.
 Bušič Josip.
 Lorenz Josip.
 Lorenz Marija.
 Lohkar Marija.
 Hribar Henrieta.
 Budnar Simon.
 Čarman Simon.
 Kunaver Tomaž.
 Marout Avgustin.
 Plečnik Andrej.
 Treven Franc.
 Jemec Jernej.
 Sušteršič Jovana.
 Garich Gustav.
 Belič Marija.
 Beden Katra.
 Leskovic Eliza.
 Schrey (Krieger) Fran-
 čiška.
 Korošič Jakob.
 Korošič Ana.
 Velkaverh Pavel.
 Velkaverh Rotija.
 Jerina Ana.
 Dolenc Reza.
 Novak Marija.
 Jakopič Reza.
 Hren Ana.
 Hren Antonija.
 Omahen Marija.
 Koman Helena.
 Koman Marija.
 Hiti Neža v Trstu.
 Košir Antonija.
 Mrak Marija.
 Doberlet Helena.
 Doberlet Eliza.
 Stepančig Anton.
 Breskvar Antonija.
 Černe Katra.
 Ženko Jozefa.
 Vodnik Jozefa.
 Mulhar Neža.
 Mulhar Marija.
 Slanovec Marija.
 Slanovec Marija, hči.
 Čarman Andrej.
 Goršič Franc.
 Stresen Katra.
 Babnik Antonija.
 Jerina Katra.
 Jerina Neža.

Zaler Eliza.
 Burbič Janez.
 Kopač Jakob.
 Triller Marija.
 Kačar Eliza.
 Šubel Anton.
 Šubel Barba.
 Marinko Marija.
 Oven Marija.
 Oven Marija, hči.
 Kerže Marija.
 Toman Janez.
 Mnsn. Potočnik Miha.
 Souvan Franc Ksav.
 Ostank Katarina.
 Silvester Jovana.
 P. Placid Fabiani, prov.
 P. Eestahij Ozimk, gvar-
 dijan.
 P. Kalist Medic.
 P. Tadej Gregorič.
 P. Jožef Bizavičar.
 P. Benjamin Fabian.
 P. Angelik Hribar.
 P. Gottfried Hlebec v
 Jaski.
 Meglič Josip.
 Pogačar Simon na Du-
 naju.
 Dr. Rumpler L. Ad. v
 Gradcu.
 Eder Josipina v Gradcu.
 Prosenc Josip.
 Jung Emilija.
 Bare Reza.
 Ovičaj Fani.
 Gestrin Marija.
 Gerber Josip.
 Gerber Ana.
 Biber Ana.
 Eberl Fani.
 Kavallar Ana.
 Gracelj Fani.
 Hofbauer Ana.
 Velkaverh Lenčika.
 Kastelic Marija.
 Ganyel Marija.
 Seunig Josip.
 Dolenc Oroslov.
 Obreza Anton.
 Bernard Josip.
 Klopčec Uršula.
 Koželec Helena.
 Brenc Vincencija.
 Dermota Marija.
 Dane Frančiška.
 Jenko Alojzij.

Jenko Marija.
 Zorman Janez.
 Zorman Marija.
 Vesel Luka.
 Šivic Marija.
 Sedler Eliza.
 Prek Marijana.
 Jerman Anton.
 Tautscher Marija.
 Armič Primož.
 Vilhar Ivan.
 Medič Jakob.
 Melcer Elconora.
 Zdešar Franc.
 Zdešar Josipina.
 Tomc Uršula.
 Zrimšek Reza.
 Berc Reza.
 Aubel Anton.
 Aubel Marija.
 Kalinšek Helena.
 Kalinšek Marija.
 Smrekar Marija.
 Smrekar Jerica.
 Smrekar Janez.
 Bozja Jovana.
 Kottnik Jovana.
 Thomas Franc.
 Thomas Jovana.
 Celigoj Gregor.
 Fabian Uršula.
 Zadnikar Valentin.
 Hörman Valentin.
 Hörman Helena.
 Götz Jovana.

Götz Kristina.
 Verbič Hrabroslav.
 Melcer Viktorija.
 Vilar Helena.
 Sust Marija.
 Kosjek Janez.
 Hauptmann Helena.
 Pukelstein Polona.
 Peterka Eliza.
 Močnik Katra.
 Valjavec Ana.
 Dermastia Marija.
 Pomladi Marija.
 Frandoni Meta.
 Dimnik Miha.
 Porenta Josipina.
 Bostjančič Miha.
 Bostjančič Marija.
 Marolt Jovana.
 Mulaček Franjo.
 Gerdina Polona.
 Benedik Janez.
 Verhornik Janez.
 Bavdek Helena.
 Brodnik Damijan.
 Sctlin Marija.
 Schiffrer Janez.
 Schiffrer Marija.
 Jager Reza.
 Kopač Barba.
 Žgajnar Jerica.
 Vagaja Ivan.
 Pelle Josipina.
 Gnjezda Polona.
 Branke Ana.

Zadergal Katra.
 Kukec Marija.
 Bernard Janez.
 Bostjančič Josip.
 Krašner Marija.
 Jankovič Polona.
 Doberlet Janez.
 Pošše Fran.
 Potočnik Jovana.
 Činkole Marijana.
 Jemec Gašper.
 Perdan Marija.
 Skotel Helena.
 Gartner Matej.
 Jagonšek Reza.
 Kunstl Helena.
 Šerc Katarina.
 Mikota Marija.
 Kodela Fran.
 Kodela Josipina.
 Černivec Anton.
 Škvarca Marija.
 Škvarca Marjeta.
 Mekinec Marija.
 Premk Vincencij.
 Lovrin Alojzija.
 Birtič Andrej.
 Aklin Frančiška.
 Kočmur Jakob.
 Tavčar Jernej.
 Mate Jovana.
 Dr. Šušteršič Ivan.
 Kalič Uršula.
 Skala Štefan.

II. Zunanji družabniki.

I. Ljubljanska dekanija.

Pošše Franc.
 Kobilica Janez.
 Potočnik Janez.
 Remžgar Franc.
 Remžgar Matija.
 Stanonik Jernej.
 Babnik Jernej.
 Derčar Martin.
 Namre Anton.
 Vole Andrej.
 Mekinec Franc.
 Tome Miroslav.
 Belec Anton.
 Dolinar Franc.
 Porenta Franc.
 Pavlič Andrej.
 Dolenc Jakob.

Čuk Julij.
 Kramar Anton.
 Gams Janez.
 Dernovšek Jurij.

2. Loka.

Kožuh Mat., poverjenik.
 Dr. Dolenc Josip.
 Rožman Lovro.
 Zeller Janez.
 Tomažič Janez.
 Jeriha Matija.
 Triller Martin.
 Smid Matija.
 Peterlin Primož.
 Lapajne Karol.
 Petrovčič Franc.
 Hrovat Mika.

3. Kranj.

Kukelj Ant., poverjenik.
 Medved Ignacij.
 Klemen Anton.
 Brodnik Anton.
 Preželj Matej.
 Tavčar Franc.
 Rome Franc.
 Orehek Valentin.
 Pošše Martin.
 Bartol Baltazar.
 Kotnik Miha.
 Kerčon Josip.
 Wohinc Franc.
 Narobe Martin.
 Petrič Blaž.
 Žušek Alojzij.
 Nemec Anton.

Rihar Franc.
 Rihar Leopold.
 Robič Simon.
 Kristofič Lorenc.
 Lavenčič Ivan.
 Karlin Janez.
 Schiffrer Avgust.
 Kačar Ivan.
 Müller Ivan.
 Spendal Franc.
 Merčun Rok.
 Pekovec Josip.
 Ahačič Barbara.
 Ahačič Marija.
 Dekleva Marija.
 Mali Frančiška.

4. Radoljica.

Razboršek Josip, poverj.
 Novak Ivan.
 Eržen Valentin.
 Bohinjec Peter.
 Kapus Janez.
 Berlič Janez.
 Kumer Franc.
 Zupančič Ignacij.
 Teran Janez.
 Ažman Janez.
 Mayer Vincencij.
 Hudovernik Friderik.
 Habe Janez.
 Bernik Lovro.
 Aljančič Valentin.
 Sterle Terezija.
 Ažman Simon.
 Bralno dr. v Gorjah.

5. Kamnik.

Oblak Jan., poverjenik.
 Muhovec Blaž.
 Stelle Janez.
 Sadar Janez.
 Murnik Janez.
 Orel Josip.
 Žužek Simon.
 Šega Janez.
 Gerčar Franc.
 Potočnik Tomaž.
 Gornik Franc.
 Kljun Janez.
 Kogej Ferdinand.
 Golob Janez.
 Eder Janez.
 Kumer Alojzij.
 Stare Alojzij.
 Lotrič Leopold.
 Pečnik Valentin.

Zupančič Janez.
 Zaletel Leopold.
 Stenovec Anton.

6. Moravče.

Kajdiž Tom., poverjenik.
 Kušar Franc.
 Poč Martin.
 Preša Josip.
 Jeršič Franc.
 Lazar Miha.
 Jarc Jernej.
 Dolžan Janez.
 Molek Martin.
 Kepec Franc.
 Vrančič Jernej.
 Bernik Valentin.

7. Šmarija.

Drobnič A., poverjenik.
 Fertin Ignacij.
 Bralno dr. v Šmariji.
 Kregar Franc.
 Pipan Andrej.
 Jaklič Štepan.
 Razpotnik Jakob.
 Augustin Franc.
 Novak Josip.
 Perpar Franc.

8. Metlika.

Aleš Anton, poverjenik.
 Gabrič Anton.
 Bulovec Miha.
 Klemenčič Miha.
 Režek Peter.
 Tomc Martin.
 Gašperin Viljelm.
 Koren Ignacij.
 Kadunc Matija.
 Žagar Josip.
 Šašel Ivan.
 Mohar Peter.
 Dovgan Fran.
 Pavlič Janez.
 Avsec Fran.

9. Leskovec.

Dr. Sterbenec Jurij, pov.
 Grivec Fran.
 Porenta Jakob.
 Vork Janez.
 Fettich-Frankheim Ant.
 Pavlič Damijan.
 Pavlič Kozma.
 Germ Janez.
 Borštnar Josip.

Golob Janez.
 Dolinar Janez.
 Kutnar Ignacij.
 Lebar Jakob.
 Lavrič Matija.
 Varl Tomaž.
 Ogrin Peter.
 Ilovski Albin.

10. Novomesto.

Frošt Urh Pet., poverj.
 Škrabec Andrej.
 Vork Janez.
 Frank Rihard.
 Hočever Josip.
 Dr. Marinko Josip.
 Krajec Janez.
 Dovič Janez.
 Šmidovnik Anton.
 Mervec Janez.
 Peterlin Anton.
 Štamcar Janez.
 Zavodnik Feliks.
 Zaman Anton.
 Babnik Janez.
 Gantar Lovro.
 Kos Josip.
 Plevanec Janez.

11. Trebno.

Frelj Matej, poverj.
 Tavčar Miha.
 Šinkovec Avgustin.
 Jarc Franc.
 Koračin Ljudovik.
 Košir Alojzij.
 Pintar Matej.
 Bogolin Miha.
 Jereb Matej.
 Gerčar Janez.
 Vilman Gašper.
 Ključevšek Ignacij.
 Virant Janez.
 Hočever Anton.
 Barbo Miha.
 Hofer Dragotin.
 Zbašnik Franc.
 Zupanec Jernej.

12. Litija.

Zagorjan Janez.
 Petek Andrej.
 Šalehar Ignacij.

13. Ribnica.

Skubic Mart., poverj.
 Khun Jakob.

Mrak Matija.
Tramte Anton.
Bohinjec Peter.
Kosec Jernej.
Gruden Jakob.
Prijatelj Matija.
Pehani Alojzij.
Bolha Marija.
Brence Janez.
Oblak Franc.
Oblak Gregor.
Riglar Jernej.
Riglar Jernej.
Oblak Anton.
Terhljan Jernej.
Riglar Janez.
Riglar Janez.

14. Kočevje.

Krese Josip, poverjenik.
Jaklič Jurij.
Ožura Josip.
Volf Janez.
Berčič Peter.
Samide Josip.
Andrejak Franc.
Gerzin Gotthard.
Rott Gotthard.

15. Vrhnika.

Koprivnikar Janez, poverjenik.
Laznik Josip.
Sitar Matej.

Šabec Luka.
Gerjol Marija.
Oblak Janez.
Bergant Lovro.
Mikš Ivan.
Podobnik Ignacij.
Dolinar Franc.
Vonča Anton.
Belar Josip.

16. Cirknica.

Kunstl Fr., poverjenik.
Kaplenk Janez.
Jan Simon.
Klemenc Franc.
Bernard Valentin.
Šafar Janez.
Podboj Janez.

17. Bistrica.

Veseli Ivan, poverjenik.
Lesar Janez.
Jenko Ljudevit.
Ponikvar Anton.
Kacin Anton.
Bilec Janez.
Groznič Franc.
Križaj Nikolaj.

18. Postojina.

Hofstetter Janez, poverjenik.
Zakrajšek Franc.
Scheber Rihard.

Sajovic Janez.
Lavtar Valentin.
Verbajš Anton.

19. Vipava.

Erjavec M., poverjenik.
Lenasi Anton.
Arko Miha.
Lukanec Josip.
Silvester Radoslav.
Dejak Henrik.
Hladnik Ivan.
Nakus Josip.
Demšar Ivan.
Primožič Jernej.
Mavrič Ivan.
Wartol Peter.

20. Idrija.

Kogej Josip, poverjenik.
Kogej Katarina.
Leskovec Jovana.
Jurjevčič Franciška.
Sveteč Alojzij.
Treven Valentin.
Didič Franc.
Vončina Anton.
Zazula Janez.
Svetličič Franc.
Jazbar Anton.
Batič Josip.
Cerin Karol.
Sakser Janez.

